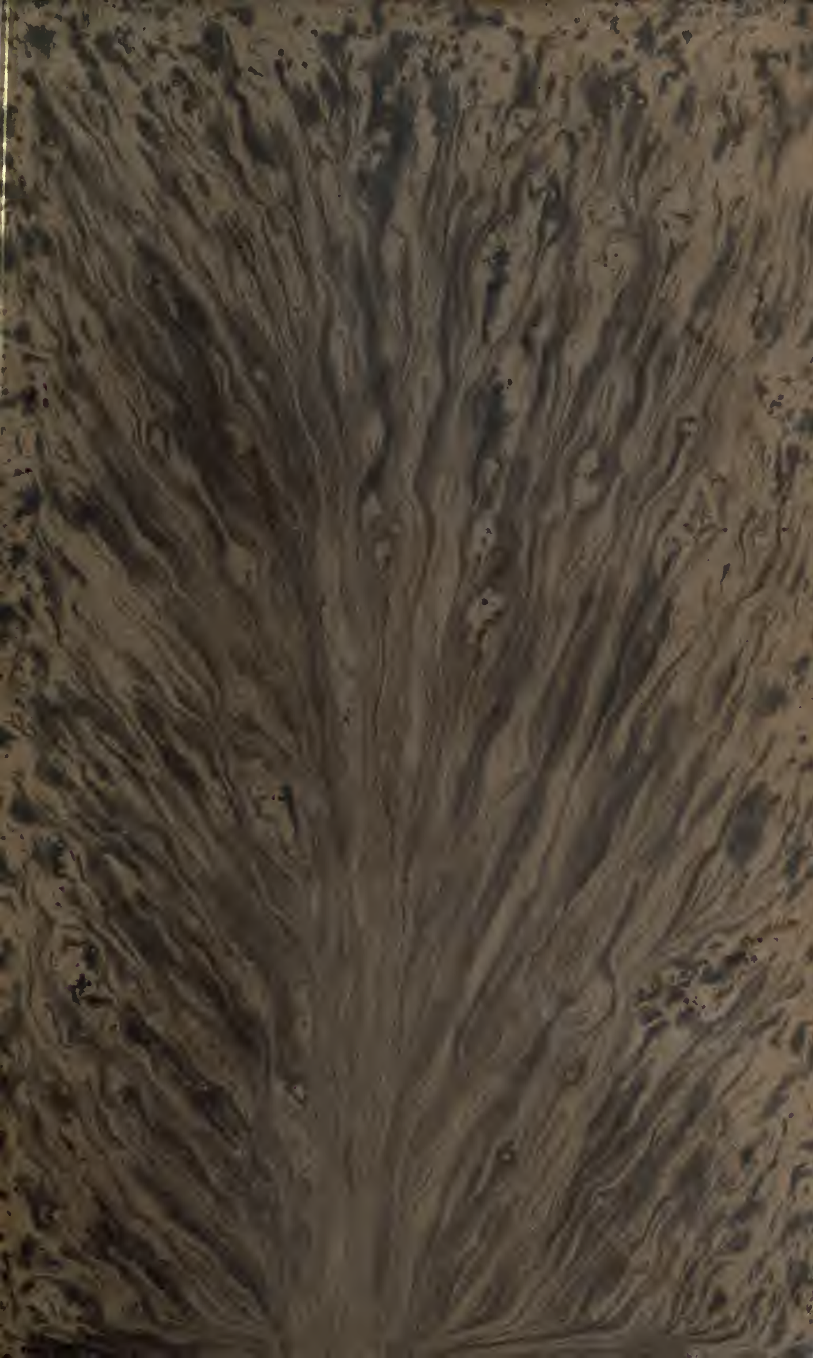
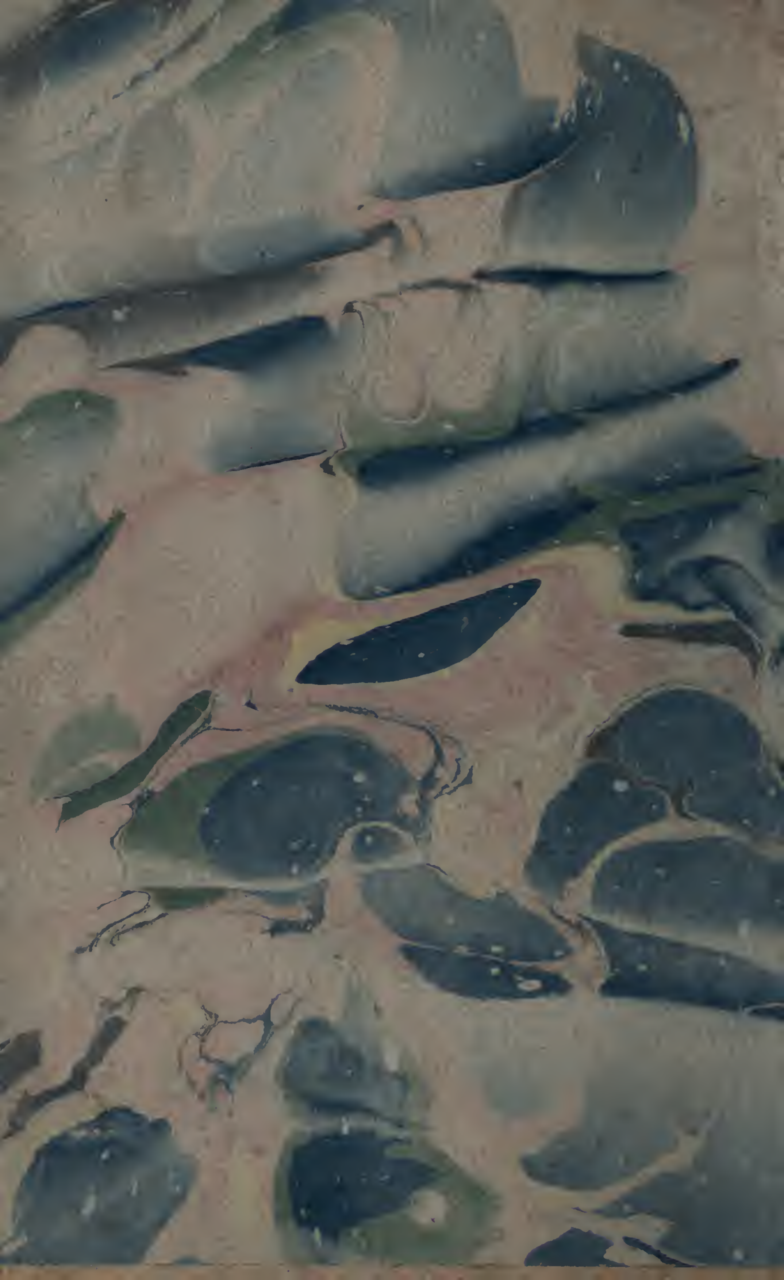

CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1877,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POETAS CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL-LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any tretzé de sa publicació.

BARCELONA
ESTAMPA DE LA RENAIXENSA,
Carrer de la Porta-Ferrissa, 18, baixos.
1876.

TAULA.

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

Janer. 1 Artés, Pons y La Bisbal. 6 Amer, Manlleu y Monclar. 7 Igualada. 14 San Hilari. 17 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palamós, San Celoni, San Quirse de Besora y Santa Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, San Feliu de Pallerols y S. Pere de Torelló. 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort y Corvera. 25 Torrellas y San Pol de Mar. *Movibles*. Segon diumenge, Tarrassa. Quart diumenge, Pla.

Febrer. 2 Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonge, San Llorens dels Piteus y Pobla de Claramunt. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá. 24 Crespiá. 25 Cervera y Santa Coloma de Farnés. *Movibles*. Primer diumenge, Balsareny. Diumenge avans de Carnestoltas, Balaguer y Palafrugell. Diumenge de Carnestoltas, Viladrau. Primer dilluns de Quaresma, Solsona y San Martí Sasgayolas. Primer diumenge, dilluns y dimars de Quaresma, Seo de Urgell. Dijous segon de Quaresma, Berga. Segon dissapte de Quaresma, Cardona. Segon diumenge de Quaresma, Salas y Capellades. Tercer dissapte de Quaresma, Calaf.

Mars. 3 Cardona y Santa Coloma de Farnés. 25 Alpens. *Movibles*. Segon diumenge, Manresa. Diumenge de Passió, Ripoll. Dimars de Passió, Bellpuig. Dilluns Sant, Guissona. Segon dia de Pascua de Resurrecció, Palafrugell. Tercer dia de idem, Perelló y Nostra. Sra. del Miracle.

Abril. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Lleyda, Corsá, Pobla de Segur y Prades. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sellent. 28 San Sadurní de Noya. 28, 29 y 30 Piera. *Movibles*. Diumenge despres de Pascua, Arenys de Munt y Tortosa. Dissapte següent, Calaf. Tercer diumenge despres de Pascua, Tarragona.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tarrassa, Tárrega, Perelada, Sant Feliu Saserra y Vilafranca del Panadés. 3 Agramunt, Torredembarra. Figueras y Vich. 5, 6 y 7 Bellver de Cerdanya. 8 Calella. 9 10 y 11 Alcarraz. 11 y 12 Badalona. 13 Sant Llorens dels Piteus. 15 Arbucias, Balaguer. Cardedeu, Palamós y Tortosa. 15 y 16 Torroella de Montgrí, Amer y Moya. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Molins de Rey y Tortellá. 25 Mataró y La Bisbal. 26 Palautordera y Granollers. 27 Sant Antoni de Vilamajor y Santa Coloma de Queralt. 28 Artías de la Vall de Arán. 28, 29 y 30 Alguayre. 31 Molins de Rey, Copons y Arbucias. *Movibles*. Diumenge despres de Santa Creu, Tarrassa y Torredembarra. Dia de la Ascensió, Cambrils, Lleyda, Manresa, Sant Cugat del Vallés y Torelló. Diumenge despres de la Ascensió, Alpens. Dijous, divendres y dissapte avans de Pascua de Pentecostés, Tarrassa. Diumenge de Pentecostés, Folgarolas, Mataró y Sant Genís de Vilassar. Segon dia de Pascua, Caldas de Malavella, Molins de Rey, La Bisbal y Guissona. Tercer dia, Granollers y Mora de Ebro. Dimecres y dijous després de Pentecostés, Palafrugell y Artías de la Vall de Arán. Dissapte idem. Copons. Diumenge avans de Corpus, Arbucias. Dia de Corpus, Vilaller.

Juny. 2 Sort. 11 Salardú. 13 Centellas, Santa Pau y Sant Celoni. 15 Calonge. 24 Pineda y Tremp. 29 La Bisbal, Tremp y Pons.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Santa Coloma de Queralt. 13 Calonge. 17 Malgrat. 19 Vilaseca. 22 Massanet de la Selva. 25 Amposta, Reus, Torroella de Montgrí y Sant Salvador de Oló. *Movibles*. Segon diumenge, Esparraguera. Tercer diumenge, Vilaseca y Vidreras.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera, Mora de Ebro, Sellent y Manresa. 3 Cervera, Massanet de la Selva y Piera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt. Arbós, Castelló. Espluga de Francolí, Sant Llorens Saball, Moyá y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleyda y Caldas de Malavella. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Montgrí. 27 Olesa de Montserrat. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Igualada, Torre de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcarraz. *Movibles*. Primer dissapte del mes, Prats de Rey y Sant Martí Sasgayolas. Primer diumenge Sellent y Manresana. Segon dijous, La Bisbal. Dimecres avans de la Assunció, Banyolas. Cuart diumenge, Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz y La Bisbal. 2 Granollers. 5 Monistrol de Montserrat. 8 Balaguer, Calaf, Sant Cugat del Vallés, Viella y Villamur. 11 Isona. 14 Almenar, Alguayre, Cardedeu, La Granadella, Torroella de Montgrí, Tortosa, Sant Sadurní, Salurdú, Perelada y Santa Coloma. 15 Alguayre y Viella. 16 Bagá y Algnayre. 21 Berga. 23 Cassá de la Selva. 24 Barcelona. 25 Mataró. 28 Sant Llorens dels Piteus. 29 Lleyda, Hostalrich. Sampedor, Corsá y Vich. *Movibles*. Primer diumenge,

Vilaseca y Sant Llorens Saball. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castelltersol. Tercer, Calella. Cuart, Tortellá y Torá.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldas de Mombuy. 11 Bellver de Cerdanya. 12 Arbucias y Bellver de Cerdanya. 13 Esterri de Aneo y Bellver de Cerdanya. 14 Besalú y Ripoll. 15 Camdevánol, Sant Joan de las Abadessas, Vendrell, Ripoll y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot, Tremp y Vilafranca. 23 Tarrasa y Alcover. 25 Mora la Nova. 28 Cardona, Perelada. Pons y Villafranca del Panadés. 29 Gerona y Turbiá. *Movibles.* Dimecres despres de la Dedicació de Sant Miquel Arcangel, Banyolas. Primer diumenge de idem, Tarrasa. Segon diumenge del mes, Alforja y Bratim. Tercer diumenge, Palafurgell. Cuart diumenje, Tarrassa, La Bisbal y Manresa. Ultim diumenge, Altafulla y Plá de Cabra.

Novembre. 1 Mayals, Vilaller Sant Feliu Saserra y Seu de Urgell. 2 Puigcerdá, Pobla de Lillet, Vilaller y Seu de Urgell. 3 Guisona, Pobla de Lillet, Vilaller, y Seu de Urgell. 4 Pobla de Lillet. 6 Olot. 8 Manlleu, Sort y Gandesa. 11 Amer, Cervera, Ullastrell y Solsona. 21 y 22 Banyolas. 25 Arbeca, Centellas y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, La Llacuna, Manresa, Olot, Organyá, Puigcerdá, Torá. Sant Feliu de Torelló y Torroellá de Mongrí. *Movibles.* Diumenge després de Tots Sants, Tortosa, Vilarodona y Sellent. Segon diumenge, Gandesa, Arenys de Munt y Sant Quintí de Mediona.

Desembre. 1 Sant Feliu de Llobregat y Torroella de Mongrí. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrassa. 8 Ager, Palafrugell, Cardedeu y Sarreal. 13 Arbós, Balaguer, Castelló, Hostalrich, Taradell y Banyolas. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lleyda, Montblanch, Olot, Vilafranca, Tremp y Tarragona. 23 Sant Llorens Saballs. 27 Pineda. *Movibles.* Primer diumenge, Sabadell y Viladrau. Segon idem, Garcia y el últim id., Avinyó.

MERCATS.

Lo dilluns de cada setmana: Tremp, Agramunt, Lleyda, Manresa, Olot, Reus, Sant Feliu de Llobregat, Manlleu, Sant Martí Sasgayolas y Tárrega. Lo dimars: Arbós, Caldas de Mombuy, Cervera, Gerona, Montblanch, Seu de Urgell y Vich. Lo dimecres: Balaguer, Banyolas, Sant Celoni, Tarrassa, Torelló, Igualada y Valls. Lo dijous: Agramunt, Cardona, Figueras, Gerona, Granollers, Lleyda, Manresa, Sant Sadurní de Noya, Sant Hipólit de Voltregá, Palafrugell, Tárrega, Mora de Ebro, Bellver de Cerdanya y Vilaller. Lo divendres: Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seu de Urgell y Torá. Lo dissapte: Balaguer, Gerona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Vilafranca del Panadés. Lo diumenge: Artesa de Segre. Badalona, Capellades, Castellá, Esparraguera, Malgrat, Mollet, Moyá, Piera, Bellver de Cerdanya, Puigcerdá, Ripoll, Roda, Rubí, Sant Pere de Riudevitlles, Sant Quintí, Sarreal, Sant Cugat del Vallés, Tarrassa, Senmanat, Tortellá, Calonge, Valls, Besalú y Arenys.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrassa. 17 Vilanova. 20 Palafrugell. 22 Besalú. **Febrer.** 12 Sarriá. **Abril.** 26 Tortellá. 29 y 30 Sant Genís de Vilassar. **Maig.** 1 Sant Genís de Vilassar. 21 Sant Boy. **Juny.** 5 Montblanch. 14 Tremp. 24 Vilassar. 29 Masnou y Reus. 30 Tarrassa. **Juliol.** 1. Horta y Sabadell. 4 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafrugell. 22 Masquefa. 24 Lloret. 25 Monistrol de Montserrat. 26 Vendrell. 27 Mataró. 30 Hortas de Sant Bertran. **Agost.** 1. Sabadell. 3, 4 y 5 San Esteva Sasroviras, Tarrassa, Sant Pere de Riudevitlles, Alella y Sant Feliu de Torelló. 5 Sant Just Desvern. 6 Papiol. 10 Sant Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmeló, Martorell, Corbera, Capellades, Bruch, Vallformosa, Fanals, Cardedeu, Gelida, Cornellá, Tortellá. Amer y Manlleu. 16 Hospitalet. 23 Sitjes, 24 Sans, Igualada y Vallbona. 25 Sant Genís. 25 y 26 Sant Genís de Vilassar. 27 Sant Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 Sant Juan Despí y Manresa. 30 Ripollet y Vilafranca. **Septembre.** 2 Torá y Granollers. 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 Sant Andreu de la Barca, Olot, Cadaqués, Sant Adriá de Besós. Viladrau, Cardona y Tremp. 9 Piera. 13 Cornellá. 14 Sant Sadurní, Sant Gervasi y Horta. 17 Tiana. 21 Esplugas de Llobregat. 22 Santa Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Calella. 26 Sellent. 29 Sarriá y Molins de Rey. **Octubre.** 2 Hostafranchs. 10 Corts de Sarriá. 24 y 25 Banyolas. **Novembre.** 9 Balaguer. 11 Sant Celoni, Palafrugell y Tayá. 21 Sant Martí. 23 Sant Climent de Llobregat. 30 Sant Andreu de Palomar. **Desembre.** 10 Hospitalet. 11 Berga. 27 Pineda.

JANER.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.

1 dil. Cap d' any.
2 dim. S. Macari.
3 dim. sta. Genovev
4 dij. s. Tito bisbe.
5 div. sta. Emiliana
6 dis. ✠ Los Reys.

☾ *á las 2 y 26 m. de la t. borrascas.*

7 diu. s. Ramonde P
8 dil. s. Teofil mr.
9 dim. s. Juliá mr.
10 dim. s. Nicanor.
11 dij. sta. Honorata.
12 div. s. Arcadi mr.
13 dis. s. Gumersin.
14 diu. s. Hilari bis.

● *á la 1 y 37 m. de la tarde: frets.*

15 dil. s. Pau ermitá
16 dim. s. Marcelo.
17 dim. lo d. n. Jesús
18 dij. sta. Prisca.
19 div. s. Canut rey.
20 dis. s. Sebastiá mr
21 diu. sta. Agnés.
22 dil. s. Anastasi.

☽ *á las 4 y 2 m. de la tarde: b. temps.*

23 dim. s. Ildefons.
24 dim. s. Timoteo.
25 dij. la c. de s. Pau
26 div. sta. Paula.
27 dis. s. Joan Cris.
28 diu. s. Juliá.
29 dil. s. F.º de Sales

○ *á las 8 y 48 m. matí: vents.*

30 dim. sta. Martina.
31 dim. s. Pere Nolas

FEBRER.

Aquest mes te 28 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 34 ms.

1 dij. s. Cecili.
2 div. ✠ La Candelera.
3 dis. s. Blay.
4 diu. s. Rembert.
5 dil. sta. Agata.

☾ *á las 5 y 8 m. matí: geladas.*

6 dim. sta. Dorotea.
7 dim. s. Ricart.
8 dij. s. Joan de Mat
9 div. sta. Apolonia
10 dis. s. Guillem.
11 diu. los 7 d. de M.ª
12 dil. sta. Eulalia.
13 dim. s. Benigne.

● *á las 9 y 7 m. matí: vents.*

14 dim. s. Valentí. *Cendra.*
15 dij. s. Faustí.
16 div. s. Honest.
17 dis. s. Rómul.
18 diu. s. Simeó.
19 dil. s. Mansuet.
20 dim. s. Nemesi.
21 dim. s. Sirisi mr.

☽ *á las 4 y 24 m. matinada: b. t.*

22 dij. s. Abili bisbe.
23 div. s. P. Damiá.
24 dis. s. Matias Ap.
25 diu. s. Tarási.
26 dil. N. S. de Guadalupe.
27 dim. s. Leandro.

○ *á las 7 y 23 m. nit: plujas.*

28 dim. s. Rufi y Just

MARS.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 43 ms.

1 dij. s. Rosendo
2 div. s. Simplici.
3 dis. s. Medí.
4 diu. s. Casimiro.
5 dil. s. Gerasim.
6 dim. s. Oleguer.

☾ *á las 10 y 10 m. nit: trons.*

7 dim. s. Tomás A.
8 dij. s. J. de Deu.
9 div. s. Paciá bisb.
10 dis. s. Meliton.
11 diu. s. Constantí.
12 dil. s. Gregori.
13 dim. s. Roderich.
14 dim. sta. Matilde.
15 dij. sta. Madrona.

● *á las 3 y 2 m. matinada: b. t.*

16 div. s. Heribert.
17 dis. s. Patrici.
18 diu. Bº Sal. d' Hor
19 dil. s. Joseph.
20 dim. s. Nicet.
21 dim. s. Benet *Pri*ª
22 dij. s. Deogracias.

☾ *á la 1 y 18 m. tarde: vents.*

23 div. Bº. Joseph O.
24 dis. s. Timoteo.
25 diu. La Anuncia.
26 dil. S. s. Brauli.
27 dim. sta. Lidia.
28 dim. Pascua Res.
29 dij. s. Eustasi.

○ *á las 5 y 58 m. matí: plujas.*

30 div. s. Joan Clím.
31 dis. sta. Balbina.

ABRIL.

Aquest mes te 30 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.

1 diu. PASCUA.
2 dil. s. Fran. de P.
3 dim. s. Benet de P
4 dim. s. Isidoro.
5 dij. s. Vicens Fer.

☾ *á las 4 y 38 ms. de la t. tronadas.*

6 div. s. Celestí.
7 dis. s. Epifani.
8 diu. s. Albert.
9 dil. sta. Casilda.
10 dim. s. Ezequiel.
11 dim. la Dª Pastora
12 dij. s. Víctor.
13 div. s. Hermene.º

● *á las 5 y 58 ms. de la t. plujas.*

14 dis. s. Telm.
15 diu. sta. Anastas.
16 dil. s. Toribio.
17 dim. b.ª M.ª de J.
18 dim. P. S. Joseph.
19 dij. s. Hermógen.
20 div. sta. Agnés.

☽ *á las 7 y 46 de la nit: bon temps.*

21 dis. s. Anselm.
22 diu. s. Cayo papa.
23 dil. s. *Jordí* p. C.
24 dim. s. Fidel.
25 dim. s. March. ev.
26 dij. s. Marcelí.
27 div. s. Pere Arm.

○ *á las 4 y 45 ms. de la tarde: plujas.*

28 dis. s. Vital.
29 diu. s. Robert.
30 dil. sta. Catarina de Sena.

MAIG.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.

1 dim. s. Jaume Ap.
2 dim. s. Celestino.
3 dij. sta. Creu.
4 div. sta. Mónica.
5 dis. s. Pio V.

☾ *á las 11 y 27 ms. del matí: bon t.*

6 diu. S. JUAN AN.
7 dil. s. Estanislao.
8 dim. A. de s. Miq.
9 dim. s. Gregori N
10 dij. ✠ LA ASCENC.
11 div. ss. Pons y E.
12 dis. s. Pancrás.
13 diu. s. Pere Rega.

● *á las 5 y 58 ms. del matí: b. temps.*

14 dil. s. Bonifaci.
15 dim. s. Isidro.
16 dim. s. Ubaldo ob
17 dij. s. Pascual B.
18 div. sta. Claudia.
19 dis. s. Ibo adv.
20 diu. PASCUA DE P

☽ *á la 1 y 5 ms. de l. matí: tempestat.*

21 dil. s. Secundí.
22 dim. sta. Julia.
23 dim. La Trinitat.
24 dij. sta. Afra.
25 div. A. del Senyor
26 dis. s. Felip Neri.
27 diu. s. Juan p. mr.

○ *á las 4 y 14 ms. del matí: plujas.*

28 dil. s. Just.
29 dim. sta Teodosia.
30 dim. s. Fernando.
31 dij. ✠ CORPUS.

JUNY.

Aquest mes te 30 dias.

Los dias s' allargan fins al 21, 27 ms.

1 div. s. Fortunat.
2 dis. s. Erasme.
3 diu. sta. Clotilde.
4 dil. s. Frco. Cara.

☾ *á las 5 y 20 ms. del matí: plujas.*

5 dim. s. Sanxo.
6 dim. s. Norbert.
7 dij. s. Sibiriá.
8 div. s. Salustiá.
9 dis. s. Pelay.
10 diu. sta. Margari.
11 dil. s. Bernabé ap

● *á las 2 y 41 ms. de la t. variable.*

12 dim. s. Onofre.
13 dim. s. Anton Pa.
14 dij. s. Basili.
15 div. s. Modest.
16 dis. s. F.º de Reg.
17 diu. s. Ismael·
18 dil. s. Marcos.

☽ *á los 6 y 33 ms. del matí: bon t.*

19 dim. s. Gervasi.
20 dim. s. Silveri.
21 dij. s. Luis Gonz.
22 div. s. Pauli.
23 dis. sta. Agripina
24 diu. la N. s. J. Ba.
25 dil. s. Guillem.

○ *á las 5 y 1 m. de la tarde: calor.*

26 dim. s. Joan y s. P.
27 dim. s. Ladislao.
28 dij. s. Lleó II.
29 div. ✠ Sants PERE y s. PAU apósto.
30 dis. la Co. s. Pau.

JULIOL.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora.

1 diu. La Sang de J.
2 dil. s. Proces.
3 dim. s. Trifó.

☾ *á las* 9 *y* 11 *m. nit: b. t.*

4 dim. s. Laureá.
5 dij. s. Miq. dels S.
6 div. s. Isaías.
7 dis. s. F. y s. Odó.
8 diu. sta. Isabel.
9 dil. s. Zenon.
10 dim. s. Cristófol.

● *á las* 10 *y* 15 *m. nit: revoltós.*

11 dim. s. Pio I.
12 dij. s. Fèlix.
13 div. s. Anaclet.
14 dis. s. Bonav.ª
15 diu. s. Enrich.
16 dil. M. del Carme
17 dim. s. Aleix.

☽ *á la* 1 *y* 21 *m. tarde: tronadas.*

18 dim. s. Frederich
19 dij. s. V. Paul.
20 div. s. Elias.
21 dis. sta. Práxed.
22 diu. sta. María M.
23 dil. s. Libori.
24 dim. sta. Cristina
25 dim. s. Jaume.

○ *á las* 7 *y* 28 *m. matí: b. t.*

26 dij. sta. Agna.
27 div. s. Pantaleó.
28 dis. s. Víctor.
29 diu. sta. Martra.
30 dil. s. Abdon y S.
31 dim. s. Ignaci de L.

AGOST.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 36 ms.

1 dim. s. Pere y s. F.
2 dij. M. dels A.

☾ *á las* 10 *y* 29 *m. matí: calors.*

3 div. la I. de s. Est.
4 dis. s. D.º de G.
5 diu. M. D. de las N.
6 dil. s. Just y s. P.
7 dim. s. Gayetá.
8 dim. s. Siriach.
9 dij. s. Roman.

● *á las* 5 *y* 26 *m. matí: calors.*

10 div. s. Llorens.
11 dis. sta. Filom.ª
12 diu. sta. Clara.
13 dil. s. Casiá.
14 dim. s. Eussebi.
15 dim. La Asunció.

☽ *á las* 10 *y* 37 *m. nit: trons.*

16 dij. s. Roch.
17 div. s. Lliberat.
18 dis. sta. Elena.
19 diu. s. Joaquim.
20 dil. s. Bernat.
21 dim. sta. Joana F.
22 dim. s. Sinforiá.
23 dij. s. Felip. B.

○ *á las* 11 *y* 19 *m. nit: b. t.*

24 div. s. Bartomeu.
25 dis. s. Lluis rey.
26 diu. s. Ceferí.
27 dil. s. Joseph de C.
28 dim. s. Agustí.
29 dim. sta. Sabina.
30 dij. sta Rosa.
31 div. s. Ramon N.

☾ *á las* 9 *y* 24 *m. nit: calors.*

SEPTEMBRE.

Aquest mes te 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 46 ms.

1 dis. s. Gil.
2 diu. s. Antolí.
3 dil. s. Nonito.
4 dim. sta. Rosalía.
5 dim. sta. Abdulia
6 dij. s. Faust.
7 div. sta. Regina.

● *á la* 1 *y* 9 *m. tarde: b. t.*

8 dis. ✠ N. de la Mare de Deu.
9 diu. s. Gorgoni.
10 dil. s. Micolau.
11 dim. s. Jacinto.
12 dim. s. Leonci.
13 dij. s. Amat.
14 div. s. General.

☽ *á las* 11 *y* 17 *m. matí: plujas.*

15 dis. sta. Militina.
16 diu. s. Corneli.
17 dil. s. Pere A.
18 dim. s. Ferreol.
19 dim. s. Genaro.
20 dij. s. Eustaqui.
21 div. s. Mateu ap.
22 dis. s. Maurici.

○ *á las* 3 *y* 43 *m. tarde: temporals.*

23 diu. sta. Tecla.
24 dil. ✠ La Mercé.
25 dim. sta. Aurelia.
26 dim. s. Cipriá.
27 dij. s. Cosme.
28 div. s. Wenceslau
29 dis. la D. de s. M.
30 diu. s. Geroni.

☾ *á las* 6 *y* 29 *m. matí: plujas.*

OCTUBRE.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 48 ms.

1 dil. s. Angel. C.
2 dim. s. Angel G.
3 dim. s. Cándido.
4 dij. s. Francesch.
5 div. s. Plácit.
6 dis. s. Bruno.

● *á las* 10 *y* 7 *m. nit: variable.*

7 diu. s. March.
8 dil. sta. Brígida.
9 dim. s. Dionís.
10 dim. s. Fran.° de B
11 dij. s. Nicasi.
12 div. M. D. del P.
13 dis. s. Eduart.
14 diu. s. Calixt.

☽ *á las* 3 *y* 51 *m. matí: b. t.*

15 dil. sta. Teresa.
16 dim. s. Gelo.
17 dim. sta. Eduvigis
18 dij. s. Lluch ev.
19 div. s. Pere de A.
20 dis. sta. Irene.
21 diu. sta. Ursula.
22 dil. sta. M.ª S.

○ *á las* 7 *y* 39 *m. matí: b. t.*

23 dim. s. Pere P.
24 dim. s. Rafel arc.
25 dij. s. Crispí.
26 div. s. Llluciá.
27 dis. s. Vicens.
28 diu. s. Simó y J.
29 dil. s. Narcís.

☾ *á las* 12 *y* 30 *m. tarde: vents.*

30 dim. s. Claudi.
31 dim. s. Quintí.

NOVEMBRE.

Aquest mes te 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 10 ms.

1 dij. ✠ Tots Sants
2 div. Los Morts.
3 dis. s. Armengol.
4 diu. s. Cárlos B.
5 dil. s. Sacarías.

● *á las* 8 *y* 56 *m. matí: revoltós.*

6 dim. s. Sevé.
7 dim. s. Florenci.
8 dij. s. Los 4 M. C.
9 div. s. Teodoro.
10 dis. s. Andreu A.
11 diu. Lo Patrocini de N. Senyora.
12 dil. s. Martí.

☽ *á las* 11 *y* 55 *m. nit: vents.*

13 dim. s. Estanislau
14 dim. s. Serapi.
15 dij. s. Eugeni.
16 div. s. Elpidí.
17 dis. sta. Gertrudis
18 diu. s. Máxim.
19 dil. sta. Isabel R.
20 dim. s. Félix de V

○ *á las* 10 *y* 28 *m. nit: b. t.*

21 dim. La Present.°
22 dij. sta. Cecilia.
23 div. s. Climent.
24 dis. s. Joan C.
25 diu. sta. Catarina
26 dil. s. Conrat.
27 dim. s. Primitiu.

☾ *á las* 10 *y* 14 *m. nit: b. t.*

28 dim. s. Gregori.
29 dij. s. Sadurní.
30 div. s. Andreu.

DESEMBRE.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' escursan 10 ms. fins al dia 22.

1 dis. s. Eloy.
2 diu. sta. Bibiana.
3 dil. s. Franc.° X.
4 dim. sta. Bárbara.

● *á las* 10 *y* 12 *m. nit: neus.*

5 dim. s. Sabas.
6 dij. s. Nicolau B.
7 div. s. Ambrós.
8 dis. ✠ La Purís.ª
9 diu. sta. Leocadia
10 dil. N. S. Loreto.
11 dim. s. Damás.
12 dim. s. Sinesi.

☽ *á las* 9 *y* 43 *m. nit: gebras.*

13 dij. sta. Llucia.
14 div. s. Nicasi.
15 dis. s. Eussebi.
16 diu. sta. Adelaida
17 dil. s. Llatzer.
18 dim. M.D. de la O.
19 dim. s. Nemesi.
20 dij. s. Domingo.

○ *á las* 12 *del dia: gels.*

21 div. s. Tomás ap.
22 dis. s. Zenon.
23 diu. sta. Victoria.
24 dil. s. Delfí.
25 dim. ✠ Nadal.
26 dim. s. Esteve.
27 dij. s. Joan ap.

☾ *á las* 6 *y* 28 *m. matí: frets.*

28 div. Ignocents.
29 dis. s. Tomás. C.
30 diu. T. de s. Jaume
31 dil. s. Silvestre.

BONS RECORTS.

I.

Galant cullíta hi ha hagut, no cal queixarse, la sahó de la nostra terra aumenta, que la Providencia ho vól axís y la fé no minva. Veus aquí los fruyts d' aquest bon any de Dèu.

N' Antoni Aulestia ha publicat sos *Quadros d' historia catalana* premiats en los Jochs florals de 1874, y á fe sòn mereixedors de tal distinciò, tant per lo criteri que s' hi veu com per la manera d' esser presentats; tant que, llegint dita obra, un s' identifica ab aquells temps y no deixa lo llibre fins á la fí. Moltas enhorabonas mereix l' autor y convindria que l' imitessen alguns dels quins se dedican á travalls semblants.

Las tragedias catalanas, d' En Victor Balaguer han de contribuir per forsa á aumentar la reputaciò del distingit *mestre*, ja que ab ellas demostra que 'ls anys no minvan sa inspiraciò valenta y las enriqueix ab notas de mòlta válua,

Premiada fou en lo certámen de l' Associaciò literaria de Girona la *Biografía de D. Joseph de Margarit*, escrita d' en Joseph Pella, qui ab copiosos datos, posa en lo lloch que se mereix la noble y patriótica figura d' un catalá tant il-lustre; lo col-lecionador d' est Calendari tambè ha publicat *La Roja*, aplech de qüentos, rondallas y novelas; En Joaquin Riera sas *Cansons de noys y noyas*, música d' En Joseph Rodoreda y dibuixos de N' Apeles Mestres; En Joseph Feliu y Codina sas novelas *La dida* y *Lo Rector de Vallfogona*; alguns joves poetas, han fet un *Llibre del Amor;* En Constantí Llombart, ha donat á llum las *Obras Festivas del P. Mulet*; N' Apeles Mestres son *Microcomos* y lo Sr. Sanmartin un aplech ab los titols de *Comptes vells barallas novas*. Segueixen tambè publicantse la *Biblioteca catalana* y lo *Cansoner de las obretas mes divulgadas*.

Fruyt d' una vida de travall y estudi, publica N' Antoni de Bofarull sa *Historia civil y eclesiástica de Catalunya*, escrita en castellá; y, en la mateixa llenga, han donat á llum

los Srs. Coroleu y Pella un llibre important que tracta de las *Corts catalanas*. També ha vist la llum lo tomo *dels certámen de Girona* y 'l de *La Misteriosa*.

Entre las obras que s' estan preparant, figuran lo cinqué volum de las *Cansons de la terra*; *lo Llegendari* que ha aplegat En Francisco Maspons y un llibre de *Supersticions*, de dos coneguts autors.

Tocant á publicacions periódicas, ha eixit *Lo Ratpenat*, calendari pera 1876, que dòna á llum En Constantí Llombart; *La Renaixensa* va seguint sa ja llarga vida, presentantse enguany ab una tipografía superior y adornada ab ricas vinyetas; á Nova York, torna á eixir *La Llumanera;* á Bons-Ayres, alguns catalans publican un setmanari baix 'l hermòs títol de *L' Aureneta;* y no trigará á eixir á Barcelona un periodich consagrat á l' agricultura.

Lo teatre va fent sa via: entre las obras que han sigut aplaudidas, figuran *Lo didot* y *Lo plor de la madrasta*, d' En Frederich Soler; *La planeta d' un home*, monólech de N' Eduart Aulès; y *Lo tamboriner*, rondalla en tres actes d' En Joseph Feliu y Codina.

II.

Al parlar dels certamèns, comensarém com es de costum y rahò pèls Jochs florals. Veus aquí 'ls títols de las composicions premiadas y 'ls noms dels autors.

Flor nataral: «Cleopatra,» de N' Angel Guimerá, qui elegí per reyna de la festa á na Emilia Palau Gonzalez de Quijano.—Primer accéssit: *«Clemenço Isauro á Mount-pelié,»* d' En Joan Monnè, de Marsella.—*Segon accéssit: «De poncella á Rosa,»* d' En Salvador Genís.

Englantina d' or: «La rassa llatina,» de N' Isidro Reventòs.—*«Primer accéssit: «Lo foner,»* d' En Pere Ramon Vidal.—*Segon accéssit: «Lo pou de St. Gem,»* d' En Cárlos Pons de Ginebreda.

Viola d' or y argent: «L' arbre sech,» d' En Emili Coca.—*Primer accéssit: «La ermita,»* d' En Joaquin Riera.—*Segon accéssit: «Esplay,»* d' En Joseph Franquesa.

Premi ofert per la Excma. Deputaciò de Girona: «La festa del carrer,» d' En J. Riera.—*Primer accéssit: «Lo flaviolay-*

re,» d' En P. R. Vidal.—*Segon accéssit: «La professò de las bordas,»* d' En Felip Pirozzini.

Premi oferta per la Excma. Deputació de Barcelona: «La Pau» d' En Jascinto Torres.

Premi ofert per la Excma. Deputació de Tarrragona: «Lo camp de Tarragona,» d' En Joseph Martí y Folguera.

Premi ofert per la societat «La misteriosa:» «Epístola» d' En Joaquin Maria Bartrina.—*Accéssit: «A una dona,»* d' En J. Martí.

Premi ofert per alguns fills de Cerdanya: «Ceretania,» d' En Francesch Ubach.—*Primer accéssit: «Ceres,»* d' En J. Martí.—*Segon accéssit: «Al Pirineu,»* anónima.

Premi extraordinari ofert pèl Consistori: «Faulas, d' N' Apeles Mestres.

Premi ofert pèl Ateneo Barcelonés: no s' adjudicá.—*Accéssit: «Lo teatre catalá,»* d' En F. Ubach

Premi ofert per alguns catalanistas: «Catalunya francesa,» d' En Joseph Coroleu y En Joseph Pella y Forgas.—*Accéssit: «Noticia histórica dels catalans que intervingueren en lo descobriment d' América,»* de N' Antoni Aulestia.

Premi ofert per «La Renaixensa,» «Quadros de Barcelona» de N' Antoni Careta y Vidal.—*Accéssit al premi ofert per la redacció de La Renaixensa: «Sota un tarot,»* d' En Martí Genis y Aguilar.

En lo concurs que obrí lo Cercle literari de Vich, foren premiats escrivint en catalá los Srs. Ginebreda, Masferrer (Francesch), Ubach, Matheu, Riera, Viza, Amer y Bassegoda.

A Valencia, ab motiu de celebrarse lo sisé centenari de la mort de Jaume I, haguè un certámen en lo quin guanyaren premis escrivint en llenga de la terra los Srs. Aulestia, Riera, Careta, Franquesa, Forteza, Pastor, Obrador, Martí, Roser, Amer, Tarongí y Llorente.

L' «Associaciò catalanista de St. Gervasi de Cassolas» en sa festa anyal distinguí composicions del Srs. Comerma, Franco, Planas, Garriga y Fontova.

La societat «La Misteriosa,» celebrá tambè sa festa anyal, essent llorejats la Sra. Penya d' Amer y 'ls Srs. Reventòs, Matheu, Torres, Pirozzini (Cárles), Pirozzini (Felip) y Tarongí.

Los Srs. Directors y Professors del Col-legi Mercantil ab motiu de las festas (?) de la Mercé, celebraren una festa literaria en la sala de Cent de casa la Ciutat, y 's distingiren escrivint en catalá los Srs. Molins, Vilanova, Coca y altres. No devem passar per alt que 'l Sr. Arcalde En Manel Girona pronunciá ab tal motiu un breu discurs en llenga patria y assó 'ns obliga á felicitar á dit Senyor Aprengan d' ell los que 's pensan que 'l parlar catalá está renyit ab la representaciò oficial.

A l' hora qu' escrivim aquestas ratllas, no se sap encara 'l resultat dels certámens de Girona y Lleyda.

Mòlt nos plauhen aquestas lluytas de la inteligencia y 'l sentiment, mes que mes tractantse del conreu de nostra llenga; pero si havem d' esser franchs, en vista de lo que passa algunas vegadas, al veure 'ls resultats que dònan alguns de tals concursos, no podem menys de dolrens ab un diari, *El anunciador*, de que no 's pose un xich mes d' esment en la elecciò de jutges. Si 'ls tals sòn personas de regoneguda aptitut, inspiraran confiansa á tothom y en realitat y en apariencia las festas y 'ls premis valdran mes; del contrari, no 's fará altra cosa que fonamentar reputacions falsas y ridícolas.

III.

Tots los quins pensan que á Catalunya es casi nul lo sentiment del art, vingan á celebrar los triomfs de nostres artistas. A Madrit se 'n portaren la palma aquest y altres anys, com se veurá per la següent llista.

PINTURA.

«*Lo toch d' oraciò*,» del Sr. Urgell: *segon premi.*—«*Voras del Ter*» del Sr. Urgellés, y la «*Riera Blanca*,» del Sr. Rabadá: *tercers premis*. Es de notar que la prempsa d' aquella vila creguè que mereixian primer premi 'l Sr. Urgell y segon lo Sr. Urgellés. Foren distingits pèl jurat y l' opiniò pública ab *mencions*, los Srs. Amell, Amoròs, Benlliure, Peyró, Rigalt, Borrás, Espalter, Fluixench, Juliá, Onyòs, Masriera, Mercader, Nin, Miravent y Tomasich.

ESCULTURA.

«*Crist mort*,» del Sr. Vallmitjana (A.); «*Criteri de veritat*,» del Sr. Reynès; «*Lo primer pas*,» del Sr. Oms: segons premis.—«*Abel mort*,» del Sr. Vidal; «Job,» del Sr. Pagés; «*Mort del just*,» de Foixá: *tercers premis.*—*Meneions* als Srs. Gamot, Tasso y Vallminjana (V.)

GRABAT.

L' únich *primer premi* va guanyarlo lo mallorquí senyor Maura.

A Paris tambè hàn cridat l' atenciò ab sas obras los pintors Srs. Codina, Gibert, Masò y Pujol.

Lo distinguit escultor Sr. Talarn, lo verdader protector d' En Fortuny, ha pres tambè baix los seus auspicis en uniò d' altres benefactors, á un jovenet que, si segueix estudiant y no 's deixa ensuperbir ab los merescuts elogis de qu' es obgecte, arribará á ser una gloria llegitima de Catalunya y del art.

La premsa de Madrit s' ha ocupat ab elogi de nostra literatura. Lo distinguit escriptor Sr. Trueba, va publicar uns articles mòlt laudatoris pèl autor de *Lo gayter del Llobregat*, En Joaquim Rubiò; alguns escriptors castellans de nota han traduhit la major part de las *Tragedias* del senyor Balaguer; y tot demostra que per fí, á despit de l' ignorancia y la malicia, la llenga y la literatura nostras sòn estimadas en lo mólt que valen. Ja era hora.

La *Associaciò pèl estudi de las llengas romanas*, en lo certámen que ha de tenir lloch en 1878, demana tambè 'l concurs dels poetas y escriptors catalanistas.

Lo distingit publicista En Joan Manyè y Flaquer, Director del *Diari de Barcelona*, aproposit de l' obra del senyors Coroleu y Pella *Las Córtes catalanas*, feu algunas manifestacions de catalanisme per lo que 'ns associem á lo que ab tal motiu ha dit *La Renaixensa:* «Aplaudim de cor totas las manifestacions de catalanisme donadas pel Sr. Manyè, com estem sempre á punt de fer lo mateix ab tots los homes polítichs que segueixin per est camí, vingan del camp que vingan.»

Alguns catalanistas, no sectaris de cert partit polítich com algú possehit de la mes complerta mala fe ha volgut suposar, han vist ab satisfacciò gran com lo dalt dit escriptor defensava ab sos brillants articles las llivertats de Navarra y las provincias Vascongadas, llivertats venerables que tanta semblansa tenen ab las que gelosament servavan algun dia nostres avis.

MORTS.

A una etat avansada y desprès d' una brillant carrera en lo foro, 'l professorat y 'l periodisme acabá sos dias N' Es-

tanislao Reynals y Rabassa, president que fou en los Jochs florals de 1871.

Jove encara y quan donava millors fruyts son talent poétich, morí en l' Hospitalet de Llobregat, nostre amich En Felip Pirozzini y Martí. Deixa á mes de travalls poétichs, algunas composicions musicals catalanas que mereixerian esser bon xich mes conegudas: Barcelona, Girona y Montpeller son quiscuna un testimoni de son valer literaris.

En Francisco Xavier Parcerisa, ab son talent y sa aplicaciò, no mes, passá d' artesá á artista, distingintse especialment en lo dibuix y la pintura de moniments. En una épóca mòlt poch apropósit. fent veritables secrificis, va emprendre la publicaciò de l' obra *Recuerdos y bellezas de España*, ajudat, en la part literaria per En Pau Piferrer, obra que contribuhí altament á propagar l' aficiò al estudi del passat en general y dels monimen s en particular.

Sials, á tots, la terra lleu y Dèu vulla que altr' any no tinguem de planye pérduas tant sensibles.

F. P. B.

LOS COMPTES DEL GRAN CAPITA.

Estos comptes ó carrechs foren fets al Gran Capitá per lo rey en Ferran V d' Aragó y sa muller Na Isabel la Católica, despres de la conquista del regne de Italia feta per aquell. S' havian enviat al Capitá quantitats grandíssimas y 'l rey desitjant saber com las havia empleadas, li feu donar comptes.

Las cantitats eran:

130,000	ducats,	per	1.ª	vegada.
80,000	pesos,	»	2.ª	»
3.000,000	escuts,	»	3.ª	»
11,000,000	»	»	4.ª	»
13,000,000	»	»	5.ª	»

Y á mes altras quantitats no tan crescudas.

Los comptes que 'l Gran Capitá dongué d' eixos diners, l' endemá mateix d' havérloshi demanat, foren los seguents.

»Doscents mil setcents trenta sis duros y nou rals, en frares, monjas y pobres á fí de que preguessen á Deu per la prosperitat de las armas dels reys Católichs.

»Cent milions en palas, picots y aixadas.

»Cent mil ducats en pólvora y balas.

»Deu mil ducats en guants perfumats, á fí de preservar als soldats del fator dels cadavres de sos enemichs estesos en lo camp de batalla.

»Cent setanta mil ducats en posar y adobar campanas fetas malbé de tocar seguidament á festa per las victorias conseguidas sobre nostres enemichs.

»Cinquanta mil ducats en aiguardent per la tropa en un dia de combat.

»Milió y mig de ducats per mantindre presoners y ferits.

»Un milió en missas de gracias y Te-Deums al Senyor.

»Tres milions en missas pels morts.

»Setcents mil quatrescents noranta y cuatre ducats en espías y.....

»Cent milions per ma paciencia en haver escoltat ahí al rey demanant comptes al que li havia regalat un regne.

Los comptes foren aprobats.

SALUTACIÓ

ALS POETES QUE HAN VINGUT Á LES FESTES CENTENARIES

EN HONOR DEL

REY EN JAUME LO CONQUERIDOR. (1)

(Valenciá.)

¡Fills de la noble terra que may del cor se allunya!
¡Trovadors de Mallorca! ¡Cantors de Catalunya!
¡Felibres de Provença! ¡Companys, amichs, germans!

(1) Esta composició fou llegida en la vetllada del Ateneo de Valencia, als 29 de Juriol prop passat.

Valencia á vostre encontre tota joyosa avança,
En la front la vergonya, y en los ulls la esperança,
Y lo cor en las mans.

Darrer infant de aquella casa payral, que un dia
Va omplir tota la terra de gloria y poesía
Ab ses famoses gestes y sos brillants amors,
Ma patria en los flayrosos verjers de les sultanes,
Dormía, dosser fentli les palmes africanes
Y els taronjers en flors.

Dormía y ensomiava. De la passada gloria
Imatges falagueres cercava en sa memoria,
Perdudes remembrances de *amor y patria y Deu;*
Y mentres les plorava borrades y desfetes,
Com cant que devallara del Paradís, poetes,
Ascoltá vostra veu.

Ascoltá la veu vostra, venint de llunyes terres,
D' enllá les aygues blaves, d' enllá les aspres serres,
Clamant: «¡Oh llemosina raça reyal, salut!
Lo vel esqueixa, oh viuda; los ferros romp, captiva;
Regina torna al trono; desperta, morta viva:
Lo teu jorn es vingut.»

Y en aquelles contrades hon á la gaya ciencia
Dictaren lleys los llabis sonrisents de Clemencia
Alegres responian als cants dels trovadors
Avinyó, la papesa, y Nimes, la romana,
Y Marsella, la grega, y Biziers, que romana
Mullada encara en plors.

Y al ressó de eixes troves sentíanse conmoures
Les montanyes poblades de centenaris roures,
Hont serva Catalunya sos recorts y sa llar,
Y la platja hont seguda guarda el mar Barcelona,
Y hon l' antigua Tarraco, banyant los peus en l' ona
Mira els segles passar.

Y al portar ses esparses la fresca marinada
A les daurades illes, que en l' aygua enjogasada,
Esbart semblan de cisnes que fugen mar adins,
S' esbategavan totes del goig que les omplia,
Com, quant lo nauixer canta, botan plens de alegría
Los joganers daufins.

Llavors, com la donzella que espahorida guarda
Pendre vida el seu sòmit y tem y s' acobarda,
Valencia, tremolosa, sense saber per qué,
Leixant caure, pauruga, de ses mans amoroses,
Les garlandes trenades de primerenques roses,
Parlá y aixís digué:

«Vostres cançons, poetes, no son pera mí noves,
Recorts de l' infantesa me portan eixes troves,
Entre els boyrosos núbols de un son pesat y llarch;
Es vostra aymada llengua la llengua de mos avis,
La que encisá la terra quant brollavan dels llabis
Del meu dolç Ausías March.

»En est noble llenguatje mos reys, en altres segles,
Donaren á son poble bons furs y sabies regles;
En est noble llenguatje, pel Senyor benehit,
Senyalant á la terra la salvadora vía
Per la boca brusenta del meu Vicent, un dia
Parlá al Sant Esperit.

»Y avuy que aquesta llengua, oh trovadors, oh mestres,
Dels Pirineus als Alpes, juntant les fortes destres
Aixecau, com la santa senyera, ab nou amor,
Menyspreada en ma boca ja fa temps la contemple
Y no tinch, per parlarla, més lleys, regla ni exemple
Que 'ls batechs de mon cor.

»En ma florida platja, mos plans y mes montanyes,
En los ramats dels pobres pastors, en les cabanyes,
En la vila hont la seda tix y tiny mon infant,
Robordonit, be ho pensa, de son orígen noble,
Lo vostre parlar sempre serveix á lo meu poble.
Per lo riure y lo plant.

»Si en sos dictats encara troveu alguna espurna
Del foch sagrat que serva l' antigor en son urna,
Vingau á mí, poetes, y com en altres temps,
El pa y la sal partintne, juntant les mans amigues,
Parlarem de nos avis, y les cançons antigues
Cantarán tots ensemps.»

Aixis digué ma patria, y ab la millor volença,
Venguts son de Mallorques, Catalunya y Provença,
Responent generosos á son apel joyós;

Y ella tem y batega com la novella esposa,
Quant sens vel, en sa cambra, de sa belltat duptosa,
Se veu devant l' espós.

¿Voleu trobarla plena de gracia y poesía
Per més que vergonyosa y humil y pobre sia?
Guardeula ab cor de mare, y ab ulls de enamorat;
Puig obrint be los braços, com á l' aymant l'aymada,
Vos ofereix ab tota sa ánima aflamada
Amor y germandat.

TEODOR LLORENTE.

Valencia.

BOY ADORMIT.

En Pau y en Pere dormian en la mateixa cambra y l' un preguntá á l' altre.

—Que dorms, Pau?

—No, va respondre aquest.

—¿Podias deixarme tres duros, Pau?

En Pau no responguè.

—Que no 'm respons, Pau?

—Dormo.

—¿No havias dit que no dormias?

—Ho he dit somiant.

POCH Y BO

Val mes una rosa,
que aixams d'altras flors,
y val mes una hora ditxosa,
que un any de dolors.

Val mes cent vegadas
un sol raig de llum,

que atapidas y grans nuvoladas
de boyra y de fum.

Val mes una perla,
val mes un diamant,
que las grossas pedreras qu' esberla
lo mall abrusant.

Mes valen las notas
d' un sol rossinyol,
que dels altres aucells las veus totas
llansadas al vol.

Val mes de tos llavis
un bes, un beset,
que no pas tot quant diuhen los savis
tan trist y tan fret.

Val mes una diada
de gloria y d' amor,
que no pas una vida enrotllada
d' oblit y tristor.

Té mes maravellas
lo sol, es mes bell,
que no pas tots los núvols d' estrellas
que 'l voltan á n' ell.

Val mes que un poema
etern y pesat,
una frase, una frase suprema,
un vers inspirat.

J. MARTÍ FOLGUERA.

DEL JUTGAR DRETAMENT.

Cicero quan tractava de las dots que han d' acompanyar als Jutges, deya:

«Quan un jutge haja de fallar, recórdes' de que Deu se 'l mira y de que també l' escolta.»

Y Salusti al parlar de lo mateix diu.

«Tots aquells que delliberan sobre algun negoci duptós, no deuhen tindre ni amistats, ni oys, rábia, ni pietat; per-

que á travers de la boyra d' eixas passions se distingéix ab molta pena la veritat del fet que 's jutja. May l' home que 's deixe dominar per una passió, será just. La rahó es sobirana quan s'usa ab conciencia: pero si la passiò reyna en lo cor, la rahó queda esclava d' aqueix y deix de esser justa.»

Aquets principis deurán tindrels' gravats á la memoria tots aquells que en lo transcurs de la vida se veuhen en lo cas de esser árbitres en lo judici de algun fet.

MANDRA

(Cansó inmoral.)

Tonada de: *A las voltas dels encants hi ha una fragata, etc.*

Va contarme 'l meu padrí,
home d' experiencia:
—«A ne 'l nostre pare Adam,
Dèu ab sa saviesa
nit per dormir li va dar
y lo jorn per descansar;
cap feyna, cap feyna.»—

La llissò en lo meu cervell
hi restá clavada,
y perçó, des de llavors,
tota feyna 'm cansa.
Per no estar sense fer res,
¿sabeu quín ofici he prés?
La mandra, la mandra.

Altres vajan dalerats
ab compras y vendas,
ó bè 'ls donen gloria y or
art, industria y ciencias.
La gloria fa sospirar,
y 'ls diners s' han de comptar...
Que feyna! que feyna!

Jo vull viure sens fatich
vida regalada,
prop del foch ben ajagut

al hivern quan glaça
y en racer ple d' herba y flor
al estiu quan fa calor
y mandra y mes mandra.

Una minyona ha robat
la voluntat meva.
Tè ayròs trepitjàr menut,
cara rodoneta,
á la barba hi té un clotet,
son ull negre y traydoret
fa feyna, fa feyna.

L' hora de mon casament,
que l' espero ab ansia!
Mes quan diga 'l capellá
«deuvos las mans ara»,
estich cert que no 'u faré,
y, si puch, li respondré:
«*Tinch mandra, tinch mandra.*»

Ajegut de cara al cel,
compto las estrellas,
y, de dias, recolzat
escolto á ma bella
(ella m' ha de festeja')
me sembla que be tinch ja
prou feyna, prou feyna.

Droperia, 't vull cantar,
vinga la guitarra:
vaig á ferte una cansò...
¡Quina són m' agafa!...
Y qu' es pesat lo dormir!
Válgam Dèu, que fa patir
la mandra, la mandra!

A. Careta.

Lo mal y 'l be
qui 'l fa se 'l te.

—

Hi ha mals
que venen per be.

ESTIMACIO.

Un pobre pagés se veya perseguit sens repós per un á qui devia una cantitat. Un dia aburrit, ve son mosso y li diu que hi ha lo subjecte en questió que 'l vol veure.

Lo pagés llavors per desfersen, diu al mosso:

—Ves y dígali que so al llit.

Torna 'l criat:

—Diu que s' esperará que 'us haguéu llevat.

—Dígali que estich malalt.

—Diu que 'us porta un remey.

—Dígali qu' estich en l' agonia.

—Diu que vol despedirse de vos.

—Dígali que so mort.

—Diu que 'us vol tirar l' aiga beneyta.

No hi va haber remey va tenir de rébrel!

TENEBRAS

—«¿Ahont ets? gran Deu! ahont ets? Lo clam d' angoixa
Del cor meu desolat, mor sens resposta
Dins la negror del vall que 'l fret despulla.
¿Ahont ets? Perdut me só: no trob' petjada
Que á llar amiga ó á sant alberch m' endreçe.
Mon fals saber entenebrá l' esfera
Hont ab estels escrit ton nom llegia.
Los trons retrunyen: lo fibbló 's desferma,
Y 'l fanal de la fé lo vent apaga.

La feredat per tot. Espessa boyra
De culpa y malvestat ma vista acursa.
Devant ta fas, la fas del dupte hi miro,
Y baix mos peus sangnents me fuig la terra.
A la lluor del llamp que 'l cel clivella,
Veig prop l' avench hont lo meu pas m' emporta;
Y m' oblidant mesquí de tas promesas
Per lo doll verinós, rebutj' la copa
Dels plers divins qu' un altre temps tastava.

¡Oh, las de mí! malalt m' atrop, la febra
Lo seny me torba, y tot cremant mas venas,
Me dú lo glaç al cor. De la matzina
Jo sent l' angúnia y lo mortal desfici.
De rahó folla me ferí 'l contagi,
Los ulls clucats del ver devant lo llibre.
A dins la fossa hont la dolor s' hi queixa,
Sols sent la mort que va cavant ma fossa,
Sens que hi vegí darrera l' esperança.

¿Y hont girar, mon Deu, los ulls plorosos
Per tornarte trobar? Un temps te veya
En la obra tota; 't veya y t' hi sentia.
En la flor, en l' aucell, en lo riu térbol,
Fins de l' herba en lo bri. Tot es mut are.
Res diume 'l mon; per mí no 's mes que cendra,
Lo temple esforç del art, l' ara una tomba.
Orpell es l estrellada, incomprensible;
Si 'n mí no 't trob ¿hont, Deu, he de trobarte?

No sé ahont som, ahont vaig, ni que 'm espera.
Ma vesta de virtuts, espallissada,
Caigut m' ha á trossos per tan aspre vía:
Tot nú me veig, ma herencia ja perduda.
De lo meu front impur l' impura taca
Esborra el signe sant que los cels óbri,
Y tots los angels de tristor ne ploran.
No tench ni una obra bona ab que cobrirme.
¿Cóm he devant mon Deu de compareixer?

Recordme 'n trist aquellas serps astutas
Que de sa bava en mí l' empelt hi feren.
De sebre 'l ver tot famolent anava,
Y del duptar beguí en la font llimosa.
D' error per l' esperit lo pá 'm fanyía,
Y un jas de neu per lo meu cor me feya.
Ay, per trobarte, veritat volguda,
M' afanava en la ciencia mentidera,
Jo qu' en l' ánima, oh Deu, l' aport' escrita.

Sadoll n' estich de la corcada fruyta,
De l' aygua amarga que las venas infla.
Son pes m' engruna, y tant la carn n' engreixa,
Que de lo fons del fanch ja no 'm puch moure.
Avans volava pels' espays, altívol,
Lliure, lleuger de cor; vuy no tench alas:
Per dir bons mots me n' arranquí las plomas.
¿Cóm passaré l' avench de l' ombra eterna,
Si n' esfondrat lo pont qu' al terme veya?

Orfe m' he fet tot renegant del pare,
So lo fill pródich qu' al casal no torna;

L' ánima del goig pur s' es feta viuda,
Y per germana la dolor n' ha presa.
M' ha elet l' orgull per companyó en lo viatge,
Y veig qu' als cuchs me porta del sepulcre.
Mes que los anys lo pes del mal m' encorva.
Si no poguesses molt amunt alçarme,
¿Cóm caure tan avall me deixarias?

L' odor de mort ja 'l respirar m' atura,
Y l' esperit, encar duptant, tremola.
M' apar oir d' eterns gemechs l' angúnia
Y lo llamp veure de ta justa espasa.
¡Ay, sí 'n mos ulls, tot sechs, los plors eixissen!
¡Ay, sí un batech donás lo cor de marbre!
Mon Deu ¿ahont ets? No 'm sias sort! escolta 'm!
Tú que, senyor del mon, pel' bé me feres,
Dona 'm la má en l' avench ahont vaig á caure.

Romp eixa sarja: de ta llum divina
Fes qu' un sol raig n' hi passe, qu' un ne cobra
Por lo cor fondre qu' ha glaçat lo vici.
Mes tú resplans per tot: jo só 'l sens eyma
Que 'm deixi de la fe apagar la llántia,
Que á l' esperança n' he tancat la porta.
Vullas qu' á encendre 's torn la flama pura,
Vullas tornarme 'ls plors ab que cremava,
Qu' en la nit que m' he feta, no 't puch veure.

Esperit só, y en tú me vull coufondre.
Dins l' èrm que 'm roda, mort sols hi puch viure,
Y jo vull viure ab tú, mort per la terra.
Mes ay, sens fe...? y ab tant de mal...? Rebutja 'm!
No puch mereixer ta clemencia santa.
Sols ab ma sanch rentar podré mas culpas.
Branda l' espasa de justicia eterna.
Mon Deu, no mires si sanch teua 'm mulla,
No atur 's aquí ton braç, mon coll te dono.»—

GERONI ROSSELLÓ.

BONA OBSERVACIO.

Un capellá predicava la Pasió. Quan va ser allí hont tracta de la presó de Jesus en l' hort, una dona que se l' escoltava ab un pam de boca oberta tot plegat no podentse contenir, diu al predicador:

—Li está bé que li agafessen: ¿que hi anava á fer tant sovint en aquell hort? L' any passat ja s' hi va deixar pendre.

A..... ***

(Epístola)

Pöeta 'm dius, perque has llegit uns versos
Que en altra edat mon tendre cor dictava
Plé d' esperansas, d' ilusions, d' afectes
y jovenesa.

Llavors, á impuls de sentiments puríssims,
Si alguna volta ma ardorosa pensa
Volgué confiarlos al paper, ma ploma
dócil corría.

Mes ¡ay! mon cor debades per tot cerca
L' alé y l' inspiració que l' animavan,
Y ara no troban ja mos ulls ansiosos
res mes que prosa.

Baix lo pès de sagrats debers qu' entranyan
La vida activa, lo treball sens treva,
Sols trassar pot ma afadigada ploma
versos insípits.

Perque fer versos es empresa fácil
En eixos temps qne tot se metrifica;
Midar, contar, aquest es lo sistema,
tothom sab ferho.

Mes ¡poetisar! aixó m' es imposible.
Jamay será 'l comers font de poesía
Hont no 's cultivan altres bellas lletras
que las de cambi.

La vibrant caixa armónica de l' arpa
Que escampa per l' espay notas divinas
Es caixa férrea hont lo drinch sech s' hi escolta
de las monedas.

Y aixís per un seguit tot quant me volta
Ensemps concorre á que l' esprit decaigue
Quan torna en realitat la fantasía
mudant de forma.

En lloch d' estrofas bellament dispostas,
De xifras veig tan sols llargas rengleras
Que sens parar *debe* y *haber* me cridan
y *suma y sigue.*

Sumant segueixo, y al tic-tac del péndul
Las horas passan empenyentme airadas,

Sens que puga l' esprit gosarse plácit
en alta esfera.

Si envers lo mon lletrat la vista giro
Allí també al comers veig que hi domina
Ab l' interés y l' egoïsme en lluyta
rastrera sempre.

Y al contemplar com las passions transforman
Fent tant petits als qui la fama exalsa
Sento en mon cor lo desengany fer presa
deixantlo inerte.

¡Y encar pöeta 'm dius! detura 'l llabi,
Ja que tan dols dictat no puch mereixer
Mes compadeix al qui l' escalf anyora
de sacra flama.

Caríssim, vale, y que enlayrarte pugas
Fins las regions que no m' es dat atenyer.
Vullan las Musas serte tan propícias
com per mí esquerpas.

Alvar Verdaguer.

Agost de 1876.

DEL FUMAR Y DEL TABACH.

En 1560, sent Joan Nicot embaixador de Fransa á Portugal, feu coneixe eixa planta á un mercader flamench, la presentá al gran prior y després al tornar á sa terra la oferí á Caterina de Médicis com remey de molta lley de mals. Per çó se nomenava: «nicotiana ó herba del prior ó herba de la reyna.»

Los primers qu'usaren tabach en pols ó per fumar, foren perseguits y ridiculisats.

En 1604 prohibí Jacob I de Inglaterra aquesta herba per sas cualitats dolentas, donchs «lo fum que despedeix» deya ella « te las mateixas cualitats que lo del infern: es negre, espès y pudent,» y veyent en 1619 que cada dia hi havia mes fumadors va publicar contra aquests un llibre titolat *Misocapnos*. En 1624 lo Sant pare Urbá VIII excomunicá als que polsavan en las iglesias. A Transilvania un decret publicat l' any 1689 amenassava ab lo confiscament de bens

als que conresavan tabach y ab multa de 3 á 200 florins als que 'n gastavan.

No reberen millor acullida los primers que tractaren d' introduhirlo á Persia, Moscovia y Turquía. En esta última nació Amurates prohibí la propagació d' aqueix narcótich, manant que al que infringís sas ordres se li tallessen los llavis y 'l nas.

A principis d' este sigle encara era mal vist á Espanya lo costum de fumar en públich y fins l' any 1822 en los cafés y botigas de begudas se hi veya un rotolet ab lletras grossas que deya: «Aquí no s' hi pot fumar.»

En Sant Petersburch, Berlí y algun indret dels Estats Units está prohibit fumar pel carrer. En altros indrets dels Estats Units se castiga al que fuma en Diumenge.

L' ANYORAMENT.

Sentadeta al peu de un arbre,
s' está trista y fins plorosa
una donzelleta hermosa
planyentse de greu dolor.
Feya jorns que caminava
puig que de molt lluny venia
cercantne de nit y dia
son primer, perdut amor.

Un aucell de vert plomatge
en las brancas s' aturava
y al veure qu' ella plorava,
aixis mateix li parlá:
—«No plores, donzella hermosa,
»si se 'n ha anat de sa terra,
»ne tornará de la guerra,
»sa fé en tú lo salvará.

»Combat ara per sa patria,
»ne lluyta per tú y la gloria,
»coronará la victoria
»son trionf d' etern renom.
»Ton plant llastimós atura,
»lo teu cor respiri llivre
»de la mort en lo trist llibre
»no hi está escrit lo seu nom.»

Y encara l' aucell parlava
qu' ella vegé com venia
y vers ella 's dirigia
una ombra de trist posat.
Se la guaytá estemordida
fins que aprop se la va veure
y, al contemplarla, va creure
veure en ella á son aymat.

—«So jo! So jo qu' ara arribo
per minvar la teva pena.
Vinch á trençar la cadena
del dol que 't corseca al món.
Vina ab mí, donzella aymada,
y ton cor sobre 'l meu posa,
acosta ton front de rosa
vull fer un bes en ton front.»

Y la noya afal-lerada
s' alsa, hi corra ab alegría.
Es ell! Lo Senyor li envia
per calmar son desconhort.
Mes al ferse l' abrassada
lo manto d' ell que 's fa enrera
deix veure una calavera.....
¡L' ombra aquella era la mort!

Agna de Valldaura.

FURS (1).

ARTICLE PERA 'LS CATALANS.

(Traducció de A. Careta.)

Mon amich Sr. D. J. Manyé y Flaquer.

En un article tan notable per la lógica que conté com per las veritats que consigna, V. ha tractat de la qüestió de furs vasco-navarros, viventa en estos temps malhaurats d' encegament polítich, pero esta vegada ab l' especialitat

---

(1) Publiquem la traducció de aquest article degut á la ploma del erudit escriptor Anton de Bofarull, per créurel' important baix mes d' un concepte tant per son fons históricb com per l' assumpto que tracta, agradós sempre á tots los que estiman la tradició y las glorias patrias,

de dirigirse als catalans, que «oblidant sa propia historia, desprès d' haver sigut víctimas, tractan de convertirse en botxins.» Si esta frase no vinguès á revelar ó à suposar, quan menys, certa igualtat entre la situació actual de las provincias Vascongadas y la de Catalunya ans de perdre sos furs, ó mes ben dit, si la qüestió en compte de durse al camp de la historia y de singuralisarla comparant, s' hagués tractat baix lo punt de vista, de conveniencia desig, ó legalitat, en termes generals, jó 'm guardaria prou de mitjansar en las diversas opinions ó aficions que sostenen los polítichs militants y 'ls periodistas, per la rahó de no ser jó d' aquells ni fer lo noble ofici d' aquests; mes ja que s' ha recorregut al element históric, ja que Catalunya tingué d' eixir com á terme de la comparansa, ja que V. 's dirigeix als que oblidan l' historia, ¿trobará fora de lloch que responga qui no l' oblida, encara que no sia mes que per traures la responsabilitat que li duria 'l callar, tement restar confós ab los culpables?

La consideració que V. 'm mereix y l' amistat que de temps nos lliga son prou pera que V. no 's crega ni sospite tant sols, que 'm presento ab intenció de rebatre lo que V. aferma ó de moure una polémica: mon objecte es tant sols fer algunas aclaracions que 'm sembla no rebujará V., per la rahó de que sempre cerca la veritat en totas las qüestions y «ningú 'l guanya en amor á Catalunya.»

La paraula *fur*, tant en romans com llatinejada, es homónima y te diversas accepcions: pot significar privilegi, exempció, jurisdicció especial d' una classe, pero també significa jurisdicció en general, poder, lley municipal y cos ó conjunt de lleys en un país. Lo *Forum judicum* ó *Fuero juzgo*, lo Fur vell de Castella, lo Fur d' Aragó y altres que 's podrian citar, dónan idea clara de que per *fur* s' ha d' entendre á Espanya (hont avans del segle XVI existian diversas nacions,) la compilació de lleys corresponents á cada una d' ellas, es á dir, lo moviment de sas institucions qu' es igual á lo que are diriam la Constitució del país. Per consegüent no pot péndrers lo fur ó 'ls furs com privilegi especial, privadiva ó excepció, perqué axió indicaria ó diferencia respecte d' un tot, que á n' alguns los semblará esser la nació d' Espanya ; mes, com lo tot no existia, com la nació espanyola havia desaparegut en temps dels Gots, la diferencia no mes resultaria, tocant á la forma y al costum, entre unas y altres nacionalitats del territori espanyol, may entra una d' estas y 'l tot restant, que no era nació y sí conjunt de diversas nacions, Castella, Aragó, Navarra, Viscaya. Catalunya, Portugal, etc.

En temps dels reys Católichs, la denominació territorial,

y encara pocas vegadas, s' aplicava al conjunt de dominis que dependian d' un princep, torná á dirse Espanya, com en temps dels Góts, á la totalitat d' estats existents en la Península; pero ni, ab tot y aixó, hi hagué nació espanyola (y no s' admire 'l lector,) no mes nacions, independentas unas d' altras, cada una ab sa Constitució autonómica, ço es, ab lo seu fur, que dependian del senyor que la casualitat, los matrimonis ó las necessitats diplomáticas havian portat á ser, al plegat, senyor de totas sens confóndrelas, perçó 's digueren mes be de las Espanyas (*Hispaniarum rex*) que d' Espanya, y fins Ferran VII hem vist perpetuat lo costum de posarse en los títols ó testeras rey de Castell, de Lleó, d' Aragó, de Navarra, etc.

Lo conjunt de nacions, donchs, rebé la denominació territorial, perqué aixís plagué al senyor de totas anomenarlo; pero es fácil compendre que la nova nació no existia per no haverhi hagut mes que unió personal de príncep, may confusió, refundició ni agregació de nacionalitats. Aixís veurá V. que no «s va unir Catalunya un dia voluntariament ab Castella ab lo pacte d' esser respectadas sas llivertats,» primerament perque cap dret tenia una nació de xuclar á l' altra y, segonament perque no hi ha qui provar puga quan ni com va constituirse la nació ó reyalme d' Espanya, ni hi ha cap tractat, acta, pacte ó document que 'u justifique; de manera qu' en rigor, ni desprès d' abolits los furs per ser aixó obra de la forsa, s' ovirá encara la ponderada unitat nacional, fins que, per voluntat dels mateixos dominats ó *conquestats*, ignorants ú oblidats ja del antich greuje, se adheriren aquests á un plan de llegislació política comuna, per patriotisme ó per necessitat, fins á la Constitució espanyola de 1812. Res te que veure Catalunya ni cap altra nacionalitat espanyola ab Castella, y sí no mes ab lo senyor que regnava al plegat en esta y en aquella, ja qu' era 'l senyor l' únich qu' entrava en lo pacte, que no podia rompre, com tampoch «tenia potestat de fer ni desfer lleys» sino ab l' acort de las Corts, ço es, del representants del país, y açó lo mateix á Catalunya que á Castella, que á Aragó y que á Navarra.

Del rompiment del pacte nasqueren las rebelías, y si de ellas no mes doná exemple 'l Principat, hauria de créurers alló de que « 'ls furs davan á Catalunya una existencia apart, un ergull, una superbia, un poder, un egoisme que la tentavan no eran mes que las virtuts, que rumbeja cada nació, antiga ó moderna, gran ó xica, tant si 's diu Catalunya com Navarra, Hungría, Bohemia, Irlanda ó Escocia, quan se vol trasformar son modo de ser, quan la forsa l' obliga á assimilarse ab altra nació vehina, confederada ó

superior, y quan lo senyor suprem no posa 'ls medis justs y rahonats qu' hem vist usar en nostres temps ab pahissos als qui podrian atribuhirse las mateixas temptacions que patía nostra vella patria. Las que dugueren á Catalunya fins á la rebetlía, las sufriren igualment Aragó, Navarra, Portugal, Catalunya, Valencia y fins Castella, podentse citar igualment altres estats fóra de la Península com Sicilia y Sardenya, y tant no pervenia aquest mal dels furs, que tenintlos, y mes forts que may, en certas temporadas no hi han aquí rebetlías, mentres que se aixecan ab desesperació en altres extrems del territori d' Espanya y al retallament dels furs de cada nacionalitat es una sega que ve fentse gradualment de lluny mes ó menys terrible segons lo dalé de domini absolut y universal del senyor, del Rey, ó segons, per la debilitat d' aquest, se cau en lo vici de fiar lo govern en mans de privats despótichs, als quins embarassa la diversitat de nacionalitats, lo carácter de las quinas s' empenyan en no coneixe, y contra cada una de ellas inventan falsesas, decretan arbitrarietats y envian forsas militars quan se 'ls antoixa.

Aquest sistema fatal en que algú ha cregut veure un lloable trevall per' arribar á l' anomenada unitat nacional es lo que practicaren los Olivares, Lermas y Venezuelas, com aquell qui diu los Seoanes d' altres temps, sistema que aplaudia 'l chor de sos familiars (los privats del privat, com deya Quevedo) los mateixos que aplaudian totseguit la caiguda de son protector y padrí, quan entrava á la cort la moda de volcar y malehir als qui poch avans foren adorats ab superstició, y qual voler infalible s' acatava sempre que ab rigor, volian escarmentar las rebetlías per ells no mes provocadas. Alguns exemples confirmarán lo que diem: Ferran lo Católich, no tenintne prou ab destronar als reys de Navarra, com tambè destroná á la dinastía de sos propo-parents de Nápols, castiga d' una manera crudel aquella nació, sens que per ço patescan las demés nacions que també tenian furs, y, ab lo temps, per decret del imperant, en públicas Corts, s' uneix Navarra á Castella; Cárles V, ab tot y s' ambició, respecta en sa autonomía cada una de las nacionalitats espanyolas que dependian de son centre y no mes s' esbrava contra 'ls comuners castellans que 's dolian del exclusivisme y de la preponderansa dels flandesos, mentres que á Flandes se revetlavan contra 'ls castellans que allí tenian los primers cárrechs públichs; Felip II se fa á la forsa heréu, rey de Portugal, y mirant ab mals ulls las institucions del reyalme d' Aragó, degolla son Justicia, mentres fa altres justicias forans á son servey, afalaga secretament la lladregada de las mon-

tanyas, ja que li es un pretest per enviarhi soldats, y mimva y destrueix la institució de las Corts aragonesas; ab los reys febles que son los que segueixen á aquests monarcas poderosos, es quan li toca la tanda á Catalunya de ser maltractada per privats, y las provocacions d' aquests avans inconegudas, apesar de existir los mateixos furs, donan per resultat l' álsament contra Felip IV, que consentia las arbitrarietats de son privat y enviava contra 'l Principat hosts de napolitans, castellans y portuguesos, escayentse aquest alsament al temps que succehia 'l de Portugal, per idénticas causas y justament quan lo soldat portugués era enviat com esturment del raquítich tirá ministre á invahir l' estada del pacífich pagés catalá.

Ja 'ns anem acostant á la mort dels nostres furs: desterrat y malehit lo compte-duch, ó mes ben dit, reconeguts sos errors que tanta sanch costaren, Felip se reconcilia ab Catalunya, y, seguint aquesta ab sos furs, es lo ferm muradal de l' independencia espanyola contra l' ambició y l' oyd de la França y, en los regnats de Felip y de son successor Carles II, segueix armada, sufrint llarchs anys cada primavera una invasió de francesos, que fan recular, llealment agermanats los catalans ab los castellans y 'ls napolitans, justament ab los mateixos que 'ls foren enviats com enemichs. ¿Quina prova millor, donchs de que 'ls furs no engendravan cap vici en lo país que 'ls tenia, mentres lo senyor li conservás, lo pacte que li havia jurat? Pero la insuccessió del últim rey doná peu á un cambi de dinastía, succehí á Cárles un príncep francés, Felip V, y, encara que de cop l' acceptaren los catalans, no es de mal coneixe la novetat que 'ls havia de produhir veure l' esperit francés que llavors dominava, quan pochs ans havia costat tanta sanch combátrel. Ab tal disposició, viciats ab l' austriaquisme de dos segles, tant bon punt tragué 'l cap un competidor, Carles, arxiduch d' Austria, l' aclama per son Rey y mançaren al altre senyor jurat, exposantse á qu' est, com á tal, si triomfava en la lluyta, 'ls ne demanás compte. Deixémnos de la qüestió de dret dels dos competidors, y tot y confessant, si 's vol, qu' erraren ó mancaren los catalans, no 's pot atribuhir sa rebetlia á la situació foral, primerament, perque no foren sols, encara que si principals en la rebetlia, y després, perque la causa que abrassaren, á la que no pogué durlos cap egoisme, no era, d' ells exclusivament, sino qu' era alimentada, sostinguda y defensada, no mes que per tot l' Imperi, per l' Anglaterra, per Holanda y pel Pontífice regnant Climent XI, en pugna oberta contra Lluis XIV de França. Ben clar se veu, donchs, quinas foren las templacions á la rebetlia en tal ocasió, sens que per aixó ajudessen mes ni menys los furs.

La constancia dels catalans en la defensa de sa causa, ab tot y coneixe 'l perill d' acomodaments diplomatichs, durá fins desprès de tocar l' ingratitut del seu ídol Cárles (que assentat en lo trono imperial permetè que 'ls fills de Catalunya seguissen dessangrantse,) per no transigir ab Felip, y si 's pregunta la rahò d' esta tossonería, que á mes de semblar inútil havia de acabar fatalment, si 's busca el móvil d' aquella desesperaciò que sols pogueren aplacar las nombrosas tropas francesas capdilladas per Berwich, se compendrá tot seguit l' amenassa del cástich feta per Felip, la temensa de perdre 'ls furs, y ab ells, 'l independencia de la patria catalana. La data del decret que s' ha citat, en que Felip V, diu obrar «per just dret de conquesta,» en que no regoneix mes sobiranía que la seva pera imposar y derrogar las lleys (en pahissos hont las lleys sempre s' eran fetas per las Corts d' acort ab lo Rey,) nos posará de manifest la rahò y 'l móvil que 's cerqui; era 'l decret de juny de 1707, ço es, set anys avans d' acabarse la guerra, quan Felip no podia dirse encara conqueridor, quan, apart de son dret, era sols espectant de la qüestiò de forsa.

L' eficacia del decret se feu positiva sols perque la forsa triomfá, de manera que l' esborrar nostres furs no es, en rigor, per dret de conquesta, y si acás, es d' un dret *in fieri*, sino perque realisats los acomodaments avans tinguts, no havent de lluytar Felip ab los poderosos aliats, y si ab los pobres catalans tots sols, aprofitá l' ocasiò propicia de ferse rey absolut y deixá vigent son primerench decret, no tant sols contra Catalunya, sino contra duas altras nacionalitats, Aragò y Valencia, que no tenian tanta culpa, ans per sa prudencia en los set anys que passaren des de l' amenassa ó decret fins á 1714, mereixian que 'l senyor y vencedor los tinguès alguna consideraciò; y no arranquès *ab irato* sa felissa autonomía que havian conservat per tants de segles. Decrets com lo de Felip V feu Felip IV contra Portugal, y no tingueren resùltat, perque allí la qüestion de forsa 's va resoldre á l' inversa, y 'l mateix destructor de nostres furs, sino repetí decrets semblants contra 'ls portuguesos, capdillá contra ells exercit nombrosos acreditantse tot manantlos de verament ranc cuniòs, y ab tot, en res poguè castigarls, ans finí per reconciliarse ab los qui mes havian contribuhit á la vinguda de Cárles d' Austria y ab la dinastía que en un alsament anterior s' havian donat. Convenia que no hi haguessen furs, y no n' hi haguè: la mort dels de Catalunya fou l' epílech de la gran campanya contra las nacionalitats antigas, que havian de transformarse en provincias, subjectas á la voluntat omnímoda del altíssim imperant.

En tal situació, ço es, deprès d' haver fet eficas, lo rey son decret de 1707, restaren de las antigas nacions tres exemplars distints: las vensudas per la forsa, com Catalunya, Aragò Valencia y Navarra; las que burlaren la forsa solas ó afavoridas, independents, com Portugal; y la que no va tindre ocasiò de renyir ab lo senyor, y seguí ab sa autonomía, ab sos furs, Vizcaya, ó sia las Provincias Vascongadas. Estas, donchs, foren l' única naciò antiga que visquè en pau ab los sucessors de Felip, y si, mentres los reys se mantingueren absoluts, podian igualarse á l' antiga Catalunya, perden esta igualtat des del moment que, mudant las institucions, sent constitucionals los reys, han regonegut, mes que al senyor, á ia naciò moderna, á la naciò espanyola representada en Corts generals y han entrat ab ella en pactes, y han participat de beneficis comuns á totas las demès provincias, y han enviat sos deputats a l' assamblea general, que ja no es solsament de Castella, sino de tota Espanya. Catalunya lluytá fins á morir sola y ab son dret tot sol, just ó injust, ab lo seyor, ab l' únich que havia pactat ab ella sens entendres pera res ab la naciò qu' en sentit modern, no existia llavors: la naciò antiga que representan las Provincias Vascongadas ha regonegut á la naciò moderna y general formant part d' ella, y ara lluyta contra 'l rey y contra la nacíò espanyola: esta es la diferencia que, á mòn veure, va de la naciò foral rebetle Catalana á la naciò foral rebetle Vascongada.

Aquí faria punt, perqu' en lo exposat consisteixen las aclaracions históricas qu' he cregut necessari fer tractantse de Catalunya en la qüestió de furs, pero la mateixa exposició de fets y datos m' obliga, en cert terme, á sentar un corolari, per mes qu', en rigor, no corresponga al objecte que m' havia proposat, y açó será sens cap pretensió y sens ánimo de donar á mon pensament la mes mínima importancia.

Atesa la situació ja descrita, la nació espanyola, per mitg de las Corts que la representan déu preguntar á la nació antiga, á las Vascongadas, si com tal se considera, ó si com part integrant de la nació actual y general d' Espanya; en lo darrer cas, las Corts poden obligar á las Vascongadas ó á nou pacte, ó á subjectarse á lo que 'ls representants de tots los territoris espanyols, de tots aquells antichs estats que avans tingueren furs y 'ls perderen per la forsa determinen per just y convenient. Si, al contrari, l' única nació foral qu' existeix vol conservarse com á nació antiga, oblida la part que ha tingut en la moderna y general y 'l regoneixent y pacte haguts ab los sucessors del antich senyor d' aquell territori, llavors del

successor es l' atribució pera tractar ab las Vascongadas á la manera antiga; llavors, l'actual senyor de Viscaya, lo rey D. Anfós, XII, sabrá que li pertoca fer ab lo territori que 's rebella, tenint en compte que, á mes de senyor de Viscaya, es rey constitucional de la monarquía española.

ANTON DE BOFARULL.

LA NIT DEL DIA DE FESTA.

(De Leopardi).

Clara es la nit; no fa ni un alé d' ayre;
pèls horts y pèls teulats sos raigs la lluna
plácida escampa, y lluny del lluny serenas
dibuixa las montanyas. Oh, ma aymía,
los camins están sols, pocas finestras
ja 'l brill reflectan de nocturna llántia.
Tú dorms en brassos d' una son tranquila,
lliure d' afanys, dins de ta cambra quieta
sens saber ni pensar la fonda llaga
que al mitj del pit los esguarts teus me feren;
tú dorms, y en tant jo 'l cel contemplo estatich
tant benigne á la vista, y la natura
antigua omnipotent que per las penas
tant sols me dugué al mon; fins la esperansa
te nego, 'm diu, fins la esperansa; brolle
sempre en tos ulls lo plor de la amargura.
Solemne ha estat lo dia; ara reposas
y acás somnías á quants ulls plagueres
y quants á tú: mezquí de mí! no espero
que entre 'ls derrers lo meu recort t' acude.
Al pensá aixó y 'l temps que á viure 'm resta
me revolco per terra foll de rabia
y crido y xisclo com orat. ¡Horrible
jovenesa! No lluny pèl camí sento
lo solitari cant que tot fent vía
cap á son pobre hostal l' artesá entona
ja finit son vagar; y quan lo sento
lo cor se 'm nua al meditar com passa,
com passa tot per aqueix mon, sens rastre
deixar sols de son pas. Adeu la festa,
vindrá 'l dia feyner derrera d' ella,
Empès pèl temps que tot lo humá s' emporta.
¿Quí resistirlo pot? d' aquellas rassas
que ompliren la antigor, qué 's lo que 'ns resta?
qué d' aquells avis nostres que á la fama

lligaren al seu nom? qué del imperi
de Roma y de sas armas que assolaren
illas y continents, occeàns y terras?
Silenci es tot y pau, lo mon reposa,
ja ningú s' en recorda, ningú 'n parla.
En ma primera edat, que ab tan deliri
s' espera 'l jorn festiu, jo ja 'm recordo
que al ser passat, demunt del llit m' ajeya
sens poder trencá 'l son; y á última hora
sentia pels camins una tonada
que al lluny anava á poch á poch morintse,
y ja com ara 'l cor se m' oprimia.

Traducció de

J. Sardá

LO PLAHER Y 'L DOLOR.

Quan s' obrí la capsa de Pandora, de hont sortiren tots los mals y totas las miserias humanas, també n' ixqué lo plaher: y anant pel mon comensá á enllepolir tant á la gent que, seguintlo á n' ell tothom, ningú 's recordava d' anar al cel. Per tot aixó Júpiter determiná tréurel' de la terra y tancarlo al cel: ab eix fí entrá á cercarlo per las nou Musas, que ab sos cants y falejaments al cel se l' endugueren, fentli deixar avans los vestits perque en lo cel sols hi entran cosas puras desposehidas de tot cos corruptible. En tot aixó lo dolor, menspreat de tothom, que anava pel mon, trová los vestits y pensant que si se 'ls posava seria mes ben volgut, per quan ningú 'l coneixeria, se 'ls va posar. Des de llavors ensá ha anat per la terra sempre vestit de la mateixa manera, enganyant á tothom que á judicar pels vestits lo pren pel plaher y á poch que tractat lo te troba en ell lo fel del desconhort.

Lo jornal petit
aconsegueix al gros.

—

Petit sant
gran festa.

—

LA FLOR DE NEU

(A Silvia.)

Flor de neu, que déu gelar,
una volta vas donarme,
y en lloch de lo cor gelarme
tot lo meu cor va abrusar.
Jo la flor no vaig deixar
fins que la vejí marcida
y al contemplar que pansida
sa fulla, cayent anava,
veijí trist que 's desfullava
una ilusió de ma vida.

MANEL RIBOT Y SERRA.

Sabadell 17 Abril de 1876.

FREDERICH MISTRAL.

(Biografia.)

I.

«Molt sovint m' han preguntat perque escrivia en llenga provensal. Ara que publico la colecciò de poesias que fins avuy tinch fetas, descontantne *Mireya* y *Calendau*, vull, al comens d' aquest llibre esplicar lo camí qu' he seguit en aquest mon. No es pas vanitat lo que 'm fa parlar de mí, sino la conveniencia de fer saber mos comensaments, ó millor dit, mos orígens. També es perque 'm sembla enrahonat contar de lluny la vida de ma infantesa, donchs, á mes á mes del plaher que dona á tothom recordar sos moments de felicitat, crech que, l' aspecte baix lo qual lo mon s' ofereix á nostres ulls per primera vegada deixa un rastre prou fondo á nostra imaginaciò per estamparhi caracter determinat. Un home no 's forma sol, la rassa d' hont-ix y 'l centro hont viu influeixen en ell directament.

II.

Jo vaig naixe á Mayana, l' any 1830, lo dia de la Mare de Deu de Setembre. Mayana es un poble del veinatge d' Arles

y d' unas cinchcentas ánimas, en mig de un gran plá tancat á migdia pèls Apenins.

Los meus vivian en un mas y menavan lo seu patrimoni. Mon pare, que era viudo de sa primera muller, tenia 55 anys quan se va tornar á casar, y jo so 'l fruyt d' est segon matrimoni. Mon pobre pare—l' he perdut l' any 1855, als 84 de sa vida—era lo que se 'n diu un home de debó. Veuse aquí com va coneixe á la meva mare.

Un any, per Sant Joan, mestre Francésch Mistral, se trobava en mig de sos blats, mentres una bandada de segadors feyan trascar las fals. Un aplech de espigoladoras seguian als segadors y aplegavan les espigas que 'l rasclet no podia recullir.

Mestre Francésch, mon pare, s' adoná d' una hermosa noya que 's quedava endarrera, com si 's donés vergonya de espigolar ab las altres; s' hi atansá y li diguè:

—Noya ¿d' hont ets? ¿Com te diuhen?

La donzella va respóndreli:

—So filla de mestre Poulinet, batlle de Mayana y 'm dich Adelayda.

—Com!—va fer mon pere—la filla de Poulinet, qu' es batlle de Mayana, també va á espigolar?

—Ah!—va dir ella—es que som molts de familia á casa; dos noys y sis noyas: y 'l nostre pare, com vos sabeu bén be, no te gayre patrimoni. Pero quan li demanem diners per anar bonícas, nos respon: «Si. voléu lluhir, guanyémosho.» Veuse aquí perque he vingut á espigolar.—

Deu mesos despres d' eixa comensa que recorda la esceda de But y Booz, mestre Francesch demanava á mestre Poulinet sa filla Adelayda y jo so fill d' aquell casament.

III.

Mos primers anys los vaig passar al mas entremig dels bovers, pastors y segadors. Sempre recordaré ab alegría aquell temps, ab l' alegría ab que nostre pare Adam se devia recordar del paradís terrenal.

Cada estaciò portava sas feynas. Aixís es que la llaurada, las sembras, la tona, la sega, l' axonament, la batuda, la verema y la olivada, cada any passant uns darrera d' altres pel mas davant desplegavan á mos ulls los quadros mes magestuósos de la vida del camp, vida aspre sempre, pero també sempre honrada, sanitosa, independent y tranquila.

Tota una muniò de criats, mossos, jornalers, parcers, anavan y venian per las terras del mas ab l' aixada ó 'l rastell ó be la forca al coll y travallant sempre ab bonas maneras com en las pinturas de Leopold Robert.

Mon venerable pare 'ls guanyava á tots en alsada, en geni y en noblesa. Era un vell hermòs y robust, digne en son parlar, fort en lo gobern de la casa, amable ab lo pobre y aspre com ell sol.

En las vetllas se complahia esplicant las guerras de la Revolució, donchs ell s' havia fet en sa joventud voluntari per defendre la Fransa. En temps del terror, los sospitosos trobavan un amagatall en una cova que ell mateix havia disposat ab eix fí, lloch ahont van trobar aculliment tots los desterrats y fugitius fossen del partit que fossen.

En una de las épocas mes dolentas d' aquell temps, va veures en lo cas de tenir de dur blat á París hont la fam senyorejava. Era envers los dias en que 'l rey fou guillotinat. La Fransa estava consternada. Al tornarne, era al hivern, tot atravesant la Borgonya ab la pluja á la esquena y fanch fins al botò de las rodas, va trobar, segons ell nos contava, un carreter de la seva terra, tos dos van encaixar y 'l meu pare prenent la paraula:

—Hont vas ab aquest temps tan endiablat?

—Ciutadá,—respongué l' altre—vaig á París..... á durhi 'ls sants y las campanas.

Mon pare 's va tornar groch, les llágrimas li vingueren als ulls y llevantse 'l barret al davant dels sànts de sa terra y las campanas de la seva iglesia, que acabava de trobar en un camí de la Borgonya.

—Ah! malahit—li diguè—que 't pensas que á la tornada te faran per axó representant del poble?

L' iconoclasta abaixá 'l cap, avergonyit y etjegant un renech fuetejá l' animal.

IV.

Dech dirvos que mon pare era home de molta fe. Tan á l' estiu com á li hivern, cada nit 's deya 'l rosari y quant las vetllás eran llargas, llavors ell llegia l' evangeli á sos fills y á sos mossos. Conservador de las antiguas usansas celebrava ab tota cerimonia la festa de Nadal, y quant havia benehit piadosament lo *tió,* llavors nos parlava dels passats, llohaba sas accions y pregava per ells. Fes lo temps que fes, sempre l' hauriau vist content; y si de vegadas sentia planyer algú dels vents desencadenats ó de massa plujas: «Bona gent,—los deya—Aquell qu' está allí dalt, sab lo que 's fa y sab lo que 'ns convè.»

Travalladó y estalviayre de tota sa vida, no per ço deixava de tindre sempre la taula parada y la bossa oberta á tot necessitat, y, quan al davant seu se parlava d' algú, sempre preguntava si era travallador, y si li deyan que si:

—Llavors es un home de bé y m pot contar per amich, —ell responia.

Va fer la mort d' un sant. Quan hagué rebut los sacraments, tots nosaltres ploravam al vol del seu llit.

—Fills meus—nos va dir—me 'n vaig, y dono gracias á Deu per tot lo que li dech, ma llarga vida y mon travall, que ha segut benehit.

Desseguida 'm cridá y 'm digué:

—Quin temps fa, Frederich?

—Pare, está plovent—li vaig respondre.

—Y be,—fa ell—si plou, bon temps per sembrar.

Y dongué sa ánima al Senyor.

Aixis era l' home robust, natural y agradós, aprop del qui jo vaig passar ma infantesa y 'l comens de ma jovensa, y era, amich llegidor, pots compendre la melanconia d' aquest vers de *Mireya*:

Com al mas, com al temps. Ve mon pare, ay de mi!

Enver los nou ó deu anys me van dur á estudi. Pero foren tantas las campanas que feya que mos pares, per posarhi remey, determinaren ab rahó, enviarme fora tancantme de pensió en un colegi avinyonech, des d' hon dos cops al dia nos ne treyan per durnos á les clases del Liceu.

Que trist m' era, Deu meu, veurem encaixonat pitjor que 'ls bens en los corrals de mon pare! Jo, noy mig salvatje, fet á la llivertat dels camps, veurem encabit en un mon que parlava una llengua ben diferent de la meva y si revoltantme al jou, usava la que savía, sentirme befat pels meus mestres!

May he anyorat mes los bells cants provensals que cantava la meva mare tot filant que quan me veya en mitg dels temas y llissons pesadas que devia apendre. Llavors me acudian al esment: *Lo Pato de Nadal*, *Maria Madalena, la pobre pecadora*, *la Porqueyrola*, *lo grumet marsellés*, la *Bella Margarida*, la *Casada vergonyosa* y l' *aucell engabiat:*

Mes m' estim se aucell de camp
qu' aucell de gabia

y tantas altras cansons, sams ó rondallas que embobaren ma infantesa en un mon de sentiment y de poesía. La meva mare les savía totas y lo nom de *Mireya* (1) ella me 'l va ensenyar.

Ab tot, de l' un any á l' altre, se despertava en mí l' afició á l' estudi, la sublime bellesa dels poetas antichs penetrava en lo meu cor y en Virgilí y en Homer hi trobava

(1) Es lo nom de lo protagonista de un cant popular provenzal.

vivents los travalls, las ideas, los costums y fins lo viure de la meva terra mayanenca.

Llavors es quan vaig provar de traduhir, d' amagat, en provensal la primera egloga de Virgili:

En unquam patrios longo post tempore fines,
pauperis et tuguri congestu cespite culmen
post aliquot, mea regna videns, mirabor ærista.

Lo sol confident de aquests ensaigs era un brau estudiant de Castell-nou-del-Papa, Anselm Matheu que despres ha sigut un dels mes forts puntals del Felibrige.

VI

Un aconteixement de la major importancia, no tan sols per mí sino també per la nostra Renaixensa, esdevingué llavors. Era l' any 1845. En lo colegi hont jo era va entrarhi per mestre un jove de Sant Remí, que es deya Romanille. Com eram vehins,—donchs Mayana y San Remí son de la mateixa encontrada—y las nostras familias se coneixian de temps, anant nos varem fer amichs. Roumanille, ja en en aquell temps picat per l' abella provensal, preparava son llibre titolat *Margaridetas*. Tantost ell m' hagué ensenyat aquella sa gentil toya de floretas de camp, quan un tremolar inesplicable s' ampará de mí exclamant al mateix temps:

—Vet'—aquí l' auba que esperava l' ánima meva per esbadallarse.

Prou havia llegit avans d' aquella ocasiò travalls fets en provensal, pero 'm desplasía veure empleada una llengua no mes que per riure. Es veritat que jo no coneixia encara las obras de Jasmé. Roumanille, era lo primer que vora lo Rhon cantava dignament, en forma sencilla y fresca, tot lo que son cor sentia. Nos abrassarem y nos ferem amichs baix de una estrella tan ditxosa que, ja fa trenta anys, travallem ab lo matenx dalit y armonía ab dos per la matenxa causa, sense que nostra amistat haja minvat gota.

Tots dos frisant per tornar á nostra llengua lo seu esplendor antich, varem posarnos á estudiar los llibres vells y determenarem restaurar nostra parla seguint la tradiciò y jayent nacionals. Y aixó es lo que s' ha fet despres, ab l' ajuda y bona voluntat de nostres germans los Felibres.

VII.

Molt content vaig estar, al finir mos estudis (1847), de

tornarmen á viure en lo mas payral y poder aprofitar de tot cor lo concell d' Horaci:

Beatus ille qui procul negotiis
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fenore!

Y encara ple del ayre del colegi, y enamorat mes que may de ma terra y desitjòs de fer que com, vaig embastar en pochs mesos un poema en quatre cants, titolat *los esplèts* del qual feya part la balada de *Márgai* inclosa en ma colecciò. Eixas geórgicas acabavan aixís:

Muso, emè tu, despiéi la Madaleno
se d' escoundoun cantau comme d' ourgueno,
despíèi lou mounde á vira d' aut en bas;
e dins lou témps que, nega dins la pas,
de—long di rién nòsti vones se mesclavou,
d' amount li réi à bóudre barrulavou
tonto li cop di poble trop gibla,
e, marridoun, li pople se chaplavon
coume à l' eiròu lis espigo de blad.

Alusió virgiliana als fets de 1848
Pero comprenent los meus pares que 'm convenia mes travallar de cap que fer trascar la rella, resolgueren enviarme á Aix á estudiar lleys.

Aquí hi vaig trobarme altre cop ab mon bon amich Mathiéu, y abdos nos deleytavan refrescant ab poesía la seca aspror de ias Pandectas y del códich civil. Mentrestant Roumanille publicava á Avinyó l' aplech de rimas titolat *Las Provensales* hi nosaltres y posarem nostres primers ensaig.

L' estrangié, 'spanta
de voste canta,
vous venié 'scouta,
o Prouvençaleto,
e lis auceloun
e lis angeloun
venien á mouloun
vous faire l' aleto.

VIII.

Quan vaig tindre lo meu títol d' advocat (1851), me 'n torní al mas, y 'l meu pare 'm digué: «Ara, fill meu, jo ja so

fet lo que devia: sabs mes que jo: arréglat tu mateix: fes lo que vulgas.»

Al instant vaig arreconar la toga y 'm doní de plé á la contemplació de lo que tant estimava: l' esplendor de la Provença.

Gracias á Roumanille, que anava reunint y encoratjant tots los elements, vaig coneixe á Aubanel, Crosillat y á tants d' altres enamorats de la mateixa causa y que desseguida vaig contarlos com verdaders amichs meus: Sovint, sovint nos reunian, tant aviat en un lloch, tan aviat en un altre, si be l' indret preferit era Avinyó, ciutat predestinada, de la qual ja deya lo poeta Belland, tres segles enrera:

nou si passe lou jour que n' ági souvenènso
de tant de bons amis que son dins Avignon.

En aquestas reunions que, la alegría jovenívola que l' entussiasme pèl[2] Gay saber, feyan deliciosas, y tant en tant llegia algun bossí del poema *Mireya* y l' aplauso de la amistat m' encorotjava en gran manera.

Car cella llum incomparable
lo mes-qu-hermosòs-y lo adorable
que, sovint á vint anys nos posa pensatius,
lo somni aquell que pren figura
al clar dels llamps de l' arma escura,
la visiò aquella qu' assegura
en lo camp del honor als joves primerius,
Carnalment venia de naixe
á mon esguart. (*Calendau.* c. IV.)

En un d' aquells aplechs es hont fundarem (Castell de Font-segugno, lo 21 de Maij de 1854) lo *Felibrige* y resolguerem la anyal publicaciò de l' *Armana prouveuçau.*

Havent mort lo meu pare l' any seguent, deixí cortristat lo mas hont havia nascut, per rahò de la perdiciò de bens en ma familia, y vinguí ab la meva mare á viure á Mayana, ahont desitjo morir, quan Dèu ho dispose, contemplant los turons que han alegrat mont viure, asserenat mos versos y encalmosit l' ánima meva.

IX.

Poch á poch vaig termener lo poema *Mireya* qu' estampí á Avinyò en la estampa de Seguin á principis del any 1859. L' acullida que la prempsa feu á n' aquella obra fou mes entusiasta de lo que podia esperar un poeta pagès escribint

en una llengua del tot desconsiderada. Dos escriptors quals noms may s' esborraran del meu cor, Adolf Dumas de Cabano y Joan Reboul de Nimes, presentaren *Mireya* á Lamartine, y tothom sab lo superba benvinguda que meresquerem de part del gran home. Lo viatge literari que vaij fer á París en la primavera d' aquell mateix any fou, no tinch perque negarho, l' esclat de ma vida.

Lo 29 d' Agost de 1861, l' Academia francesa, presidida aquell dia per Víctor Laprade, coroná lo pema com *obra moral* y en fí lo excellent Gounod ab l' ópera que escriguè valentse del argument de la mateixa y que fou representada en Teatro Lírich de París, acabá de ferla popular.

X.

Pero lo gran doll d' impresions que la terra provençal abocava en mon cor no havia trovat eixida del tot en aquells dotse cants. Mon país, sa historia, sas glorias, sas desgracias y sa literatura segats á la flor de sa vida, me tenian enamorat y desitjant encendre en lo cor de mos compatriotas lo foch que jo sentia, comensí un nou poema.

Per agençar *Mireya* havia necessitat set anys y set anys estiguí en aparellar *Calendau*, que doní á la estampa en la imprenta de Gros á Avinyò, á últims del 1866.

Ab tot y que la prempsa la va rebre be, lo públich en general no mostrá tan amor per *Calendau* com per *Mireya:* no perque 'l primer continga menys poesías, sino perque en *Mireya* la naturaleza predomina; y en l' altre, á mon sentir, es la imaginaciò la que sura. Emperó jo estich en que si un dia ma terra no es afemellat per una falsa educació, seran molts los que trobaran plaher llejint *Calendau.*

XI.

Despres, perseguit mon mají cada dia mes per la idea de traure á llum y posar en coneixement de sa gloria á eixa noble nissaga que en ple 89, Mirabeu nomena encara la Naciò Provençal é inclohent baix aquest nom tots los países de la llengua d' Oc, com se feya antigament, fa deu anys que m' ocupo en aparellar lo *Diccionari* del idioma del Migdia: travall pesat, amich llegidor, que aviat acabarem si Dèu ho vol.

Mentrestant en lo Mitjorn s' havia travallat molt, gracias á la constancia del esperit felibrench, que infiltrantse seguidament en las venas del poble per medi del *Armana* y altres llibres, lograva ferse aplaudir d' un publich nombrós y simpatich á la causa. Las ciutats despitantse per

encoratjar nostre renaixement, donavan uns despres d' altres festas al Felibrige: se oferian premis per nostres poetas; se fundavan revistas per l' estudi de la llengua; y los aspres Pirineus, no privavan als Catalans y Provençals de veures y agermanarse.

XII.

Ara be, las poesías escritas per mi en aquestas ocasions, junt ab las que tenia fetas de vuit enrera, fillas de fets ó emocions diferents son las que componen eix llibre titolat per mí *Las islas d' or*.

Aquest títol, hi convinch, pot semblar ambiciòs; pero crech que 'ns perdonará quan se sápiga que es lo nom de un aplech d' ermas y aspras illas que 'l sol daura en lo vehinatge de la platja de Hieres. Per altre part, ben mirat, los celestívols moments en los quals l' amor, l' entusiasme ó 'l dolor nos fan poetas, no son per ventura los oasis, las *illas d' or* de la nostra vida?

(Treta de «Lis isclo d' or.)

NO VULL SABER'HO

¿Qué hi fas, nineta,
De cara d' ángel,
D' esguart dolcíssim
De querubí,
Recolzadeta,
Las mans creuhadas,
Junt al baladre
Del teu jardí?

¿Per qué n' enlayras
Ton front puríssim,
Fitant la lluna
Tot suspirant:
Murmurant, trista,
Mots que no 's senten,
Mentres que ploras,
Singlotejant?

¿Qué hi fas, m' aymía,
Cada nit, mústiga,
Trista y llanguida
Com flor que 's mor,
En ta amargura
Trobant la ditxa,
Dintre las llágrimas
La pau del cor?

¿Que tens, lasseta?
Dígam'ho: parla:
Ton plor tal volta
N' estroncaré:
¡Qui 's pogués beure
Tas llagrimetas!
Ab foch de l' ánima
Las secaré.

¿Per quí pateixes,
Amoroseta?
¿Per qui n' escampas
Eixos suspirs?
Per quí llens' perlas
De tos ulls célichs
Engarlandantne
Clavells y llirs?

Contam, m' aymía,
Ta negra pena
Que ab tu l' angustia
Vull compartir.
No ho diguis... calla.
Sempre ets bonica,
Pro així', amor meva,
Vals un Empir.

. . . .
. . . .

Lluna divina:
Mare amorosa
Que des ton trono
Voltat d' estels,
Ets guayta eterna
D' amors de l' ánima,
Reyna y amparo
D' amors fidels:

Tu que á m' aymía
Veus cada vespre
Lassa joguina
De son neguit;
Tu que n' escoltas
Sa veu planyívola,
Y entens las queixas
D' un cor ferit;

Tu que escorcollas
Totas las llágrimas,
Y sabs hont volan
Ays y suspirs;
Tu que n' acotxas
D' amor las penas
Dols y amarguras
Greus y delirs;

Tu á qui s' aixecan
De ma estimada
Cada nit, tremols,
Los tristos ulls;
Tu que del llibre
De sa existencia
¡Ditxosa lluna!
Sabs tots los fulls;

Digam; que 't conta
Quant, angustiada,
A ta llum trista
Murmura ab tu?
¿Per qué s' amaga
Dins lo silenci,
Y sa veu trémola
No enten ningú?

Digam ¡oh lluna!
Quin nom borbollan
Los mústichs llavis
Del meu amor,
Dígam ¡oh lluna!
Quin nom acotxan
Las llagrimetas
Que llens' del cor.

Digam'ho: digam'ho:
Mes ¡ay! no, calla

Que si no fossen
Sos plors per' mi
Me moriria
De melangía
Y, per' aymarla,
No vull morí.

No ho diguis... calla
Que 'l cor se 'm nua:
De gelosía
Sento que s' mor:
Deixa una estrella
Dins la nit bruna,
Deixam la vida
Dintre del cor.

ANTONI VILA.

Si pobre vols ser
compra lo que no has menester

FAULA.

Lo qui es infamat per mentider, encara que diga veritat no es cregut, sobre lo qual, es de mirar en esta faula. Pasturant un pastor sas ovellas en lloch eminent, y bo, y alt, moltas voltas cridava socós, per burlarse dels que al entorn trevallavan, dient: «Ay dels Llops » Y ohint la exclamació, los que eran en la comarca, deixant sos travalls, venian per socorrerlo, y no trobant ningun llop tornávanse pera sos travalls; lo pastor posava algunas escusas, dient, que los Llops eren fugits per parts amagadas. Un dia verdaderament lo Llop entrá en las ovellas, y así comensá de cridar, lo fadrí, com altras vegadas, demanant socós, y dient: «Ay dels llops.» Mes los travalladors, pensant que 's burlava com las altras vegadas, no cuydaren de socórrerlo; y així lo llop destruhí, y matá quantas Ovellas volguè. Y axó li seguí en aquell pastor mentider: perque altres vegadas habia mentit, no 'l cregueren quan deya veritat, y demanava ajuda.

PROP DEL CEL

Aquí tots dos, péls vols d' esta montanya,
Com fugitius aucells cercant dols niu,
Aquí, amor meu, ferém nostra cabanya,
Propet del cel y vora d' aquet riu.

¡Que fadigada estás! vina, reposa,
Decanta 'l cap dessobre del meu cor,
Si 'l panteig te desvetlla recelosa
Es ell, que, fins dormint, parla d' amor.

Tú serás, amor meu, reyna y senyora
D' aquest cor dols que viu sols per lo teu;
D' aquestas valls y monts serás pastora
De multons arrissats blanchs com la neu.

Jo 't veig per tot; te veu ma fantasía
Encara mes enllá del ample espay.
¿Qu' es lo sol, si tantost brilla de dia?
¡Si fos com tú, amor meu, que no 't pons may!

Te parlo, ab veu d' amor, á totas horas
Perque 'm sento mes gran y mes felís,
Lo teu plor fins me bech, si algun cop ploras,
Com si aigua fos dels rius del Paradís.

Jo 't contemplo al captart gentil y airosa
Devallant eixas serras vers al riu,
Com la fosca aureneta presurosa
Que ans de nit ab sos fills vol ser al niu,

Si post lo sol, encar no 'ts de tornada
Bosch endins sens parar m' entra mon cor,
Que 'l que té set, la font mes amagada
Si no la veu, la troba pe'l remor.

Mon desitj, tot buscante, per 'llí vola
Y endavina mon pas fins lo camí,
Que amagada en el bosch hi ha la viola
Y el perfum la traheix dient: soch aquí!

Poch després la remor oich de tos passos
Y vers á mi te 'n vens, tet sonriguent,
Lliscant ta cabellera entre mos brassos
La confonch ab los raigs del sol ponent.

Entant s' amaga 'l sol tras la montanya,
Y perdém del fullam l' últim remor,
Caminant poch á poch vers la cabanya
Te cantan los aucells himnes d' amor.

. . . .
. . . .
. . . .

Reposa entre mos brassos, vida mia!
Teninte aixís, lo cor no 'm cap al pit,
Estels son los teus ulls, lluhint de dia,
Ta cara un sol que brilla fins de nit.

Avuy goigs, no mes goig entorn meu miro,
Tot me somriu aquí, vora del cel,
Més quan prop teu, per alenar sospiro,
Sento que 'l cor se 'm vá desfent en mel.

Mon esperit en vá podrá volarne
Ja lluny de tu, qu' esclau, será felís,
Los jorns d' eix paradís veurá escabarne
Y junt ab tú anirá á nou paradís.

Si aquí, vivim de plers y de dolsura
Allá dalt; com viurem sent tot amor!
Escampará ta essencia tal frescura
Que 'ls ángels ferán niu dintre ton cor.

Tú serás per tots ells fló' embalsamada
Y soleta, may més no 't deixarán,
Y xuclantne la mel mes regalada
De ton perfum lo cel incensarán.

Jo, mes amor, encar sentiré, hermosa,
Quan te vege en lo cel volguerte aixi,
Puig t' aymo tant, que mon esperit gosa
Quant lo goig se 'n vé á tú fugint de mí.

Desperta amor!... Sos ulls miro badarse
Com poncellas que ab flor han esclatat,
De tanta llum, apar que veu brillarse
Tres aubadas d' estiu en un plegat.

—¿Ahont soch?—me diu ab veu que namorava,
—Aquí, amor meu devora de mon cor;—
Ja l' auba esplendoresa despertava
Y el vent deya passant: ¡Gloria al amor!

EMILI COCA Y COLLADO.

UN QUENTO SUECH.

L' any passat, avuy 27 de Juliol, fá un any, nostre distingit amich y catedrátich de la Universitat de Lund, en Suecia, D. Eduard Lidfors, nos va remetre en bona y elegant prosa castellana, un quento popular de son país, que D. Gayetá Vidal y Valenciano, per conducto del qui va arribar á nostras mans, va posar en Catalá y publicá en lo Calendari del mateix any, pág. 46, ab lo titol de «Un pam de nas.»

Conegut ja, donchs, de nostres lectors lo dit quento, no cal reproduhirlo, nos basta sols per nostre objecte, que es lo del estudi comparatiu de algun de sos datos, lo recordar que era una vella á qui habéntseli mort lo seu marit, quedá reduhida á tal grau de miseria com que acabá pera no tenir forsas pera anar á la font á buscar aigua; li quedá sols de tota sa herencia una destraleta de tallar llenya inservible de tan oscada; y se li secá tant la boca que no podia filar gens de canem pera vestir y guanyarse la vida.

Un dia que havia anat á la font, s' adoná que entre mitj de l' aigua, li rajava un barb dintre un de sos canters. Podem contar quina alegría fou la seva, tota contenta lo va agafar pera matarlo, quan lo peix prenent la paraula li demaná que li concedís la vida y que en cambi ell li satisfaría tres desitjos: la vella hi va consentir y li demaná: que los canters fessin per sí sols son servey d' anar y venir de la font; que á tot quan pegués, donchs que pensava en sa destral, se trenqués; y que s' estirés tot lo que toqués, pensant en son canem. Concedits los tres dons y en llibertat lo barb, los canters per ells tots sols se 'n anavan correns cap á casa sa mastressa, la qual boja de alegría tot mirantsels se pegá patacada als genolls y aqueixos en sech se li trencaren; la pobre dona al veures ab tal desgracia se posá á plorar, y com de la font dels ulls ne participa lo nas, se tragué lo mocador y al estirarse aquell pera aixugarlo, se li allargá de una manera inusitada, quedant ab un pas de nas, com encara hi resta.

Com se veu, aquest qüento perteneix ja á la época baixa de las rondallas ó siga á aquella en que lo xiste ó burla substitueix á lo natural y maravellós, com en los «Dos cirurgians» que publicarem en lo mateix *Calendari* pág. 49 en «Lo bon matrimoni» noruech de P. Chr. Asbjerusen y J. Moe de son *Norske Folksjeventyr* (Qüentos populars no-

ruechs.) Cristianía 1874, qual obra junt ab la *Norske Huldre-eventyr og Folkesang* (Qüentos de fadas y dels habitants del mon invisible) Cristianía 1870, per Asbjernsen y ab la edició de dits qüentos populars noruechs publicats per lo mateix Asbjerusen ab resúmen de viatjes y notas per Jordi Moe, (Cristiania 1871) hem rebut de los dos dits autors, á los qúals desde aqui donem las mes complertas gracias; com en lo semblant de dit qüento «Joan lo afortunat» alemany, de los germans Jaume y Guillem Grimm; «Lo capitá de lladres» y «Lo doneta» noruechs, dels referits dos autors; «La manifassera», filandés, de Eero Salmelainen en sos qüentos y tradicions del poble filandés. *Suomen kausan satuja ja tarinoita.* Helsingfors 1854; «Joan lo tonto,» borgonyó, de Beavois, París 1862; «Cristofol lo ximplet,» irlandés, colecció Marmier; «Lo beneyt», Joan lo tonto,» «Lo espabilat,» «Lo xisclet de Caldas» y En «Joanot» catalans, de nostra colecció Lo Rondallayre; lo célebre «Giufa», siciliá, de Pitré; «Lo viatge d' en Joanet,» de l' Armagnac, per Bladée; «Ambrós lo tonto» gascó, de Cenac Moncant; «Lo mal parlant», provensal, Armaná de 1760; «Crich y Croch,» italiá, de Comparetti; «Lo moliner y'l seu senyor» bretó, de Luzel, y altres y altres qual enumeració seria per demés interminable.

Empero se val encara de un element sobrenatural com á base del mateix, qual es lo fer enrahonar á una bestia, concedintli dots estraordinarias fora del poder dels homes, ab lo que prova que si bé perteneix á la segona época dita, es del principi de la mateixa, establint la transició entre una y altre, quals épocas varem deslindar en lo prólech del segon volúm del Rondallayre, pág. XIII.

Se veu que ha sigut constant en tots los pobles lo concedir á los animals part de las facultats de que son dotats los homes y ab ellas lo modo d' espressió del mateix Ja fou una serp, segons los llibres bíblichs, la qui al principi del mon enrahoná á la dona pera tentarla, y Bossuet en sas «Elevacions á Dèu» al parlar d' eix misteri de la Serpent, diu que los ángels conversavan ab l' home en la forma que Dèu permetia y baix la figura de diferents animals. Quan los pobles al mateix temps que s' estengueren per la terra, anaren perdent la idea de un sol Dèu, impresionats per lo que material y tangiblement feria sos sentits, no pogueren menos que fixarse ab lo que de la naturalesa mes semblansa tenia ab éll y de aquí l' us de las bestias ó animals pera satisfer sas aspiracions á un mon superior al nostre com lo repugnant fetiquisme, y las contínuas transformacions del home en algun animal ó d' est en home de las teogonias elénica y sa subsegüent la romana; de aquí que la casta sa-

cerdotal, única dominant en los primitius pobles, al buscar la sencilles en la forma dels preceptes de sa reservada ciencia, adoptés la faula o apolech fentlos plantejar per los sers irracionals com ho provan los qüentos ó apolechs indios que en 1565 recullí en vint y cuatre volums, *Youentkaï*, conegut per *Jouñien*, dels antichs llibres budhistas y en especial del *Pi-yn*, ó sia Llibre de comparacions y semblansas, en Sauseril *Avadánas;* y de aquí igualment, que tots los paissos tinguin sas fabulas en que per medi de las bestias se ensenyi al home, y que tots també pervinguin de la rassa que 's vulgui donguin á las mateixas principal part á sos qüentos.

En lo qüento suech que nos ocupa, no es estrany, donchs, que sigui un peix, qui parla com un ser humá y ofereixi dons á la vella que l' ha pescat, en cambi de la vida. En lo qüento catalá «Lo castell d' irás y no 'n tornarás,» de nostra colecció de qüentos populars catalans *Lo Rondallaire*, vol. I. pág. 25, també es un peix. Un pescador, reduhit á la última miseria un dia pesca un peix y encara que aquest li demana la vida, lo pescador li fa veure son estat tant miserable y aquell consent ab son sacrifici, y encara mes, ab sa mateixa sanch y espina que prega al pescador que guardi, salva los tres fills, que li ha fet esdevenir y los que després de varis caballerívols incidents, fan la fortuna de son pare.

En lo altre qüento catalá «Lo fill del pescador» (Rondallayre. Vol. I, pág. 72), un pescador sense cap cabal pera mantenir á sa familia, pesca també un dia un peix molt gros qui li demana la vida, y encara que aquell no hi vé molt be, per fi li concedeix, y 'l peix li promet gran pesca y ferlo l' home mes rich que no pas en la terra sia, mes també en cambi li demana que li porti lo primer que 'l sortí á rebre. Lo pescador hi consent creyentse que será lo gos com acostumava, mes aquell dia per sa desgracia, ocasionát per tantas tardansas, surt á rebrel son fill únich. Incident igual al de la filla de Jefté en las Sagradas Escripturas, Y 'l pescador li entrega á equeix, sent aixó sa sort, donchs que 'l peix fa que son fill, despres d' hermosas aventuras, arrivá á un gran estat de fortuna y ditxa.

En lo qüento italiá de Comparetti *La nuvolaccia* Vol. I, pág. 126, es també un pescador quí per acallar sa miseria tira la trema al mar y li surt un peix molt grós que així mateix li demana la vida en cambi d' una gran pesca. Aquell li concedeix, mes tornant á la miseria, tira altre volta la trema y li surt lo mateix peix. Ara sí que tinch de morir diu aquest, mes avans deixam donarte un consell, matam y fesme á trossos, la mitat dónala al rey, una part

á la esposa, una altra al cá y una altre á la euga: la espina guárdala en un pot de la cuina y quan succeheixi alguna cosa á tos fills la espina suará sanch. Incidents quasi iguals als del primer de dits qüentos catalans. «Lo castell de irás y no'n tornarás.» Lo pescador ho feu tot com lo peix li va dir: al seu degut temps sa esposa parí tres noys, la gossa tres cadells y l' euga tres pollins: los noys se llensaren á aventuras, la espina senyalá la desgracia en que caigueren succesivament los dos primers y per fí tots tres foren felissos junt ab sos pares.

En lo qüento Bretó. Los dos fills del pescador *Daon vab ar pesketaer*, lo pescador te grossa á sa esposa; pesca y trau un peix, qui li demana la vida. Això succeheix tres vegadas y com lo pescador ha contat á sa esposa lo del peix que enrahona, aqueixa ne agafa desitj y á la tercera volta l' home no te mes recurs que durli. Allavoras lo peix li demana, que donchs que ha de morir, ne dongui sa carn á sa esposa, lo cor ab l' aigua ab que l' haurá rentat a sa burra y las entranyas y pulmons al gós. La dona pareix dos noys enterament parescuts, la burra dos pollins, la gossa dos cadells. Los noys senten també com en los altres qüentos inevitable desitj de marxar, se valen de donar un cop de ganivet al tronch de un llauré, que donava avís rajant sanch, pera avisarse llur desgracia, y un després del altre van á corre las mateixas aventuras, prevalentse de sa semblansa, fins á casarse ab una princesa, com en lo primer qüento catalá notat, en lo italiá y en los dos que subsegueixen fundats tots en la gran semblansa dels germans.

En lo qüento Albanés *Di mezzomërat fatarm* «Los dos bessons encantats,» un rey que no podia tenir fills de sa esposa, un dia passant per un riu agafa un hermós peix, qui li diu que 'l talli en quatre parts, una per la sua esposa, altre per la euga, altre per la gossa y altre pel jardí. Aixis ho fa y succeheix com en los anteriors qüentos, escepte per lo que respecta al jardí. Los noys se 'n van á corre aventuras y també per sa semblansa los confón la esposa d' un d' ells, salvantli l' altre l' honor per medi de una espasa que posa al mitx del llit, incident tret de las Sagas Scandinavas y que es troba també en lo primer qüento catalá y en lo bretó dalt dits. Los fills despres tornan lo regne á son pare, que 'l tenia perdut y son tots felissos.

En lo qüento del Agenais de Bladé, *Lous dus Bessous* (Los dos bessons) lo pescador pesca tres vegadas al mateix peix y la curiositat de la dona que 'l vol veure fa que á la tercera li dugui y 'l matin, succehint lo mateix de la partició; la dona 's menja la part mitja ó ventre, la gossa 'l cap y la

burra la qüa. La senyal de la desgracia que pugui esdevenir als noys es lo rajar sanch de una creu de pedra á la que 's te de pegar ab la espasa. La principal aventura d' aquest qüento es matar una gran bestia de set caps á quí cada dia se li ha de dur una donzella, com en lo qüento italiá, es una fada convertida en nuvol, y en lo castell de irás y no 'n tornarás un dragó; despres ve, com en tots los altres qüentos la del castell encantat ahont va á parar lo primer germá y d' ahont lo salva lo segon, tornantli la felicitat.

En lo qüento alemany de los germans Grimm, *Lo pescador y sa esposa*, aquell pesca un peix quí li diu que es un príncep encantat y que 'l torni a l' aigua. Lo pescador ho fá y conta á sa esposa, á la quí entrantli grossa ambició fá que son marit torni al mar y demani al peix una gracia per son benestar, que va aumentan en importancia, á mesura que 'ls va concedint tot lo que demanan, fins que ho exageran tant, que tot ho perden.

En lo qüento Siciliá *Su pisci russu*, de Pitré, Vol. II. página 354, es un pescador malalt y reduhit á la última miseria que de desespero se tira al mar, mes lo recull sobre sa esquena un peix, que després se torna sirena y qui li dona felicitat y riquesa fent que sa trama se li ompli de peixos cada dia.

En lo qüento Rus, «Lo rey de las aiguas y Vasilissa la salia» de Ralston, en compte de un peix es una águila qui ha de demanar tres vegadas la vida al rey que va de cassa y la apunta altres tantas vegadas. Per fí lo rey li concedeix lo que demana y la aguila, de agrahida lo fa pujar damunt de sa esquena y portantlo á paisos llunys, despres de distints incidents, fa sa felicitat. Un d' ells es la promesa que fa de entregar lo que trobi al arrivar á casa, que no ho conegui, que lo rey ho promet pensantse será qualsevulla cosa y que resulta esser un nou fill que ha tingut y que no te altre recurs que donar al home eixit de la mar que li ha exigit sa paraula.

En lo qüento Finlandés, de Ero Salmelainen, «Lo llenguatje dels pins,» ó millor dels animales, es una serp, un cassador entra en un bosch y se hi fa nit; no volentse entornar á las foscas determina quedarshi á dormir y encén un gran foch al peu de un gros pí; á dalt hi havia una serp la qui no podent baixar demana al casador que la salvi y en cambi ella li ensenyará lo llenguatje dels animals, lo cassador ho fa y aquella cumpleix sa promesa, en virtut de la qual, entenent lo que dihuen los pins troba un gran tressor. Empero si diu son nou coneixement, te pena de la vida. Ab lo tressor se 'n va á casa seva, se fa rich y un dia sentint una conversa de los aucells, riu; la seva dona cu-

riosa vol saber la causa de la rialla, ell no li vol dir, mes aquella importuna tant que l' home se fa arreglar la caixa pera morir: avans, no obstant vol veure sas gallinas, y sent á lo gall com se n' hi riu, dient que ell ab seixanta gallinas se fa obehir y l' home no pot ab una sola dcna; llavoras aquell s' alsa, agafa la dona pera pegarli, ella li demana perdó prometenli no ser mes curiosa en sas cosas, y l' home se salva. Qüento que es igual á la fábula. «L' ase, lo bou y 'l pagés» (Barcelona 1859. Vol. I. pág. 22) dels famossos qüentos orientals que ab lo titol de Las mil y una nits, recopilá *Harum al Raschid* ó lo Just, contemporá del gran Carlo-Magne, y que tanta boga han alcansat com que no hi ha naciò que no 'ls conegui, qual qüento no posém per no allargar.

Com se veu en tots eixos qüentos lo element principal, baix lo quin giran tots ells, es una bestia que ensenya lo camí del agrahiment á l' home, que fins s' arriva á sacrificar per ell y que 'l condueix tota sa vida fins á fer sa felicitat. Gran ensenyansa per qui tot ho vol avassallar.

Lo qüento Suech, no obstant, que nos ocupa, 's val d' un altre giro; per medi d' un peix, així, com en lo últim qüento dit es un gall, se burla del home y li fa abaixar son orgull fentli veure que no hi ha ser per inferior que sigui, que alguna vegada no pugui burlarlo y per lo tant es digne de tot respecte.

Per lo demés, regraciém al S.. Lidfors son envío y li preguem que no pari en la feyna que ha iniciada, donchs que prestaría un important servey á eixa clase d' estudis.

Francisco Maspons y Labrós.

DISSÓRT.

—«Atura 't esperit! Dins l' ombra blava
Mira allá lluny l' esfera de la terra:
L' astre de fanch, hont Jehová desterra
L' ánima adolorida, y la fa esclava.
Ossera es qu' enrevolta la mar brava
Com l' aixam de passions que s' hi fan guerra;
De malvestat alberch, sejorn de l' erra

Hont son sagell la mort triunfant hi grava.
Esguarda hi la virtut en l' agonía,
Del bè l' escarn, la set del pler, l' impura
Tasa del crím, senyora la materia!
Mes, ¿ahont vas, esperit? Ton vol atura,
Tú encara has de tornar ¡oh dissort mia!
Dins aquell fons de la humanal miseria.

GERÓNI ROSSELLÓ.

Un mosquit espatlla una orga.

—

Regla y mesura
tot l' any dura.

RECEPTA

PER NO SENTIR LOS TRONS.

Los trons! son molt terribles quan recargolats petan dalt de las montanyas y 's reproduheixen y aixordan valls, timbas, afraus, concas, quintanas, pobles y masias! Qui no n' ha sentit? Y qui no n' haurá sentit algun á la vida que no li haja fet fer un crit de esglay? Cap home per fort que sia pot envanirse de no haver sigut espantat poch ó molt per un tró recaragolat. Donchs be, d' avuy en avant, home ó dona, tothom qui s' espante será per dessidia. Lo remey que en profit de la humanitat anem á dir es infalible. Pochs serán los que no tingan á la cuyna una eyna que si fins ara ha sigut útil, d' avuy en avant está destinada á ferse célebre; parlém de una caldera. En amenassant tempestat lo cel, tot fill de vehí, lo qu' ha de fer es pendre la caldera y posársela al costat. Comensan los llampechs, res, un se 'ls mira ab fredor, segut com está al costat de la citada eyna ab un martell á la má. S' acostan y comensan los trons, donchs llavors, ulls alerta. Axís que fa un llampech d' aquells blanquinosos que ja 's véu que portan cua, no 's fá res mes sino ficar lo cap dins de la caldera y ab la ma dreta per la part d' fora, cop de martell va, cop de martell ve y'm deixo llevar lo coll si un sol me diu, que fentho axís ha sentit cap tró. Es probat.

UN ¡AY! PERDUT.

I.

La nit es pura, com l' infantesa,
Estels l' enjoyan ab son raudal,
Cantars l' alegran, que es nit de festa
La de Nadal.

A dins las cuinas s' ou gran gatzara,
que 'l foch enrotllan vells y minyons
Y ab dols contento, la quitxalleta,
Trenca pinyons.

Sols una casa callada resta,
Sols en sa cuina joy no s'-hi sent.
¡Trista es la casa, si en ella 's plora
Pe 'l fill ausent!

Senyut lo pare, lo foch se mira,
Lo cel la mare, sentint lo fret,
Los ulls aixeca, y aprop la taula,
Dórm un vellet.

Com si temessin que relatantlas
De sas angoixas, creixés lo pés,
Son dolor veuhen, son plor ne sentan
Sens dirse rés.

L' avi, que 'n sómnis tal volta veya
Lo que se 'ns tanca quant desperts som,
Ab goig somreya y ab veu dolsíssima,
Mormolá un nom.

Nom que al sentirlo, feu dir al pare
Foll d' amargura. ¡Negre es ma sort!
¡Pés m' es la vida, qu' ell aquí fora,
Si jo fos mort!

De pena opresa, res diu la mare,
Que 'l plor que llansa nua sa veu,
Tan sols sos llábis febrils s' agitan
Per pregá á Deu.

II.

De nostra terra, de sas nits dolças,
Nits embaumadas per dolç conhort,
Ja no s' oviran, que de l' Espanya,
Ne som al Nort.

¡Ay, que viu fibla lo vent que passa!
Los que abrichs tenen jóvens ó vells,
De fret tremolan, los que 'ls ne manca
¡Ay pobrets d' ells!

¡Ay quin fret passa lo centinella,
Que dalt la serra, lluyta ab lo fret!
Lo cor ne trenca quant se 'l contempla,
Tan jovenet?

Com de donzellla n' es sa hermosura,
Home al aspecte, noy pel candor,
En son cor verge, las esperanças
Hi son en flor.

Ab greu tristesa dret al cel mira
Tot apretantne fort lo fusell,
Soldat, la guerra la part li dona
De son flagell.

¡Flagell que espanta! Per plans y serras,
Estensa alfombra de blancó 's veu,
Que de las boyras á doll ne cauhen
Los flochs de neu.

Flochs que á la terra mantell li posan
Ab flors rogencas per guarniment,
Flors esclatadas de las fogueras
Del campament.

¡Ay, que viu fibla lo vent que passa,
Cada ratxada la sent al cor,
Sufreix y espera, que de la patria
N' ets defensor.

Bè al remembrarho, son cor l' anima,
Mes l' atormenta l' anyorament,
Y ¡ay si podia volar en alas
Del pensament!

Com crusaria las novoladas
Y en sa estimada terra natal,

Ne pasaria la bulliciosa
Nit de Nadal.

Allí estaria del foch á bora,
Sentint alegre dolças cansons,
Sentint com juga la quitxalleta,
Trencant pinyons.

Allí la calma ne gosaria
De sa volguda tranquila llar,
De son vell pare, de sa mareta,
L' amor sagrat.

De la donzella, que tant adora,
Ne sentiria l' amant suspir,
Suspir de l' ánima, que un dolç «T' estimo»
Voldria dir·

¡Ay que viu fibla lo vent que passa!
Cada ratxada se sent mes fret.
Sas dents cruix.ixen ¡com resistirho
Tant jovenet!

Bellas imatges de sas venturas
Que tan omplireu son cor un jorn,
Veniu piadosas y en s' agonía
Cenyiu son front.

Ab lo fret lluyta ¡lluyta terrible!
Mes cau en terra ¡certa es sa mort!
Y es ¡mare meva! lo crit que exhala
Del fons del cor.

Després sos llábis, inmóvils restan,
Sos ulls ne tanca pesada son,
Y en mitj de somnis d' ángels y espectres,
Vola á altre mon.

¡En pau descansa! Ni un llor de gloria
Hi haurá en ta fossa ¡Trist fou ton fat!
Tas greus fatigas ¡quí las premía,
Pobre soldat!

La mort cruenta del que 'n la guerra
Pel foch contrari ne cau ferit,
L' alsa la fama, la mort penosa
Cubreix l' olvit.

Blanca mortalla la neu li dona,
Trista pregaria n' hi resa el vent,
N' hi fan d' antorxas, las grans fogueras
Del campament.

. . . .
. . . .

III.

Quant á los arbres n' esqueixan brancas
En la tempesta lo foch de 'ls cels;
Fins dins la terra, cruixir las sentan
Los seus arrels.

Aixis lo pare, que lluny plorava,
Sentí las fibras cruixir del cor,
Quant trista y fera ne xiulá l' óliva
Son cant de mort.

Aixis la mare, que 'n dol vivia,
Mortal ferida sentí en lo pit,
Que un ¡mare meva! ne creguí entendre
Com llunyá crit.

¡Trista parella! De sa desditxa,
Ensemps sentiren lo feixuch pés,
Y ensemps vejeren, son pló esclatarne
Sens dirse rés.

Entant seguia dormitant l' avi,
Y entant s' oian dolças cansons,
Y entant jugava la quitxalleta
Trencant pinyons.

Dolors Moncerdá de Maciá.

Barcelona 23 Agost de 1876.

DIVUYT ANYS!

I.

Tot-hom los ha tingut..... (separant per supost als que no hi han arrivat) ab quina racansa 's miran llunejans á mesura que nostra vida va perdent dias per guanyar anys! Quin sospir mes fondo m' arranca del pit lo recort d' aquella edad y d' aquells dias! Si jo tingués la sensibilitat ploranera, com m' anirian cayent las llagrimas cara avall! Oh, mas ilusions primeras, ahont son? que per mes que vos cerco no

vos trobo sino en lo meu recort! Mes ay! que no puch plorar; ja no es com avans llagrimetas mevas que llisas y seguidas relliscavau cara avall á pleret quan lo cor se condolia..... Mes rich allavors d' esperansas que de pretendents una pubilla maca, espera sempre demá per realisarlas y ay! lo demá prou que ve—axís no cuytés tant;—mes lo qu' esperem triga, triga y per fí no compareix.....

II.

T' en recordas tú Angeleta, y tú Rosalia, y vosaltres Filomena, Pepeta y Concepció? Jo m' havia de casar ab vosaltres y habiam d' habitar lo mateix *cel*; jo vos habia d' endolcir la vida com un confiter lo ponsem: sentadet als vostres peus y ab un vano de plometas d' ala de serafí devía anarvos refrescant lo rostre. Jo vos havia de fer felissas guardantvos mas parauletas mes dolsas y enamoradas, y un mig-riure que no s' esborrés may ensenyantvos d' aqueix terme las dents d' un cap de dia á l' altre com ensenya sas teclas un piano obert. Jo havia de realisar lo ditjós *boca que vols, cor que desitjas*....... si; jo á mes de ventarvos tot lo dia (com si hagués vingut al mon no mes que per espantar moscas) tenia mes encarrechs compromesos que cap compradora de convent: per dinar un platet per 'ls dos; la primera caixaladeta per tu, l' altra per mí....... (Esperat, pensava jo; que ab la gana de la creixensa podrás vindre á aturármela ab mossadetas, que ja 'm sembla que aquest article l' esborrarem promte y s' acabaran los cou-dinars.) De brasset sempre, un dia anirem á la torre y un altre al mas; no 'ns deixarem may com gafet y gafeta; quan dormirem l' un somniará á l' altre; (sino que jo pensava tot comprometenmhi, menos quan tingue un somni tremendo que si son baralilas com de costum, sense vulguerho fer potser d' un tanto t' aplanaré la cara com un hostia). Jo havia de fer tot aixó y altres cosas que no m' en recordo y no 'u vaig fer: corrent...... Y vosaltres, quantas promesas que s' han tornat aigua poll, quants juraments em fereu (que no n' ha rebuts tant un jutge) que lo vent 'ls ecullí y se 'ls endugué que ja no sé ahont son perque may he pogut averiguar ahont van á parar los vents..... Tú la que tenias los ulls negres que ja 's veya que hi portavas dol per la mortandat qu' havian fet; que vols que vingue ara á ferme lo llasset de la corbata fentme de mirall la negror transparent de los teus ulls? Digas, vols que vinga?..... No deus plorar ara si tardo; perqué en lo temps que no m' has vist si m' haguessis tingut qu' esperar plorant com me prometias, ¡valgam Deu! filla, haurias abocat mes aigua qu' una rastellera de

catufols. ¿No deyas que no m' olvidarias may, que m' estimarias sempre?....... Ves, ves y que Deu te fassi bona; porta la canalla á paseig y cuidat be: hermoséjat! no deixis los polvos d' arros, y quan me veigis, no abaixes los ulls que tot-hom ja ho sap que teniam divuit anys.......

III.

Y tu la que sempre estavas trista, la que 't volias morir enamorada ¡oh la mort dolsa! mig riu com ho feyas á vegadas en aquell temps ditjós que caygudetas tas mans sobre las mevas me retenias perque 't contés mes cosas; tos ulls blaus y piadosos enlayrats al cel com si preguessis als angelets tos germans d' hermosura que fos eterna l' amor nostra....... Tambè 'ns perderem l' un per l' altre á despit de tantas prometensas, y á despit de tants recorts!.... Parlem d' aquell temps y d' aquella villa hermosa ombrejada perpétuament per la verdor dels taronjérs y afalagada per un mar sempre tranquil redosáda dels vents que, enamorada de tanta verdor, li envia sas onas que van, venen y tornan sempre mansas y joganeras ab sensill present de blanca espuma. Recordas quan ab l' atolondrament dels meus pochs anys tot ho volia alcansar per tu, y quan mes desavinent y mes costós ab mes tossuneria volia que tu aceptessis mas prometensas........ Ben segur qu' eran prometensas, que be ho veyas tu! Qui pogués tornar á ferlas per sentirse de nou sobre los llavis per aturar mons desvaris aquella ma mes fina y blanca que 'l plomissol d' un cisne....... Passaren dias, ne vingueren d' altres: jo enamorat, tu enamorada....... Vingué ta tia y t' en anares ab ella...... Tu 'm prometeres tornar y estimarme sempre! m' ho prometeres al peu de la fonteta y ja no tinch cap testimoni perque las llágrimas que ploravas 's barrejaren ab l' aigua que vessava y fugiren cap al mar, y lo llimoner hont estavas recoltzada quan li he volgut preguntar si se 'n resorda me contesta ab un remor confus que no l' entench. Quantas he tornat á la fonteta! l' aigua corria com si 's trenés sobre 'ls rogenchs palets; lo llimoner feya tremolar ab suau armonía son fullatje y escampava delicats olors; alguna fulla, enamorada de la frescor y gentilesa de l' aigua que l' enmirallaba baixava pressurosa per darli una besada, y l' aigua, tan juganera quan traidora, se l' enduya, distrayentla ab afalchs y besadas, avall, avall sempre, cap al mar com las llagrimas que tu plorares...... Ay! la font sempre riallara; lo llimoner sempre queixantse condolit; jo al seu peu recordante, hi passí un dia y un altre, y altres mes; á voltas la lluna m' hi sorprenia enviantme de sa trista

llum resplandor escás com si endevinés que sols tristesas estima l' enamorat, ja que las alegrias no li 'n son gratas... May mes vingueres!....... may mes te vegi....... á Deu Angelina!

IV.

Y tu descarada, Lluisa morena, que hi eras mes que.'l cuyro, que per sol que fés sempre semblava que tinguessis la cara á las foscas....... Me pensava que ja m' enrecordaria! de lo que me 'n recordo es d' aquells pessichs ab que 'm malmetias 'ls brassos com que semblava anes vacunat de nou. Que jo no gastava formalitat? ves ahont fora ell si llavors l' hagués gastada...... Y perque t' engolfavas ab projectes casamenters; no 'u veyas que jo no mes entenia en ferte l' aleta parlante de l' amor, d' aquellas estimacions fermas que no s' acaban may y de cosas alegres y entretingudas? Quan me parlavas de casament me donavas lo mateixgust que si m' haguessesdit que 'm fes soldat de l' Habana...... Que 't pensavas que m' havia begut l' enteniment, per vindre al paseig de Gracia ab tu y ta mare, que ab aquella mantellina de blondas passada de moda, semblava la Sra. Ignasó qu' anès á fer llevadas, y que 't pensavas qu' era tant tanoca per posarme á tret y tindre que sufrir aquells interrogatoris y aquellas preguntas tant inocentas (sino que portavan mes qua que cap estel) y que al ultim la gent s' haguera pensat que festejava ab ella y no ab tu. Quin parell d' arnetas mare y filla; que 'n portavau pocas de intencions bonas; ja saviau mes que la justicia, pero jo també savia fer lo manyo.

Quin martiri van esser aquells Amors: no mes faltava que 'm peguessis y que 'm fessis quedar sense dinar per semblar que m' havian tornat á estudi. Quina manera de posar voluntat á las personas: cada dia disputas y sorollets, y cada dia plorallas y pesichs. Era graciòs de la manera com jo sofria resignadament aquells arrebatos de passió condensats en un pesich que 'm feya veure las estrellas que encara no han estat descovertas, y que desprès del pesich ó trepitjada jó 'm quedés tant seré y tú somiquejant, com si volguessis compartir la pena; jò sofrintla y tú ploranla.—Ah si no fossim al carrer deyas: ó sí, ja conto que 'n hagueras fet feyna, pobres brassos meus ja me 'ls haguerasben blavejat, mesper aixósempre t' haguera tornat bé per mal.—Gracias á Deu no pots alabarte de res, me vas pedir lo dia de la última discordia. Está clar que si quatre tons ó 'ls que fossin, 't vaig fer, tú me 'ls tornares al acte com aquell que deu, paga, y li tornan lo cambi; y si m' en

tornares de menos jó te 'ls condono y no te 'ls reclamo, ni diré á ningú que retens cosas que no son tevas. Y are que ja ets casada, 'm sembla que alguna volta ton parent t' haurá aplicat la lley marcial tú que tant t' alabavas no tindren á ningú.

V.

A tú 'ttoca, Filomena desdenyosa. Que 't pensavas que duraria sempre aquell temps? que t' pensabas que no tenia res mes que ferque vindre cada dia y paseijar amunt y avall devant l' escaleta com un municipal qu' esta de punt esperant que pleguessis, tornar al vespre á posarme altre vegada de plantò per sofrir las inqussitorials miradas dels anants y vinents per sortir desprès y anar á fer guardia á un' altre escaleta que semblava la de un Ministeri, tant era lo tráfech que hi havia, y allí sofrir pacientament lo reflexo de la llum del gas com si volgués donarme á coneixer a tots los teus vehins mentres tú t' hi plantavas d' esquena y no 't comprometias. Y després, si tants joves 't miravan y algun sofria per tos desdenys, y altre volia empendre á tos pares, que n' havia de fer jò, ni que se me 'n donava á mí d' aquell comerciant que tenia barcos á l' aigua que per á mí no te 'ls escoltavas? ni quin cas volias que 'n fes encare que t' hagués demanat per ferte sa muller lo marqués de l' Erissó, aném dihent, quan á mi m' havia demanat la mateixa Reina de las Espanyas..... per ferme quinto? No tenias tan partit? no 't volia tot' hom? y donchs, perqué 't exaltavas tan y prenias aquellas rabietas quan, per ferte fregir t' ensenyava lo butxacó pré de cartas que tú 't pensavas que me las portavan las criadas de part de las senyoretas y eran de casa que l' oncle me las feya anar á tirar al correu...? Tú gastavas molt rumbo y molta fatxenda: per tot arréu te sortian pretendents y encara estich dejú d' haber rebut y haber donat sofocos á cap dels molts rivals que tú 'm proporcionavas, perqué may ne vaig veureni un. Y volias que jó no 't carregués de valent y per cada promés que 't sortia no volias que jò 'ttragués quatre currutacas que totas s' enneulian per mí? Que n' eras de Tana! Be, vaija renyirem finalment: jó 't vaig tornar aquella corbata violada que may la usí perque, gracias á Deu, encare que só moreno com lo pa de munició ningú m' ha pres per gitano y en quant á aquells *gemelos* y la tumbaga, com tot era or de llumanera ho vaig tirar al calaixet de la cadireta d' una criatura perque hi jugués; mes sa mare las va etjegar finestra avall perque la criatura se ho posava á la boca y sembla que hi havia verdet.

Ja 't veig á vegadas ab lo teu senyor. Ell sí que ho va entendrer casantse de cap y volta; que si li donas temps de enamorarse mes, haguera hagut d' enmatllevar la carn per amagrirse. Guárdal bé, filla, y quan estornudi aguántal' per lo faldó de la levita no sia que lo mateix vent se l' endugue voleyant. Pobre home, 'l deus mantindre ab rovells c' ou, qu' está tant groguet.

VI.

A cap de vosaltres guardo rancunia: totas, totas vos haveu casat.—Deu vos ho prengue en be;—y com no alegrarmen' si vos repeteixo com avans qne no vos volia cap mal ja que á totas vos demanava que vos deixesseu estimar per gracia de Caritat Jo 'm penso que no 'm tindréu mala volensa, pobret', si ni d' intenció vos havia fet may cap tort y sempre vos havia fet riurer quan teniau ganas de plorar y may plorar quan teniau la riallera. Jo tinch gnardadeta dessota mateix mateix de 'l escapulari la tendra recordansa d' aquell temps. Oh los meus divuit anys, y que lluny vos contemplo! quin mal tracte vos doní que tant prest me deixareu! Oh dolsas memorias, oh ninetas enciseras, quan penso en aquell temps vos estimo encara; quan veig que perdo la juventut y que la edad no 'm permet fer lo plaga acluco 'ls ulls per no véurem' jo mateix y encare ab las mans vos envio un adeusiau, última y ben casta caricia que vosaltres podeu rebrer y jo enviarvos.

EMILI VILANOVA.

AL GAYTER DEL LLOBREGAT

Gayter de la dolsa gayta,
bon Gayter del Llobregat,
lo de las dolsas esparsas
y dels mes tendríssims lays;
en bon' hora vingut sias
á Girona la Inmortal
desde l' arenosa platja
de la gran Comtal ciutat!

Si la gayta n' has portada,
pénjala prompte en ton bras,
y aplicant sa canya als llabis,
fesne sos tochs ressonar
entre nostras encontradas
que ab pler las escoltarán.
Aquí pots sobre las runas
de nostres murs esfondrats
llansar tos gemechs al ayre,
planyívols com pochs n' hi há,
dels valents á la memoria
que ne vessaren la sanch
per lo Rey y per la Pátria
ab pit heróich defensar.
Aquí cada pam de terra,
en sanch francesa amarat,
ne pregona ab veu mòlt alta
l' amor á las llibertats
y á la santa independencia
dels espanyols catalans.
No tením palaus de marbre,
ni monuments de preu alt,
com no sian nostres temples
y nostres forts enrunats;
que aquí tot li parla al cor
de sants y d' héroes capdalts,
de la fé de nostre poble
y del valor catalá!
Si axó ho trobas poch, gayter,
bon Gayter del Llobregat,
deixa la ciutat costosa,
recinto dels recorts grans,
y aire nou y ambient mes fresch
trobarás en nostre plá,
de encantadoras florestas,
de vergers y ubagas suáus,
que al ánima predisposan
á esbarjos espirituals;
y á las voretas dels rius
de marges encatifats
per flors de agradosa flayre,
ta gayta pots despenjar
pera buscar sons alegres
de tranquila y dolsa pau.
Aquí hi trovarás ninetas,
gentils ninfas del Onyar,
de miradas melancónicas,
de ulls com lo nostre cel blau,
joganeras y alegroyas,
de bon cor y seny ben clar.
Sona, donchs, lo bon gayter,
ton instruments fés sonar,
deixantnos per recordansa
de ta breu estada, un cant;

y veurá tothom á l' hora
si nostra ciutat s' ho val,
que fins en sa lloa sona
lo Gayter del Llobregat!

ENRICH CLAUDI GIRBAL.

Girona 5 de Septembre, 1876,

L' ARQUITECTURA DELS EGIPTANS.

A la vora del Nil trobem las primeras senyals de una activitat artística: trobem allí en las pirámides de Memphis los mes antichs monuments del mon, donchs datan de tres mil y mes anys avans de la vinguda del fill de Deu al mon.

La historia de la arquitectura dels Egiptans agafa molts períodos Existian en las serras líbicas un cert nombre de socavaments que demostran la costum de viure en baumas. Los Egiptans imitaren eixa costum pero fentla servir solament per sepulturas. Prop de cada vila s' hi obriren catacombas consistents en llarchs corredors que donavan á salas grans qual sostre l' aguantavan pilastras massissas. Quan los sobèrans transladaren la sèva estada á Memphis, feren alsar, gastanthi molt, montanyas artificials perque dins d' ellas poguessen trobar sos cadavres lo repós que trobavan los de sos passats dins de las montanyas. Aquest est l' orígen de las pirámides, inmensas tombas de pedra, qual renom s' ha extés per tot lo mon. Dintre de cada una d' ellas hi havia la cabuda necessaria per encabirhi 'l cos del rey que la feya alsar y 'ls de tots los de la sèva dinastía. Las pirámides eran construidas en forma de terraplens sobreposats uns als altres y en disminució ascendent fins á terminar en forma piramidal escapsada. Los materials que s' hi gastavan eran pedras de tall y de vegadas obra cuyta.

Las tres pirámides mes grants son prop del Cairo, en lo terme del poble de Gizeh y recordan als reys Chufu, Schafra y Menkeres. La més antiga te en sa basa 700 peus quadrats y d' alsaria 450 peus. N' hi ha un' altra que encara te més alsada, fa 764 peus quadrats en la basa y 480 de alsaria. Una cambra sepulcral contenia 'l cos del rey, qual

cos se perdé al portarlo á Europa. A la part oriental de la pirámide hi havia un petit santuari destinat, pèl que sembla, al cult dels morts. També s' hi enterrava en las pirámides als personatjes més distingits, pero las sepulturas de aquests eran obertas en las parets.

Una segona época de gloria per eix antich regne comensa vers l' any 3,000 de J. C. y agafa la dotzena dinastía. Una de las primeras obras ab que 's distingeix es l' obelisch del rey Sefurstesen I, á Heliopolis, monument interesant perque en ell se descubreixen las primeras tendencias vers formas arquitectonicas más caracterisadas: en efecte los pilans prenen ja una forma geométrica, que arrencant de una bassa quadrada, va enxiquintse cap amunt formant cono piramidal. Comensan també en aquesta época los edificis ab pilastras (tomba de Beni-Hassan.) Envers l' any 2000 avans de J. C. un poble asiátich, los Hyschs, se va ficar Egipte endins apretant, cap á las regions del Nil de més amunt, á la dinastía següent. Vers l' any 1400 avans de J. C. comensá á regnar la nova dínastía, que feu capital de sos dominis á Tebas.

Pero es entre 'ls segles XVI y XIII avans de J. C. quan pren desenrotllament complert l' arquitectura en lo regne egiptá, arrivant á son esplendor en la fábrica de sos temples. Un gran pati voltat per un mur cimat per una rica coronisa dona al tot un carácter imponent y misteriós. Cap finestra, cap colunata interromp la monotonía que resulta del conjunt: nomerosas inscripcions y la representació de actes escullits dels antepassats ó dèus de sa religiò, tot això pintat ab llampants y variats colors donan á n' aquellas parets la apariencia de soperbos tapissos. Pilastras de forma piramidal senyalan la entrada del temple á la qual hi duhen dos rengles de esfinges ó animals monstruosos: desprès del portal, lo primer que 's troba es un pati qual sostre reposa damunt de robustas columnas. A n' aquesta sala hi dona la part més amagada del temple, lo santuari que 'l forman cambras de diferentas grandarias, termenant en celdas baixas foscas las de més dins. Aquí es hont hi ha la imatje de la divinitat envolta per la fosca més complerta. Tot lo pla de las parets, lo mateix que 'l trespol y las columnas está cobert de dibuixos qual colors per sa vivor y per lo misteriós simbolisme qué enclouhen produheixrn en qui 'ls contempla una gran impresió.

Los imponents restos de la Tebas de las cent portas avuy en dia están escampats pèls marges del Nil.

Entre 'ls temples lo més grandiós es lo de Karnack, comensat per Séfurtesen I y acabat per sos darrers descendents. Lo vast temple de Luksor estava unit á n' aqueix per un carrer de esfinges.

La columna ve á ser la part principal del temple egiptá, son peu reposa damunt de un sócol rodó des del qual s' alsa afuhantse, com un feix de canyas; un capitell en forma de una flor de lotus no badada encar, unida á la cornisa ab un bordó, termena la columna. Sobre 'l capitell hi ha una tauleta ó dau que aguanta l' architrau. No sempre forman los capitells flors closas, tambè sovint las constituheixen flors obertas, tan obertas de vegadas que las fullas allargantse arriban á perdre la forma de la flor que representan. En los temples construits més endavant los capitells apareixen adornats ab la testa de una divinitat, la de Hathor.

Los temples no tenen un sostre angular com los dels grechs, sino que termenan planers. No prenen de la part de dins cap jayent que recordi l' arch, res d' aixó, en ells domina lo rectangle y tiran á grota; lo llum lo reben per una sola obertura estreta y ab molt malas condicions.

A més á més dels temples, las tombas dels reys y reynas de la dinastía tebáica, situadas en la part occidental del Nil, dintre reduidas cavernas, tenen una gran importancia per la historia de la arquitectura. Un laberint de estrets passadissos porta d' un pati á la cambra sepulcral dita: «la sala d' or.» Las parets están cobertas de pinturas representant la vida del príncep, en lo bell mitj de la sala s' hi alsa lo vas del difunt.

Se citan tambè altres moniments notables en la part meridionel d' eixa encontrada, sobre tot en la Nubia hont hi ha lo temple de la illa Elephantina, los moniments de Ipsambul (Abu-Simbel) ab sos quatre colossos asseguts, de de seixanta cinch peus d' alsada, representant á Rhamsés lo gran, lo Sesostris dels grechs.

Lo darrer período de la arquitectura egiptana se relaciona ab lo regnat dels Ptolomeus, com per exemple lo temple de la illa de Phila.

Home barbut
home de seny.

—

Home mort
may parla.

—

Lo dimoni sab mes per vell que per dimoni.

LO VIOLI TRENCAT

(De Béranger.)

TRADUCCIÓ DEDICADA Á EN JOAQUIM RIERA.

Vina mon gos, ma bestia aymada;
mes que despite, menja cá.
Encara hi ha coca ensucrada:
demá tindrem sols negre pa.

Los inimichs que astuts guanyaren,
en esta vall van dirme ahí:
«Tócans la dansa!» No 'u lograreu;
y un d' ells trencá lo meu violí.

Ell fou l' orquesta en l' encontrada:
prou jorns de fèsta! á Dèu dolçors!
¿Quí durá 'l ball á l' ombra aymada?
qui deixondits tindrá 'ls Amors?

La seva corda ben tivada,
al trench de l' auba un jorn hermòs
anunciava á l' esposada
lo seguiment del jove espós.

Al capellá qu' óurel gosava,
ferli 'l ball grat era de lley.
L' alegre só qu' ell escampava.
desrugaria 'l front d' un rey.

Si ell ensajava un altre dia
cants que la gloria 'ns inspirès,
¿cóm pobre d' ell pensar podia
que l' estranger vil se venjès?

Vina mon gos, ma bestia aymada;
mes que despite, menja cá.
Encara hi ha coca ensucrada:
demá tindrem sols negre pa.

Sota del om y á la masia
que llarch será 'l diumenge aquí!
¿Beneyrá Dèu la vrema 'l dia
que la comensen sens violí?

Repós de llargas travalladas,
adormigué 'ls mals dels pobrets;
de grants tributs y pedregadas
consolá nostres llogarets.

Feya callar dels oyds la guerra;
plos aixugava amoroset.
Ceptre no feu may á la terra
un bè tant gran com mon arquet.

Mes l' inimich que aquí 'ns alarma,
ab son insult m' ha encoratjat.
Donchs qu' en mas mans remplassi un' arma
lo violí qu' ell m' ha trencat.

Amichs qne deixo ab greu racansa
dirán, si moro, tristament:
«Per ell un barbre no feu dansa
damunt del nostre arrunament.»

Vina mon gos, ma bestia aymada;
mes que despite, menja cá.
Encara hi ha coca ensucrada:
demá tindrem sols negre pa.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

BAN.

Veuse aquí un ban (ó bando com diria un dels partidaris del catalá-castellá que 's parla) que acaba de fixarse en tots los camins y boschs de la vehina Fransa. Tant-de-bó que aquí á Catalunya se fes lo mateix, posantse d' esta manera un aturador á la ignorancia tan perjudicadora de la agricultura, en lo que á ella 's refereix.

Diu aixís:

ERISSO.

Viu d' insectes, cuquets, llimachs, larvas y molts altres animalets que perjudican á la agricultura.—No mateu los Erissos.

TAUP.

Mata 'ls cuchs, larvas, estisoretas é insectes danyius. No menja cap classe de vegetal. Fa molt mes bé que mal.—No mateu los Taups.

Galipaus.

Ajuda á la agrícultura, cada hora fa desapareixe de 20 á 30 insectes.—No mateu als Galipaus.

Borinots, vespas, y sas larvas.

Enemichs mortals de la agricultura, ponen de 70 á 100 ous.—Matéu aquests animals.

Aucells.

Cada provincia pert cad' any molts mils duros per lo mal que causan los insectes. L' aucell es l' únich enemich capás de lluytar ab ventatja ab ells: es un gran destructor de aquells; es una ajuda de la agricultura.—Noys, no deixéu estar los nius.

Se donará un ral á cada noy que presente á un guarda bosch 500 caps de borinots, vespas etc.

ALS PERIODISTES DE BARCELONA.

Habent obtingut en premi l' autor
la copa de or y argent
que dits periodistes oferiren per lo concurs literari
del Centenari del Rey En Jaume.
lo Conqueridor.

De mans de la Poesía
He rebut en joyós dia
Vostra copa de or y argent:
Penyora de germanía
Será per mí eternament.
Obrint la Terra son pit,
Doná lo preciós metal;
L' Art l' ha forjat y polit;
Y la Musa el vas ha omplit
Ab son licor celestial.
Per ço, si á la copa bella
Acoste 'l llabi ab amor,

Trobe, ubriacat, en ella
Tot quant plau y maravella
Al sentit, l' esment y el cor.

Los camps de la nostra terra,
Los rius que corren per ells,
Les viles, y l' aspra serra,
Que ompliren la Fe y la Guerra
De monestirs y castells;
Los recorts de antigues gestes,
Les quatre barres de sang;
Lluytes triomfals ó funestes,
Y en mitg de aquelles tempestes,
Sant Jordi en lo caball blanc;
Los grans reys, los altius nobles,
Los sabis prelats, los pobles
Mantenedors dels bons furs;
Lo trovador y ses cobles
Plenes de dictats oscurs;
La milacrosa capella
Hon la Verge está entre espills (1),
Y de genolls als peus d' ella,
La enamorada donzella
Qu' es vuy mare de mos fills;
Tot quant fou ó pot ser grat
Al sentit, l' esment y el cor,
Tot cenfondit y plegat,
Ho trove en lo fons sagrat
De la bella copa de or.
Y es que brolla la joyosa
Inspiració de allí dins,
Destilant la mel flayrosa
Trovada, rosa per rosa,
En sos fantástichs jardins.

¡Ditjós jo que en esta vida,
Sempre abeurada de fel,
Ab vosaltres compartida,
Una gota benehida
Puch obtindre d' exa mel!

---

(1) Se refereix sens dubte l'autor á la Capella de Nostra Donna dels Desamparats, puig esta santa Imatge está tancada entre vidres dins son altar.

Ella endolçará mos dies,
Ella embellirá ma mort,
Y á totes mes alegries,
Com llunyanes armonies,
Mesclará vostre recort.

TEODOR LLORENTE.

ENTRETENIMENT.

Endevinar los punts de dos daus que 's tirarán damunt de una taula, seuse veure los daus.

Demanéu un pich sian tirats que 's doble los punts de un dels daus, á la suma feunhi afegir 5, multipliquèu lo resultat per 5 Demanéu que á eix producte si afegescan los punts del altre dau y preguntant qual es lo total, trayentne 25 y us quedará una xifra composta de dos números, dels quals lo de la esquerra designará los punts del primer dau y 'l de la dreta los del segon.

EXEMPLE.—Sigan 2 y 6 los punts del primer y segon dau.

Doble dels punts del primer dau.	4
Augment de 5.	5
Suma.	9
Multiplíques per 5.	5
Producte.	45
Ajuntenshi los punts del segon dau. . . .	6
Suma.	51
Trégantse 25..	25
Resta 2 y 6.	26

AMOR

(À mon bon amich, lo distinjit poeta A. Careta y Vidal.)

Solets los dos en esta cambra, aymia,
promesas mil á cad' instant farém:
jo 't diré hermosa cent mil cops al dia
y ab fé un per l' altre lluny del mon viurém.

En brassos del amor veurás serenas
las nits trascorre sens afany ni dol;
tu calmarás al veurem trist mas penas
y 'l cor dels dos ne formará un cor sol.

Si 't plahuen cants de lo matern llenguatje,
ne tinch un cant qu' es de los cants més bells...
¡tot es rublert d' amor! entre 'l fullatje
sa tornada han seguit fins los aucells.

¡Oh hermosa nina, del meu cor senyora!
¡Quina ventura nos reserva Dèu!
oresats per la brisa, jo á cad' hora
clouré tos llavis ab lo llavi meu.

Pensar qu' ets meva, y á l' entorn passantse
de ta cintura lo meu bras gosar....?
Y en ton esguart lo meu esguart fixantne
com més tu m' aymes, jo poderte aymar.

Sentir l' aroma de las flors mes bellas,
veurer ab joya com l' aucell fá 'l niu,
y á la llum contemplarns de las estrellas
remorejant á nostres peus lo riu...

¿No es cert, m' aymia, qu' al sentirm' t' exaltas?
Respon que si, y al teu costat vindré;

jo imploro amor ab la rojó en las galtas,
¿per qué no 'm vols, nina gentil, per qué?

¿Tems que t' oblide? Fer açó podria
qui amor te brinda lluny del mon? ¡Oh no!
Jo un troç d' espay per habitar voldria
qu' així estariam molt mes sols tu y jo!

Cuyta, no 'm fasses sofrir mes, hermosa!
Del mon la vida sense tu no 'm plau;
mon cor batega quan te veig ayrosa,
de ta hermosura jo vull serne esclau.

Tresors demana si 'ls tresors te plahuen,
qu' al fons del mar te 'ls cercaré ab ardor;
jo aquellas perlas que de 'ls ulls te cahuen
m' estimo més que lo mellor tresor!

Y escoltarme no vols? Lo que sofreixo
Dèu vulla que no 't toque may sofrir,
puig ab tant com t' estimo y t' ofereixo,
tu, amor del amor meu, no hi vols venir!..

ENRICH FRANCO.

CURIOSITAT.

Veuse aquí una nova del que duran las nits en la major part dels punts de la terra, des l' Equador á la illa de Malvill.

A Espanya la nit mes llarga te.	13	horas.
A Cayena.	12	»
A Sant Domingo.	13	»
A Ispahan.	14	»
A París, Dijon y Carcassona.	13	»
A Arras y Dublin..	16	»
A Copenhague y Riga. . . , ...	17	»
A Stokolmo.	18	»

A Dronteim y Noruega.	20	horas.
A Ules de Botnis.	21	»
A Borneo.	22	»
A Encatikiles no veuhen lo sol de. . .	32	»
En lo cap Nort.	47	»
A Wordhems.	66	»
En l' illa de Melville.	102	»

Á LA VERGE MARÍA

PREGARIA,

Salus infirmorum.
Refujium pecatorum.
Causa nostræ letiæ.
Consolatrix aflictorum.

Dés que vingut só á la terra
Vall de llágrimas y dol,
¡Válgam Déu d' ensopegadas
Si n' he dat en lo temps fosch!
¡Si 'n tinch d' il-lusions perdudas,
Si n' ha sofert lo meu cor!....
Sort que cap mala ventada
D' ell esborrá vostre Nóm...
¡Vostre Nóm, qu' es, Mare meva,
Puríssim bálsam d' amor!

Rodejat en ma flaquesa
D' inimichs y tentacions,
Plé 'l camí del *bé* d' espinas
Y 'l del mal sembrat de flors;
¿Hont serian, Verge Santa,
M' animeta y lo meu cos,
Si en los perills de la vida
No hagués clamat vostre Nóm?
¡Vostre Nóm, qu' es, Mare meva,
Refuji de pecadors!

En nit fosca y tenebrosa
Jo 'us veigí clarissim sol,
Ancla de dolsa esperansa
Ab Vós he vingut á port,
Medicina havéu estada
Qu' ha güarit tots mos dolors,
Y á doll han brollat mas ditxas
Al invocar vostre Nóm...
¡Vostre Nóm, qu' es, Mare meva,
Font de ventura y de goig.

Per çó avuy que plé de penas
Y ferit pel desconort,
Sent' qu' al llit mos fills gemegan,
Y 'n desconfia 'l Doctor;
Pels *dos* que tinch á la gloria
Pe 'ls sufriments de mon cor,
Remey per *ells* vos demano
Faél clamant vostre Nóm:
¡Vostre Nóm, qu' es, Mare meva,
Del trist y aflijit consól.

Miráu á ma dolsa aymia
Ab sas llágrimas y dol;
No 'ns deixeu, oh, Verge Santa,
En nit de tanta maror;
Féu que 'l temporal amayne,
Féu que brille un raig de sol,
Pus no 'ns resta altra esperansa
Que benehir vostre Nóm.....
¡Vostre Nóm, qu' es, Mare meva,
Font de ventura y de goig!

Antoni Molins y Sirera.

Agost de 1876.

CONSTRUCCIÓ DE LA TORRE
DEL CAP DEL LLOBREGAT.
(SEGLE XVI.)

Decidida per lo consell municipal de Barcelona la construcció d' una torre en la boca del Llobregat, pera la mellor guarda del port, trovém la següent nota en lo llibre de «deliberacions y actes» corresponent al any 1567:

«Dilluns á VIIII° del mes de Juny MDLXVII.

«Primerament quant aloque es stat preposat aserca de la custodia y guarda fahedora en la torra fa la p(rese)nt Ciutat al cap de llobregat. Inseguint la desliberatio del del co(n)sell ordinary lo die p(rese)nt selebrat.»

«Lo dit consell entesa la dita prepositio feu desliberatio y Contusio que sien elegides vuyt p(er) sones so es dues de quiscun stament les quals ensemps ab los magnífichs co(n)sellers y vuytena de guerra ordinaria de la p(rese)nt casa entenguen, apunten, y ordenen tot lo que conexeran convinga per la deffensa de dita torra e | obra que de p(rese)nt se fa y fer en aquella lo que conexeran convinga per la bona guarda y deffensio de dita obra continuant la guarde en aquella ab la gent que vuy la guarda affigint. mudant y llenant de aquells los quils aparra y tot lo que mes avant conexeran convinga per la fabrica de dita torra fins dita torra sie acabada y no mes anant y les despeses per dita custodia e guarda fahedora se paguen dels diners y comptes se a costumen de pagar les despeses de la guerra | Donant mes avant á co(nsecuen)cia de dites coses lo dit consell á dits magnífichs consellers y personas eletes (e) avall llegidores lo mateix poder y facultat Etal y tanta qual y quanta lo p(rese)nt consell ne(cesi)te | E procehit á electio de dites vuy p(er)sones foren elegides so es p(er) lo estament dels honor(able)s Ciutedans y militars

Jaume Vicens de Senmanat.
Joan Luis llull.

MERCADERS.

Agostí Sols.
Steve Conell.

ARTISTAS.

Jaume saste not(ar)y de bar(celo)na.
Pau Vila apothecari.

MENESTRALS.

francesch soldeuila mestre de cases.
Pere blay mestre de cases.

Com se veu per lo transcrit document, l' arquitecte 'N Pere Blay, restaurador del Palau de St. Jordi formava part de la comissió nomenada pera los fins que 's deixan mentats. La torre aquella, figura no poch durant las lluytas sostingudas per nostra terra en los segles XVII y XVIII y solzament per aquest concepte, es digne de recordarse lo que á sa construcció 's refereix.

JOSEPH FITER É INGLÉS.

Á LA CIUTAT DE VICH.

Ay ciutat de Vich
de molts tan mal dita
si fossen com tú
grans ciutats y vilas.
Dihuen que endevant
no vas, ni tens vida
que per tos carrers
la tristesa hi niha,
que res allí 's veu
del que avuy s' estila.
¡Quant rica en recorts
font de poesía
ay ciutat de Vich
del cor felis vida!
mare dels grans homs
y memoria viva
dels grans temps passats
de la patria mia.
¡ Qui ha guardat com tú
en sa fesomía
l' ingeni y talent
y la valentía
y aquell gran vigor
que temuts un dia
feu als catalans
de hosts enemigas?
¿Qui ha guardat com tu
de rassa llatina,
l' esprit coratjós,
l' ánima senzilla

lo espill senyalat
de virtut divina?
Cap com tú no te
historia tan rica
ni en los temps passats,
ni en los nostres sigles.
Ves tú, donchs, envant;
bon exemple sias
com en temps passat
de progrés y vida.
No deixis perçó
eixa fasomía
que tan bella 't feu
y molts te pendrian.
Ay ciutat de Vich
tan bella y florida
pels que 't volen be
prou tens gran estima.

MARIA DE BELL-LLOCH.

EN L' INAUGURACIÓ

del ferro-carril de Mallorca.

Un siulet desconegut en exas terras ha escampat per tot arréu son só agudíssim, y al sentirlo s' ha escalfat lo cor dels mallorquins, y la gent corre á contemplar la lluyta de la materia ab la materia, y músicas delitosas, y alegres trets de campanas, y crits d' entussiasme saludan sa victoria. Aném, companyons; lo siulet de la Locomotora'ns crida. ¡Benvingut en exa terra lo missatjer de l' Industria y de las Arts.

***

Si los antichs pobles l' haguessen poguda veure, s' hagueran agenollat á los seus peus, y haurian multiplicat sos sacrificis al Deu Foch; las donzellas romanas haurian buidat al seu entorn sos cistellets d' encesas rosas, y l' haurian revoltada ballant, de gotx ubriacadas; lo Cech de Grecia, si l' hagués poguda concebre, li hauria consagrat un cántich inmortal. ¡Benehida sias, la filla mes amada de la

Pau, y mare de la Riquesa; ma dèbil veu no pot fer mes que saludarte!

*
* *

¡Miraula! Sa sanch bullenta se remou per dins sas venas de ferro, y sas bocas d' eram llançan entorn l' ardorosa bavarada; sa cabellera de fum, s' acaragola, y son xisclet resiula en la llunyana selva, y son espatech retrona en la deserta coma. Axís lo monstre de la mar de vigorosas alas y vincladis sa cou se deu remoure, quanvol dexar las geladas ayguas del Nort per las riberas socorradas d' Africa. ¿La veis? ya va á partir; son braç d' acer arrossega tot un poble; á una senyal seua s' obrin las montanyas y los valls s' acaramullan; l' alterós pujol que s' amaga entre las boiras, y qu' ab pena distingexen nostres ulls, ja acota son front pera véurela passar ab la lleugeresa del llamp y la majestat del tro; l' águila potent perdrá sas forsas per seguirla. y se posará envergonyida en lo penyal, vençuda y fatigada. ¡Avant, locomotora; l' alé del Gèni t' ha donat l' empenta, la ma de la Ciencia t' ha senyalat la vía!

*
* *

Ja ha passat; los ulls del poble esglayats la cercan y sols veuhen clapas de fums blanquinosas; nubolets de neu qu' ha dexat enrera la tempesta irada. Vola, locomotora; trapitja la terra verge de l' Illa daurada, beneyeix los vergers de Mallorca per tot arréu florida; las espigas d' or besarán tas rodas, la rama de l' olivera afalagará 'l teu front, los ametlers te brufaran sa rosada de argentadas flors, y en tot temps refrescará tas entranyas bullentas l' oratjol primaverench.

*
* *

Al sò ja may sentit de ton siulet surtirá á la porta de sa pobre barraqueta lo vell llaurador qu' ha viscut per Deu y per s' esposa, per sos fills y per sa rota; dins d' aquell front, que la suor ha regat milions de voltas, pot ser hi fassas naxer un pensament!... ¡Passa, locomotora, no torbes la pau de la cabaneta solitaria!

*
* *

Mes... ¡Deu ho vol! ¡Avant! Los vilatjes l' aguardan per unirse y tornarse un sol vilatje. los que tu visitas se bellugarán com formigas per fer la tasca de son travall, lo fum que despedexes fertilisará sas contradas, lo foch de tas calderas fondrá 'l gel de son cor y l' esperit del segle

mvivará 'ls cadávers. ¡Mes aviat, locomotora, mes aviat; eres qu' tu vola encara 'l pensament!

*
* *

Un jorn lo pensament nasqué dins d' un recó del mon, y engendrá la paraula de vida. L' alé de Deu *li havia donat l' empenta*, y l' ángel del Amor *li havia senyalat sa via*, y la paraula santa volá, y passá 'ls deserts de Etiopía y las neus de Laponia, y omplí la terra tota, quant hagueren besat la pols los quí ab irritada tiranía volgueren deturarla. ¿Qué poden tas alas de foch, águila ferrenya, al costat de sas alas de llum divinal que per tot lo mon lo be de Deu portaren?

* *
*

¡Avant, locomotora! Trapitja la terra verge de l' Illa daurada, beneyeíx los vergers de Mallorca per tot arréu florida; las espigas d' or besarán tas rodas, la rama de l' olivera afalagará 'l teu front y los ametlers te brufarán sas argentadas flors en purísima rosada; escampa al entorn teu en ma patria venas d' or y rius de pler... Mes ¡ay! lo cel dels cors, la pau beneyta no pots portarla en tas ferrenyas alas; sols pot dúrnosla l' ángel de las alas de llum rosada, la caritat divina! ¡Vola, locomotora, vola; mes ni 'l baf de la materia que t' anima, ni 'l fum terrenal qu' exhalas, ni la fetor de l' or mateix qu' engendras, no allunye ja may de ma volguda patria l' ángel benéfich de las alas de llum rosada!

THOMÁS FORTEZA.

EPÍGRAMA

Aparellant á una burra
dins l' estable Vicentet
li va preguntar al amo:
—Qu' albardó li posarem?—
Y l' amo li va respondre:
—Lo que á tu te vinga be.

VICENT SALES.

CANT D' AMOR

L' aucellet desde son niu
ne canta y diu.

«Bressat per los ayres de dolsa alenada,
dintre del boscatge tinch un niu de flors,
ab una cambreta fresca y regalada,
tota perfumada
pera mos amors.

«Tinch una aucelleta de las mes graciosas
qu' ab sa cantadissa me ve á festejar,
y en frescas ubagas tinch baumas de rosas
totas olorosas
pera mitjdiar.

«Jo ne tinch de dia l' ardent soleyada
qu' espays lluminosos per volar me don',
y de nit me dona la lluna argentada
sa llum enmustiada
per vetllar ma son.

«De flors m' alimento y entre olors respiro,
gotas de rosada ne bech al matí
per hortas y boscos la mirada giro,
que tot quan jo miro
s' es fet pera mí.

«So lliure com l' arbre, com ell jo 'm solejo
sempre en la mes dolsa, mes serena pau,
quan sota 'l fullatge d' amor languidejo,
cantant me passejo
per sota el cel blau.

«Sense may sentirne dol ni melangia.
ab sol ó ab geladas, ab pluja ó ab neu
ne canta ó ne vola, sempre ab alegría
de nit y de dia
l' aucell del bon Deu.»

Víctor Balaguer.

Qui ab donas va y burros mena,
tot lo camí va ab pena.

L' HOME JUST.

(De **Roumanille.**)

I.

Hi havia un home que va tindre un fill; y tenint aquest fill volguè darli per padrí un home just. Mes ahont trobarlo? Cerca que cercarás.

Va trobar a St. Pere; y St. Pere s' hi acostá.

—Que cercau, bon home?

—Cerco padrí per mon fillet.

—Si volguesseu que 'n fos jo—va fer St. Pere—, estich á voste servey.

—Es que—respon l' home—voldria un home just.

—No podeu trobar gayre millor—St. Pere diu.

—Y qui sòu vos?

—Sò St. Pere.

—St. Pere? lo qui porta las claus? No sòu pas just: per qualsevol pecadet mes ó menys, fiqueu uns al Paradís, altres al Purgatori y 'ls demès al Infern... No sòu pas l' home que jo vull, á Dèu siau.

II.

Y camina que caminarás y cerca que cercarás... Troba al bon Dèu.

—Que cercas, bon home?

—Cerco padrí per mon fillet.

Si volguesseu que jo 'n fos—va fer lo bon Dèu—, estich á vostre servey.

—Es que—respon l' home—voldria un home just.

—No pots pas desitjar mes.

Y qui sòu vos?

—Sò lo bon Dèu.

—Lo bon Dèu!... ah! no, no, no sòu pas lo padrí que jo cerco.

—Com s' enten, miserable pecador! trovas que no sò just?

—Vos just, Senyor Dèu! Per vos uns sòn richs, altres sòn pobres, als uns doneu seny, als altres follia, crieu als uns drets é iguals, als altres esquerrars, al un li donau ciencia, al altre ignorancia, felicitat á est, á n' aquell mal any..... No, no sòu padrí que per mí fassa.

III.

Y camina que caminarás, y busca que buscarás.
Trova á la Mort; y la Mort s' hi acosta.
—Que cercau, bon home?
—Cerco padrí per mon fillet.
—Si 'm volguesseu—diu la Mort—, so al vostre servey.
—Es que, respon l' home—voldria un home just.
—Oh! per ço ray! millor no podiau topar.
Y qui sòu vos.
—Sò la Mort.
—La Mort! en hora bona! Vos, bona Mort, sòu justa: vos si que no feu torts: al davan vostre, no hi ha rich ni pobre, ni noble, ni plebeu, ni rey ni vassall, ni jovenesa, ni jove ni vell, ni ningú que s' escapi!
Donchs visca la mort! Sereu vos, oh justa Mort, lo padrí de mon fillet.

IV.

Y la Mort tinguè l' infant á las fonts, é hi haguè bona festa. Y heus-aquí qu' en l'ápat hi havia un plat de llentias, y la Mort menjava ab la punxa d' una agulla. Llavors l' home li dignè:
—Com es que menjas las llentias ab una agulle?
—Amich—feu la Mort—, jo sò l' home de la paciencia. Encara que vaja poch á poch, sempre tinch temps: los joves, los esbojarrats, los ditxosos no fan cas de mi, y s' riuhen de la Seca; pero jo 'ls espero en mon cau, y no se n' escapa ni un.
Acabat lo menjar, la mort diguè al home:
—Ja qu' he sigut padrí á ton fill, te donarè un secret. Escoltam bè: quan en lo llit d' un malalt me vejas dreta al lloch de la capsalera, pots dir de cert que 'l malalt será guarit; mes si jo sò als peus ab la meva dalla, ja pots dir qu' es mort.
Donchs be. Lo nostre home 's passá metge; y ab açó quan un malalt lo demanava, no feya sino entrar y, quan veya la Seca al capsal del llit, ordenava per remey un xich de ayga de font, y deya al malalt: «No tingas por, ja n' eixirás.»
Si, pel contrari, veya la Mort ab la dalla á la má y als peus del llit, llavors remenava la testa y deya als parents: «Lo seu mal es gran, no hi valdrá res, aneu á cercar lo notari y totseguit lo capellá.»
Y com may s' errava, agafa mes crit que tots los metges

plegats, y guanyá molts diners, y tingué mes riquesas que la mar. De tant en tant la mort, tot passejant, entrava á veurel y 'l metge opulent li feya rebuda magnífica dientli sempre: «Visca l' home just!»

V.

Mentres tant, se feya vell, y heus-aquí que la Mort un jorn va dirli:

—Jo sempro 't vinch á veure... Quan será que tu vingas tambè á veurem á casa?

—Quan tu vullas—diguè l' home.

—Be, donchs—feu la Mort—, si vols, vina ab mí, y te la farè seguir.

—Vaja.—

Ab açó los dos se posaren en camí. Camina que caminarás per vías y viaranys. A posta de sol, arribaren al peu de una montanya aspra, y entraren á una cova negra que feya por; y al fons d' aquella cova trobaren una bauma, que de lluny semblava plena de foch.

—Es aquí—diguè la Mort—, entra.—

Los nostr' home entrá y va veure una gran sala tota plena de gresóls ab flams de totas midas. Després d' aquella sala, altres salas venian totas il-luminadas y d' altra y d' altras,

—Dimoni! quant de llu!—dignè l' home esglayat.

—Açó—diguè la Mort—sòn los gresols de vostras vidas.....

—Veus aquell que s' encen?

—Y aquell d' aquí, que fa tan bona cara?

—Es un home ple de salut.

—Y aquell d' alla que s' está apagant?

—Es un qu' está á l' agonía.

—Ah! jo voldria veure un xich lo meu.

—Vina—diguè la Mort—, passem á l' altra sala, que 'l veurás.—

Quan foren dins l' altra sala, l' home cridá:

—Oh! quin gresol mes bonich! com clareja! com resplanplandeix! Tant de bo que fos lo meu!

—Es lo de ton fill—va respondre la Mort.

—Y aquell pobret que no mes te una gota de oli, y que sembla que va á morir...?

—Es lo teu!

—Ay! Dèu meu! com pot ser aixó! Ara qu' he fet sò rich y que podria viure un xich regalat!

—Es lo teu y t' aconsello com amich que arregles tas cosas, que digas ton seeret al teu fill y que 't confesses, ja que sols te restan tres dias de vida.

—Oh Mort, oh bona Mort! Aboca á mon gresol un xich d' oli d' aquell qué es ple fins á vessar, d' aquell de mon fill, que 'n te de sobras.—

Mes la Mort li replica:

—No pot ser: lo teu noy es mon fillol, y no 't queixes; pus ja saps que volgueres per padrí seu un home just.—

La Mort l' aná á cercar, com havia dit, al cap de tres dias.

(Tret del Armaná Prouvençau.)

AL TENOR D. FELIP ABELLA.

SONET.

¡Oh tú! qué en lo mitj dia de ta vida
Espléndida llustrejas la carrera,
Que, al brillar de t' edat l' auba riallera,
Ne veyas en un caos enfosquida.
Regositjat', que avuy ta vèu ardida,
Deleytantse, retruny per l' ampla esfera,
Y ab s' armonía dolça y falaguera
Ab l' ánima commóu mes endurida.
Ab fé y constancia dia y nit travalla
Fins que la fama ton esfors corone,
Fins que, ne vejas que ab sa corva dalla
La Mórt ferèsta l' último colp te done;
Puig travallar dèu l' home hasta que moria
Si vol escalá' 'l temple de la gloria.

JOSEPH GARRIGA LLIRÓ.

Barcelona 1 de Abril de 1876.

PINTORS CÉLEBRES.

GRECHS.

Apolodoro.—Zeuxis.—Parrhasis.—Apeles.—Protogenes.

ITALIANS.

Cimabue.—Giotto.—Perugino.—Lleonart de Vinci.—Miquel Angel.—Rafel.—Corregio.—Titiá Vecelio.—Veronèse.—Ameríghio.

ALEMANYS.

Holbein.—Rubens.—Dyck.—Teníers.—Jordans.—Rembrand.—Metzu.—Cornelius.—Overbeck.—Kaulback.—Tadema.

FRANCESOS.

Poussin.—Callot.—Watteau.—Vanloo.—David.— Delacroix.—Delaroche.—Meissonier.—Rosa Bonheur.—Gerome.

CATALANS.

Montanya.—Viladomat.—Flauger.—Fortuny.—Gisbert.—Espalter.—Mayol.

CASTELLANS.

Velazquez.—Murilllo.—Ribera.—Pacheco.—Zurbaran.—Madrazo.—Goya.—Haes.—Mercader.—Rosales.—Madrazo.

ANGLESOS.

Reynolds.—Luksor.—Hosarth.—Wilkie.—Estlake.—Landseer.—Prout.

FAULAS

LA DRESSERA Y LO CAMI-RAL

Del cami-ral fugintne, saltívola y lleugera,
Pujava una dressera
Per entre mitj de timbas y penyals;
Ja pel bosch enfonsantse,
Ja entre 'ls esqueys gronxantse,
Guaytant perills y sostenintse en fals.

—«De presumit te 'n sobra. ¡Be te 'n dons de importancia!»
Li deya ab arrogancia

«Al camí-ral que anava voltejant;
»¡Be 'n traus de gallardia,
»Per' fer ab tot un dia
Lo camí que jo faig ab un instant!

«Li dono al que entre rocas, ab mí atrevit se exposa,
»Punts de vista hont hi gosa,
»Emocions vivas, horisó 'l mes grat;
»Sobre abims l' avalanso,
»Y encar que un poch lo canso,
»Arriva prompte al terme desitjat.»

—«¡Ay, infelís!, contesta lo camí-ral ab pena;
»No ets sino la cadena,
»Que arrastras al viatjer vers lo mal pas:
»Ton sender té emboscadas,
»Malfactors, carraradas,
»Y altres perills de que no 'l salvarás.

«¿Perque fals, li ofereixes alegre caminada,
»Si á la reblinconada
»Troba del malfactor traidor punyal,
»Si al fons abim lo llansas,
»Si ab ralliscays lo cansas,
»Deixantli 'ls peus sagnants ton pedregal?»—

Lo camí de la vida fan molts per la dressera:
¿Qué té de estrany que enrera
Caygan á cada pas y acaben mal?
¡Oh, joventut honrada!
Creume, fes ta jornada
Seguint sempre per l' ample cami-ral.

LO PAGÉS Y L' TRAMOYISTA.

Un pagés molt aixerit
Visitá l' teatre un dia
Mentres que s' recomponia
Lo escenari per la nit.
—¿Aixó es lo jardí, digué,
Que ahir nit tant me admirava?
¿Aquets draps de tela blava
Son aquell cel tan seré?
¿Y aquets punyats de colors
Barrejats, que fins fan fástich,
Son aquell llach tân fantástich,
Aquells tronchs y aquellas flors?
—No 'us estranyéu, bon pagés,
Lo tramoyista respon;

Molt se veu així en lo mon:
Al lluny, gran cosa; aprop, res.

LA BANDERETA DE CAMPANAR

Molt satisfeta y enorgullida,
Ja al bosch guaytantne, ja envers la mar,
Fent giravoltas, sa fama crida
La bandereta del campanar.
Jo só la astucia, diu, que, enjinyosa,
Sempre se inclina ahont li convé;
Sorda al que s' diga, l' ingeni, ayrosa,
Afrech dels núvols sempre m' sosté.
Si l' vent cambia que la singlera
Ferest estimba y l' roure ajup,
Paro la esquena, virant lleugera,
Y l' vent que m' besa mon llom escup.
¿Qué se me 'n dona de girar qua
A aquell que m' presta la agilitat?
¿Que 'm fá que l' ralli la aguda pua
Que tantas voltas ha afalagat?
Já l' mitjorn bufi, ja tramontana,
A tot vent jiro y á tot me avinch;
Y quant tremola tota la plana,
Alta y segura sempre m' sostinch.
Aixís parlava fent giravoltas
La bandereta, sens esmentar
Que la inconstancia fa riure á voltas
Y que la ingrata se fá odiar.
Y l' vent se reya de sa ceguera,
Cruixia 'l roure de fonda arrel,
D' oyt retrunyia l' alta singlera
Y se allunyavan las aus del cel.
¡Quants personatjes lo mon admira,
De alta influencia, de nom preclar,
Que no altra cosa son, si be 's mira,
Que banderetas de campanar!

JOAN B. FERRER.

LO CAFÉ EN PERSIA.

Potser en cap altre país está tan generalisat com en Persia l' us del café: pero 'l café tal com allí se pren es mes aviat una pasta que 's menja que no una beguda. Los

orientals en lloch de mòldrel' lo trinxan menut menut' com lo tabach: desprès lo fan com nosaltres ab la sola diferencia de que per compte de deixarlo reposar á fi de que 's coli, lo remenan ben be fins que queda com chocolata, molt espès. No hi tiran sucre.

Ningú 's pot formar una idea de la serietat ab que 'ls orientals prenen lo seu café. Per espay de deu ó dotse minuts que dura la ceremonia, ab tot y que l' aposento en en que s' reuneixen es molt petit, no se sent la mes xica ramor escepte lo pausat soroll dels llabis dels que tranquilament saborejan menjar tant deleytós.

Pocas son allí las personas que no 'n prenen alguns cops cada dia, cosa que fins los mes pobres poden fer, per lo barato que 's ven.

Las personas de mes cabals quan van de viatje se l' enduhen trinxat y dintre de una capseta confitat ab mel y solen péndrel' ab cullera.

L' APOTECARI D' OLOT

¡Qui l' ha vist y l' veu!...

A mon estimat amich en Francisco Malagrida.

Aixurit com la poncella
que s' adressa al veure l' Sol
aixís sempre Olot me troba
del matí á entrada de fosch.
—Sabeu qui só...?
—Jo no;—
—Donchs si m' escolteu
sabreu dintre poch
y ab duas paraulas
ben ditas qui soch.—

Tinch trenta anys, la bossa plena
y no soch dels menys bufons;
duch barret rodó, á la moda
y l' cabell sempre llustrós.
Es mon trajo blanch ó negre
segons fa fret ó caló;
y 'ls mes vells dihuen que al ávi
no m' hi semblo poch ni molt...
—Sabeu qui só...?
—Jo no.—

—Donchs si m' escolteu
sabreu dintre poch
y ab duas paraulas
ben ditas qui soch.—

Lo dilluns sencer lo passo
component aigua del pou,
lo dimars vaig á las *Trias*
y 'ls dimecres á *S. Roch.*
Lo restant de la setmana
lo dedico á mon amor.
¡Si no faig vida de frare
ja se ni falta ben poch!
—¿Sabeu qui só...?
—Jo no.—
—Donchs si m' escolteu
sabreu dintre poch
y ab duas paraulas
ben ditas, qui soch.

Si estich trist, cantant m' alegro
si m' enfado, m' dura poch;
quant tinch fret, sovint m' escalfo
y m' faig vent si tinch caló.
Vaig á missa, quant n' es dia
parlo poch y observo molt
y aixís visch sens compromisos
y estich sempre be ab totom.
¿Sabeu qui so...?
—Jo no.—
Donchs jo so l' hereu
digueho per tot
del Apotecari
mes típich d' Olot.

CHARLES PIROZZINI MARTÍ.

Olot 14 de Setembre de 1876.

LA PAU PERDUDA.

Veuse aquí que una vegada 'ls gossos y 'ls gats trencant la pau en que vivian al Paradís, comensaren una guerra d' estermini que doná per resultat moltas llástimas y horrors y fins la desapariciò dels gats mascles de tres colors. Los gossos no 'n patiren menys. Uns y altres convenian en que semblant estat de cosas no podia tindre dura, mes ab tot,

per no passar per poruchs abdos bans aguantavan la lluyta ab tota rabia y enfurismament. Un ó altre tenia de apayvagar á la fí son enuig, donchs no hi ha corda que puga águantar la tirantor seguidament y com en cor de gos mes bona voluntat s' hi cria que no en cor dė gat, del rey dels gossos ixqué lo primer pensament endressat á la pau. Desitjantla donchs, un dia Bob-bob, que axís s' anomenava 'l rey prengué la ploma y ab una lletra fina com la inglesa y clara com la espanyola, va escriure á Miáu, rey dels gats quatre ratllas fentli veure lo inconvenient qu' era ün tal estat de cosas entre sers que están, per sa naturalesa, destinats á viure sovint sovint molt aprop uns d' altres.

Posá la firma, fixá 'l sagell que era un os de bou y un de gallina encreubats y lligantho tot ab un pel de gos de terranova, cridá á un dels seus trempat com una orga perque á corre-cuyta ho portés al rey á qui anava endressat. Pero tement que 'l mensajer trobés pel camí guisado prou plahent al paladar per distráurel del encárrech y prou tentador per ferli deixar anar de la boca, podent resullar d' aixó la pérdua del escrit, determiná y maná á un dels seus patges que li lligués sota la qua, segur aixís que esdevingués lo que esdevingués lo missatge pérdres no podia.

Partí al missatger. Esperá 'l rey 'l seu retorn. Mes ay! la pau no devia vindre, donchs lo missatjer no tornava! Potser algun llob va devorarlo. Potser un accident...? Potser...! Qui sab! Las conjecturas son tan fácils de fer!!! No faltá un cortesá que en plena audiencia fins va expresar (omplint de dol al rey) la seva sospita de que tal volta la astucia infame de un trist municipal... Ja m' entenéu. ¡La bola! Qui fora prou segur de son mateix per assegurar lo contrari? Mes ab tot la esperansa desvanesqué aviat eixa sospita y tothom, mens lo cortesá, novament cregué en que 'l missatger vivia.

Llavors lo rey doná órdres terminants perque eixissen novament missatgers en totas direccions y que no paressen fins á trovar lo extraviat. Y com la pau convenia tant y de tots tant desitjada era, tots los seus súbdits s' oferiren y ab entusiasme emprengueren la delicada missió de cercar lo que tant convenia. Y are veuse aquí perque, en quan se veuhen dos gossos per de lluny que sian corran y s' oloran la qua.

L' han trobat? Ah, no! Prou que 'ns ho diuhen clarament las batussas de gats y gossos que segueixen com avans ab la ma mateixa rancunia!

Á LA MEMORIA D' EN
Jaume Peyró y Dauder.

¿Será núvol lo dia del poeta
sempre en lo mon? ¿La seua nau perduda
en mar revolta, en tempestat desfeta,
may de la ditxa arribará á lo port?
¿Sempre com fel li amargará en el ánima
la risa que 'ls seus llavis contorneja?
¿La pau de que may gosa y sempre enveja
deu trobarla en los braços de la Mort?

¡Desgraciat del que jove tot li manca!
del que ab ses mans terribles l' esperiencia
lo vel de la ilusió prompte li arranca
y l' esqueleto de lo mon sols veu!
¡Desgraciat del qu' arriba á despedirse
de la ilusió, que tant mos aconhorta;
pera 'l que viu ab la esperansa morta
martiri es ja lo mon, la vida es creu!

Tú eres ¡oh Jaume! desgraciat y noble
era ton esperit altiu y lliure,
y vergonya senties tu de viure
en mòn tan fals per tu y desagrahit.
Ja pobre y desvalgut tu recordares
lo sacrifici etern que per ell feres,
y ell abandonante quan caigueres,
encara enfosquí mes ta fosca nit.

Deu t' haja perdonat ¡oh volgut Jaume,
que del viure 't desferes de la cárrega!
Del teu sepulcre regará lo paume
La flor de la amistat, flor ja tardiu.
¡Que sempre es lo mateix! sempre la Terra
fa justicia quan es passada l' hora,
sempre lo que de perdre acaba plora
y al mort li dona lo que nega al viu.

JASCINTO LABAILA.

NOSTRES POETAS.
VII.
MANEL MILÁ Y FONTANALS.

Aném á parlar del patriarca de nostra literatura, del venerable mestre que fou nostre, del erudit literato de qui

tan cas se'n fá no sols en Espanya sino que també en estrangeras terras. Per aixó debem confesar que entrém ab tot respecte á donar aquestos sos breus datos bibliográfichs y que sols donarém algunas de las principals noticias de sa vida, sens entrar en raciocinis, ni crítica alguna, que no 'ns estaria bé y que tampoch ni la índole ni l' espay de que disposem per eixos articles nos permeten.

Nasqué D. Manel Milá en la vila de Vilafranca del Panadés á l' any 1818 y havent anat á cursar ab los Pares Escolapios fou encarregat per ells, en los exámens de retórica de 1832, com á deixeble predilecte, de pronunciar la oració llatina que allavoras s' estilava; dos anys després, en 1834, fou un dels elegits pera sortir á los exámens de matemáticas que doná la junta de Comers de la present Ciutat.

En 1836 comensá á publicar alguns articles y poesias y anant seguint sa carrera de lleys, en 1841 rebé en la Universitat nostra lo grau de llicenciat en Jurisprudencia.

En 1843 doná á llum *El Arte poética* y sos molts coneixements y estudis literaris feren que en 1845 se 'l nombrés substitut de la clase de literatura de la Universitat de Barcelona y se li encarregués la oració inaugural del mateix curs. En 1846 rebé lo grau de Doctor en la facultat de filosofía y lletras y en lo seguent any de 1847 guanyá per oposició la propietat de la referida cátedra. Desde llavoras continua desempenyantla y podem dir, que tots quans jóves que hem cursát carrera y escribim som deixebles d' ell, si no ho son també tots los altres ja que per la importancia de sas obras publicadas, per sa molta erudició, per son agrado y benevolencia, per lo generós que es en donar sos coneixements, se pot dir ben be que es una cátedra vivent.

En 1853 publicá son preciós llibre «Observaciones sobre la poesía *popular*», que ha obert camí en nostra terra á una nova é important classe d' estudis y que tant conegut y estudiat es per los sabis estrangers. Nosaltres nos en havém pogut convense; per rahó de nostres predilectes estudis tradicionals havem entrat en relacions ab alguns colectors y critichs d' altres paissos y hem tingut també ocasió de llegir estudis y revistas publicadas en los mateixos sobre aquells y en uns y altres nos hem convensut de lo molt coneguda que en lo estranger es dita obra, escrita quan encara no havia nascut, y de temps en Catalunya, lo modern moviment literari y era poch estimat, sinó rebujat lo tradicional de nostre poble; aixis com també, de la molta estima que á son autor en aquells se guarda. Debem confessarho perqué 'ns honra, á ella hem acudit nosaltres

mes de quatre vegadas, pera la publicació de nostre «Rondallayre» y es un dels llibres que mes estimém de la nostra llibrería.

En 1854 comensá á escriure sos conciensuts articles literaris en lo Diari de Bercelona, com de tant en tant ocupantse de las principals obras que ixen encara publica.

En 1857 doná á llum sa clara y escullida obreta *Princeipios de Estética* que despres ha aumentat en la part teórica y Programa de literatura Espanyola.

En 1859 al restaurarse los Jochs florals, que tanta vida han donat á nostra moderna literatura, fou anomenat President del consistori, de manera que es lo primer que aquells han tingut desprès: en 1863 fou elegit Mantenedor.

En 1861 doná á la estampa sa obra «De los trovadores en Espanya,» estudi de llengua y poesía provensal. Basta llegir son títol y saber de la manera com lo escriptor que 'ns ocupa publica sas obras. pera dedubir desde luego l' inmes cúmul de datos, citàs y notas que apart de sa sana crítica conté la mateixa. Es un estudi acabat baix tots conceptes.

En lo mateix any digué la oració inaugural de la Academia de Bellas Arts y la Nerología del reputat escriptor D. Próspero de Bofarull.

En 1865 publicá un ensaig sobre 'ls antichs poetas catalans que meresqué lo premi estraordinari de la medalla d' or oferta per l' Ateneo Catalá, en los Jochs florals de dit any, y del que n' havia ja dat una part ab mes cópia de datos en el *Jahrbuch für enghoche un romanische literature* ahont ha enviat també alguns articles de literatura contemporánea.

En 1869 publicá la cansó de esta «Lo Pros Bernat, notable per sa concisió, puresa y energía; y poch temps després «La complanta de 'n Guillem de poesía tan delicada com de melodia, per ell també composta y tant sentida.

En 1874 doná á la estampa sa obra *De la poesía heróico-popular castellana* precedida de un prólech sobre la literatura espanyola obra de la que per sa importancia se n' han ocupat casi totas las revistas espanyolas y estrangeras.

També te publicadas entre altres obras *El conde Lucamor*, y Estudiós de lengua catalana» y n' hi publicá una altre la *Revue des langues romanes*, en la que ha donat á llum diferents articles, ab lo títol de «Poetas catalans, Noves rímades, la Codolada.» Ademés segons hem vist en una de sas dítas obras te en preparació la segona edició aumentada del *Romancerillo catalán*.

Pera concloure sols nos falta dir que es fa ja anys, lo President de la Real Academia de Bonas lletras de Barce-

lona y que ha tingut la honra de esser cridat com á jurat á Madrit pera las oposicions de la cătedra de literatura de la mateixa, axís com ho va esser á Montpeller en lo certámen celebrat en dita ciutat, l' any 1875 per la societat de llenguas Románicas.

PREMI.

«Breu ressenya histórica y crítica dels antichs poetas catalans (medalla d' or.—1865.)

Com poeta catalá ç' es posat en lloch privilegiadisssim ab sas bellíssimas composicions; *La cansò del pros Bernat.* —*La mort de Garin* y la *complanta de Guillem* que sens dupte, á haver sigut enviadas als *Jochs florals*, haurian guanyat joya.

VIII.

TEODOR LLORENTE.

Lo poeta que 'ns ocupa nasquè en la ciutat de Valencia als set de Janer de 1836, fill de D. Felìcíssim Llorente, que si be advocat, se dedicá ab mes afany á la agricultura, havent obtingut una regular fortuna y un nom respectable com que avuy dia es primer tinent d' arcalde de dita ciutat, y de D.ª Maria Olivares. Desde petit mostrá ja gran afició al estudi, per manera que en la escola que anava, meresqué lo primer premi, que fou una corona de llorer oferta per la Societat de Amichs del País, guanyant á condeixebles de molta mes edat qu' ell y fent que sos mestres ne concebissin d' ell grans esperansas. Despues estudiá lo que llavoras se 'n deya filosofía, y las lleys, aixís com quasi totas las asignaturas de las facultats de lletras y ciencias, en la Universitat de Valencia, havent obtingut sempre la primera nota.

Empero desde los quinse anys fou son estudi predilecte lo de la literatura. Als disset anys ja se doná á coneixe ab un drama titulat *Delirios de amor*, que 's posá en escena en lo Teatre Principal de Valencia y després publicá en diferents periódichs varias poesías castellanas, originals unas, y altres traduhidas de Lamartine, Víctor Hugo, Byron y altres poetas estrangers que per l' amor ab que son fetas, se coneix qu' eran eixos autors sa lectura predilecta. En 1857 caygué en sas mans lo *Gayter del Llobregat* de D. Joaquim Rubió y Ors y cullint ab ardor aquell renaixement literari, comensá á escriure en versos valencians, que publicá, lo reputat escriptor D. Pascual Perez, en un periódich polítich que dirigia y que s' anomenava *El Conciliador*.

En 1858 unit á lo poeta D. V. Querol, son inseparable company d' estudis literaris, juntá en lo Liceo de sa ciutat natal á tots los conreadors de las lletras, y d' acort ab don Marian Aguiló qu' era Bibliotecari d' aquella Universitat projectaren uns Joch florals, que 's realisaren en 1859, havent obtingut los dos premis que 's concediren á la literatura en nostra llengua, l' un D. Víctor Balaguer y l' altre lo poeta de qui tractém.

En lo mateix any, havent anat á Madrit per estudiar lo doctorat en lleys, tingué ocasió de coneixe als distingits esescriptors Alarcon y Navarrete, y doná á llum, en un tomo, las traduccions de Víctor Hugo, precedidas de un prólech de D. Emili Castelar.

Tornat á Valencia y termenada ja del tot sa carrera, com no se sentís ab afició pera l' exercici de la abogacía, per escusarse d' ella, se refugiá al camp del periodisme. En 1861 se va encargar de la direcció de *La Opinion*, representant dels conservadors valencians, seguint al devant del mateix fins que va desapareixe en 1865.

Llavoras fundá *Las Provincias*, de las que es avuy propietari y director. periódich de ideas lliberals y conservadoras, empero independent de tot partit, al que se ha consagrat ab tota assiduitat y perseverancia, logrant induptablemet convertirlo en un dels millors periódichs d' Espanya.

Al mateix temps ha seguit cultivant la poesía y ab especial afició la valenciana, entaulant fraternals relacions ab los poetas mallorquins y catalans y valentse del periodisme pera estendre y propalar l' actual renaixement de nostra literatura y l' amor á nostra patria y gloria.

Prova d' aixó es, que ha sigut iniciador de la gran festa del Centenari del Rey D. Jaume, que ab tanta pompa acaba de celebrarse en Valencia, ahont ha reunit representants de totas las brancas de la llengua de *Oc* y en lo quin guanyá *La copa de plata*, oferta per los periodistas de nostra ciutat.

Ab lo títol de *Leyendas de oro*, l' any passat va publicar una colecció de poesías de los primers poetas estrangers de aquest segle, traduhidas en rima castellana, y en lo present any ha donat á llum un altre volúm de traduccions poéticas titulat *Amorosas*.

Actualment está preparat la traducció en vers del *Faust* de Goethe, treta directament del alemamy, obra en la que fa molts anys que hi treballa.

Ultimament ha sigut nombrat, com alguns altres poetas catalans *majorau* en la *academia* dels felibres provensals.

PREMIS.

La Nova Era» (*Fló d' or,* en los Jochs florals de Valencia en 1859.)

«A Maria Santíssima» (*Fló d' or*, en lo certámen literari de Valencia, en 1874.)

«Los quatre trobadors» (*Copa de platá,* dels peridistas de Barcelona.)

ACCESSIT.

«Vinticinch anys,» (en los Jochs florals de Barcelona, en 1862.)

F. Maspons y Labrós.

LOS FOLLETS

I

—Comare, la comare,
¡estich que no puch més!
La meva Francisqueta
se 'm fòn com una neu.
Pèl pany de nostra porta
deuhen entrá 'ls follets.
—¿Perqué ho penseu, comare?
—Bè massa ho entendreu.
Ma filla era avans llesta
com aixerit baylet
que pèl brancam s' enfila
cercant nierals d' aucells:
avuy es rondallayre
com revellit onclet.
Per capdellá una troca
mitj dia ha menester,
que, á cada tom, s' embulla
lo fil que va escorrent.
De fer randeta ó mitja,
comare, no 'n parlém:
al cap de poca estona
la son que la rendeíx.
¿Qué vol escombrar casa?
L' escombra es á passeig.
Axó dia per dia;
de nit... ja ho sentireu.
Quan es al llit ficada,
espera el son primer:
al cap de llargas horas
li arriva somrisent;
mes ¡ay! llavors recorda

que no ha dexat ben net
tot lo servey de taula,
y adalerada 's sent.
Li reca ¡pobre filla!
dexar lo niu calent;
tremola de pensarne
ab la rabiosa fret,
mes s' alsa al fí portada
del afanyós intent.
Comare, la comare,
donéume un bon remey
contra la bruxería
dels malèhits follets!
—Comare, ¿vos n' heu vistos?
—Jamay; mes sé de cert
que son menuts y tenen
barbassas de juheus;
los ulls com los de l' óliva,
que cridan lo mal temps;
las pernas més nusosas
que cap buscall de cep:
las unglas punxagudas
com urpas d' esparver.....
—Calléu d' una vegada!
Me sembla que 'ls veyeu!
—¿Remey no podeu darme?
¡Ay! ¿quí 'ns dará remey?
—Potsé 'ns ne donaria...
lo gran del germá meu.

II

—Comare, la comare,
¡Qué vellas nos hem fet!
¡Cóm s' es tornat de plata
lo coure dels cabells!
—Rahó teniu soberra,
mes ¡ay! vos no us queixéu!
—Queixarme no podria
encara que volgués.
Follets que, anys há, 'm donavan
migranyas y mal temps,
avuy son nens y nenas
més dolsos qu' una mel!
Tan rossos com ma filla,
tan aixerits com *ell*,
sentint que 'm cridan «avia!»
me trobo al mitj del cel!
—¡Ditxosa vos, comare!
Trista de mí que 'm veig
sens fills y sense fillas,
sens netas y sens nets!
—Veniu á casa nostra,
comare, y ne tindreu.

Joaquim Riera y Bertran.

LOS FANALETS DELS ANGELS.

Era una vesprada de un bell jorn de primavera: acabavan de tocar l' oració las campanas del poble, ahont jo havia anat á passar uns quans dias, recordant ab sa trista veu, als que pel mon fem via, la obligació sagrada de pregar pels morts. ¡Tot respirava calma y quietut! Tot convidava á la meditació y al repós.

Perqué en semblant hora y en semblants nits, nostre cor s' ompla de dolsa tristesa y venen las llágrimas á nostres ulls, no podent fer altre cosa que pregar per los qui aymavam y hem perdut y per los que encara á nostre costat tenim?... Perqué Deu nos ha donat com á gran consol la esperansa y ella nos fá creure que son al cel, los que la mort nos ha pres, aixis com tambè que serán bons y felis sos los fills que per nostre consol y ditxa, Deu nos ha donat.

Sentada en un padrís de l' era contemplava joyosa com mos tendres fills hi corrian quant lo mes grandet se ni acostá y digué.—¿Mare, que son las estrellas? ¿Qui las encen?

—Las estrellas fill meu, son una prova mes de la bondat de Deu: son los fanalets que tenen los angels pera fer llum á Nostre Senyor y quan un noy se mor, baixan los angelets ab una panereta de flors á buscarlo pera ferlo son company en lo cel. Al arribarhi, la Mare de Deu li dona son fanalet per que al venir la nit l' encengui y fassi llum á son estimat fill lo bon Jesuset.

Y aixis quan la mare del noyet, que tota trista y desconsolada, ha quedat en eixa terra, veu á la nit sortir una nova estrella en lo cel, s' aconsola al coneixer la llum de son angelet y al pensar que vetlla y prega per ella y que un dia anirá á reunirse ab son fill alli dalt, en la santa gloria.

—¿Y si jo 'm moria, seria tambè un angelet y tindria fanalet com ells y al mirar tu lo cel com ara miravas, t' aconsolaria tambè si estabas trista?

—Si, estimat meu; pero fassa Deu que mentres ton Pare y jo visquem, vos tinguem sempre á tu y á tos germanets y no veyem may vostre fanalet, resplandir en lo cel.

Y donantlos un bes á cada hu me 'ls endugí cap á casa, donchs era ja hora de dir lo Sant Rosari y de dur los petits a dormir.

MARIA DE PALLEJÁ.

CARAMELLAS. [1]

Per cantar las caramellas
han volgut matinejar.
Doncelletas d' aquest terme
Dèu vos do bon despertar.

ENDRESSA.

La Pascua florida
arriba galana;
ja torna, doncellas,
lo mes de las flors,
los arbres se poblan
de tanys y de fullas
los camps de rosellas
y 'l bosch de remors.

—

La santa diada
goxosos ne lloan
fent niu en los salcers
festius rosinyols.
Surt, donchs, vida mia
que vaig á cantarte
la mes tendre albada
avans deixi blancó
Lo llit deix bonica,
deix prompte lo llit
que son mas endressas
los plany del meu pit.

CANSÓ.

¿Qué val la rosada
que plora la albada?
¿La boira argentada
nineta, qué val?
Si 'm negas, hermosa,
donzella enganyosa
si 'm negas, hermosa,
ton sí angelical.

—

Lo nit y lo dia,
la pau, la alegría

(1) Pera ser posadas en música.

la dolsa armonía
que canto 'l matí
se 'm tornarán pena
de ben mala mena
se 'm tornarán pena
si 'm negas ton sí.

—

La finestra se 's oberta,
viu s' enlayra 'l cistelló
y al bell mitj la nina hi posa
un clavell ab un petó.

EDUART VIDAL VALENCIANO.

UN RECORT D' EN GARCENI.

Un amich nostre, persona de bons sentits, y que no sap passar depressa per qualsevulla part, que, en realitat ó per tradició continga una gloria catalana, visitá eix últim estiu la rectoría del poble de Vallfogona. Sas bonas relacions ab lo actual y molt atent senyor Rector de aquella parroquia, li proporcionaren la satisfacció de llegir un *autógrafo* del inmortal Vicens García, posat en un dels llibres d' obits del Arxiu, que de má propia extengué, fins pochs dias avans de morir, lo celebrat poeta.

Consisteix lo dit *autógrafo*, en los següents distichs, per nostre amich copiats, y que, de bon grat insertém en aquest calendari; no sols per lo que á tot catalá interessa quant té relació ab lo famós ingeni tortosí, com perqué no tenim noticia de que fins are se hajan publicat uns versos, que, ab tot y ser llatins, proban una volta més la fecunditat de sa prodigiosa Musa.

«Omnia transibunt; nos ibimus, ibitis, ibunt.
  Chari, non chari, conditione pari.
Nos intervallis distingunt fata set æquant
  Sine, eadem puero mors venit atque seni.
Tendimus huc omnes, metam properamus ad unam,
  Omnia sub leges mors vocat atra suas.
Scilicet omne sacrum mors importuna prophanat,
  Omnibus obscuras injicit illa manus.
Illa rapit juvenes prima florente juventa
  Non oblita rapit sed tamen illa senes.
Diffugiunt subito menses labuntur et anni,

Nec quæ præteriit hora redire potest.
Vivere cornices multos dicuntur in annos,
¿Cur nos obscura conditione sumus?
Pulvis et umbra sumus, pulvis nihil est nisi fumus,
Sed nihil est fumus, nos nihil ergo sumus.
Nec tamen in cassum fas est nos credere natos,
Felix cuicumque est fas bene posse mori.
Perpetis est vitæ mors janua et esse beatos
Scriptura in Domino qui moriuntur ait.
Sed tamen huc omnes, huc primus et ultimus ordo:
Viximus hic omnes, exitus unus habet.
Occidit et Theseus et qui comitavit Orestem,
Quid dicam tantos deperiisse viros.
Sed quid ab externis? propiora exempla sequamur,
Certior ocurrit hic liber ecce tibi,
Qui nescis quo vita modo volat aspice in illo
Volvitur ut semper non reditura dies.
Videbis quanto labantur tempora fluxu
Atque suam currat quam cito quisque viam.»

Tals son los distichs qual traducció no 'ns atrevim á fer per la fundada temensa de no destruir lo mérit del original. Per aquells de nostres lectors que posseheixen la llengua llatina, semblant treball fora inútil, puig sens dupte trobarán més gust en saborejarlo tal y com surtí de aquella docta ploma: més per aquells altres que no tenint versat lo llatí desitjin, no obstant, coneixer lo sentit de la composició, breument dirém: que es un conjunt de reflexions ben menadas sobre la mort, sobre la ditxa que li espera en l' altre mon al qui ha portat en aquest una bona conducta cristiana, y sobre lo frágil que es la vida del home; veritat terrible y que l' autor confirma, recomanant al lector que fixe sa atenció en lo llibre que té á la vista.

Finalment, y pera completar respecte de aqueix punt las noticias rebudas, debém dir que la ante plana que porta los copiats distichs, y después de la següent nota: «*Exinde continuabuntur notæ morientium in hac parrochia Vallis fecundæ, rectore Vincentis Garcia presbytero Dertusense*» conté una porció de citas y sentencias tretas dels sagrats llibres, transcritas pel mateix Rector, y totas alusivas al propi asumpto. En eixa plana hi deixá García un tros en blanch, pera que s' omplís després de sa mort ab sa fé d' obit, com aixis hi doná cumpliment son succesor, extenenthi la seguent liberal partida:

«Ah dos del mes setembre any de la nativitat del Sr. de

mil sis cens y vint y tres en Vallfogona morí lo Reverent Sr. Francesch Vicens García prevere y Rector de dita vila de Vallfogona, Bisbat de Vich. Rebé tots los Sagraments de la Iglesia, fonch sepultat en lo cementiri dels preveres, y de dita iglesia de Vallfogona.»

F. Ll.

EPÍGRAMA

Lo qui á Madrit no haja vist
no sab per cert lo qu' es bo;
allí tot es gent de to,
may se veu á ningú trist:
tot lo mon com vol se vist;
res fa als altres novetat;
cada cantó es un mercat;
sobran diners, menjar, roba
y per fí, allí tot se troba,
tot..... manco la veritat.

Joseph Bernat Baldoví.

ESTUDI DE L' HISTORIA.

Lo moviment científich del nostre temps comensa á inspirar certa inquietut á alguns pensadors, que fins ara se havian distingit per una noble confianza en los progressos del esperit humá. No obstant, nosaltres seguim creyent fermament que la ciencia, mentre sia libre de orgull, aproxima l' home á Deu, al ideal perfectíssim, lo qual es impossible sia un mal, mentre la ignorancia l' aproxima mes y mes á la bestia. De tots modos, no s' pot retrogradar, succehint á la humana especie lo que succehí als companys del inmortal Colon, quant se trobavan ja massa en devant per poder tornar en derrera, segons així ho ha dit ab admirable exactitut un dels més eminents y christians intérpretes de la civilisació moderna. No desmayem, donchs, que poch á poch també se arribará á la terra promesa. Per' aquells que millor coneixen los horrors y las tenebras de sigles passats, lo sigle present, desapassionadament mirat tot, pot dirse que es una verdadera aurora. Viva, ardent, terrible es sempre la lluyta entre l' mal y l' bé, pero evidentment l' bé va tenint cada dia mes forsa:

vires acquirit eundo, vistas las cosas no en detall, sinó en conjunt.

No hi ha dupte que l' principi del mal utilisa, en lo combat á que acabam de referirnos, elements del progrés científich en dany del bon principi, pero aquell que sapia compendrer lo verdader sentit de l' Historia, la que en substancia es principalment la consignació, l' asta de la batalla eterna, trobará en definitiva preponderant la causa del bé, quant es sostinguda ab la elevació moral que correspon, y d' aquí prové lo gran consól que procura l' estudi detingut de l' Historia. Així es que avuy, desprès de la nostra religió divina, l' Historia, en general, degudament estudiada, es lo millor remey contra l' escepticisme y la corrupció de costums, y mes particularment per nosaltres ho es l' Historia de casa, la de Catalunya, font perenne del mes viu patriotisme, unit al bon seny, font de fé y d' esperansa; en una paraula, de tota virtut.

Qualsevol que sia donchs lo terme providencial del camí de l' humanitat en la terra, pot entretant assegurarse que aquest planeta ha estat *ab initio* y será fins á la fí una arena ahont las bonas y las malas passion se fan incessant guerra, sent no obstant aquesta, gracias á Deu, mes notoriament gloriosa per' las primeras ó cada centuria que passa; sols que los amichs del bé no poden ni deuhen adormirse, á fí de no esser may superats en inteligencia y energía, puig d' aquí depen sobre tot la victoria.

LLUIS CUTCHET.

Llívia, Setembre 1876.

NIT D' ORATGE

Ab véu ronca crida 'l vent,
Anunciant la tempestat;
Lo llamp retrona imponent
Lluytant ab la fosquedat
Tot s' estremeix, tot gemega.....
L' áu busca un niu dins la roca,
Perqué cada arbre 's doblega
Desde el cim fins á la soca:
Lo grill, parant sa cantada
Que dava son al pagés,
Sota l' espiga esgranada,
Arropit ja no diu rés:
Lo mastí lladra esporguit,
Prop del remat tremolós;
Tot li pareix lo rugit

Del llop carnicé y golós,
  Dins lo Más, prop de la llar,
La gent resa acompassada:
Los homens en ún costat,
Lo cap nú, la véu pausada.
  A l' altre part sas mullés,
Los infantons fan dormir,
Y acostan la cara al brés
Per no véure 'l llamp lluir.

. . . .
. . . .

  Y dalt de l' Ermita antiga
Per la má del temps runada,
L' óliva 's plany ab fatiga
Com ánima condemnada!
  La campana va vibrant
Ab misteri, y sembla dir:....
«Ay! dels que no tornarán!
Y ¡ay! dels que n' han de venir....!»

AGNÉS ARMENGOL DE BADÍA.

LA CIVILISACIO PORTA LA MISERIA.

Extracto de uns papers trobats en la butxaca de un jech en un bosch del vehinatje de Lió.

Per la profunditat de pensaments y novedat que inclou creyém que nostres llegidors nos han de agrahir sa publicació. Es un extracte fet molt per sobre, donchs lo article ó manuscrit en questió es molt llarch.

«La civilisació porta la miseria en tot poble que fugint de las lleys naturals acut á los artificiosos enginys d' aquella. Consideréu al home tal com va ser tirat al mon y 'l veuréu lliure, felis, rey de l' Univers, tranquil, membrut, infatigable, clar de seny y centenari. Son cos no necessita abrich, sas mans no mes serveixen que per festejar sa dona y llurs fills, per acostarse lo menjar á lo boca, per tot lo que sia ventura; may pel travall, may per trajinar pes com un burro. Y ha de ser aixís. ¿Per ventura veyéu en l' home cap membre fet per travallar? No. Deu no li va dar la forsa del bou qu' ha d' estirar la rella, ni la del cavall que arrossega 'l carro, ni 'l morro del tocino que furga, Ni tampoch li doná 'l instint del travall; res de aixó. Deixéu al home en llibertat d' accio, poséuli un plat de pressechs ó rahims al davant y una aixada al costat y diheuli «tria» y si ab cent mil feu la prova, veuréu com tot allargant la má cap als pressechs, deixan en repós á l' eyna,

Qué 'us prova aixó? Que lo jayent de la seuha naturalesa no es cap al travall sino cap al noble aprofitament dels fruyts que 'l Criador ha posat al mon perque l' home no tinga de travallar. Y si no fos axí, si Deu volgués que travallessem, á que vindria haver creat abres fruyters, y verduras y ceps y tanta lley de aliments sanitosos com per tot arreu campejan des de la figuera (emblema del orígen de la civilisació que combatim) fins al blat de moro? L' home ha nat per viure y disfrutar. La Naturalesa ha produhit, sempre quo no ha tingut la sangonera de la civilisació sobre, prou per mantindre á tota la génera humana. Y si no, aquí están las rassas verges de nostre amanerament y pervertiment de sentits, vivint tranquilas y felissas en lo cor dels boschs de la América. Poséu en mans dels indis libres del Perú una máquina selfactina ó una locomotora y observaréu com lo primer que fan es palparla y escorcollarla per veure si en barra ó racó d' ella penja algun fruyt y potser ne hi haurá algun que se atrevesca á lleparla per convencerse de que realment es inútil pel sosteniment de la vída. ¿Perqué necessitan ells barras y rodas de pinyó per teixir, quan tenen la pell que val més que todas las sedas y llanas teixidas de nostres industrials? Ah, ells tenen més respecte á son Criador donantse per satisfets ab son vestit natural, que no pas nosaltres cobrint nostras formas ab un munyoch de repunts y arrugas y doblechs de drap que 'ns privan moltas vegadas fins d' agenollarnos per adorar á Deu, y sinó aquí están las travas que no 'm deixarán mentir. . . . .

Heu vist res mes tonto que aquest engraellat de nius de tres y quatre pisos que 'n dihem casas y que 'ns privan del ayre y del sol elements primordials de la vida? Quán més grandiosa no se 'us presenta la estada del home sota un espés castanyer ó encorvat coco? Quin despertar més diferent del home civilisat te l' de la Naturalesa! Lo primer, lo que veu tantost obra 'ls ulls, son las bigas y algun animalet que després d' haverlo atormentat tota la nit al sostre s' acull; lo altre tot un sostre de verdas fullas y algun coco ó plátano que penjant damunt del seu cap sembla que li diga: «Vaja, bon dia; prenme que t' estich esperant perque 't desdejunis». . . . .

Y tot aixó com son vestits, casas, máquinas, ¿qué porta? necessitats. ¿Y las necessitats? medis de satisferlas y aquestos la invenció del diner. Y del diner que n' ha eixit? la ambició, lo furt, la estafa, lo robo, lo crim. Poch nos costaria, donchs, de provar que la civilisació porta no ja la miseria sino fins lo crímen. Quants suicidas li deuhen la causa y l' instrument? Y pregunto, molts d' ells sens la ci-

vilisació haurian trobat fins com matarse? Qui ha fet los revolvers, los punyals, las cordas? La civilisació.. . . .

Pero algú dirá encara «tot això no prova que porti la miseria» ¡Cegos qué no hi veuhen lo que tal pensan! Si la civilisació du las necessitats com hem demostrat, clar es que, las necessitats portan lo privilegi dels pochs que tenen medis de satisferlas sobre 'ls que no 'n tenen cap ni per procurar cumplir ab las més precisas. Clar es que per aquests du la civlisació la miseria. Y aduch pels mateixos que se 'n dihuen richs que 'n fan dels diners? ¿no son més pobres que 'l que no necessita res per adquirir? No es més rich un indi qu' es propietari de tot quan trepitja? A més á més la cívilisació arrabassa ab sos canals y carreteras y fábricas y construccions tot quan ocupa y las terras productivas se tornan bocas que 's tenen d' omplir á costas de mil sacrificis. La civilisació no porta la miseria! Y donchs las huelgas, las revolucions, que vinga lo viatjer més ilustre y á veure si 'm sostindrá á mí, que ha vist una huelga de indios ab penons duhent lo lema de *Pan y trabajo*!» y en cambi preguntéuli á la Europa civilisada si coneix eixas manifestacions del benestar que proporciona á sos fills la tan celebrada civilisació!!!

Donchs en nom de la humanitat devem combátrela; en nom de la humanitat cal ferli una guerra sens pietat, sens terme, sens fí.

Divorciarnos de eix martiri que subjecta nostre cervell á la obligació de apendre teorías erróneas que 'ns matan, y al cos á subjugarse á accionats impropis de la nostra naturalesa. Combatim á eixa anormalitat que destruheix los fruyts naturals de la terra y 'ls substituheixen per pilots improductius de pedras y erms engravats y talla bosch, y forada montanyas, y asseca los rius cambiantlos de jahent, y de fons portantnos, á un cúmul de necessitats que acaban per la mort del individuo, (suicidi) ó per la destrucció de las rassas (guerras, invasions etc.)

«Alsem la nova bandera de la noble y vertadera llibertat y per ella morim si convé com cal á homes que volen ser dignes d' ells y de son Criador!»

LO GAT Y 'L GOS

FÁULA

Un pagés, rich hisendat
mantenia un gat y un gos;
y esplicaré ab brevetat

quin de ells, entre 'l gos y 'l gat
era 'l més volgut dels dos.
Lo gatot, no mès servia
per pisparse algun pollastre;
lo gos, de nit y de dia
guardant sempre la masía
y per la cassa era un diastre.
Aixís es que 'l rich pagés,
obrant ab molta justicia,
tenia al gos molt atés
y al gat may li deya res.
Aquet va agafá malicia.
—Pot sé imitant al Lleal,
lo gat un dia 's digué,
tindré com ell tracte igual,
¿Ell mossega? Donchs bè ó mal,
jo tambè mossegaré.—
Al primé que entra, 'l gatot
l' envesteix á mossegadas;
l' amo ho veu, pren un garrot,
li pega tant fort com pot
y me 'l balda á garrotadas.
No hauria passat axó
á ne 'l gat, si en lo moment
de volgué essé imitadó,
hagués imitat lo bó
en compte de lo dolent
També jo conech subjectes
que com aquet gat, son gats,
que á certs autors son afectes
y 'ls imitan los defectes,
nó las bonas cualitats.

CONRAT ROURE.

LOS MORTS.

Veuse aquí una estadística de la mortaldat en tot lo mon:

Cada any moren en lo mon mes de 33 milions de personas: cada dia ne moren 91,000: cada segon mes d' una. Cada vegada que 'l rellotje fa tich tach, desapareix del mon un de sos habitadors.

Casi es en va dir que 'ls naixements equilibran las morts y que cada segon ve acompanyat de un nou ser humá.

Des del comens de la era histórica han mort

¡26.628.843.285,075.840 personas en lo mon!

L' OY DEL JUHEU

Ojo por ojo, diente por diente.

Han passat molts anys pe 'l mòn
Per marcar damunt mon front
Las arrugas qu' hi tinch ara,
Y 'm recordo, ab greu traball,
De que, fa molts anys, al Call,
Vaig ser nin y tenir pare.

Un vellet sempre aixerit
Que 'm mirava ab dòls delit
Era 'l pare que tenia,
Y li deyan pe 'l carrer
Lo mes hábil argenter
De la nostra juderia.

Sens saber del bè y del mal
Jo jugava en lo brancal
De la tenda de mon pare;
Sols parava de jugar
Quan sentia al vell parlar
De la meva santa mare.

Tot de cop un jorn van dir
Que parlava de venir
Lo cristiá á la Juderia:
—Si es que hi vinga per comprar,
Tot joyòs jo vaig pensar,
No tenim prou pedreria.—

A fer feyna decidit
Vaig desar tot desseguit
Mas joguinas estimadas,
Quan s' ohí un crit llastimer
Y vaig veurer al carrer
Moltas portas barrotadas.

—¿Qu' es aixó?—vaig preguntar.
—¡Fuig!—mon pare 'm va cridar,
Fuig, fill mèu, y cuyta á créurer!—
Y plorava ab trist rezel.
¡Fou sa llágrima de fel
La primera que vaig véurer!

Corre cuyta son tresor
De diamants d' argent y d' or
Tremolòs lo vell desava
Quan la cambra 's va aclarir
Y en las joyas va relluhir
Resplandor rogench qu' entrava.

Llavors... lluny... s' ohí un soroll;
Un soroll com lo del doll
De las fortas torrentadas
Y, ab los malls, fentme estremir
Que trucavan vaig sentir
A las portas barrotadas.

—Si es de nit, jo vaig pensar,
¿Per qué trucan?—vaig mirar
Y era clar y esplendent dia,
Que l' incendi, llansant fum,
Mes que 'l sol donava llum
A la trista Juderia.

Que obrís prompte l' argenter
Centas veus en lo carrer
Vaig sentir que demanavan,
Y 'l vellet, trement, va obrir,
Y 'm glassá 'l cor lo sospir
Qne va dar quan lo matavan.

—¿Per qué 'l matan?—Vaig cridar.
—Perque 'ns plau.—Van contestar.
—¿Per qué roban nostra tenda?
—Perque 'l que es mes fort la vol.—
Me van dir; y restí sol:
Nin, sens pare, y sens hisenda.

Una llarga processò
Ahònt hi anava lo senyò'
Y 'l vassall, dant crits de guerra,
Va passar davant de mi,
Y, al mirarla, me vaig di':
—¡Sòn los homens de la terra!—

Perque vólen han deixat
A n' al juhéu assessinat
Y á ma hisenda destruida,
Perque vólen aquest nin
Ha de viurer aborrint
A sa rassa malehida.

Y lo nin, ja hom, cumpleix:
A los homes aborreix,
Los don vida condemnada,
Los hi roba son tresor,
Los hi fa á trossos lo cor,
Y á sa rassa veu venjada.

FREDERICH SOLER.

UN ROMIATJE EN LO SIGGLE XV.

Per tots camins se va á Roma, diu lo adagi.

Nosaltres podriam anyadir, tambè s' hi va de totas maneras.

Desde 'ls primers cristians que hi anavan en trassa de penitents, ab peus descalsos y la corda al coll, fins als expedicioners moderns que hi van ab carril y vapor, plens de comoditat y gaubansa: quantas generacions de romeus ha vist la ciutat santa aplegarse de totas las llunyansas del món, grans y xichs, pomposos ó humils, que en llarga y explendent cabalgata, qui solitari, ab la parda esclavina y lo llarch bordó del cual penjaba una carabasseta!

Est fou lo arreu mes vulgar, y en ell sens dupte emprengueren son romiatje set paisans nostres, que al comensar l' any 1400, diumenje 25 de janer, signaren á dit fi un tracto de companyía que trelladat de un manual de aquell temps aném á donar, ja per la actualitat del assumpto, ja per la curiositat que enclou sobre un ram ignorat de costums de la vellura. Y va de copia lliteralment presa ab tots los erros del original. «Fonch ordenat è conquordat.» (sic) per los romeus daval nomenats que tots ensemps los de la companyía hagen á tenir é observar ab sagrament, los capítols quis segueixen: Yt que per honor e reverencia de la molt benuirada e acellent pasió de Jesuchrist e de la Verge María e dels benuirats apostols St. Pere e St Paul, que durant lo Sant romiatje negu no gós jurar ó fer lets iuraments de Deu ne de Sta. Maria ne dels dits apostols. Yt que si un ó alchuns dels romeus que sien en la companya aurá mal ó será despasat ó aurá alum necessari, que tots de la compania lo agen á esperar sert temps conquordat per tots, ó per la major partida, fins que vega hom que será de son mal. Yt que si per aventura, so que Deu no

vula, alchuna dissensió avia entre alscuns dels dits romeus que per pau e bona concordia de les parts agen á fer e tenir so que la maior part dels romeus conexerán que ffasa afer, tota rancor fforagitada de caschuna de les parts. Yt. estat ordenat per so que caschu pusqua mils sostenir lo trebal per reverencia de Jesuchrist e per so que caschu senta del carech, que cascun romeu aga asser 1 dia majordhom, e axi per ordinem ne agen tots apasar de tenir la bossa del cumó. (sic) Yt. aquel que servirá de maiordhom, que compra convinentement aqueles vituales per obs dels romeus, e que asó pag de la bossa del chumó tot e quant per la dita provensió despés aurá, e en lo vespre que dón la bossa en aquel que lo sendemá será maiordhom. Yt. que si hiaurá alchun romeu lo qual nos tenga per paguat de les viandes que lo maiordhom dará, en volrá hon comprará daltres. que les se pach del seu, si donchs no era quas que no ffos sá, com en quas de malantía, volén los romeus quel maiordhom que será aquel dia, li compra les cosses que á son mal serán necessaries, é ques pagen de la bosa. Yt. per có lo sant propósit del romiatge sia plasent á Deu e honorable als benvintats apostols, e passifich als dits romeus, que si alchú se mourá de noves rahons ab altre, ó jurará segons que damunt es dit, e que per la maior partida dels romeus será vist, que aquel sia pugat en quista per Felonia ó aga iurat, que aga á pagar la messió de aquel dia, ó so lo que la maior partida dels romeus jutgarán, e que lo maiordhom que será aquel dia ne pusqua fer la execusió. Yt. en quant volem que si negu dels dits romeus ab acordada pensa ó per malicia ffará pugar en quista per felonia ne iurar alchu de sos companyons, e acó será vist per la maior partida dels romeus que haurá fet enfelonir, que só que deuría pagar lo quis será enfelonit, quel pag lo quí será causa, pus que sía visa per la maior partida dels romeus que maliciosament si sia agut. Yt. si per aventura alchuns del romeus se avansaran primés per anar alchuns ó 1 de aquels romandrán detrás per causament, que no porán ben segir, e per els será dit ó cridat «ffigua bordò!» que los primers sien tenguts de aturarse ffins que los qui serán deres sien aconseguits. Yt. han hordenat que lo maiordhom del dia, é aquel qui será estat en lo dia prop pasat, agen cura de carregar e de descaregar e de donar cura á la béstia ó bésties que portarán les robes dels dits romeus. Yt. en quant volen que per só que negu dels romeus no poges aulegar ignorancia, que dels dits capitols se fasen 2 quartés, la 1 que romanga en poder del notari laltra que sen porten los dits romeus; los noms dels quals son aquets quis segejen: 1.º Jacme Gatell, Guillermus de

Boxadós, Guillermus Massoni presbitero beneficiati in eclesia Beate Marie de Mari Barchinone, et Franciscus de Fossalbes studens in artibus; it. Petrus Riffos clericus simpliciter tonsuratus, Petrus Fonoll et Petrus Januarii scriptores barcinonenses.

JOSEPH PUIGGARÍ.

ALLÍ DALT

Per est vall funesta
De plors y dol,
Camino desvalguda
Y sens consol.
Ja ab sos torrents no lluyto,
M' hi deixo anar,
Se que 'l gorch ahont m' empenyen
M' ha de dragar.
De lluytar ¿qué en treuría?
¿Qui tinch? qui vol
Que jo en lo mon ne reste
Ni un dia sol?
Com la vella palmera
D' herm africá,
Cremada y combatuda
Per l' huracá,
Que sempre ha donat sombra
Als peregrins,
Sens rebrer may de pluja
Raitgs cristallins.
Aixis fou de ma vida
La avara sort,
Molts en mi han trobat sombra
Jo may conort.
Jo maternal carinyo
Poch so rebut,
Lo fraternal afecte
No he conegut;
Lo autor de ma existencia
Mon Pare amat,
Deu en sa eterna gloria
J' ha coronat.
També al sol de ma vida,
Llum del cor meu,
Mon Espós, m' alegria,
Lo volgué Deu.
Ja may en mas entranyas
Ser s' ha albergat,
Ni ab la sang de mas venas
S' ha al-limentat.

¿Quina agonía 'm falta
Ja que sufrir?
¿Cuant tants y tants martiris
Veuré finir?
Si tras fera borrasca
Ve calma al mar,
Si lo esplet tras la sega
Torna á brotar,
Si després de nit fosca
Ve un jorn seré,
¿Per qué may tras mas penas
Consol no 'm vé?
Si per tota desditxa
Te 'l temps consols,
¿Per qué, Senyor, torturas
Te per mí sols?
Mireu que la desditxa
Fa por al mon,
Mireu que ell va apartantse
Del meu entorn.
¡O Deu just! feu que al manco
Al meu costat
Algun efluvi quede
De la amistat!

Mes ¿per qué, per que m' apuro?
Si abandonada haig de ser,
Mentres Deu no me abandone,
Está ab mi lo mon enter.
Fou un temps que ab foll deliri
Va mon front de llor cenyir...
Sens que ningú se 'n esmente,
Víurer puch are ó morir.
Ningú veu, ni á ningú importa,
Que mon pobre ferit cor
Una llágrima afegeixi
En eix mar inmens de plor.
Puig los llassos que m' unian
A la terra, s' han trencat,
So vela desamarrada
Pe 'ls cops de la tempestat;
Y el silenci que hem rodeja
En mitj del humá brugit,
Demostra que en ma existencia
Tot ha mort, tot es finit.
Fins ma set de gloria vana
Ab mon bon Espós finá,
Are tant sols ambiciono
La gloria d' hont ell está.
Y mon cor cap allí vola
Le apenan las dilacions,
Per que allí troban ver premi
Las nobles inspiracions:

Y en cuant afanyosa aixeco
La mirada cap allí,
Tot lo de aquí baix me sembla
Obscur, lletj, fals y mesquí.
Allí dalt lo alé no hi puja
De la negre ingratitut,
Allí dalt triunfants campejan
La veritat y virtut.
¿Per qné donchs de cop no hi vola
Mon fatigat esperit?
Per que la materia impura
Lo te oprés, lo te ensopit.
Y Deu vol aquilatarlo
Del sofrir en lo crisol
Per que depure la escoria
Que encara entorpeix son vol.
Vingueu, donchs, vingueu mas penas
Que no me han de acobardir,,
Per que aixís podré mes prompte
De esta impura vall sortir.
Entre tant sofreix y calla,
Calla, pobre cor malalt,
Puig vull que sas armonias,
Sols las sente un de allí dalt.

M.ª Josepha Massanés.

RÉTOL.

En un poblet de montanya un home de negoci hi va obrir una casa de banys y per cridar gent al damunt del portal ab lletras grosas hi fixá eix retol:

Banys d' aiga corrent, per donas á vuyt quartos.

La seua muller al adonarsen lo vá trobar mal escrit y no va parar fins que li feu cambiar aixis:

Banys á vuyt quartos, per donas d' aigua corrent.

Pero llavors lo manescal del poble fou qui 'u rondiná y no deixá de punt al *banyer* fins que 'l sostituhí per aquest que es lo que s' hi llejeix encara.

Banys per donas á vuyt quartos, de aigua corrent.

EN L' ALBUM DE ***

Sobre 'l desert de aquesta extensa plana
vola esferahit mon feble pensament;
mes á ta veu, baixa manyach, sultana,
á reposarse en l' oássis
hont ta bellesa hi nia tresors de sentiment.

Aquí, plegant las alas febrosencas
que l' alé del Simun ha socarrat,
mentres lo son tot virginal tu trencas,
jo en ta beneyta falda
deixo ab mon nom obscur de ma impressió l' esclat.

ADOLF BLANCH

UNA GESTA D' ANFÓS LO SABI
CONTADA PER ELL MATEIX.

(1441.)

Si monarcas tan valerosos ensemps que doctes, com En Jaume I y En Pere III de Catalunya, pogueren escriure la sua autobiografía en forma de crónica de sa vida y fets d' armas mes notables, llur sucessor N' Anfòs, n' obstant y esser erudit lletrat y gran clasicista, tantost s' ocupá en relatar alguna de las empresas bèlicas, ya adversas ya prósperas que realisá durant la conquesta del Regne de Nápols. En cambi, per ell ho feren Antoni Beccatelli lo Panormita y Barthomeu Fazzio (1), dos celebrats escriptors italians qu' adquiriren gran preeminencia, per son notabilissim talent, en la Córt literaria, ahont hi brillaren los ingenis d' Italia junt ab los catalans, aragonesos y castellans. Y havem dit que *tantost s' en ocupá*, perque, escepcions especialísimas del género de trevall comanat á tan experts mestres, (treball que no duptém hauria N' Anfós emprés, si, tot y descansant baix la benéfica sombra dels llorers de la victoria, sa apassionada devoció per Séneca, Tito Livi, César, Quinto Curci y altres clásichs, no li haguessen destorbat) son las narracions contengudas en algunas cartas qu' endressá als fidels súbdits de sos regnes naturals, tal volta per desconegudas rahons ja familiars ja políticas. Una d' aquellas lletras existeix original en l' archiu del municipi barceloní, y volúm de *Cartas reals* de 1400 á 1441, la qual, mercé á la benevolencia dels ilustrats guardadors d' aytal dipósit diplomátich, podém avuy fer coneixer pera autenticar una página de la historia patria:

---

(1) La obra del Panormita s' intitula: *De dictis et factis Alphonsi regis Aragonum;* y la de Fazzio: *De rebus gestis ab Alphonso primo Neapolitarum rege commentariorum libri X.* La primera fou comentada per Jacobo Spigelio y Eneas Sylvio (Pio II), essent mes tart traduhida al catalá, qual versió se conserva avuy encara inédita.

«Lo Rey.

Amats nostres. Perque som certs que de nostre bon succes e prosperitat haurets plaer, vos notificam que, exints aquesta primavera prop passada en camp contra les gents e terres dels esforciscos (1) nostres enemichs, haguem primer per combat e siti lo castell e ciutat de Cayatza. E faents apres la via dels altres castells e terres lurs, havem haut e reduhit a nostra obediencia Padula, Mirabella, Petrapulcina, Montella, Banyolo, Cassano, Monteleone, Puni, Sanmyano e Ursara. E darrerament, stants allogiats en camp per alguns dies entre la dita Ursara é la ciutat de Troya, (2) faent lo guast á aquella, sentim que dins la dita Ciutat era e se juntava de diverses parts la gent d' armes dels dits enemichs. E per ço algunes voltes los anam parar batalla a les portes, la qual en aquells dies no volgueren acceptar, fins a que veents se forts e trobantse justats e aplegats en la dita Ciutat de Troya ab tota lur gent darmes de cavall e de peu, entrels quals eren capitans e caps principals Leonello Aconchamura, quis diu Comte de Celano, Cesaro de Martinengo, Ffrancisco de Sancto Severino, Marqueto de Cotinyola, Colella de Neapoli e lo Gata, en gran nombre de cavalls en squadra e ballesters a cavall e infanteria *asay* (3), isqueren de la propdita Ciutat, vuy mati dia data de la present, a eixida de sol, ab bon ordre per volernos dar batalla. E nos, essents en aquella hora avisats per nostres scoltes de la llur venguda, com stiguessem allogiats en lo dit nostre camp luny de la dita Ciutat per spay de dos milles, fem muntar á cavall e metre en punt nostra gent de cavall e de peu, e anants per encontarlos á mitja via, ells se retragueren poch a poch fins aprop la dita Ciutat per metres en certa part a ells fort e molt avantaiosa, e fermantse lla, mostraren en totes maneres voler sperar alli e no en altra part la dita batalla. Nos perço, veents que en altra part bonament nols podiem junyer ne collir, confiants en lo adiutori de nostre Senyor Deus e del benaventurat Sant Jordi e en nostra bona justicia e encara la virtut e animositat de la dita nostra gent, metem en orde nostres squadres é infanteria e montam de continent a darlos la dita batalla, en la qual apres molt stret conflicte, per gracia de nostre Senyor Deus los dits

---

(1) Las tropas ó gents d' armas de Francisco Sforza que fou Senyor de la Marca d' Ancona y després duch dé Milá.

(2) Avuy dia Orsara y Trocchia en la antigua comarca de Pulla, situada al Est ó solixent de la ciutat de Napols en lo que fou regne d' aquest nom.

(3) Mot italiá igual al francés assez; suficient, en bastant número.

enemichs foren vençuts e en tot romputs e en grandissima part presos e altres tant stretament perseguits per los nostres quels convench lançarse dins lo fos ó vall de la dita Ciutat. E laltra part della ab los damunt nomenats lurs capitans, fugiren ayxi romputs e vençuts, uns la via de Nochera, e altres la via de Fogia per espay de X ó XII millers sensa gosar aturar ni sperar per los nostres qui continuament los perseguiren. De la qual victoria nostres enemichs pendran, sens dupte, gran terror é confusió. Faem de tot laors e gracias á nostre Senyor Deus, en lo qual havem ferma e bona sperança que apres aquesta nostra victoria, breuement vos fará hoir altres prosperitats per les quals, havents nostre optat de aquesta nostra empresa, haurem mellor manera de poder anar visitar nostres Regnes e terres en aqueyxes parts, en cumplira nostre honest e bon desig. Dada en lo nostre camp prop de Ursara a X de Juliol del any Milccc quaranta hu.—Rex Alfonsus.» (En lo revers.) «Als amats e feels nostres los Consellers de la Ciutat de Barcelona.»—Registrata.—«(Nota del Escrivá del Consell.)—«Del senyor Rey notificant la victoria hauda de certs lochs.—Rebuda á XVIII de Agost any Mccccxli per correu apparellat.»

Retudas en esta batalla las armas de Francisco Sforza, seguí encara lo rey Sabi, durant prop d' un any, obtenint altres victorias fins à la presa de Nápols, que pot dirse acabá la campanya contra Renat d' Anjou.

Pera justificar l' objecte d' estas breus ratllas farém notar, en conclusiò, que, si qualsevol, després de haver examinat lo document transcrit, repassa los *Anales de Aragon* per Çurita, y llegeix la primera meytat del capítol IV del llibre XV, intitulat: *De la batalla que el Rey tuvo con le gente Sforcesa, juuto á tos muros de Troya en Pulla, y qua fueron en ella vencidos los enemigos*, compendra la glosa que dit historiador feu tácitament de la referida carta y haurá ab ella encontrat l' auténtica proba d' una gloriosa fulla de la historia catalano-aragonesa.

Barcelona y Septembre 20 de 1876.

ANDREU BALAGUER Y MERINO.

(FRAGMENT)

May al món veuré alegría
com la teva á Montserrat;
queya 'l jorn, la escolanía
cantava y li responia
un vol d' aucells amagat.

Çom un d' ells, lo jorn primer
que al niu tot sol no s' ajoca,
respiravas tant á pler,
que no se que hi puga haber
mes dols que llavors ta boca.

De ton somriu la ternura,
lo pur amanyagament
de ton mirar, ta hermosura,
lo lloch, l' hora, la ventura,
no l' oblidaré un moment.

Va ser un instant d' aquells
que un rey, per besá 'ls clavells
de la boca d' una dona,
pot cenyir á sos cabells
d' un imperi la corona.

Mes la que jo 't vaig cenyir
es millor y mes preuada,
perque no 's pert ni al morir;
en mon cor vareig cullir
las flors de que fou formada.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

LO PECADOR.

Hi havia un home que feya molts anys que no havia anat á confessar. Era un gran pecador.

Per fí resolgué anarhi; s' agenolla als pèus del capellá diu la confessió y comensa de dir pecats ó per millor dir culpas, donchs que no n' hi havia cap de grave.

Lo confessor tot era exortarlo.

—Donchs, germá, no te res més de que l' acusi la conciencia?

—No pare.

—Y ab tants anys que no ha anat á confessar y la vida que ha dut, no te pecats graves?

—No, pare.

Lo confés li doná la absolució, més com creya que la comunió que fés, podia ser sacrílega, quan fou á la sagristía, arreglá una hostia ben prima ab un bossí de pá, pel cas de que dit pecador s' acostés á la sagrada mesa.

Com de fet; arrimát á la barana hi havia l' home.

Lo capellá comensa de donar la comunió, després de l' un l' altre, després l' altre, fins que arriva á n' el home, á qui dona lo bossí de pá.

Heus' aquí que aquest, com es natural, era dú que no podia passarse, y l' home cop de mirar si 'l podia englutir y fer esforsos de coll, mes en cap manera passava. Al últim, ell que 's gira á una dona que tenia al costat y qu' era un velleta y li diu:

—Germana, que es lo que 'us han donat?

La dona ab tota compunció, li respon:

—Lo fill de Dèu.

—Donchs, á mí 'm dehuen haver donat lo pare, perque es molt dur de passar.

Á LA VERGE DE MONSERRAT.

(En l' album del seu Santuari).

Malalt, vent de prop la mort,
de ma patria vinguí un dia,
sens mes company que 'l recort
d' una mare que 's planyía
per ma salut, sens conort.

Llavors, pregant ton favor
Verge, te vinguí á resar,
y una llágrima d' amor
com oferta de dolor
deposití en ton altar.

Avuy en mitj la alegría
de distinguida companya,
vinch altra volta, María,
escoltant per la montanya
ressós de la poesía.

Y de gracies en acció
puig que te dech la salut
y esta gran satisfacció,
yo 't consagre en ma oració
una eterna gratitut.

R. Ferrer.

Maig de 1868.

SENSE COS NI ANIMA.

—Vosté may ha sigut persona,—deya en Ramonet á un militar.

—¿Per que? preguntava aqueix fet una furia.

—¿Perque vosté sempre s' ha distinguit per sas crueldats.

—Y be qué significa aixó?

—Aixó significa que no te ánima, y com tothom diu que...

—Que diu tothom?

—Que vosté ha sigut tret del seu cos.

—Y que?

—Que? qu' es un militar pero sense cos.

—Y que?

—Y que! que no puch comprendre que sense cos y sense ánima vulla ser persona.

CONTRAST

Mentres la cobla senyala
l' últim tom d' un airós Wals,
y al incentiu de la música
voltejan per l' embalat
ab la furia de una mánega
cent parellas, entre flams,
y en mans del rector del poble,
passa Deu ab magestat.
Al oures de la campana
lo funerari dringar,
para 'l ball; tots s' agenollan,
y, baix, tot baix, van resant.
Imposat per l' espectacle
tot á mos ulls s' estrefá.
En lloch del conjunt espléndit
de llums, colors y miralls,
del moviment, de la vida
que s' esbrava d' un sarau,
á la claror d' una llantia
veig un llit; á son capsal,
mitj recolsada, la Mort
que 's neguiteixa esperant;
una dona que gemega,
un noy, rosset com lo blat,
agafat á sas faldillas,
un jayo que mira en dalt.....

Fins veya l' esfors de l' ánima
per deslliurar's de la carn;
fins veya moures lo cavech
del sepulturer al bras
quant, tot de sobte, y trayentme
de l' abstracció, d' un company
aquets mots al meu prop sento:
—Qué guaytas tan encantat?
¿No sens com sona la cobla?
¿Y ta parella?.. ¿Qué fás?..
Com quedas?.... ¡Au!.. Mentres duri
giravolta!.... Som al ball!!

JOAN PONS MASSAVEU.

L' EXERCISSI.

Un cabo de miquelets de Reus, ensenyava l' exercissi á una companyía de quintos.

—Mireu—los deya.—Quant diguí ¡Uno!... tots trayéu la cama esquerra, y aneu seguint lo pas.

Los quintos se posan de renglera.

—¡Uno!...

Tots treuen la cama esquerra, menos un que s' equivocá y sortí ab la cama dreta.

Lo cabo va veure dos camas juntas, la dreta del que s' erra y la esquerra del del costat, y cridá tot furiós:

—¿Quí es aquet ruch, qu' ha sortit ab totas dugas camas?...

CANSÓ D' HIVERN

Baix boyras de tristesa
M' anyoro al sé al hivern.

*
* *

A la estació de las ombras
A poch á poch caminém
Y ab la tardor que ja minva
!N' estén sas alas l' hivern!
Rompent sa mortalla d' aiguas
S' alsa lo sol mes tarder;
Los jorns curts, las vetllas llargas:
¡Oh temps fret, bé 't fas etern!
¡Ay! que l' hivern ja s' acosta!
¡Ay! com fugen los aucells!

Ja dintre 'l bosch no refilan
Los bells cants los aucellets
Ni de las fonts de la vora
Murmurar l' aigua se sent;
Lo sol d' estiu que tant crema
Refá en eix temps al vellet
Que com la branca mitj morta
Tremoleja al sé á l' hivern.
¡Ay! que l' hivern ja s' acosta!
¡Ay! com fugen los aucells!

Si á l' estiu duya la brisa
Lo perfum del taronger,
Ara 'ns porta ab sa alenada
La fredor dels Pirineus;
Si las fullas acotxavan
Los tebis nius dels aucells,
De sos tronchs cayent ja mortas,
Ne fa sos juguets lo vent.
¡Ay! que l' hivern ja s' acosta!
¡Ay! com fugen los aucells!

Dels jardins las flors més tendras
Que miravan vers lo cel,
Poch á poch van acostantse
Tronch avall fins al terrer.
¡Pobres flors! apar que vulgan
Dá á la terra l' últim bes,
Demanantli que no mati
Junt ab ellas sas arrels.
¡Ay! que l' hivern ja s' acosta!
¡Ay! com fugen los aucells!

¿Quín fret fá? tota la terra,
Com verge que dols tingués,
Cambia 'l mantell de regina
Pel mantell blanch del hivern;
Y tota trista y deserta
Com somniant la sentireu
Que diu: ¡torna, primavera,
Que la Mort vetlla prop meu!
¡Dur hivern, passa depressa
Que al meu cor glassa 'l teu fret!
¡Si hé viscut vint primaveras,
Deixaumen viure una més!

JOAN BAPTISTA GENDRA.

L' home que pert la vergonya se posa al ras de una bestia.

BON COR.

Una vegada hi havia un pagés en lo teatro (feyan un drama de morts, incendis y punyaladas,) y mentras durá lo primer acte, no fou sino plorar.

Un senyor que seya al seu costat:

—Home, li va dir, no ploréu; ¿no veyeu que es comedia y ho fan veure?

—¿Que vol que li diga? va respondre lo pagés,—m' entristeix; y axó que no entench lo castellá que. ¡si l' entenia! encara ploraria mes.

SAGUNTO

Fineix la nit: al cim de las muradas
pe 'ls brassos dels enginys esllavissadas,
ab los ulls en orient vetlla 'l soldat:
los táups d' Anibal entre 'ls rochs furguejan;
vaixells en arch al lluny se balandrejan
y estols negrenchs encerclan la ciutat.

Ja no vindrán las áligas guerreras:
damunt de llors y siderals banderas
l' armeig deshonran en pesant dormir!
Oh poble altiu que 'ls genis enconaren,
tu ja has viscut; tu fores; te deixaren
los homs y 'ls deus y es hora de morir...!

Omplint lo foro 'ls saguntins s' aplegan:
las armas dringan, los pitrals llampegan,
y 'ls fronts onejan com un camp de blat:
tres cops retrunyen los clarins, y crida
un vell colós de veu esmortuhida,
en l' ample escut dels cavallers alsat:

—La sang dels táurs ha corregut per l' ara;
fumants sos cors han palpitat, y encara
se sent brunzir la cólera dels deus:
un altre esfors del host assetjadora
y al cim dels murs dressantse vencedora
los fronts capdalts esclafará ab los peus.

Primer qu' esclaus al carro de conquesta
la mort del lliure, qu' en lo foch de Vesta
se fonga arreu l' agonejant ciutat;

qu' en ell s' abrusen nostres fills y esposas;
y 'l flam creixent, ab llenguas victoriosas
envolte 'l mon en cants de llibertat.—

Y un clam de mort sobre dels caps rodola;
del Arx sagrat lo fonament tremola;
las tombas llensan misteriós brugit;
y en dins del mar las onas s' aturaren
porugas á escoltar, y al cel giraren
l' esguart sorprés los astres de la nit.

Y 's sent cruixir las máquinas de guerra
al pes dels homens, ensolsirs' la terra
damunt los braus miners; ab llonchs plomalls
brunzir las fletxas de verí trempadas;
y crits d' avant ab veus desacordadas
y estrany brugit de feras y cavalls.

Y marxa l' host entre la pols envolta,
muntant, cayent, dressantse una altra volta,
al bras nervut la fona y la destral;
y en mitj dels caps que saltan y ab las penyas
avall rebóten, las triomfals ensenyas
lo cim traspassan del jayent mural.

Mes ay! qu' arreu la flama voladora
potent' s' ha alsat, y creix devastadora
cubrintho tot als ulls dels guanyadors;
com la lleona qu' els cadells ofega
baix de son cos, y cargolantse brega
l' urpeix clavant als famolenchs voltors.

Palaus y temples abrasats s' arbolan,
rohents d' enuig los idols se cargolan
partit lo front pel vol dels capitells;
y en mitj lo fum de voltas esfondradas
en rengla están las rojas columnadas
com muts ciclóps d' avolotats cabells.

Y van las donas pe 'ls carrers ardidas
de l' horda vil dels africans seguidas;
lo dols fillet, l' agonejant espós
estrets al pit, y al caure entre las brasas
encar s' aixecan brandejant espasas
y ab crits las llensan al esbart sangnós.

Y cechs y folls los elefants voltejan
carrers y plassas, sos castells flamejan,
sas llargas trompas van girant los morts;
ab lloms inflats rebentan las arcadas;
y en l' Arx, xisclant, ab golas abrasadas
á munts se llensan pe 'ls abims dels forts.

Irat d' afront, ab cara esgroguehida,
contempla Anibal la ciutat rendida
fonentse al trot de son corser triomfant;
y ab véu feresta á los augurs impreca,
rodant los ulls en los estreps s' aixeca,
y rebta al cel ab lo forsut tallant...

Oh monstre inich!... alegrat; tu ho volgueres:
l' empori es teu; curulla las galeras;
farseix los carros del prehuat botí;
fes un estol d' esclaus; cenyeix coronas
als fers cavalls; sorteja las matronas;
ab llins sagrats ombrejat lo camí!

Cendra y no mes per tot! Las mans alsares
y á l' ombra del colós t' abrahonares,
norrearlo has volgut baix de tos peus
y l' has fet inmortal! Eslláyat, mira:
lo mon se torna 'l sacerdot, la pira
será l' altar, tas víctimas los deus.

Execració á ton nom! Sempre en la terra
veurás ton crim; ets lo cavall de guerra
que du un mort al estrep. Vindrá 'l repós,
y trist Moloch d' haverte dat la vida
t' amagará entre pols de sang humida
y esborrará ab lo peu ton rastre odiós.

ANGEL GUIMERÁ.

CENTENARI DE LA MORT
DEL REY EN JAUME.

Valencia, apellada per alguns l' Athenes del realme d' Aragó, ahont s' improvisen festes á mercé de transitorias circunstancias, ab mes facilitat que se reglamenten aceptades institucions; Valencia, bressol dels certámens lliteraris que impresos han aplegat fins nosaltres pero ahont no han pogut arribar encara 'ls Jochs florals; Valencia, ahont la novetat tan be senta, com la *velledat mal prova*, ha celebrat per primer vegada en Joliol últim, l' aniversari de la mort del rey En Jaume, susuida en 27 del mateix mes de 1276.

Caia, puig, lo sext centenari en lo mes en que la Societat económica d' amichs del pais, tenia que celebrar lo primer de la seva instalació y en la mateixa temporada de la fira, fa pochs anys continuada en aquella ciutat, y axó era per una banda estímul y per altra ajuda pera la nova solemnitat centenaria.

No entra en nostre propósit referir lo seu *genesi*, escomençant per la esposició qu' al Ajuntament presentaren uns pochs amants de les glories patries, quant encara habia prou temps pera preparar y anunciar ab la corresponent anticipació, lo certámen, y acabant per la tardívola acceptació y precipitada realizació del pensament per lo Municipi, que si escasejá el temps, no escasejá lo cost.

Sia d' axió lo que sia, rónegament podem ocnparnos de la part literaria, que fou lo principal, puig lo fet era massa vell y lo personatje massa antich, pera que lo poble indocte se interesara en la part, ço es en lo nocturno, procesó fúnebre, misa de *requiem* y honres fúnebres que tingueren lloch en los dias 26 y 27.

Tampoch abundava l' element popular en la sessió apologética, y Junta poética del 28 en lo grandiós pati del Colegi del Patriarca, y com ademés se requeria traje d' etiqueta, moltes foren les cadires que restaren desocupades desde 'l principi, y casi totas molt avans de finir l' acte, perque en efecte llarchs parlaments y repetidas ceremonies no son apropósit pera entretindre per molt temps en mitj de la calda propia de la estació, aumentada per la magnética illuminació del lloch, espléndidament decorat.

Baix lo retrato d' En Jaume I, ocupavan lo puesto preferent les primeres autoritats de Valencia, els distinguits convidats de fora, y el Jurat, juntament ab los dignes representants del Municipi de Montpeller, dels felibres de Provença y dels poetas de Catalunya y Mallorca y de la prensa d' altres provincies.

Entre profusió de premis, alguns d' ells oferts á última hora, prescindint dels corresponents als temes declarats deserts, foren adjudicats: 500 pesetes á la «*Memoria histórico-crítica de los restos monumentales y objetos ó utensilios de la época del Conquistador, existentes en Valencia*,» d' En Joseph Maria Torres, valenciá

500 pesetas á «Las gestas del rey En Jacme en Puig de Santa Maria» d' En Antoni Aulestia y Pijoan, catalá.

Una flor de plata á «Rey cavaller» d' En Joaquim Riera y Beltran, catalá.

Brot de llorer d' or, al cant épich «*La Mallorquina*,» d' En Joaquim Joseph Cervino, valenciá.

Una flor de plata, á «Valencia del Cid» d' En Candit Valenciano. pseudonim al pareixer, valenciá.

Altra flor de plata á la oda «*Jaime I*,» d' En Vicens Greus, valenciá.

Altra flor de plata á la «*Memoria sobre los beneficios que reportó Cataluña de la conquista de Valencia, llevada á cabo por el rey D. Jaime I*,» d' En Antoni Bofarull, catalá.

Ploma de plata oferta per la Diputació provincial de las islas Balears, á «Les derreries del Rey conqueridor,» d' En Tomás Fortesa, mallorquí.

Llaut de plata, ofert per l' Ajuntament de Çaragoça á la millor composició poética, y medalla d' or, del Ajuntament de Montpeller, á la oda «*A la union de las razas latinas*, d' En Felix Piscueta, valenciá.

Flor de plata del Ajuntament de Tarragona á «L' almogaver» d' En Joan Bautista Pastor Aicart, valenciá.

Medalla d' or dels aymadors de les glories patries de Mallorca, á «Lo alt En Jaume d' Aragó,» d' En Mateu Obradors, mallorquí.

Medalla dorada de la societat pera l' estudi de les llengües romanes, á la oda «*A la unidad de la raza latina,*» d' En Joan Rodriguez Guzman, valenciá.

Medalla de plata de la mateixa societat, á cascuna de les següents poesies: «L' ombra del Rey,» d' En Francesch Matheu Fornells, catalá; «La germandat llatina», d' En Joseph Martí Folguera, catalá; «La conquista de Valencia», d' En Joan B. Pastor Aicart, valenciá.

Medalla de coure de la mateixa societat á cascuna de les següents: «La cansó de la oreneta» d' En Jascinto Roser y Argelargues, «Romiatje,» d' En Miquel Victoriá Amer, mallorquí; «Lo trovador mallorquí en la diada de la festa centenaria de lo alt En Jacme d'Aragó,» d' En Joseph Taronjí, prevere, mallorquí.

Copa de plata dels periodistas de Barcelona als «Romans dels cuatre trovadors» d' En Teodor Llorente, valenciá.

Ploma de plata, de la Societat pera l' estudi del dret, á «La Teixidora» d' En Antoni Careta Vidal, catalá.

Els motius que el Jurat tingué presents pera esta adjudidicació, se publicaren després en lo seu rahonat dictámen, suscrit per En Vicens Roig, En Mariano Aguiló, En Cristofol Pascual y Genís, En Rafel Ferrer y Bigué, En Eduart Perez Pujol, En Joaquim Serrano Canyete y En Jacinto Labaila.

Mentres se imprimeix el coresponent volum, que deu publicarse, hi ha del certámen ademés un recort y una esperança: Lo recort es la medalla acunyada espressament pera est objecte, qui du en lo envers lo retrato d' En Jacme I y la lligenda «Ab ardiment guerrejá, ab saviesa legislá» y en lo revérs, les armes de la ciutat ab la inscripció «La ciutat é regne de Valencia al molt alt En Jacme I d' Aragó, en la sisena centuria de la sua mort. XXVII de Juliol de MDCCCLXXVI.

La esperansa es la erecció d' una estátua monumental del conquistador de Valencia, en una de les principals places d' aquella ciutat.

Tal vegada en lo setgle que ve, ab mes motiu que en el present, celebren lo septim centenari del que tindrán com precedent le celebració del sext, al contrari d' este, que oferix la novetat de que no s' haje célebrat ningú dels cinch anteriors.

L' ADEU

BALADA

—Perqué mon fill, tos uyls, que mos pesars gitaven
ab lur mirar tan tendre, espill del teu amor
envers ton pare feble é veyl, abdós ploraven?
Vergonya, cavaler, vergonya per ton plor!
Sols de fembril belea en lo casteyl romasa
per l' aymador, qu' esberla capeyls de serrahins,
diu bè en los uyls tristor, é lágremes, e lasa
pregarne de genoyls á Deu tots los matins.
Mes no del fill d' En Uc, persó que pert sa nina,
guardada de naixensa per dampna del Senyor,
escáuli bè en sa galta la lágrema argentina.....
Vergonya, cavaler, vergonya per ton plor—

Axís parlava En Uc, d' Empories lo veyl compte
assentat en un banch de pedra en son casteyl,
(car levarse no pot son cors cubert de nafres)
al fill de sos comptats e de son nom hereu.
Mostrávali els arnesos é lances de sos avis,
quaix totes espuntades en serrahins ausberchs;
adargues que ratllaren trempades cimitarres,
é d' enamichs penons garnides les parets.
Més son fill no los guayta, car pensa te torbada
é menysprea conquestes é justes é llorers.
¡Euda de Rocaberti lo monestir li rauba,
é enmalaltit d' amor fretura d' ella sent!
Ja lo valor li minva, ja troba que en ses venes,
la sanch que li anguiletja de son linatge no es.
—Perqué 'm parí ma mare (ell dix) en rica cambra,
é dins de valejat é ben murat casteyl?
¿Perque mon front garlanda de compte la corona
si Euda de Rocaberti no m' ayda á dur son pes?
Voldria una cabanya é boscós, é fontanes,
e rossinyols que canten é l' aygua del torrent
si Euda alli vivia, é en ells se mirallava
é quan lo clar apunta cantávala l' auceyl.
E non mès sentiria son cors l' esparonada
ne el pes de l' armadura lo meu cavayl leger.....
Sens Euda, en les batayles james cercaré gloria
que de má serrahina la mort jo cercaré.—
Torbat fotment tenia aytal rahonar al compte
quan en la sala entrava del Rey un missatger,

é dix qu' á la frontera anás ab sa mesnada
car assetjat n' estava en un casteyl lo Rey.
Parla lavors lo pare:—Senyera apareylada
recort de nostres glories allí mon fill ne tens.
O vencedora tórnala, ó que en son lloch coloquen
ton cors cubert de nafres tos mesnaders faels.
Demá, quan de San Pere rojesca la muntanya
al Rey, que partirá, bon missatger, direu
la senyera del compte d' Empories qu' en gir porta
los raigs de la victoria. ¡Adeu, bon missatger!—
Lo missatger partí. E el compte á Perelada
sen marxa tró qu' arriba del monestir al peu;
é d' Euda sots la cel-la al clar de trista lluna
les cordes de sa viola arranquen est *adeu:*

Si de un aymador que pena
Euda bella, en greu cadena
Ous la veu:
que sens esperansa 's mira,
é per tu encare sospira:
—¡Adeu! ¡Adeu!—

A la finestra enreixada
vina á escoltar son albada
¡Oh amor meu!
é 'l vent que les flors belluga
entró ta fenestra duga
—¡Adeu! ¡Adeu!—

En aymar virginal n' era
l' arma meva, ó may vehera!
del uyl teu
la mirada raubadora,
que 't feu de mon cor senyora.....
—¡Adeu! ¡Adeu!—

Jo t' ami, é dins ma pensa
roman pura ta presensa
per arreu;
é mon cor ab ta belea
de la fenestra en l' altea.
—¡Adeu! ¡Adeu!

E lavors ix de la reixa
una ma, que caurer leixa
una creu.
Trena de cabeyls per cinta
é escrit, la sanch fent de tinta,
—¡Adeu! ¡Adeu!

La creu lo Compte ha besada
é al vell demunt l' ha posada
del pit seu:
e noveylament sa viola
sots de la cel-la tremola
—¡Adeu! ¡Adeu!—

E els tossals é les muntanyes
e los rius é les cabanyes
á aytal veu
cantaren ja les victories
del compte jove, é ses glories
é l' *¡Adeu!*

DAMÁS CALVET.

¿QUÉ 'N DIREM?

Moltas vegadas, si no de grat per forsa, hem tingut de sentir conversas de certs pares y mares y las rahons y pretextos que donan per ensenyar á sos fills la llengua castellana y prohibirlos ab tot rigor que parlin catalá.

¿Es la llenga catalana una mala cosa?

¿Fá delicta ó crim'l que la parla?

Per las personas á qui 'm refereixo y que des d' ara dich que solen esser de la qu' diem secietat culta y distingida, aixís 'ls deu semblar, puig fan esforsos perque sos nins no percebescan ni tan sisquera un mot de la parla catalana. Prenen criats castellans, fins la dida procuran que sia castellana y ells mateixos s' imposan la penitencia (que de vegadas prou 'ls pesa) de no parlar may catalá.

Mes quan hi há pastorets á casa, que també sol succehir sovint llavors, com quiscun te son geni, treu aixís cada un sa llenga y los infants estranyats d' aquell llengatje arriban á creure que sos pares han perdut 'l enteniment. Ploran y somiqueijàn y quan la mare se n' adona vol respondre en castellá y com que per 'l enuig te de parlar depressa y no li acudan las paraulas, fá una barreija que faria riure si no fes llástima y que sols dura una estona perque promte y ben promte torna á son imperi la llenga que li es natural.

No fá pas gaires dias deya una mare á altres senyoras.

—Com aquella bona avia de Cardona fou la padrina d' aquesta nena, li vá posar Antonia, mes com aquí á casa sempre 's parla castellá, li dihem *Antoñita* qu' es tot una altre cosa.

—Sort n' hi há, digue un altre, perque ab los noms catalans es una pena. Nosaltres, tenim en Paco: *Paco* en fí ja es un nom bonich que 's coneix á tot arreu, pero Francisco, ¡Francisco! ¡Fa tan ordinari!

—La meva germana, digue una tercera dama, te un fill que 's diu Francisco, y li diuhen *Pancho* que diu qu' es costum d' América y fá mes fí y es mes graciós.....

—Ay, ay, replica la primera, la Paulina que per cert avuy no ha vingut, al seu fill que ja te vint y vuit anys, li diu *Panchito* y molt be que li escau.

—Jo vaig de visita á una casa molt coneguda, torna á dir la segona senyora, que perque lo nom no sia tan llarch, al hereuhet que ja estudia lleys, li diuhen *Mito*.

—Y molt bé qu' está, molt bé, molt bé, digueren totas, ¿Veja quina diferencia no vá de Mito á Francisco? Cá si en catalá no hi ha cap nom que no fassi vergonya!

—Per nom hermós 'l de la filla de donya Elvira.

—¿Còm se diu?

—Melo.

—¡Melo! no hi caich..... ¿que vol dir?

—Es ben clar: Melo de Carmelo; Carmelo de Carme. Y vetho aquí.

—Si qu' es hermòs, Melo....: Melo..... ¡ay que m' agradaria que 'm diguessin Melo.

—Nosaltres tan xavacans com som, li diriam Carme, ó tot lo mes Carmeta. ¡Ay Jesus quina cosa mes tonta!

Y aquell femení conclave resolgué per unanimitat que cap dona pot ser hermosa, ni graciosa, ni encisadora si porta y usa son nom catalá.

Un cónclave de calsas y no de faldillas, promte diria que hi há Pauletas, y Giletas y Margaridas y Tonetas que fan girar lo cervell á mes de cuatre sens dirse ni *Melos* ni *Carmelos* ni *Panchas* ni altres noms estranys que tan costan d' endevinar.

Y aquellas mateixas senyoras, com ho hem sentit mes d' una volta diran al seu fill en presencia de tothom.

—Mira hijo, que tengas entendimiento.......

—Baja de encima de esta silla que puedes hacerte mucho de daño.....

—Llévame la mantilla que vamos á salir.....

—Vamos de prisa, que tu mamá te lo dice........

—¿Ya has ido esta mañana en casa del abuelo?......

—Es que ayer llegó con el tren......

Y tan contentas y satisfetas de que aquelias paraulas son castellanas y que parlan molt bé la llenga de Cervantes.

Sos pares seguint sens adonarsen 'l influencia y forsa del

argument del coxí ho prenen mes per lo serio y ab tota gravetat diuhen.

—Jo, faig parlar castellá als meus fills, no per res, sino perque al cap d' avall lo castella es la llenga oficial, que tindrán de parlar moltas vegadas y vull que s' hi avesin de petits perque tingan facilitat en parlarlo y bon accent.

—Ben pensat, perque aixís no tindrán que fer com nosaltres que sempre que parlem castellá havem de traduhir.

—Y no sols axó, també hem de convenir en lo que diu la meva costella; parlar castellá fa tot una altra cosa.

—Y es clar, hi parlan á casa del marqués de l' Oliva, 'ls condes de la Torra Grossa, el baró de las Magres Forcas y ¿que ha de fer un hom, sino seguir y fer lo que fan 'ls demés y sobre tot cuan son 'ls de la mateixa clase?

—La veritat, digué un altre senyor que semblava de molt mon juhí, molt sovint he vist que aquestos noys y noyas catalans, puig que per mes que fem serán sempre catalans, qu' han aprés de petits á parlar castellá, tenen tan mal accent com los altres facilitat, si fá ó no fá, y encara pot ser si l' escriuhen fan mes faltas de gramática.

—Que diu sant cristiá!

—Si senyor, y molt bé s' esplica: si han de tenir bon accent, ab lo sol fet de sentirnos á nosaltres y á sas mares, n' hi haurá prou perque perdin tot lo que hajin pensat: y sentintnos com 'ns sentan cada dia tot lo mes que podrá conseguirse es que parlin castellá com nosaltres, que 'm sembla que no es gran cosa.

—¿Vol dir, D. Joan?

—Si, si, no 'n duptin; axó en quant al accent y com que no s' pot evitar ni evitarem may que tingan altres companys que parlin catalá y ells se veuhen obligats á parlarlo, fan barreja de las dos llengas com ho fa també la meva dona quan s' enfada y resulta que la confusió que fan, fins perjudica á la facilitat y correcciò del llenguatge.

—Si, pero ¿com apendrian lo castellá?

—Com l' aprenen los altres, que aprenen catalá y castella y encara hi guanyan: estudiant, llegint molts y bons llibres, exemplars patrons que prou n' hi ha en la una y l' altra parla.

—Que vol que li digui D. Joan, jo, quan sento que lo meu *Paco* 'm diu *papaito* me cau la baba.

—Jo encara que volgués no podria parlar catalá á casa. ¡Com se posaria la meva Dorotea!

—Fassin lo que vulgan, replicá D. Joan, vostés veurán com mes aviat es dany que benefici, fins per lo mateix fi que s' proposan.

Las bonas rahons de D. Joan no hi valen. La manía guanya camí.

¿Que 'n diré?..... Dixemho corre.

Barcelona 23 Octubre 1876.

JOSEPH DE ARGULLOL.

CANSÓ DE INFANT.

Era un ángel hermós
Dels qui mès encens creman
Al Dèu devant qui 'ls reys,
Si no es postrats, may pregan

Dèu li va dir un jorn:
«Falta un astre en la terra:»
Y l' ángel respongué:
«Ton voler se complesca.»

Entre 'ls ángels fou gran
Aquell jorn la tristesa:
Si un ángel guanya 'l mòn,
Un germá 'ls ángels perdan.

«Perqué, ab accent molt trist
Uns als altres se deyan,
Per' darla al mòn del cel
Borra Dèu una estrella?»

Y es que 'n lo mòn hi ha
Una rosa molt bella
Y en sòn botó l' Senyor
Volgué posá una perla.

Vos que sobre 'ls genolls,
Avans que sa mareta,
Lo adormireu mon Dèu,
Al so de arpas angélicas.,

Feu qu' entorn de sòn llit
Mil somnis de inocencia
Volen, com prop la flor
Volan blancas abellas.

Que sempre amich dels ángels,
Que avans sos germans eran,
Debaix llurs alas d' or
Fasse del mòn la senda;

Y á través del mantell
Que li fassen ab ellas
De sòn color de cel,
Tot en la vida ho veja:

Besau sòn front de infant
Perque sòn fron senyesca
De nobles pensaments
La brillant diadema.

Posau sobre sòn cor
Lo sagell de grandesa
Perque no s' obre may
Al vici impur que 'l seca.

Dauli del geni 'l foch,
Y lo cor del poeta,
Las alas del aucell
Y la llum de la estrella,

Y que al tornar al cel,
Que es sa patria primera,
Deixe de gloria un solch,
Com sol que 's pon lo deixa;

Y 'ls ángels, sos germans,
Lo reben ab mès festas
Que 'l jorn que 'l mòn vingué
Fou gran la llur tristesa.

JOAQUIM RUBIÓ Y ORS.

LO MONASTIR
DE SANTA MARIA DE POBLET. (1)

En la nomenada *conca de Barbará*, á un quilómetre del poble de l' Espluga de Francolí conegut per son excelent manantial ferruginós, ostenta sas grandiosas construccions avuy en part arrunadas, lo qui fou un jorn Monastir de Santa Maria de Poblet de l' orde de Sant Bernat ò del Cister.

(1) Avuy que la Comissió de Monuments de Tarragona, ajudada àb los fondos que ab cantitat mol respectable ha votat la Diputació d' aquella Provincia, ha comensat la patriótica empresa de la restaúració d' aquest Monastir; considerém de oportunitat la publicació del present treball en lo qual hem procurat recopilar totas las noticias y datos tant historichs com artistichs que 's troban espargits en las diferentas obras que de ell tractan.

Lo viandant que desde aquella població va cap al Monastir troba á mitjan camí un monument de pedra format per un basament que en altre temps sostenia las imatjes de Sant Bernat d' Alcira y sas dos germanas, Santa María y Santa Gracia coberts ab un porxo, lo qui indicava lo terme de las possesions del Monastir, y al tombar per una volta que allí forma 'l camí se presenta ab tota sa imponent majestat la prespectiva del monument, enlayránt sas torres y cimboris y rodejat d' una enmarletada muralla; construida en lo segle XIV reynant D. Pere 'l Ceremonios.

La mateixa entrada de la casa de la Portería adossada á dita muralla dona accés al primer recinto ó pati del Monastir tancat pel fons ab un mur en lo qual s' obra la magnífica porta gótica que 's deya *Daurada* per serho la que en altre temps hi havia per ahont s' entra al segon recinto. Al costat de aqueixa porta ostenta sas bellíssimas si be que escassas proporcions y richs ornaments la capella de Sant Jordi, que bastí lo rey D. Alfonso V lo sabi, vejentse en l' atri que alli 's forma unas pinturas representant escenas de la vída del hermitá *Poblet* que doná orígen al monastir.

Grandiós es lo cuadro que s' ofereix al entrar en lo segon recinto per la porta *Daurada*. Una ampla plassa s' exten á son devant; á un costat la Casa dels hostes y 'l palau del Abat, el altre la iglesia y edificis de Santa Catarina y la *Bolceria* y al fons l' imponent conjunt del tercer recinto ó del Monastir propiament dit, tancat per la magnífica y alta muralla ab que vulgué resguardar aquell prehuat joyell lo Rey Pere del Punyalet. en lo qual s' obran una al costat de l' altre la porta de l' iglesia ab sa barroca fatxada, y la nomenada Real flanquejada per duas fermas torres enmarletadas que li donan un carácter sever y magestuós.

La suntositat y riquesa que revelan á primera vista las construccions dels dos recintos indicats, aumenta al recorre lo tercer que comprén l' Iglesia major, los claustres, las cambras reals, lo Palau del Rey D. Martí y en general aquell sens fí de dependencias que fan del Monastir una veritable població.

La imagínació exaltada á la vista de tanta grandesa per lo sentiment artístich, y per l' amor á la patria, allunya de sí l' aspecte de desolació y ruina que fan tristement poética la visita á Poblet, pera representarsel en tota integritat y ostentant sas infinitas bellesas.

Aixís veu l' Iglesia Major, fundació de Ramon Berenguer IV y reconstruida per son sucessor N' Anfos I manifestar ensemps que la puresa y severitat de líneas, del estil ro-

mánich-ojival en sa construcció general, la rica fantasía del Renaixement en lo retaule d' alabastre del altar major y en las cadiras del chor; y agermanat aqueix estil ab lo mes florit del gotich, en los sepulcres que guardavan las despullas de nostres monarcas tancant per abdos costats las naus laterals del crusero. Allí en magnífichs muasoleus de marbre y alabastre, coberts per calats pinads formant petitas voltas en qual interior se combinava lo blau y l' or, descansavan l' etern somni aquells grans homens que omplan la patria historia y 's deyan Anfos I, Jaume 'l Conquistador, Pere IV, Joan I, Marti l' Humá Alfons, V y Joan II, acompanyats de sas reals consorts y dels infants, entre ells lo malhaurat Príncep de Viana y de gran nombre de nobles, religiosos, y caballers que portavan los noms de Urgell, Cardona, Moncada, Pinós, Cervera, Ager, etc., etc.

Y al costat de l' Iglesia, lo Claustre del segle XIII, la Sala Capitular, las Bibliotecas antigua y nova, formada aquesta ab la expléndida donació del Duch de Segorb de mes de tres mil volums de obras notabilíssimas ab encuadernacions de marroquí vermell, colocadas en armaris d' ébano y crestall de Venecia, y contant aquella ab códices y obras raríssimas; lo Palau del Rey D. Martí ab sas grandiosas cambras y magífichs finestrals; la Sala dormitori de mes de cent passas de llargada, y tantas y tantas dependencias que la magnificencia dels Reys, la pietat del fidels y 'l poder del Monastir havian anat curullant en aquell regi alberch dels fills de Sant Bernat.

Calia en efecte lo transcurs dels segles pera reunir en Poblet tanta riquesa, aixís com lo ser lo lloch escullit per los Monárcas aragonesos pera gosar en éll en vida de las dolsuras de la soletat y en mort d' etern repós.

Del comens del segle XII data l' orígen d' aqueixa célebre Casa que com totas las mes antiguas y principals va acompanyada de piadosas tradicions.

Se conta que per los anys de 1120 un ermitá nomnat Poblet feya vida eremítica en lo lloch que 'n deyan los árabes *Sardeta* en la conca de Barberá, y que haventsel endut pres á son inespugnable y enlayrat castell de Ciurana lo regul Almira Almominiz, la miraculosa desaparició per tres vegadas seguidas del ermitá, li doná á coneixer sa santitat, per lo que li feu donació d' aquell terreno de *Sardeta* ahont hi havia situada la ermita, ab document fetxat l' any de l' Hegira 514 (1120 de nostra era); donació que fou confirmada deu anys mes tart per lo wali de Lleyda quan ja Poblet havia aplegat en aquell punt alguns altres piadosos companys.

Per aquell temps lo comte de Barcelona D. Ramon Berenguer IV portava fins allí sas victoriosas armas, apoderantse un de sos capdills D. Ramon de Cervera de aquellas montanyas, quan, penetrat sens dubte de la santitat dels ermitans de *Sardeta*, y encantat de la bellesa del lloch, pensá bastir allí un Monastir á la ja álashoras célebre orde del Císter, fentne donació al abat Sancho de Fontfrede, diócessis de Narbona, en 15 de las calendas de Febrer de l' any de l' Encarnació 1149, qui triá tretze monjos pera que anassen á ocupar la nova casa, pera la qual fundá 'l comte tres iglesias, verificantse la traslació del convent en 1153 ab assistencia del meteix comte, de sa esposa la Reyna donya Petronilla y de nombrós y lluhit concurs.

En lo reynat de Alfons I, com s' ha indicat, se fundá l' iglesia major, y 'ls demés Reys d' Aragó se afanyaren qui mes podia en contribuir á la fábrica del que devia esser la mes ostentosa mostra de la llarguesa y de la pietat de nostres monarcas y de las grans familias catalanas. Ensemps ab l' importancia de las edificacions del Monastir cresqué son poder en bens y en jurisdicció espiritual y temporal, en termes que sos abats arribaren á possehir set baronias, ço es, las del Abadiat (que comprenia totas las possessions próximas al monastir), Prenafeta, Garriga, Segarra, Urgell y Algerri á Catalunya y la de Cuarte y Aldaya á Valencia, comprenent totas quaranta pobles habitats amés d' altres deshabitats; eran també senyors de la Quadra de Tamarit á Aragó, Vicaris Generals de la Congregació Cisterciense en los regnes d' Aragó y Navarra y desde 1375 Almoyners dels Reys d' Aragó; possehint ademes Poblet un gran nombre de patronats y beneficis; tot lo qual feya que 's tingués per opinió bastant general que l' Abat de Poblet devia colocarse en segon lloch, després del Duch de Cardona, y esser prefert als marquesos, comtes, barons y fins als bisbes.

Eran fills d' aquest Monastír los de Benifazá á Valencia, Piedra á Aragó y 'l Real de Mallorca, havent alcansat molts de sos monjos altas dignitats de l' Iglesia.

Precis fou que s' aunessen la ignorancia, l' odi y las passions políticas en tot lo que tenen de mes abominable pera que fos nostre segle lo qui vegés desapareixer, devorat per las flamas, un monument en lo qui estava per dirho així simbolisada la grandesa y 'l poder de la pátria catalana. Los funestos aconteixements que tingueren lloch á mitjans de 1835, que donaren per resultat l' enderrocament de gran nombre de las mes ricas joyas del art en Espanya, y la supressió dels Monastírs d' homens, tingueren sinistre teatre en Poblet ahont turbas desenfrenadas no contentas en des-

truir lo monument profanaren los venerables restos de nostres grans homens.

Avuy l' Escorial catalá está esperant que l' honra de la pátria, la fé religiosa y l' amor al art salven de la tòtal ruina tant prehuadas despullas.

Barcelona 1876.

A. Auléstia y Pijoan.

ODA
ALS TROVADORS CATALANS
ESCRITA PER FEDERICH MISTRAL EN 1861.

Traducció.

I.

¡Germans de Catalunya, escoltau!... Nos van dir
Que fèyau per 'si vall revíure y resplandir
Un brancall de la llengua que s' parla en nostras terras.
¡Germans! ¡que lo bon temps n' escampe sos ruixats
Demunt de las olivas, dels rahims y sembrats,
Que enjoyan vostres camps y vostras valls y serras!

De 'N Berenguer germans, tením recort plasent,
Cuan desde Catalunya, portat per un bon vent,
Infladas de sa nau las velas blanquinosas,
Vingué cap á nosaltres y l' Ródano muntá,
Per rebre la corona, las joyas y la ma
De la princesa Dolsa, la flor de las hermosas.

Provensa y Catalunya, unidas per l' amor,
Confonguéren llur parla, llurs costums, llur honor;
Y cuan per sort teníam aquí, á la Magalona,
Cuan teníam á Ex, á Marsella, á Avinyó,
Alguna gentil nina de gran fama y retró
Vosaltres ne parlábau de desde Barcelona.

Cent anys lo Catalá, cent anys lo Provensal,
Se partiren ensemps lo pá, l' aigua y la sal;
Y (del que vaig á dir París no n' prengue ofensa)
Jamay la Catalunya en gloria ha muntat mes,
Y un segle tan ilustre com allavors, may mes
No l' ha tingut fins ara la terra de Provensa

Los Trovadors (y es cert que ningú 'ls dictá lleys)
A la cara dels bisbes, á l' orella dels reys,
Aixecant alterosa la llengua avassallada,
Cantaban llurs amors, cantaban libement
D' una era nova y santa l' hermós adveniment
Y l' menyspreu del vell temps d' esclavitut forsada.

Llavors sava novella pujaba en tot arreu;
Desde l' fons dels estanys hont l' ha posada Dèu
La República d' Arles sens lo temor qu' aterra
Parlaba á l' Emperant. Y en mitx dels temps feudals
N' habia escrit Marsella demunt de sos portals:
«Germans son tots los homens que viuen en la terra.»

Llavors d' allá de dalt cuan Simó de Montfort
Per la gloria de Dèu y la lley del mes fort,
Baixaba despenyat ab tota sa Creuhada
Y cuan los negres còrvs pe 'ls aires volejant
Ravents y famolenchs, anaban destripant
Tot d' una l' débil niu, la mare y la niuada,

A Tarascó y Bellcaire, á Tolosa y Beziers,
Fent murs de carn los veyas, Provensa, en llurs carrers;
Veyas tos fills bullir, corre amatents á l' arma,
Y per la llibertat morí ab alegres crits.
¡Ara 'ns quedám nosaltres tots muts y estamordits
Al veurens á devant la cara d' un gendarma!

Es cert que hi habia lluytas á grans cops de destrals,
Y per tot sang y llagas y feridas mortals,
Mes lo foch també escalfa al mateix temps que devora;
Llavors teníam Cónsuls que sabian ser grans,
Llavors á tot lo mon mostrábam ciutadans
Qu' al sentir dintre l' dret deixaban al rey fora.

Fosseu vos rey de Fransa y Lluis vuit vostre nom,
Cent mil creuats portésseu tots homens de renom,
Avinyó á sos portals vos hi posaba tancas:
La vila era aixafada, tot quedaba arrasat,
Mes nostre sempre libre, sempre altiu Consulat
Habia alsat lo front devant las armas blancas.

De 'N Pere de Aragó be 'ns raca 'l pensament:
Seguit de catalans vingué llest com lo vent
Blandejant valerós sa llansa punxaguda;
La forsa y lo malastre n' esclafan lo bon dret;
Devant de las murallas lluitaren de Muret
Y allí tots cuants vingueren son morts en nostra ajuda.

También avuy (com al chor las veus dels capellans)
Los provensals responen als cants dels catalans
A través de l' onada que dolsament sospira;
Y al través de la mar també en algun moment
Vers tú, oh Barcelona, planyentse tendrament
Sos ulls plens d' anyoransa Barceloneta gira.

II.

Ara en tant bé 'ns cal véure, en tan bé 'ns cal sabé
Qu' en l' ordre divinal tot se fa per un bè;
Los provensals, formantne una sola flamada,
Som de la noble Fransa, y ho som de bon grat;
Vosaltres catalans, també per voluntat,
La magnánima Espanya per mare habeu cercada.

Perque al fí á la mar te de caure lo riu,
Y la pedra al pilot. Dels mals vents de l' estiu
Ben apinyat lo blat molt milló se n' preserva,
Y los baixells petits per navegá segurs,
Cuan l' ona es enarcada y los nuvols escurs,
Cal qu' en mitx dels escolls naveguen en conserva.

¡Perqué es bó sé dels molts! ¡Y l' sentirse cridá
«Fills de Fransa» es hermós! ¡Y es bell podé parlá
De veure sobre 'ls pobles, corrent de sol á sol,
L' esprit de renaixensa que parla ab nostra veu,
Y l' veure com 'ns guia la ma santa de Deu
De desde Solferino fins á Sebastopol!

Mes un cop son finits los jorns de tempestat,
Cuan ja l' timoner canta prop del timó sentat,
Cuan lo vent es lleuger y la mar aplanada,
Per tráure llurs filats, per llaurá llurs estelas,
Baixells grans y petits d' aquí y d' allá ab sas velas
S' escampan á son gust tots á la desbandada.

Aixis arriba l' hora en que cada Nació,
Contenta de sa part y franca de opressió,
S' aixecará espigada com un granat camp d' ordi,
Ahont podrán aucells y papallons y flors
Barrejá librement llurs cants y llurs colors,
Sens por que la sisanya jamay los desacordi.

Y la Fransa y la Espanya llurs noyets contemplant
Als raigs purs de la patria com s' están soleyant,
Y al véurels llurs cantars llegí als mateixos llibres,
«Los noys, se dirán éllas, be tenent prou de temps;

Deixemlos donchs que riguian y que juguen ensemps,
Que ja han posat prou seny y mereixen ser libres.»

Y veurém, jo os atesto sobre nostras ciutats
De nou baixar ¡oh ditxa! las vellas llibertats;
Y tan sols per l' amor se junyirán las rassas;
Y sempre que negreje la grapa d' un tirá
Del llevant al ponent tot lo mon s' unirá,
Y acossantlo per tot s' aturarán sas passas.

Llavors los provensals, al só dels tamborins
Que ferán bellugar la barca y los marins,
A vostras platjas bellas vindrém ab nostra carga;
Dels mayols d' Alicant pendrém nostres ceps nous,
Y cuan en vostras plassas voldréu fer correr bous
Vos portarem los braus dels erms de la Camarga.

Llavors los catalans, d' olivers fraternals
Coronant vostres fronts, coronant vostres pals,
Vindréu al mes de Maig renovant dolsas glorias;
Y parlarém d' amors, de cullitas, de vins,
Nostras cansons amadas cantarém sota 'ls pins,
Y dels comuns passats contarém las historias.

Dels Alps al Pirineu y estrenyentnos la ma
Arborém trovadors lo vell parlá romá;
Ell es lo sagrament que 'ls fills als avis junta;
N' es l' escut de familia; l' arrel que té enclavat
Cada home á son terrós; lo fil ab que penjat
S' aguanta l' débil niu del brancalló en la punta.

Intrépits guardians de nostra llengua ¡oh gent!
Guardemla franca y pura y tan clara com l' argent,
Puig un poble en tal font vé á beure las estrenas;
Perque sempre que un poble de genolls caiguia esclau,
Mentres sa llengua tinguia conservará la clau
Per obrí tot d' un cop los panys de sas cadenas

¡Germans de Catalunya, adeu siau! Nos van dir
Que féyau per 'si vall reviure y resplandir
Un brancall de la llengua que 's parla en nostras terras.
¡Germans! ¡Qué lo Bon Dèu n' escampe sos ruixats
Demunt de las olivas, dels rahims y sembrats,
Qu' enjoyan vostres camps y vostras valls y serras!

C. Barallat y Falguera.

Barcelona, Abril de 1862.

LO MES GANDUL.

En un cert poble va morir un pare de familia que tenia tres fills, y no tenint altre cosa deixá en son testament que 's dongués un burro que tenia, al fill del tres que fos mes gandul. Lo marmessor va observar per espay de tres mesos á los tres germans, pero infructuosament perque cap d' ells feya res en tot lo dia.

En la imposibilitat de poder distinguir quin era lo mes gandul va reunirlos á tots tres é interpelats contestaren:

—Miris, jo, digué, lo mes gran, vaig caure un dia al mar y sabent de nadar, si no 'm trehuen me deixava ofegar per preresa de moure los brassos.

—Jo, digué l' altre, tinch un cremat á la pantorrilla que dona pena de mirar. M' hi va caurer un brasa de foch, y por peresa de allargar la ma, m' anava fent un carbó fins que 'l pare al adonarsen va corre á tréuremela.

—Y tu? pregunta al mes petit, que 's estava asegut sobre un banch.

—Miris, contestá, dongui 'l burro á qui 'l vullga que no tinch ganas de enrahonar.

Sense vacilar un moment lo marmessor entregá 'l burro á n' aquest ab tota tranquilitat de conciencia.

Á ITALIA

En llemosí soná lo meu primer vagit
quant del mugró matern la dolça llet bebia.

B. C. ARIBAU.

¡Perdona, Italia, de mos avis pátria
si d' anyorança 'm moro en tos jardins,
si los saltants de tes brillants cascates
ab llurs ramors no ofegan mos sospirs!

Perdona, Italia, si en ta dolça llengua
sos lays no canta 'l trovador mesquí;
altra més aspra, si be dolça á 'l ánima,
dels materns llabis aprenguí de nin.

La terra anyoro que va veurem' naixer,
que té, com tu, montanyes, prats y rius;
la que va dar hospitalari hostatje
al pare de mon cor, un de tos fills.

Mes ay! qué hi fa que les montanyes teves
vagen d' olors suaus l' espay omplint:
¡l' ayre balsámich d' altres monts anyoro
pe 'ls boixos perfumat y 'ls romanins!

Prou llurs florides crestes retratades
al crestall miro de tos llachs polits,
mes en va hi cerch aquelles, sens parella,
hont l' Amor dels amors hi féu son niu.

Aquelles serres que á llurs pichs fantástichs
per fer guarda á Maria, cada nit
estols d' ángels devallan y entre boyres
al Cel s' entornan al trencá l' matí;

Les que la pura, inmaculada Verge
per son palau mellor volgué escullir,
les que en llur falda matisada miran
lliscá l' crestall del Llobregat joliu.

Mes, ay! que hi fa qu' ab dolça melodía
l' Alpina filla cante «*Il bel bocchin*» (1)
si de la «*Filla del Marxant*» no sento
tendre tonada que adormí á mos fills?

Ay! mes qué hi fá que al arribar la festa
en tos prats ballen nines y fadrins,
si en ells no hi veig la roja barretina,
ni tenores ni gralles sento allí!

Prou de tes filles la bellesa admiro
y llur fermesa en estimar he vist,
mes ay! lo cor se 'm endugué una nina
tendre viola del Balear jardí.....

¡Perdona, Italia, de mos avis pátria
si d' anyorança m' moro en tos jardins
anyoro l' Montserrat, á Catalunya,
la pátria de mon cor y de mos fills!

Milan 28 Octubre del 1873.

† FELIP PIROZZINI.

FI.

---

(1) Cançó popular piamontesa.

CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1878

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POETAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS

COL-LECCIONAT Y PUBLICAT
PER

FRANCESCH PELAY BRIZ

Any catorse de sa publicació.

BARCELONA
ESTABLIMENT TIPOGRAFICH DE LA RENAIXENSA.
Carrer de la Porta-Ferrisa, 18, baixos.
1877

TAULA.

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

Janer. 1 Artés, Pons y La Bisbal. 6 Amer, Manlleu y Monclar. 7 Igualada. 14 San Hilari. 17 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palamós, San Celoni, San Quirse de Besora y Santa Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, San Feliu de Pallerols y San Pere de Torelló. 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort y Corvera. 25 Torrellas y San Pol de Mar. *Movibles.* Segon diumenge, Tarrassa. Quart diumenge, Pla.

Febrer. 2 Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonge, San Llorens dels Piteus y Pobla de Claramunt. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá. 24 Crespiá. 25 Cervera y Santa Coloma de Farnés. *Movibles.* Primer diumenge, Balsareny. Diumenge avans de Carnestoltas, Balaguer y Palafrugell. Diumenge de Carnestoltas, Viladrau. Primer dilluns de Quaresma, Solsona y San Martí Sasgayolas. Primer diumenge, dilluns y dimars de Quaresma, Seo de Urgell. Dijous segon de Quaresma, Berga. Segon dissapte de Quaresma, Cardona. Segon diumenge de Quaresma, Salas y Capellades. Tercer dissapte de Quaresma, Calaf.

Mars. 3 Cardona y Santa Coloma de Farnés. 25 Alpens. *Movibles.* Segon diumenge, Manresa. diumenge de Passió. Ripoll. Dimars de Passió, Bellpuig. Dilluns Sant, Guissona. Segon dia de Pascua de Resurrecció, Palafrugell. Tercer dia de idem, Perelló y Nostra Sra. del Miracle.

Abril. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Lleyda, Corsá, Pobla de Segur y Prades. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sellent. 28 San Sadurni de Noya, 28, 29 y 30 Piera. *Movibles.* Diumenge després de Pascua, Arenys de Munt y Tortosa. Disapte següent, Calaf. Tercer diumenge després de Pascua, Tarragona.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tarrasa, Tárrega, Perelada, Sant Feliu Saserra y Vilafranca del Panadés. 3 Agramunt, Torredembarra, Figueras y Vich. 5, 6 y 7 Bellver de Cerdanya. 7, 8 y 9 Gandesa. 8 Calella. 9, 10 y 11 Alcarraz. 11 y 12 Badalona. 13 Sant Llorens dels Piteus. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós y Tortosa. 15 y 16 Torroella de Montgrí, Amer y Moyá. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Molins de Rey y Tortellá. 25 Mataró y La Bisbal. 26 Palautordera y Granol'ers. 27 Sant Antoni de Vilamajor y Sta. Coloma de Queralt. 28 Artias de la Vall de Arán. 28, 29 y 30 Alguayre. 31 Molins de Rey, Copons y Arbucias. *Movibles.* Diumenge despres de Sta. Creu, Tarrassa y Torredembarra. Dia de la Ascensió, Cambrils, Lleyda; Manresa, Sant Cugat del Vallés y Torelló. Diumenge despres de la Ascensió, Alpens. Dijous, divendres y dissapte avans de Pascua de Pentecostés, Tarrassa. Diumenge de Pentecostés, Folgarolas, Mataró y S. Genis de Vilasar. Segon dia de Pascua, Caldas de Malavella, Molins de Rey, La Bisbal y Guissona. Tercer dia, Granollers y Mora de Ebro. Dimecres y dijous despres de Pentecostés, Palafrugell y Artías de la Vall de Arán. Dissapte idem, Copons. Diumenge avans de Corpus, Arbucias. Dia de Corpus, Vilaller.

Juny. 2 Sort. 11 Salardu. 13 Centellas. Santa Pau y Sant Celoni. 15 Calonge. 24 Pineda y Tremp. 29 La Bisbal, Tremp y Pons.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Santa Coloma de Queralt. 13 Calonge. 17 Malgrat. 19 Vilaseca. 22 Massanet de la Selva. 25 Amposta, Reus, Torroella de Montgrí y Sant Salvador de Oló. *Movibles.* Segon diumenge, Esparraguera. Tercer diumenge. Vilaseca y Vidreras.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera, Mora de Ebro, Sellent y Manresa. 3 Cervera, Massanet de la Selva y Piera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbós, Castelló, Espluga de Francolí, Sant Llorens Saball, Moyá y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleyda y Caldas de Malavella. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Montgrí. 27 Olesa de Montserrat. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Igualada, Torre de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcarraz. *Movibles.* Primer dissapte del mes, Prats de Rey y Sant Martí Sasgayolas. Primer diumenge Sellent y Manresana. Segon dijous, La Bisbal. Dimecres avans de la Assunció, Banyolas. Cuart diumenge, Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz y la Bisbal. 2 Granollers. 5 Monistrol de Monserrat. 8 Balaguer, Calaf, San Cugat del Vallés, Viella y Villamur. 11 Isona. 14 Almenar, Alguayre, Cardedeu, La Granadella, Torroema de Montgrí. Tortosa, Sant Sadurní, Salurdú, Perelada y Santa Colo-lla. 15 Alguayre y Viella. 16 Bagá y Alguayre. 21 Berga. 23 Cassá de la Selva 24 Barcelona. 25 Mataró. 28 Sant Llorens dels Piteus. 29 Lleyda, Hostalrich, Sampedor, Corsá y Vich. *Movibles.* Primer diumenge,

Vilaseca y Sant Llorens Saball. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castelltersol. Tercer, Calella. Cuart, Tortellá y Torá.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldas de Monbuy. 11 Bellver de Cerdanya. 12 Arbucias y Bellver de Cerdanya. 13 Esterri deAneo y Bellver de Cerdanya. 14 Besalú y Ripoll, 15 Camdevánol, Sant Joan de las Abadessas, Vendrell, Ripoll y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot, Tremp y Vilafranca. 23 Tarrassa y Alcover. 25 Mora la Nova. 28 Cardona, Perelada, Pons y Villafranca del Panadés. 29 Girona y Turbiá. *Movibles.* Dimecres despres de la Dedicació de Sant Miquel Arcangel, Banyolas. Primer diumenge de idem, Tarrassa. Segon diumenge del mes, Alforja y Brafim. Tercer diumenge. Palafrugell. Cuar diumenge, Tarrassa, La Bisbal y Manresa. Ultim diumenge, Altafulla y Plá de Cabra.

Novembre. 1 Mayals, Vilaller, Sant Feliu Saserra y Seo de Urgell. 2 Puigcerdá, Pobla de Lillet, Vilaller y Seu de Urgell. 3 Guissona, Pobla de Lillet, Vilaller y Seu de Urgell. 4 Pobla de Lillet. 6 Olot. 8 Manlleu, Sort y Gandesa. 11 Amer, Cervera, Ullastrell y Solsona. 21 y 22 Banyolas. 25 Arbeca, Centellas y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, La Llacuna, Manresa, Olot, Organyá, Puigcerdá, Torá, Sant Feliu de Torelló y Torroella de Montgrí. *Movibles.* Diumenge despres de Tots Sants, Tortosa, Vilarodona y Sellent. Segon diumenge, Gandesa, Arenys de Munt y Sant Quintí de Mediona.

Desembre. 1 Sant Feliu de Llobregat y Torroella de Montgrí. 4 Agramunt, Cardona y Gandesa. 5 y 6 Gandesa y Tarrassa. 8 Ager, Palafrugell, Cardedeu, Sarreal. 13 Arbós, Balaguer, Castelló, Hostalrich, Taradell y Banyolas. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lleyda, Montblanch. Olot, Vilafranca, Tremp y Tarragona. 23 Sant Llorens Saballs. 27 Pineda. *Movibles.* Primer diumenge. Sabadell y Viladrau. Segon idem, Gracia y el últim idem, Avinyó.

MERCATS

Lo dilluns de cada setmana: Tremp, Agramunt, Lleyda, Manresa, Olot, Reus, S. Feliu de Llobregat, Manlleu, S. Martí Sasgayolas y Tárrega. Lo dimars: Arbós, Caldas de Monbuy, Cervera, Girona, Montblanch, Seu de Urgell y Vich. Lo dimecres: Balaguer, Banyolas, S. Celoni, Tarrassa, Torelló, Igualada y Valls. Lo dijous: Agramunt, Cardona, Figueras, Girona, Granollers. Lleyda, Manresa, Gandesa, S. Sadurni de Noya, S. Hipólit de Voltregá, Palafrugell, Tárrega, Mora de Ebro, Bellver de Cerdanya y Vilaller. Lo divendres: Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seu de Urgell y Torá. Lo dissapte: Balaguer, Girona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Vilafranca del Panadés. Lo diumenge: Artesa de Segre, Badalona, Capellades, Castellá, Esparraguera, Malgrat, Mollet, Moyá, Piera, Bellver de Cerdanya, Puigcerdá, Ripoll, Roda, Rubí, Sant Pere de Riudevitlles, Sant Quintí, Sarreal. Sant Cugat del Vallés, Tarrassa, Senmanat, Tortellá, Calonge, Valls, Besalú y Arenys.

FESTAS MAJORS

Janer. 8 Tarrassa. 17 Vilanova. 20 Palafrugell. 22 Besalú. **Febrer.** 12 Sarriá. **Abril.** 26 Tortellá. 29 y 30 Sant Genis de Vilassar. **Maig.** 1 Sant Genis de Vilassar. 21 Sant Boy. **Juny.** 5 Montblanch. 14 Tremp. 24 Vilassar. 29 Masnou y Reus. 30 Tarrassa. **Juliol.** 1 Horta y Sabadell. 4 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafrugell. 22 Masquefa. 24 Lloret. 25 Monistrol de Montserrat. 26 Vendrell. 27 Mataró. 30 Hortas de Sant Bertran. **Agost.** 1 Sabadell. 3, 4 y 5 Sant Esteva Sasroviras, Tarrassa, Sant Pere de Riudevitlles, Alella y Sant Feliu de Torelló. 5 Sant Just Desvern. 6 Papiol. 10 Sant Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmeló, Martorell, Corbera, Capellades, Bruch, Vallformosa, Fanals, Cardedeu, Gelida. Cornellá, Tortellá, Amer y Manlleu. 16 Hospitalet. 23 Sitjes. 24 Sans, Igualada y Vallbona. 25 San Genis. 25 y 26 Sant Genis de Vilasar. 27 Sant Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 Sant Joan Despí y Manresa. 30 Ripollet y Vilafranca. **Septembre.** 2 Torá y Granollers. 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 Sant Andreu de la Barca, Olot, Cadaqués. Sant Adriá de Besós, Viladrau, Cardona y Tremp. 9 Piera. 13 Cornellá. 14 Sant Sadurní, Sant Gervasi y Horta. 17 Tiana. 21 Esplugas de Llobregat. 22 Santa Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Calella. 26 Sellent. 29 Sarriá y Molins de Rey. **Octubre.** 2 Hostafranchs. 10 Corts de Sarriá. 24 y 25 Banyolas **Novembre.** 9 Balaguer. 11 Sant Celoni, Palafrugell y Tayá. 21 Sant Martí. 23 San Climent de Llobregat. 30 Sant Andreu de Palomar. **Desembre.** 10 Hospitalet. 11 Berga y Pineda.

JANER.

Aquest mes te 31 dias,
Los dias s' allargan
1 hora 10 ms.

1 dim. Cap d' any.
2 dim. s. Macari.
3 dij. s. Daniel mr.
● *á las 2 y 12 m. de la tard. Boyras.*
4 div. s. Tito bisbe.
5 dis. s. Telesforo.
6 diu. ✠ Los Reys.
7 dil. s.Ramon de P
8 dim. s. Teofil dia.
9 dim. s. Juliá mr.
10 dij. s. Nicanor.
11 div. s. Higini.
☽ *á las 5 y 55 m. de la n. V. plujas.*
12 dis. s. Arcadi mr.
13 diu. s. Gumersin.
14 dil. s. Hilari, bis.
15 dim. s. Pau ermi.
16 dim. s. Marcelo.
17 dij. s. Antoni Ab.
18 div. sta Prisca.
○ *á las 12 y 20 m. de la n· Pluj. vents*
19 dis. s. Canut rey.
20 diu. lo d. n. Jesús.
21 dil. s. Fructuós.
22 dim. s. Anastasi.
23 dim. s. Ildefonso.
24 dij. s. Timoteo b.
25 div. la c. de s. Pau
☾ *á las 3 y 58 m. de la tard. Gelada.*
26 dis. sta. Paula·
27 diu. s. Joan Cris.
28 dill. s. Juliá.
29 dim. s. F.° de Sal.
30 dim. sta. Martina.
31 dij. s. Pere Nolas.

FEBRER.

Aquest mes te 28 dias.
Los dias s' allargan
1 hora 34 ms.

1 div. s. Cesili.
2 dis. ✠ La Candélera
● *á las 8 y 26 m. del m. Millora 'l t.*
3 diu· s. Blay bisbe.
4 dill. s. Rembert.
5 dim. sta. Agata.
6 dim. sta. Dorotea.
7 dij. s. Ricart rey.
8 div. s. Joan de M.
9 dis. sta. Apolonia.
10 diu. s. Guillem.
☽ *á la 1 y 26 m. de la t. Temps. borra.*
11 dill. Los set servs. de María fds.
12 dim. sta. Eulalia.
13 dim. s. Benigne.
14 dij. s. Valentí
15 div. s. Fausti.
16 dis. s. Honest mr.
17 diu. s. Rómul mr.
○ *á las 11 y 25 m. del m. Temps vari.*
18 dill. s. Simeó b.
19 dim. s. Mansuet.
20 dim. s. Nemesi.
21 dij. s. Sirici mr.
22 div. s. Abili bisbe
23 dis. s. Pere Damiá
24 diu. s. Matías ap·
☾ *á las 3 y 21 m. de la matín. B. T.*
25 dill. s. Cesarí b.
26 dim. Nra. Sra. de Guadalupe.
27 dim. s. Leandro.
28 dij. s. Rufí.

MARS.

Aquest mes te 31 dias.
Los dias s' allargan
1 hora 43 ms.

1 div. s. Rosendo.
2 dis. s. Simplici.
3 diu. s. Emeteri.
4 dill. s. Casimiro.
● *á las 3 y 26 m. del m. Camb. el t.*
5 dim. s. Eusebi.
6 dim. s. Víctor.
7 dij. s. Tomás A.
8 div. s. Joan de D
9 dis. s. Paciá b.
10 diu. s. Melitó.
11 dill. s. Eulogi.
12 dim. s. Gregori.
☽ *á las 4 y 40 m. del m. Mal temps*
13 dim. s. Leandro.
14 dij. sta. Matilde.
15 div. sta Madrona
16 dis. s. Heribert.
17 diu. s. Patrici.
18 dill. s. Anselm.
○ *á las 9 y 15 m. de la n. Ref. el t.*
19 dim. s. Joseph.
20 dim. s. Nicet.
21 dij. s. Benet *Pri*ª
22 div. s Deogracias
23 dis. s. Victoriá.
24 diu. s· Timoteo.
25 dill. La Anuncia
☾ *á las 4 y 58 m. de la t. Variable*
26 dim. s. Braulí.
27 dim. s. Llatzer.
28 dij. s. Casto.
29 div. s. Eustasi.
30 dis. s. Joan Clim.
31 diu. sta. Balbina.

ABRIL.

Aquest mes té 30 dias
Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.

1 dill. s. Venanci.
2 dim. s. Fran. de P

● *á las 9 y 23 min. de la nit. Plujas*

3 dim. s. Benet de P
4 dij. s. Isidoro.
5 div. s. Vicens Fer.
6 dis. s. Celestí.
7 diu. s. Epifani.
8 dill. s. Dionis bis.
9 dim. sta. María C.
10 dim. s. Ezequiel.

☽ *á las 3 y 3 m. de la tar· Pluj. fortas*

11 dij. s. Lleó I lo G.
12 div. S. Victor.
13 dis. s. Hermeneg.
14 diu. S. Tiburci.
15 dill. s. Anastás.
16 dim. s. Toribi.
17 dim. s. Anicet.

○ *á las 6 y 6 m. de matí Temps revolt.*

18 dij. s. Eleuteri b.
19 div. s. Vicens mr.
20 dis. sta. Inés.
21 diu. PASCUA RES.
22 dill. s· Cayo papa.
23 dim. s. *Jordi* p. C.
24 dim. s. Gregori.

☾ *á las 8 y 42 min del mati. B. temps.*

25 dij. s. March ev.
26 div. s. Marcelino.
27 dis. s. Pere Arm.
28 diu. S. Prudenci.
29 dill. s. Robert.
30 dim. sta. Catherina de Sena·

MAIG.

Aquest mes te 31 dias.
Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.

1 dim. s. Felip.
2 dij. s. Atanasi b.

● *á las 12 y 59 m. de la tarde. Xafag.*

3 div. Sta. Creu.
4 dis. sta. Mónica.
5 diu. La C. s. Agu.
6 dill. S. JUAN AN.
7 dim. s. Estanislao
8 dim. A de s. Miq.
9 dij. s. Gregori.

☽ *á las 10 y 41 m. de la n. Mill. el t.*

10 div. s. Antoní arq.
11 dis. s. Mamert, b.
12 diu. s, Pancrás.
13 dill. s. Pere rega.
14 dim. s. Bonifaci.
15 dim. s. Isidro.
16 dij. s. Joan Nepo.

○ *á las 2 y 40 min. de la t. Bon temps.*

17 div. s. Pascual B.
18 dis. s. Venanci.
19 diu. s· Ibo adv.
20 dill. s. Baldiri.
21 dim. sta. María S.
22 dim. sta. Rita
23 dij. A. de s. Jaum
24 div .s. Francisco.

☾ *á la 1 y 50 m. de la m. Se sent calo.*

25 dis. s- GregoriVII
26 diu. s. Felip Neri.
27 dill. s. Julio mr.
28 dim. s. Just.
29 dim. staTeodosia.
30 dij. ✠ LA ASCEN.
31 div. sta. Petronila

JUNY.

Aquest mes te 30 dias.
Los dias s' allargan fins al 21, 27 m.

1 dis. s. Fortunat.

● *á la 1 y 56 m. del mati. Vents.*

2 diu. s. Marcelí.
3 dil. sta. Clotilde.
4 dim. s. Frco Car.
5 dim. s. Bonifaci.
6 dij. s. Norbert.
7 div. s. Fermí. b·
8 dis. s. Salustiá.

☽ *á las 4 y 3 min. del mati. Calors.*

9 diu. s. Ricart b.
10 dil. sta. Margar.
11 dim. s. Bernabé.
12 dim. s. Onofre.
13 dij. s. Antoni Pa.
14 div. s. Basili.

○ *á las 12 de la nit. Temps revolt.*

15 dis. s. Modest.
16 diu. s. Quirse.
17 dill. s. Ismael.
18 dim. s. March.
19 dim. s. Gervasi.
20 dij. ✠ CORPUS.
21 div. s. Lluis Gon
22 dis.s. Paulí b.

☾ *á las 7 y 24 m. de la t. Variable.*

23 diu. sta Agripina
24 dill. la N. s. J. B.
25 dim. s. Guillem.
26 dim. sts. Joany P
27 dij. s. Zoylo mr.
28 div. El S. C. deJ.
29 dis. ✠ S. ¡PERE Y S. PAU aposto.
30 diu El P. C. Ma.

● *á las 12 y 40 m. de la t. Mol. calor*

JULIOL.

Aquest mes te 31 dias.
Los dias s' escursan 1 hora.

1 dill. s. Cast b.
2 dim. La Vis. N. S.
3 dime. s. Trifó.
4 dij. s. Laureá.
5 div. sta. Filomen.
6 dis. sta. Llussia.
7 diu. s. Termí b.

☽ *á las* 8 *y* 29 *m. del m. Nuvoladas.*

8 dill. sta. Isabel.
9 dim. s. Zenon.
10 dime. sta. Amalia.
11 dij. s. Pio 1, p.
12 div. s. Joan Guab.
13 dis. s. Maximiliá.
14 diu. s. Bonavent.

☺ *á las* 11 *y* 3 *m. de la t. Bon temps.*

15 dill. s. Enrich.
16 dim. M del Carme
17 dim. s. Aleix, cf.
18 dij. sta. Sinforosa.
19 div. s. V. de Paul.
20 dis. s. Elías.
21 diu. sta. Práxedes
22 dill. sta. María M.

☾ *las* 12 *y* 25 *m. tarde. Molta calor.*

23 dim. s. Llibori b.
24 dim. st. Cristina.
25 dij. S. Jaume.
26 div. sta. Agna.
27 dis. sta. Juliana.
28 diu. s. Nassari.
29 dill. sta. Marta v.

● *á las* 9 *y* 49 *m. de la n. Nuvoladas*

30 dim. s. Abdon.
31 dim. s. Ignasi L.

AGOST.

Aquest mes te 31 dias.
Los dias s' escursan 1 hora 36 ms.

1 dij. s. Pere.
2 div. N. S. dels A.
3 dis. la I. de s. Est.
4 diu. s. Dom. de G.
5 dill. M. de las N.

☽ *á la* 1 *y* 28 *m. de la t. Temps calurs.*

6 dim. s. Just.
7 dim. s. Gayetá. f.
8 dij. s. Ciriach.
9 div. s. Romá mr.
10 dis. s. Llorens.
11 diu. sta. Filomen.
12 dill. sta. Clara, v.

☺ *á las* 12 *y* 25 *m. de la n. T. borrasc.*

13 dim. s. Cassiá mr.
14 dim. s. Eusebi,
15 dij. La Asumpció.
16 div. s. Roch.
17 dis. sta. Juliana.
18 diu. s. Joaquim.
19 dill. s. Magí.
20 dim. s. Bernat.
21 dim. sta. Joana F.

☾ *á las* 4 *y* 16 *m. del m. Bon temps.*

22 dij. s. Sinforiá.
23 div. s. Cristofol.
24 dis. s. Bartomeu.
25 diu. s. Lluis, rey.
26 dill. s. Ceferino.
27 dim. s. JosephdeC
28 dim. s. Agustí.

● *á las* 6 *y* 8 *m. del mati. Revolt.*

29 dij. Deg. de s. J B.
30 div. sta. Rosa.
31 dis. s. Ramon N.

SEPTEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.
Los dias s' escursan 1 hora 46 ms.

1 diu. s. Gil, ab.
2 dill. s. Esteve, r.
3 dim. s. Ladislao.

☽ *á las* 8 *y* 34 *m. de la nit. Trons.*

4 dim. sta. Cándia.
5 dij. sta. Obdulia.
6 div. s. Eugeni.
7 dis. sta. Regina.
8 diu. ✠ La N. de Ntra. Sra.
9 dill. s. Gorgoni.
10 dim. s. Nicolau.
11 dim. s. Jascinto.

☺ *á las* 3 y 58 *m. de la t. Vario.*

12 dij. s. Leonci·
13 div. s. Felip.
14 dis. s. General.
15 diu. Lo n. de M.ª
16 dill. s. Corneli.
17 dim. s. Pere Arb.
18 dim. s. Farriol.
19 dij. s. Genaro, b.

☾ *á las* 6 *y* 39 *m. de la t. B. temps.*

20 div. s. Eustaqui.
21 dis. s. Mateu,
22 diu. s. Maurici.
23 dill. sta. Tecla.
24 dim. ✠ La Mercé.
25 dim. s. Lope, b.
26 dij. s. Cipriá.

● *á las* 2 *y* 19 *m. de la t. M. temps.*

27 div. s. Cosme.
28 dis. s. Wenceslao
29 diu. la D. de s. M.
30 dill. s. Geroni.

OCTUBRE.

Aquest mes te 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 48 ms.

1 dim. s. Angel C.
2 dim. s. Angel G.
3 dij. s. Cándi.

☽ *á las 7 y 10 m. del m. R. 'l temps.*

4 div. s. Francesch.
5 dis. s. Plácit.
6 diu. M. del Roser.
7 dill. s. Marcos p.
8 dim. sta. Brígida
9 dim. s. Dionís.
10 dij. s. Fran.° de B.
11 div. s. Nicasi.

🌕 *á las 9 y 3 m. del mati. Revolt.*

12 dis. N. S. del Pil.
13 diu. s. Eduard.
14 dill. s. Calixto, p.
15 dim. sta. Teresa.
16 dim. s. Galo ab.
17 dij. sta. Eduvigis.
18 div. s. Lluch ev.
19 dis. s. Pere de Al.

☾ *á las 7 y 18 m. del matí. Plujas.*

20 diu. sta. Irene.
21 dill. sta. Ursula.
22 dim. sta. María S.
23 dim. s. Pere Pascal
24 dij. s. Rafel Arc.
25 div. s. Crispí.

● *á las 11 y 7 m. de la n. M. temps.*

26 dis. s. Llluciá.
27 diu. s. Vicens.
28 dill. s. Simó.
29 dim. s. Narcis.
30 dime. s. Claudi.
31 dij. s. Quintí mr.

NOVEMBRE.

Aquest mes te 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 10 ms.

1 div. ✠ Tots Sants

☽ *á las 9 y 59 m. ñe la n. Borrascós.*

2 dis. Los Morts.
3 diu. s. Valentí.
4 dill. s. Cárlos B.
5 dim. s. Zacarías.
6 dim. s. Sever b.
7 dij. s. Florenci.
8 div. Los 4 Mars. c.
9 dis. s. Teodoro.
10 diu. Lo Patrocini de Ntra. Sra.

🌕 *á las 2 y 43 m. del m. M. borrascs.*

11 dill. s. Martí b.
12 dim. s. Diego d' A.
13 dim. s. Eugeni.
14 dij. s. Serapi mr.
15 div. s. Leopoldo.
16 dis. s. Rufí.
17 diu. sta. Gertrud.

☾ *á las 6 y 7 m. de la n. Pluj. y trons.*

18 dill. s. Máxim b.
19 dim. sta. Isabel.
20 dim. s. Félix de V
21 dij. La Present.°
22 div. sta. Cicilia.
23 dis. s. Climent p.
24 diu. s. Joan de C.

● *á las 9 y 19 m. del m. Glassadas.*

25 dill. sta. Catarina.
26 dim. Los D. N. S.
27 dim. s. Primitiu.
28 dij. s. Gregori p.
29 div. s. Sadurní b.
30 dis. s. Andreu.

DESEMBRE.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 10 ms. fins al dia 22.

1 diu. s. Eloy.

☽ *á las 4 y 46 m. de la t. Plujas..*

2 dill. sta. Elissa.
3 dim. s. Franc.° X
4 dim. sta. Bárbar.
5 dij. s. Sabas, ab.
6 div. s. Pere Pcal.
7 dis. s. Ambrós b.
8 diu. La Purissim
9 dil sta. Leocadia

🌕 *á las 7 y 59 m. de la nit. Frets.*

10 dim. N. S. Loreto
11 dim. s. Dámas.
12 dij. N. S. de G.
13 div. Sta. Llucia.
14 dis. s. Nicasi.
15 diu s. Eussebi.
16 dill. sta. Adelaid
17 dim. s. Llatzer.

☾ *á las 3 y 12 m. del m. Variable.*

18 dim. N S. de la O
19 dij. s. Nemessi.
20 div. s. Domingo.
21 dis. s. Tomás.
22 diu. s. Demetri.
23 dill. sta. Victoria

● *á las 9 y 33 m. de la n. M. temps.*

24 dim. s. Gregori.
25 dim. ✠ NADAL.
26 dij. s. Esteve.
27 div. s. Joan ap.
28 dis. Ignoscents.
29 diu. s. Tomás C.
30 dil. T de s. Jaume
31 dim. s. Silvestre.

☾ *á las 2 y 6 m. de la t. Frets.*

BONS RECORTS.

I.

Bon xich déu valdre la nostra renaixensa quan no ha mancat qui se la volguès afillar. Nos referim á l' atmósfera que han creat alguns escriptors d' una terra germana, atmósfera qu' erradament ha fomentat cert crítich castellá, provant ab açó que parla de lo que may ha sapigut. Lo Mestre en *gay saber* en Joaquim Rubió en un lluminòs discurs escrit en castellá ab datos copiosissims, ha provat fins á la evidencia lo ridícol de tal suposiciò; mes, si algú de fora Catalunya, gens enterat de nostra literatura, dupta de lo que afermem, préngas lo travall d' estudiar las obras catalanas publicadas darrerament, y de segur nos donará la rahò.

Mel y fel, d' En J. Riera; *Cansons de la terra*, (V. volum) y *La masía dels amors*, (terça edició), abduas d' En F. P. Briz; *Romancer catalá, histórich tradicional y de costums*, d' En F. Ubach, mestre en gay saber; *Tradicions del Vallés*, d' En F. Maspons; *Flors de maig*, de diferents autors; *Tradicions religiosas*, obra premiada de N' Agna de Valldaura; *La guerra*, d' En J. d' Argullol; *Lo sometent*, dels Srs. Coroleu y Pella; *Lo caragirat*, novela premiada d' En J. Martí y Folguera; una colecció de *poesías d' autors catalans*, impresa á carrech del Ajuntament; dos volums del certámen dels *Jochs Flarals*, un de l' *Associació literaria de Girona*, altre de *La Misteriosa* y un llibre imprés ab mòlt luxo á Mallorca ab lo títol d' *«Homatge al Beat Ramon Lull»*, en lo quin figuran las firmas dels mes distingits escriptors mallorquins.

Mes que sia escrita en castellá, per l' assumpto de que tracta, no devem passar per alt l' obra que sobre el pintor Viladomat, está publicant En J. Fontanals del Castillo.

A son temps també va eixir *Lo rat-penat*, calendari pera 1877, que doná á llum En C. Llombart. *La Renaixensa*, de Barcelona; *La Llumanera*, de Nova-Yorck y *L' aureneta*, de Bons-Ayres, segueixen publicantse; y entr' any eixiren dos nous periódichs: *La familia cristiana*, que va suspendre sa publicaciò, y *L' art del pagés*, que surt setmanalment.

Segons tenim entés, en C. Llombart, de Valencia, tracta de reproduhir las *Trobes en llahor de la Mare de Dèu*, que 's diu esser l' obra primera que s' estampá en dita ciutat; En F. Ubach, amaneix un llibre d' *Elegias;* y 'l jove poeta N' Enrich Franco, se disposa á estampar una traducciò de las poesías de Becquer.

Havem de fer esment també de la formaciò d' una *Associaciò catalanista d' excursions científicas*, de la qu' esperem resultats mòlt profitosos, ja que té per objecte investigar tot lo de Catalunya referent á ciencias, literatura y arts.

Lo teatre, per desgracia 's ressent un xich de l' aficiò á las obras de espectacle y á las del genre *bufo;* ab tot, fòra tareya un xich llarga ocuparse de lo mòlt que s' ha posat en escena, y aixís nos limitarem á dir que las obras *Com succeheix mòltas vegadas*, d' En B. Carcassona, y *La pagesa d' Ibissa*, d' En R. Bordas, han sigut mòlt aplaudidas, descollant entre totas lo drama *Los segadors*, d' En F. Soler, qual efecte dramátich del final del segont acte es rigurosament historich y d' efecte dramátich notabilissim.

II.

Heus aquí 'l resultat que donaren enguany los *Jochs florals de Barcelona:*

Flor natural: «L' any mil,» de N' A. Guimerá, qui feu reyna de la festa á la Sra. Na Josepha Sabater d' Aldavert. —*Primer accessit: «Anada á Montserrat,»* d' En J. Franquesa.—*Segon accéssit: «L' anima en pena,»* de N' A. Pagés. —*Englantina d' or: «Lo darrer plant d' En Claris,»* de Guimerá.—*Primer accéssit: «La batalla de Port,»* de P. Pí y Parera.—*Segon accéssit: «La campana d' Osca,»* d' en J. Martí y Folguera.—*Viola d' or y argent: «Romiatge,»* del mateix Guimerá.—*Accéssit: «Lo plor de Jeremías,»* de N' E. Coca. —*Premi del Centre de lectura de Reus: «A una dona,»* de Pagés.—*Premi de la Excma. Deputació de Barcelona: «L' Atlántida,»* del prebere mossen Jascinto Verdaguer.

Restaren sens adjudicar los premis de la *Deputaciò de Alacant*, del *Ateneu* y de *La Renaixensa.*

Al estampar lo «Calendari del any passat,» encara no se sabia res dels certámens de Lleyda y de Girona; en lo primer foren guanyadors, escrivint en catalá, las Sras. N' Emilia Palau y Na Victoria Penya ab los Srs. Ubach y Pastor Aicart; en lo de Girona surtiren los Srs. Ubach, Ferrer y Vinardell.

Altres certámens hi ha hagut; mes aquí sols donarém compte dels quins tenim memoria.

Certámen Clavé.

Foren premiats los poetas Srs. Roca y Roca y Vidal y Valenciano.

La Misteriosa.

Srs. Obradors, Verdaguer (J.), Franquesa, Pirozzini (Q. E. P. D.) y Vilanova.

Joventut católica.

N' Agna de Valldaura, Srs. Verdaguer (J.) y Amer.

Certámen de Sans.

Srs. Reventós, Ubach, Farré, Rossell, Vilanova y Pau.

Junta de firas y festas de Barcelona.

Guanyá 'l premi de prosa N' A. de Bofarull; lo de poesía no s' adjudicá.

Col-legi mercantil.

Srs. Torres, Pau, Soler, Gallart, Vilanova, Boix y Tison.

Altres sòn encara 'ls concursos celebrats, dels quins no parlem pera no allargar massa aquest article. Al mirar com l' afició á està mena de festas va propagantse cada dia mes, nosaltres, que desitjariam veure á tothom ben coneixedor de nostra llenga y enamorat del art, no sabem si alegrans ó entristirnos de lo qu' estem observant; es á dir, no sabem si veure en açó lo progès ó la decadencia de nostre renaixement. Pera que no 's cregan infundats nostres temors, posem á continuaciò las seguents preguntas.

¿Hi ha 'l nombre suficient de personas prou aptas pera formar tants jurats com sòn menester á tants certámens?

Ab la freqüencia ab que aquets se celebran, ¿es fácil que tingan prou maduresa mòlts del travalls que hi concorren?

¿No podría ser qu' estenense aquesta aficiò, los premis no servissen mes que pera fomentar reputaciones falsas y ridícolas?

No exposarem, per ara nostre humil juhí sobre materia tant delicada y trascendental; pero no 'es mal que tingam present qu' en tals assumptos val mes la qualitat que la quantitat.

III.

Ara just es que parlem un xich de nostres artistas. Comensem pèls certámens.

En lo que obrí la societat choral *Euterpe*, foren premiats per sas composicions los musichs Srs. Martinez, Cuspinera, Forns y Gimenez Amigó.

En lo concurs que promogué l' *Ateneu barcelonés*, guanyaren los premis per dibuixos d' aplicaciò al art ó á la industria los Srs. Rigalt, Morell, Torres y Reyatò, Balet, Tenas, Rabadá y Lange.

Sempre havem cregut que totas las art devian concorre á nostra renaixensa y aixís sembla que 'u comprengan ja alguns pintors y escultors. Fa poch temps que 'l distingit escultor Sr. Foixá va modelar las imatges de N' Aribau y En Clavè, las que reproduhidas, se venen á preu no gens car. Per altra part, artistas tant reputats com los Srs. Urgell, Nobas, Vallmitjana, Clarassó, Pahissa y algun altre, han ofert quadros ó esculturas pera recompensar traballs literaris en alguns dels certámens poch ha celebrats.

Algunas revistas del estranger s' han ocupat de nostre mohiment, en especial de las «*Cansons de la terra*,» d' En F. P. Briz y de «*Lo rondallayre*,» y las «*Tradicions*,» d' En Maspons. La prempsa de Madrit tambè ha tingut algun cop paraulas de lloansa á favor de nostra literatura, y seriam injusts y desagrahits sino recordessem aquí lo que ha fet lo diari «*La Mañana*» publicant articles bibliográfichs é históricbs referents a Catalunya. Altre periódich de la mateixa localitat ha dat á llum traduhidas las bellas poesías que ab lo títol «*A una morta*» valgueren á son autor en Francesch Matheu, una honrosa distinciò en los Jochs florals. Tambè han tingut los honors de la traducció algunas poesías dels Srs. Guimera, Pons y Massaveu y Riera.

Més no tot poden ser enhorabonas. Per desgracia no mancan esperits esclusivistas que, volent fondre totas las ideas en lo motllo de la seva conveniencia *local* ó *nacional*, que motejan la nostra parla de dialecte. Aquí havem de dirigirns per forsa á un corresponsal que tè la «*Ilustracion española y americana*», qui ab motiu de nostra festa de

maig, se permet tal inconveniencia ab nostra llenga y fineix aconcellant á nostres escriptors que escrigan en castellá.

En hora bona, Sr. Garcia del Real. que 'l catalá que 'n sapia parle castellá ab los castellans ó francés ab los francesos: los homes de tot arreu tenen necessitat d' entendres per las especulacions de la vida; mes de aço á abdicar de la llenga en que aprenguerem de parlar per escriure en la del vehí, hi va gran diferencia. Cada hu 's deu a sa patria; y ja que V. cita com á exemples als Srs. Soler y Balaguer, li respondrem de passada que, per mòlt qu' ells valgan escrivint en castellá, valen mòlt mes, infinidament mes escrivint son propi idioma; que idioma es, al menys, tant com puga serho 'l castellá. Sabut es, ja de molt antich, que 'ls millors poetas tots ho foren en sa propia llenga; aixis ho deya fa mes de dos segles un home de gran cap y de correcte, l' inmortal Cervantes.

MORTS.

En Joseph Coll y Vehí, lo distinguit advocat, lo savi catedrátich, lo judiciòs pensador, l' escriptor elegant, y polit, baixá á la fossa. Escrivint en castellá havia lograt ferse un lloch envejable, cosa dificilíssima en qui de xich ha aprés un' altra llenga y qu' ell havia adquirit en grau tant alt que son parer era molt considerat fins en la mateixa Academia. Va dedicarse un tant á la política; pero totas las passions deuhen callar davant del home que may volgué traure res de la cosa pública, ans procurá á deure tot lo qu' ell era á sos propis mérits. Consagrat en certas ocasions al periodisme y sempre á la cátedra, arribant á ser director del Institut de Barcelona, no li fou possible entregarse de ple á nostra renaixensa; pero hi travallá ab entusiasme ocupant algunas vegadas un lloch entre 'ls mantenedors dels Jochs florals y escribint algunas bellas composicions.

En Tomás Padró, lo fácil y graciòs dibuixant que havia il-lustrat moltas publicacions catalanas, tambè passá á millor vida.

En Felip de Saleta ha mort molt jove deixant publicats dos llibres y diferents travalls en «La Renaixensa» y altras coleccions. Tan entusiasta com ell y encar mes jove hem perdut també á En Ricart Poch autor d' algunas poesías y generós protector de tot lo que fos catalá.

N' Isabel de Villamartin deixá esta vall de llágrimas fa poch temps. Per mes que no vegé la llum primera en nos-

tre patria, sino en la bella y malhaurada Galicia, contribuhí á nostra restauració y li foren premiadas composicions en los primers anys dels Jochs florals.

Devem un bon lloch en estas planas, y en nostres cors á la memoria d' un catalanista com pochs n' hi ha. Nostre bon amich En Joseph Rialp y Ortoll no era poeta ni artista, sino comerciant; pero dintre tots los medis de que podia disposar, era un protector decidit de las arts y la literatura, en lo qu' esmersá una porciò no gens xica de sos cabals, aixís com també mòlts y ben desinteresats travalls en la propaganda. A estas qüalitats, reunia la de ser un home honrat, bon fill y lleal y carinyós amich com pochs n' hi haja.

A l' hora d' estamparse aquestas ratllas, acaba de finar n'Antoni Llaberia, jove periodista qu' en sos primers anys havia compost algunas poesías catalanas.

Al cel nos vejam, cars amichs y venerables compatricis.

Antoni Careta y Vidal.

¡MAL NEGOCI!

Improvisació feta ab motiu de la consagració del Illustrísim Sr. Bisbe de Lleyda, D. Tomás Costa y Fornaguera.

¿Per esser pastor
d' allá á Andalucia
diu qu' havéu deixat
bona canongía?
¡No sab pás contar
Vostra Senyoría,
qu' es la del pastor
molt cansada vida!

Per monts y per valls
correr lo sant dia:
si una ovella torn'
l' altre s' esgarría;
Dalt de gros penyal
l' altre se os enfila,
sino fuig de vos,
espantada os crida,

y l' heu de salvar
de caure en la sima
ahont eterna mort
segur trovaría.

¡Mal negoci ha fet
Vostra Senyoría,
qu' es la del pastor
molt cansada vida!

Perque no s' esmós'
ab l' herba florida
li dareu la sal
que os pendrá agrahida,
mes si li fa set
y en l' aigua podrida
d' un mal regarot
s' abeura ¡infelissa!
ja caldrá que vos
correu desseguida
per servá al Senyor
lo que á Vos confia...

¡Mal negoci ha fet
Vostra Senyoria,
qu' es la del pastor
molt cansada vida!

Vos caldrá vetllar
de nit y de dia,
que corren molts llops
que 'l pecat atian.
¡No 'ls fan por mastins,
de la fona 's riuhen!
sa baba, 'ls remats
massa 'ls enmatzina!
Per servá al Senyor
lo que á Vos confía
vos caldrá vetllar
de nit y de dia...

¡Mal negoci ha fet
Vostra Senyoria,
qu' es la del pastor
molt cansada vida!

Mes ja qu' heu deixat

vostra Canongía
per esser pastor
de Cristo y Maria,
vullan darvos Ells
molts cents anys de vida
per dur á apeixar
llurs remats tot dia;
que no os calgui may,
per ferls' torná á via
la fona etgegar
de l' ira divina:

¡Llavors podrá dir
Vostra Senyoria,
qu' es la del pastor
regalada vida!

FELIP PIROZZINI. †

Calella Janer de 1876.

Escombra nova, escombra net.

—

Sant Martí,
pluja á n' aquí.

—

San Martí á la tarda
pluja passada.

—

ROSA ESFULLADA.

I.

La dama mes bella,—la flor mes vistosa,
la perla de Palma—n' es dona Eleonora.
Sos ulls son dos astres,—clavells te per boca:
de neu sas galtetas—n' esmaltan dos rosas.
Casada es la dama:—la 'n te per esposa
un vell plé de canas—al ensemps que d' honra.
Quant la dama á missa—ne surt tota sola
de asparons, derrera—soroll sempre escolta.
Mes sos ulls no gira—ni la cara 'n tomba
que altiva es com reyna,—com angel virtuosa.

Quant en sa finestra—blanca lluna hi toca
n' hi ha qui 'n punteja—cantant 'la bandola.
Mes per mes que 'n cante—los vidres may s' obran,
que altiva es la dama,—com ángel virtuosa.

II.

Mitj dia senyalan,—á missa ja tocan,
al frare en le esglesia—se posa la estola.
Dintre de sa cambra—que 'l sol de llum ompla
n' están dos criadetas—vestint sa senyora.
La una 'n pantina—sas grans trenas rossas,
l' altre agenollada—los tapins li corda.
Collaret de perlas—en lo coll li posan,
rich vestit de seda—negre com la mora.
Quant ja n' es vestida— y 'l manto ne porta
mocador ab puntas—y 'l llibre li donan.
La dama sa cambra—deixa pressurosa;
quant n' es á la escala—han tocat dotz' horas.
Quant de casa seva—traspassa la porta
depressa camina—que sembla que corra.
Quant n' es á la plassa—la dama apar vola
y un cavall derrera—ne sent que 'n galopa.
Mes ella no 's gira—ni esglay ne demostra
per mes que li semble—que 'n te 'l cavall sobre.
Quan entra á la esglesia—n' aixecan ja l' hostia:
de jonolls en terra—cau Dona Eleonora.
Detrás d' ella n' entra—blanch cavall que 'n trota;
du sanch á la panxa,—brumera en la boca.
La ma que 'l refrena—no te ja prou forsa;
un jove es qui 'l munta,—vestit va á la moda.
Daga en la cintura—y espasa ne porta;
de vellut la jupa,—barret ab dos plomas.
Dels seus ulls com brasas—guspiras ne brotan;
si be molt colrada—la cara 'n te groga.
Quant lo veu la dama—com la cera 's torna;
lo cor se li nua,—cau com si fos morta.
La gent que hi ha á missa—de espantada plora;
tothom creu que 'l diable—n' ha entrat per la porta.
Quan lo qui celebra,—del succés s' adona
á la ma un Santcristo—ja al heretje exhorta.
A cada paraula—que 'n trau de sa boca,
lo caball enrera—tres passos ne dona.
Quan de Deu lo frare—lo sant nom invoca,
romp lo fré la bestia—donant mitja volta.
Las crins erissadas,—renills fent que aixordan,
tot dret cap la plassa—fugint se desboca.

III.

Malalt, molt malalt—Ramon Lull se troba;
cap metje li enten—lo mal que 'l devora.
Cada dia mes—sos ulls se n' enfonsan;
cada dia mes—la cara 'n te groga.
Tencat dins sa cambra—li passan las horas:
esparsas sols tristas—n' escriu ja sa ploma.
De nit ni de dia—no dorm ni reposa,
pateix malaltía—que res li fa proba.
Lo pany de sa cambra—un patje li obra
—¿Patje, lo bon patje—quina nova 'm portas?
—La carta li he dada.—¿resposta me'n torna?
—Me ha dit «Esta tarde—del sol á la posta.»
—¡Aixó, diu m' aymia!—Tal diu, ma senyora.
—¡Gracias, lo bon patje,—la vida tu 'm tornas.

IV.

Jardí d' hermosura—no hi ha en tot Mallorca
com lo que 'n te á casa—madona Eleonora.
Caminets de arena—per tot allí 's troban:
safretjets ab peixos—murallas de rosas.
Camps de clavellinas,—praderas de violas,
boscos de fullatje—coberts de taronjas.
La dama 's passeja—de un bosch per las ombras:
la tarde es serena:—lo sol va á la posta.
Per entre las ramas—que exhalan aroma,
á milés ne cantan—aucells que allí dorman.
Pensant, va esfullantne—la dama, una rosa:
las fullas ne cauhen—á una aigua que corre.
La dama las fullas—contempla afanyosa
com cauhen al aigua,—com l'aigua las porta.
Quant ja ni una fulla—ne queda á la rosa,
un jove de ulls negres—devant d' ella troba.
—Sou vos? diu la dama.—¡Jo so, ma Eleonora!
—Veniu, Lull, sentemnos—de est arbre á la soca.
¡Padrisset de fusta—tan cobert de molsa;
vuy los corchs te menjan,—ahi 'ns dabas ombra!
Quant los dos s' assentan—lo cel de llum s' ompla:
l' encenen las flamas—del sol á la posta.
—¡Oh Lull! diu la dama—¿perqué ab passió folla
mos passos seguintne,—sou sempre ma sombra?
—¡La llum sou del dia!—jo so papallona
que mentres te vida—la llum la enamora.
—¡Senyor! li contesta—me causa congoja

cautiu el mirarvos—de un núvol que vola.
¿Ab tan clar ingeni—rahó habeu tan fosca?
—Si sou ¡ay m' aymia!—si sou tan hermosa!
—So vas de terrissa—ab tintas de rosa.
so capsa de cendras—daurada de sobra.
—De terra ó de cendra—aixó poch m' importa:
per mi sou del barro—que 'ls ángels se'n forman.
—¡Lull! quina ceguera—tan gran es la vostra!
de que vos la cure—Deu marca ja l'hora.
En vostras esparsas—si mal no 'm recorda,
diheu qne os ensisa—lo meu pit de Diosa.
¡Oh cego, oh incaute!—¡mes que os enamora!
¿voleu est pit veurer?—¡mostrarlo estich, pronta!
—Oh si! que si 'l veya,—veuria la gloria!
—¡Donchs miral incredul,—contemplal y plora!
La dama 's desbriga—y 'l seu pit descobra;
un raig lo illumina—del sol que s' enfonsa.
En Lull se n' esglaya;—sos ulls se li ofoscan:
¡Si en veu de miseria—mirant lo que adora!
Oberta ferida,—llaga cangranosa
que sanch ne destilla—que los cuchs n' enrotllan.
—¡Jove! diu la dama,—vet aquí la joya
que tan n' estimabas—ni mirarla gosas?
¿Per ella cremaba—ta flama amorosa?
¡pobret orb! desperta,—ta vista recobra.
!Deu es qui reclama—est foch que 'n tu portas;
Deu es la bellesa—á Deu, Lull, adora!
¡No á un vas de terrisa—ab tintas de rosa,
de cendra una capsa—daurada de sobra!
Diu; aprés s' allunya—pels boscos de rosas:
Lo jove ne queda—pensiu en la soca.
Quant en si mateix—Ramon Lull, ne torna,
la llum n' es fugida,—ne cauhen las sombras.
Ja estels parpellejan—ab llum melancólica;
en mitj del brancatje—los aucells ja 'n dorman.
En Lull torna á casa;—greus sospirs ne dona,
dels seus ull marcits—llágrimas rodolan.
La dama en sa cambra—també tota sola
fondo sospir llensa—que á dalt del cel vola.
Es que n' ha esfullada—una flor reconda
y pensa ab las fullas—que l' aigua s' emporta.

Eussebi Anglora. †

La dona de 'n Joan Ramena era una dona que tot ho volia saber; obraba sempre á la esbojarrada y feya 'l bé y 'l mal sense donarsen compte, y com may parava, ni de paraulas ni d' obras, veus aquí qu' era un rajé 'ls pecats que tenia. Per això, per dissimularlos més, quan vinguè 'l temps de confessarse, ella que s' agenolla als peus del confessor y dita la pecadora, aquell que li pregunta:

—Germana, ha fet l' exámen?

—Sí, pare.

—¿Y de qué l' acusa la conciencia?

—En lo primer manament de la lley de Dèu, no m' acusa de res, en lo segon sí, he pecat mòlt, mes vagi l' un per l' altre; en lo tercer manament tambè he pecat, mes en cambi en lo quart no he pecat gens y així tambè vagi l' un per l' altre; y d' aquesta manera aná seguint tots deu manaments compensantlos uns ab altres.

Lo confessor se l' anava escoltant ab gran paciencia y y quan haguè acabat, ell que tot grave diu:

—Germana, l' any passat la vaig absoldre, aqueix any no ho faig, mes vagi tambè l' un per l' altre.

Y la va despedir.

A M...

Dèu te doná una floreta,
Floreta de calzer d' or;
Son cent virtuts sas cent fullas,
Y en lo centre un raig de sol.

Guárdala't vuy l' innocencia,
La 't regan ditxas y goigs;
Mes, ¡ay! demá estará á prova
De vents, tempestats y trons.

De voler, de pietat ferma,
Fesli un mur tot á redós,
Hont vent impur no hi arríbia,
L' alé del vici no hi toch.

Dónali d' amor rosada,
Sol d' esperansa y conhort,
Y rech de llágrimas puras,
Oreigs del bè que Dèu vol.

Y quan Dèu te la demane,
Per replantarla al sèu hort,
Al cel se 'n torn' sempre pura
La floreta del tèu cor.

GERONI ROSSELLO.

---

*
* *

La gent surt del coliseu
apinyada y fent brogit;
fa molt fret, cau molta neu
y un campaná ab trista veu
senyala la mitja nit.
Un galant diu á sa dama,
fent brasset:—¿Qué t' ha semblat?
—¿Qué vols dir?
—Parlo del drama.
—Ben escrit... intencionat.—
Y 's véu una ombra arraulida
carré avàll en la foscor
y una veu adolorida
com l' últim alé de vida
sembla mitj ofegá' un plor:
—¿No has vist... alli? ¿qué será...!
á la dama ell diu sorprés.
—Lo drama m' ha fet plorá,
de tant plorar no veig rés.
—¿Ni has sentit...?
—Vaig tant tapada...
—Destapa 't.
—Fa massa fret.—
Quan prop d' una portalada
ja l' ombra se n' es alsada
van parlant aixís baixet:
—Si será...
—Alguna perduda...
Y esclama mes fort la veu
suspirant y conmoguda:
—A una mare desvalguda
caritat, en nom de Déu.
—Déu li fasse bé, germana,
l' hermosa dama respon;
y diu á n' ell:—¡Sort tirana!

potser ¡pobra! 's mor de gana
—¡Qué hi farás! aixís vá 'l mon.
—Y un recela... y se equivoca...
¡Pobra mare!
—¡Tant se val!
—Hi ha en lo mon molts cors de roca...
—Tapa 't, tapa 't bé la boca,
qu' aquest fret no 't fasse mal.—

JASCINTO TORRES Y REYATÓ.

POBRE JOAN!

—Un home sol es una campana sens batall, li manca alguna cosa... No sè, en res se troba gust, y, cercant divertiments, un no arreplega cap diner. Haurem de casarnos, donchs.... Si, si, casemnos. Justament la Maria, qu' es una galant mossassa, y ademès molt bona xicota, sembla que 'm porta lley (al menys ella be m' ho diu). Ab lo que jo guanyo teixint y 'l que á n' ella li donan las bugadas, ja 'n tindrem prou. Desprès tindrem alguna criatura y será facil quė se 'ns mori, perque de criaturas se 'n moren moltas, y de pobres encara mes. Llavors trobará per criar alguna criatura de ciutat; y ab lo meu guany del teixír y ab los d' ella fent bugadas y criant per Barcelona, que 'n anirem be!—

Aixis deya 'l Joan un dels minyons mes de be del poble d' Horta, y, fet y dit, se va casar ab la Maria. Al cap de nou mesos justs varen tenir bessonada, un noy y una noya. Lo metge li va privar lo fer bugada, y, al cap de poch temps, tingueren de donar la noya á dida.

Lo pobre hom treballava de nit y dia com un negre, y quan algú li parlava de casarse, li deya: si no tens per mantenirte á tu y á tres bocas mes no 't casis. No 't rafiis del que vindrá! Qui sobre il-lusions aixeca son pervindre, no te després prou llágrimas per plorar son descohort.

LA PROFESSÓ DELS ENAMORATS

Pels calats de las arcadas
y 'ls vidres dels finestrals,
joguinejan llum y sombras

un dematinet de Maig.
Dins lo temple sona l' orga
alternant ab los cantars
salmódichs, que fan los frares
del escapulari blanch,
y en lo claustre bull lo poble
onejant d' assí y d' allá,
tothom ab la cara alegre,
tothom ben endiumenjat.
Los fadrins y las fadrinas
avuy han matinejat,
qu' es Pasqua y farán los frares
professó d' enamorats.
Ells portan casaca blava
ab botons sobredaurats,
armilla brodada ab sedas,
botas, pantalons trabats.
Ellas mantellina y pinta,
vestit de ploms y cos alt,
las sabatas escotadas
ab cintetas per lligams
y ab lo bano fent posturas
pel barnillatje mirant;
quan ells, del bastó de conxa
lo pom als llavis portant,
se las miran d' aquell modo,
torsant una mica 'l cap,
que semblan dir: «vaja tregan
lo bano d' aquí 'l devant.»
Las mares rumbejan blondas,
mitenas y anells nuvials;
los pares perruca nova,
mocadó' al coll ben folgat,
la soguilla d' or dels avis
y l' agulla de diamants;
y al renyá' ellas á las noyas,
que ho fan sis cops cada quart,
perque caminan depressa
y passan massa endevant,
ells saludan al clavari
del gremi, algun capellá,
ó al fadrí de la botiga,
qu' es xicot de bonas mans,
y al saludarlos, bé sembla,
de tant satisfet que ho fa,
que 'ls diga: «avuy es lo dia,
no sian curts, endevant;

jo soch marit y soch pare
y sé' avi no 'm vindrá mal.»
Una noya cullidora
y un fadrí ja reposat,
si aixó no pensan, ja pensan
fer sogra algú, qu' es igual,
y duas germanas d' ella,
si bé no 'ls passa la edat,
fan entendre que per monjas
aquí al mon no han vingut pas,
que al passá' 'l fadrí, ab lo colze
fan adonarne á la gran
y li diuhen si la mira
ó si mira á un' altra part.
En aixó tocan sis horas,
cantan missa matinal
y la professó tot d' una
los frares van arreglant.
Ganfanons, creu y banderas
dels gremis, devanters van,
los devots del sant rosari
venen seguintlos detrás,
la música de capella,
després la comunicat
y després quatre novicis
la Mare de Dèu portant
gornida de flors que sembla
sentada al bell mitj d' un maig,
precedits d' un noy qu' encanta
de tant ben vestit que va,
tot de sarrells y antiqüellas
y una estrella al mitj del cap.
Bé li 'n cal durne de galas,
que, quan la Verge á trovar
surtirá per l' altra porta
Sant Joseph, acompanyat
dels fadrins, per un y altre
lo noy aquest parlará,
dihent cosas tan bonicas
que á tothom agradarán.
Pobre noy, bonas estonas
que li costan d' estudiar...
¿Sentiu com ressona l' orga?
Sant Joseph ha sortit ja,
ab la Verge ja s' han vistos,
s' acostan... ja s' han juntat.
Callèu, que ara parla l' ángel...

mes, quí es quí 'ls fará callar
si hi ha tantas de Marías
y Josephs, que ara al trovars'
no tenen á má cap ángel
per dirse lo que fá al cas?
Per això molts ni s' adonan
que 'l parlament s' ha acabat;
la professó torna al temple
ab los Sants enamorats
y al moment, las bonas Pasquas
dantse tothom, una mar
de gent, á la *Fout trovada*
se 'n van á desdejunars.
Allí 'ls casats fan gran feyna,
y si 'ls fadrinets no tant,
es perqué l' amor va sempre
de desgana acompanyat.
Veyèu sinó la familia
que sota aquell arbre hi há;
pare, mare y duas noyas
pregant á un' altre més gran
perqué prenga alguna cosa,
mes ella de res fa cas.
—Ja ho sé jo lo que pendria,
diu lo pare, ho vull provar.—
Y al fadrí de casa seva,
que per 'llí va gansejant,
li fa un crit y li demana
si 'ls hi aniria á buscar
per la noya, alguna cosa
que fassa de bon menjar.
Lo minyó ab quatre gambadas
va y torna, y la noya gran,
si bé 's fa pregá' una mica,
al últim... res... ¡qué hi fará!
té d' entrá' en gana per forsa
per no desayrá' al galan,
que, convidat pel séu amo,
s' ha assegut d' ella al costat.
Mes passa 'l temps y s' adona
la gent que 'l sol va picant
y á ciutat altra vegada
comensan á devallar,
formant collas, fent cantúrias,
rihent tots y bromejant;
y si 'ls fadrins, fent posturas,
tiran flors per totas parts,

las noyas, per no renyarlos,
van deixántselas tirar;
mes á la desganadeta
y al fadrí que dú al costat,
ningú 'ls diu res, donchs coneixen
que á veurer lo vinent any
la professó de la Pasqua,
no 'ls será de enamorats,
sinó... la cara del pare
ho diu prou de que sera.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

(Tret del llibre—*Romancer Catalá.*)

LOS DOS AUCELLS

Quan Nostre Senyor era petitet era hermòs com un pom de flors, tant que totas las mares envejavan á Maria la sort que li habia escaygut al tenir un fill tan sobiranament bell.

Jesus anava creixent de cos y al ensemps en gracia é inteligencia que, ab tot y sos curts anys, passava dels límits, á que sol reduhirlos la naturalesa humana. Axió augmentá l' estima que vers ell tothom sentía y 's feu en tot lo poble general lo crit de admiració, que 'l tendre noyet ab tanta justicia s' anava guanyant.

Lo diable ne tinguè esment y volguè tirar á terra aquest renom, valentse de sas malas arts qu' ell creguè de bon éxit jugantlas contra un infantó de pochs anys y desprevingut.

Aixís fou com un dia esperant un moment en que sol, solet lo bon Jesus jugava en lo llindar de la porta, s' hi va atansar baix la figura de un altre noy pero moreno y casi negre y molt lleig, y aixis li parlá.

—M' han dit que tu sabs molt y que tot ho pots; mes jo 'u dupto y mes te diré no 'u crech; y sino ¿á que no fas tú un aucell tan bonich com un altre que 'n faré jo? Perque jo se fer aucells y tot si vull.

Jesus mig riguè y va respondre:

—Faré un aucell.

Y agafant un encenall prim y ensatinat de sota lo banch del seu pare, se 'l posá en lo palmell de sa blanca maneta. Apres, acostanthi sos llabis de rosa, va bufar suaument tot murmurant.

—Vola.

Y sortí de sa ma piulant y batent sas alas puntxagudas la pintada y llustrosa oreneta.

Lo diable no 's desconcertá al veureho, ans al revès ab ergull y presumpciò:

—Be—va dir—ara 'm toca á mí.

Y despres de mil esforsos y provaturas, va acostarse á Jesus y li mostrá tot satisfet de sa obra la asquerosa ratapinyada que ni tant sols volar pogué donchs la llum del dia li cegava la vista.

Jesus havia creat lo símbol de la vida ab l' aucell de la primavera.

Lo diable lo signe de la mort ab l' aucell de la nit.

Agna de Valldaura.

(Tret del llibre—*Tradicions religiosas de Catalunya*).

PER SANT SILVESTRE

Bressa, mareta, al teu infant;
cántali avuy lo més dols cant
dels que li cantas;
no 'l deixis no en tota la nit;
prega l' aussili benehit
de sants y santas.

Fés al demunt del bressol séu
fés lo senyal de santa creu;
las bruixas venen,
al finestral están picant;
á tot arréu hont ellas van
als infants prenen.

Tanca, donchs, bé tot finestral;
no quedi escletxa baix ni dalt,
pus sols per una
poden las bruixas ficars dins
tal com s' hi fican los tan fins
raigs de la lluna.

Aygua beneita en tot arreu
posa, mareta, al voltant téu;
resa que resa;

ciris encen á Jesucrist
perque 'l téu fill no estiga trist
ni tu ab feresa.

Venen las bruixas, ¿no las sents?
van per l' espay, van á corrents,
y tenen totas
mánechs d' escombra per cavall
y carré' amunt y carré avall
van las bruixotas.

Per las finestras y 'ls balcons
muntanthi van á tomballons,
movent gatzara;
mare, ¿no 'ls sents aqueixos crits?
y llurs cantots tan malehits
¿no 'ls sents encara?

Y entr' eix conjunt de crits estranys
¿no sents los plors y tristos planys
de las maretas
á qui 'ls hi roban los fills séus
y han de quedar plenas de greus
totas soletas?

Ja es més enllá de mitja nit,
ja va minvant lo fort brugit
que en tot sorolla;
¡bruixas avant! ¡bruixas avant!
¿No ho sents? ¿no ho sents? ja 's va allunyant
l' estranya colla.

Ja tot l' espay s' esblanqueheix
y 'l fer brugit més lluny segueix;
ja 's pert... ja acaba.
Llú de l' aubada 'l raig primer,
y 'l mon ab dols cant matiner
á Dèu alaba.

Lo finestral ja pots obrir,
y ja més pòr no 't cal tenir
ni estar incerta.
¡Bonich cap d' any! ja surt lo sol,
jugan sos raigs en lo bressol;
lo nen desperta.

J. Martí-Folguera.

LO PRACTICANT

(POPULAR)

Un Senyor Doctor, titol que ha quedat esclussiu dels Metjes, visitant un malalt á quí, segons cálcul d' ell, devia trovar millorat, mes á quí, ab gran sorpresa, trobá pitjor, estranyat va asseurers al costat de llit pera cercar la causa de tal estranyesa, y rumia que rumiarás, tot abaixant lo cap va veure sota 'l llit un plat de sopa mitj buit que, sens dupte, havian amagat al esser sorpresos per la visita. No va dir res, mes aixecantse al cap d' una estona torná á polsar al pacient y digué:

—No hi há més, aquest malalt ha menjat y no fa gaire y això es lo que li ha donat aqueixa mica de recaiguda, vágihni ab cuidado perque sino parará mal.

Los de la casa van quedar tots admirats de veure com ho endevinava y 'l tingueren per un gran sabi. No tinguéren més que confessarli com li havian donat menjar y li prometéren no passarsen may més mestres, sense ordre d' ell.

Veus aquí que ab lo Metje hi anava un practicant, lo quí una volta haguéren exit tots dos de la casa, li preguntá com ho havia endevinat.

—Home, molt senzill, digué 'l metje, si he vist encara sota 'l llit un plat de sopas!

Vingué que 'l practicant se passá metje y al primer malalt que se li esdevingué anar á visitar, á la segona ó tercera visita, ell que veu sota del llit un xich de palla qu' havia caigut de la márfaga, y tot resolt s' alsa y diu á n' els de la casa:

—Això no pot anar, aquest malalt ha menjat y per això 's trova més malalt.

Los de la casa prou s' esclamáren de que no era cert y que no s' havian separat per res de las sevas ordres, ell no 'ls volgué creure, y pera convencels, s' ajup, treu de sota del llit los brins de palla y encarantse ab los parents del malalt, los hi diu:

—¿Y això? néguinmho ara.

Los parents quedaren convensuts, mes no 'l tinguéren més per metje.

Á LULL.

Las pedras enrunadas sota 'l relum cerquémhi
De ton casal de llenguas, il-luminat Doctor,
Y retrayent tas gestas, plegats ab tú, parlemhi
Sobre la pols dels segglès la llengua del avior.

Bé 'ls dolsors de la vida de ton jovènt gaudíres;
Bé 'ls goigs d' amor cercares com cavaller galant.
Mes las divinas glorias al cap encobehíres
Vivint avans que Martre, poeta, sabi, y sant.

Per mes grandesa teva l' enveja sols mancava,
Y baix de tas petjadas isquèren detractors:
Si fores ó no fores heretje mormulava
La térbola paraula de malenats doctors.

Avuy l' enveja encara regira los prestatges
Per esborrar la fama que mal guanyada creu,
Y 'ls errors de ton seggle, y 'ls mancabats passatges,
Dubtant de ta doctrina, full per full te retreu.

Mes ertas son tas obras, omplint llarga renglera;
Enjoyan tos deixebles convents y catedrals:
Y per ton nom; ¡oh Lull! no hi ha terra extrangera,
Que 'l guardan tots los regnes, escrit en sos anals.

Las fillas á Mallorca l' aprenen de sas mares.
Devant t' antigua tomba pregant ab tendres veus:
Senyat d' estels de gloria lluents nos lo deixares
Sobre 'ls penyals de Randa, de Miramar á 'ls freus.

¡Qui 't pogués veure, ulls baixos, trescant eixas dresseras
Ab tas cendrosas robas vinclant la flor del vall!
¡Qui seguir de ta pensa las alas falagueras!
¡Qui de ton cor obrirne lo clarejant mirall!

¡Oh! qui 't pogués reveure, lo front á Deu alsantne,
Sas veritats mes altas capir á dalt del cim!
¡Qui 't veigés, sos misteris als homens explicantne,
Dels fonaments palesos fins á lo verb sublim!

¡Oh qui 't sentís pregarne, voltat de la morisma,
Ple l' esperit de sciencia, brusent l' alé de foch,

Mostrant l' esser de Deu á aquell ingrat prohisme
Qui al escoltarte amaga son puny armat del roch!

O mirant ab la lluna blanquejar la brumera,
Segut á l' alta popa del capficat vaixell,
Demanar al gran Pare de l' estelada esfera,
Qui, com, ahont, per quina causa es Ell!

¡Oh! qui pogués referne ton temps y tas usansas
Y viure al segg!e tretze, may fos per un sol jorn!
Si 'ls anys á esdevenir s' enduen esperansas,
Al menys per conhortarnos, lo temps passat que torn!

Arrenca donchs ton marbre y esqueixa ta mortalla...
¿No 't plau nostras llegendas de fé y d' amor sentir?
L' esperit de Mallorca fa avuy sa revivalla...
¡Prega á Deu que no 'l deixe per sempre may morir!

JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARZA.

BON CUMPLIMENT

Un subjecte aná á confessar y 'l frare li doná per penitencia, sens altre cosa, tres dejunis. Al cap de cert temps, quan devia tenir plena la mesura dels pecats, torná al mateix confessionari. Desprès de demanarli rahó del temps qu' havia trascorregut de la confessió darrera ensá, lo mateix ministre va preguntarli:

—Diga, germá, ¿va cumplir la penitencia?

—Si pare—respongué 'l feligrés—, al mateix dia. Crech qu' es lo millor.

—Es clar, ben fet, ben fet,—digué 'l frare.

—Sèns faltarhi res,—afegí 'l penitent—tres xicras de xocolata al matí, tres dinars al mitj dia y altras tantas colacions... Pero axó sí, ab un xich més revento.

Lo frare 's quedá mut y blau.

SANT TOMÁS.

Florida trau l' ametller
al mirarla tan hermosa...

I.

Lo dia de Sant Tomás
n' es gran fira á Barcelona,
y quasi no hi ha persona
que no se 'n vage á firás.

¡De virám, si 'n trobaréu
De la Rambla á l' Esplanada!
y quina curriolada
de tentacions... válgam Dèu!

No hi ha ni un aparador,
ni una botiga veuréu,
hont al mirar no hi deixéu
ab los ulls, bossins del cor.

Sobre tot l' Argentería
rublerta de ricas joyas,
encisa vellas y noyas
com per art de bruixeria.

¡Ja 'us dich jo que 'ls botiguers
son lo dimoni, en figura!..
Y es clar; ¿vejáu qui s' atura
si te en la bossa diners?..

¿Y la gent?.. ¿Havéu vist may
lo luxo de tal diada?
la soltera y la casada
vestits de vellut y fall;

Sombreros de tots colors,
blondas, llassos y brodats...
y arreu, enfaristolats,
los jovens tirantne flors.

De cotxes... ¡Mare de Dèu!
de cavalls... ¡y quina estesa!
Ja 'us dich jo que tal riquesa
tan sols aquest dia 's veu.

Lo dia de Sant Tomás
n' es gran fira á Barcelona,
y quasi no hi ha persona
que no se 'n vage á firás.

II.

Jo ben content ab ma sort
molts anys que á fira no anava,
mes per xó viu conservava
d' aquesta diada 'l recort.

¡Bé n' haja 'l cel qu' ha volgut
firarme enguany llargament,
y 'l mes envejat present
ab l' alba hermosa m' ha dut.

Pom de flors, del cor encís,
ángel d' amor y ternesa,
per consol de ma tristesa
devallat del Paradís.

La rosada l' ha enjoyat
ab perlas y pedrería,
que no 'n te l' argentería,
ni 'l diner may n' ha comprat.

Lo sol la besá joliu,
gojós l' oreig l' ha bressada,
y avans d' hora l' aucellada
per ella deixá son niu.

Florida trau l' ametller
al mirarla tan hermosa,
en cada galta una rosa
y als llavis un claveller.

Y jó á m' aymía mirant
com la estreny entre sos brassos,
sent que 's trenan, ay, los llassos
ab que 'ls fills nos van lligant.

Lo dia de san Tomás
n' es gran fira á Barcelona,
y quasi no hi ha persona
que no se 'n vage á firás.

Firataires del amor,
ja á la fira anar podéu;
que joya com m' ha dat Deu
no 'n trobaréu de millor!

Antoni Molins y Sirera.

PRODIGIS DE MEMORIA

Temístocles sabia 'ls noms de tots los habitants de Atenas. Solia dir qu' ell necessitava un art d' oblidar y no de recordar.

Mòlta memoria deguè tenir Mitrídates qui sabia vint y dos idiomas que 's parlavan entre totas las nacions qu' ell dominava.

Un tal Simplici, amich de St. Agustí, recitava l' *Eneydà* de Virgili al revés, ó sia comensant pèl vers darrer, y sabia de cor totas las obras de Cicero.

Joseph Scalígero aprenguè de memoria l' Homero en vint y un dias, y 'ls demes poetas grechs en quatre mesos.

Jordi Cuvier, lo celebrat naturalista francés, recordava tot lo que llegia una vegada.

LO FOLLET

Só llarch y prim, mirada viva
tinch y semblant ajogassat,
mon pas llauger cap cosa priva,
mas alas son de rat-penat,
de papalló ne tinch altras dessobre,
só ben blanch y ben fet,
m' anomenan Follet.

En altre temps ple d' alegría
sempre aixecava lo méu vol;
ara aquí dins me passa 'l dia,
la nit al peu d' aquest bressol.
Pena crudel m' ha contreta la cara...
Oh, dorm, dorm, bell infant,
mentres jo vaig bressant.

Tu que 'l son fas en esta cambra
ab lo teu car gentil espós,
ta cara d' ángel, t' alé d' ambre
me feren perdre lo repós.
Quan eras sola y amor no sentías,
per aquí vaig venir;
d' assó 'm vé tant patir.

Era una nit de primavera
quan vaig ficarme á ton jardí;
ta finestreta oberta n' era,
ben rialler á dins entrí.
Somni de pau reflectia ta cara,
lo téu pit desbrigat
bategava pausat.

Mon cor sentí crudel fiblada,
vaig exhalar un greu sospir;
fins tu l' ohíres, qu' esglayada
la són dels ulls vas deixondir.
Com que puch ferme als mortals invisible,
propet téu, arraulit,
va passarme la nit.

Desde llavors, desd' aquell dia,
sempre he viscut com trist malalt;
per ésser téu, cambiat hauria
la méva essencia en carn mortal.
Creu que cap nat sent per tu aquí á la terra
amor gran, pur y net
com l' amor del Follet.

Las nits d' hivern may las sentias,
sempre escalfava tos llensols;
nits de calor no 'n coneixías,
que al téu entorn feya mos vols.
Embadalit ta bellesa mirava,
y lo somni més fer
te 'l tornava rialler.

Un jovencel, ma bella aymía,
trucá á las portas de ton cor;
vaig ofegar ma gelosía,
y ara qu' es téu, li duch amor.
Quan vostre fill la primera llum veya,
sens poderme aguantar,
ple de goig, vaig plorar.

A las ninetas despulladas
ara no dóno cap trastorn,
ni miro 'ls plats á las criadas,
ni faig cremar lo pa en lo forn.
Ja no esgarrio 'l calaix de la roba,
ja no só entremaliat,
ja no só enjogassat.

Ja no molesto ab mas visitas,
perque de tu m' he fet esclau:
¡tu no 'm coneixes ni sospitas
que jo 't mantinch la santa pau!
Quan te descuidas, t' arreglo la casa,
may se 't passa lo foch,
tot ho tens en son lloch.

Perque 'l menjar sempre igual sia
jo poso mida al téu saler,
y ton espós, ple d' alegría,
diu: «no n' hi ha cap com ma muller.»
Jo, quan es vespre, la palla y la llana
d' aquest llit remoch prou,
perque sia ben tou.

Veig cada instant vostra tendresa;
com gos fael y vigilant,
si vol plorar, ma boca besa
plena d' amor al vostre infant.
Dorm, angelet, y Dèu vulla que 't veja
quan serás home fet
més ditxós que 'l Follet.

Si endormiscada sents, ma Joana,
com sostingut y feble só
de dolsa flauta llunyadana,
es l' ècho trist de ma cansó.
Lo méu dolor sens igual no tè cura;
per la pena minvar,
sols me resta cantar.

No sè si infern al mon me llensa
ó si só cosa celestial;
pero m' espanta la temensa
de que ma vida es inmortal.
Quan ella 's mori ¿qué faig en la terra?...
¡Oh, dorm, dorm, bell infant,
mentres jo vaig plorant!

ANTONI CARETA Y VIDAL.

L' ESQUILADA

Hí havia un ataconador mòlt trempat que practicava son ofici á la porta de l' entrada d' una casa de senyors:

Passant un gitano pèl carrer, vegè un gos de ayga que prenia la fresca prop la bujola. Dirigintse al sabater, preguntá.

—¿Qu' esquilarém lo gosset?

—Esquílal—responguè aquest.—

L' altre, arrancantse de las estisoras, va posar mans á l' obra.

—¿Vol que li deixi una borleta á cada pota?

—Déixali.

—Li deixarem tambè una coseta á la qua?—torná al cap de una estona.

—Si, tu mateix.—

Lo gitano, que debia necesitar mòlt los diners, traballava depressa. Quan hagué enllestit, deixá anar la bestia dantli una patacada á l' anca.

—Ya está—va dir.—

Mes lo ataconador, sens mirarsel ni res, seguia trevallant. Cansat lo gitano d' esperarse, al ultim se decídí á preguntar.

—Vaja, que no 'm paga 'l travall?

—¿De que? feu tot admirat lo del nyinyol.

—Home, d' esquilar la bestiola.

—Ah! dígau á son amo. Aquell gos no es meu.

ANYORANSA

Prop la finestra
Recolzadeta,
Dintre sa cambra
Piorantne fel,
Una nineta
Trista y llanguída,
Murmura y prega
Ja fa molt temps.
Sempre frisosa,

Mar endins mira
Guaytant las onas
Arreu, arreu,
Y va arrugantse
Sa cara d' ángel,
Com tendra rosa
Qu' asseca 'l vent.

. . . .

Al lluny ne brollan
Tristas tonadas,
Esclats queixosos
D' un cor fidel,
Que á ella arrivan,
Saltant las onas,
Com armonías,
Fillas del Cel.
Per çó, pobreta,
Murmura y prega,
Mira y escolta
Sens perdrer temps
Puig sab qu' endolsa
S' amarga vida
Eix cant planyívol
D' anyorament.

Per ma dissort, m' aymía,
¡Recort crudel!
Que de tu m' esqueixaren
Per' serví' al rey.

Jo no sé á quí serveixo,
Ni sé allá hont só;
Sols sé que só una branca
Llunya del tronch.

¡Tot un mar nos separa...
Aydins lo Cel!
Un mar tinch d' onas negras
Dintre 'l cor méu.

Lluny de tu, vida meva,
Res me somriu:
Tot encíma mas penas,
Tot, tot es trist.

Trista es la llum de l' auba,
Trist es lo Cel,
Tristas son las cantúrias
D' homs y d' aucells.

¡Ay! si no fós, m' aymía,
Qu' espero y crech
En tas paraulas dolsas,
Més que la mel;

En aquells mots, ma vida,
Que, fent la creu,
Tremolenca, me deyas
Al dirme: «Adèu;»

Ja fora la meva ánima
'Llá dels estels,
Ja hauria mort cent voltas
D' anyorament.

Antoni Vila y Guytó.

NOVAS

SOBRE

LA RIFA DEL HOSPITAL DE SANTA CREU DE BARCELONA. (1)

Per uns impresos á manera de prospectes tirats á casa de Cormellas en esta capital per Tomás Llorente, en tres idiomas catalá, llatí y francés, á fi de ferlos correr per las demès nacions, se sap que á últims d' octubre de 1700 comensaren los sorteigs de la rifa que 'l rey concedí per' aliviar la penuria en que 's trobava l' Hospital general de Santa Creu. Se disposa que l' import de la rifa sia de 22,000 doblas divididas en 288 sorts y 12 aproximacions. Lo premi gros era de 3,500 doblas, lo segon de 2,000, lo terç de 1,700 y 'l quart de 1,200. Lo sorteig se feya en lo mateix Hospital, com are, en presencia del Excm. é Il-lum. senyor bisbe ó de son vicari general, del conceller en cap y dels administradors del Hospital. Se llogavan dotze noys que 's re-

(1) Extrayem d' un periódich local estas apuntacions que no deixan de ser curiosas.

llevavan per treure las cédulas caragoladas, puig lo sistema usat llavors era per estil del que 's practica en lo sorteig de quintas.

Se posavan dintre un' urna las cédulas que contenian los noms dels que havian posat á la rifa y en altre urna un nombre igual de cédulas, las 228 ab las sorts respectivas y las 21,712 restants en blanch. Al traure una cédula, lo noy cantava 'l nombre y l' altre noy que treya de l' altra urna, deya si tenia sort ó era cédula en blanch. Duas de las aproximacions de 140 doblas se daban á la primera y á l' ultima cédula blanca qu' eixian. Com lo sorteig no s' acabava en un dia, al termenar la jornada, se segellavan las bossas que contenian las cédulas y 's guardavan dins de un cofre tancat ab duas claus, que estavan l' una en poder del bisbe y l' altra en lo dels administradors. Acabat que era el sorteig se pagavan los premis al acte.

INTIMA

¡Quin cuadro mes hermós! La matinada
dels finestrons per las escletxas filtra
sa mitja llum que desfressant las ombras
que acumulá la nit, deixa entreveure
als ulls endormiscats lo que 'ls enrotlla.
Aquí, apropet, lo nen, delicias mias,
dorm sonrihent, tal volta encara pensa
que trasca y juga ab sos germans los ángels.
Al seu costat no mes que endormiscada,
que es com dormen las mares, hi contemplo
á aquella un temps de mos amors penyora,
ara de mas dolsors, dona avans bella,
bellesa que ha embellit la casta influhencia
d' aquest amor que tot son ser inunda,
d' aquest amor que es mes amor que 'ls altres.
L' infant ¿será que sos germans lo deixan?
fa un gemeguet y se remou trayentne
d' entre la ma amorosa de sa mare
aquella manoteta que hi dormia
com en son niu d' argila la oronella.
Obre 'ls ulls, al senti'l, sobressaltada,
mes ell segueix dormint.
¡Com se 'l contempla!
¡Que n' hi ha de petons en sa mirada!

Lo nen, com si sentís del raig magnetich
la potent influencia, 'ls ulls entrobre,
desclou sos llabis petoners, y esclata
en olorosa rialla. Aixis riuria,
si 'l riure li fos dat, al que la enronda
papelló enamorat d' alas vibrantas
la púdica flor blava.
Fill y mare
entaulan un diálech de sonrisas,
de caricias, de cel, callat diálech
que besos té per mots, cambiats ab besos,
son d' arpa per remors.
Al fi en sos brassos
ella l' estreny; li posa 'l pit als llabis
perque lo néctar de la vida hi xucle,
y radiants de goig á las sumsadas
en brassos l' un de la altra ab dós se entregan
de la mar de la vida.
Jo, mentrestant, fent com qui dorm, mantinchme
quiet, sens dir res, y ensemps ab ells m' ubriago
d' aquell festí ab las aromadas flayras,
¡Quin pler! quin benestar! quinas delicias!

J. Sarda.

Maig, 77.

RESPOSTA NOBLE

Lo celebrat pintor Horaci Vernet, quan va anar á Russia fou rebut ab totas las honors degudas á sa elevada categoria en las arts. Major encare fou l' entussiasme qu' exitá á Varsovia, ja que allí no consideraren tant sols al pintor eminent, sino tambè al fill de la França, d' aquella naciò que tantas simpatias havia mostrat per l' heroyca y malhaurada Polonia. Trobantse Vernet á St. Petersburch, l' emperador Nicolau va ordenarli que pintás la presa de Varsovia per lo que s' oferí á pagarli dos cent mil franchs; mes coneixent los sentiments, las aficions de Vernet, l' emperador va preguntarli si tenia repugnancia á pintar un quadro que commemorès la cayguda de Polonia.

—«No, senyor—responguè Vernet—; sò pintat moltas vegadas lo crucificament de Jesu-Crist.»

LA GLORIA DE MA PATRIA.

La nit al jorn saluda, y tremolós lo dia
quant mor diu amoretas á la nit,
per l' ample espay rodolan y 's veuhen las centurias;
¿y 'l setgle del saber no giraria
ni sols una mirada als setgles qu' han finit?

Aniquiláu las ombras d' edats que ja passaren;
que foll servesca l' home al Temps avar;
quant los vivents finexen, finesca sa memoria;
sos noms, sos fets y 'ls moniments qu' alçaren
qu' el Tems tot ho sepulte dins son inmens fossar.

Y ¿qué será la patria? rengleras de montanyas,
y penyalars, y comes, y torrents,
y vilas que blanquejan en mitx de mars de bruyas...
y no res mes, que l' home sense entranyas
haurá enfondrat la Patria cegantli 'ls fonaments.

Si 'l Geni 'n lo drap pinta la cresta del mont Erma,
ó 'l doll qui anguilejant reviva l' hort,
ó 'l gorch, ó la cabana, ó l' atapit boscatje;
si un cor no s'hi sent batre 'n primer terme,
si l' home no hi alena, lo paisatje es mort.

Quant iradas las onas hont es la Llonja hi miren
de fábrica mesquina lo blanch mur;
quant hont avuy s' esbuca la primerosa arcada
que per los framencrs ángels bastiren,
hi traqueteje 'l ferre llançantne baf impur;

Quant de Bellver la cima cruel sol que la rella
y 'n fuja l' últim Jaume llastimer;
en ser troçam y runa la Seu qu' hem estrafeta;
quant res no 'n quede de l' herencia vella;
¿qué li dirás, Mallorca, al fill ó al foraster?

Llavors no cal que 'ls mostres ni 'l Gorch, ni l'alta Cova;
ni un nom hi vola, ni un recort hi bull;
no parlarán de mártirs, de sants, de reys, de gestas,
ni hi fingirá 'l ressó mística trova...
ni l' ombra del gran Jaume, ni l' ombra gran d' en Lull!

¡D' en Lull!... ¡sa bella imatje per tot encara 'n l' Illa!
allí son breç nos guarda.'l vell casal...
¿quina claror lo volta? cent sols 'par que la hi rajan...
es de Jesús la faç que n' ell hi brilla,
per darli llum eterna baixá 'l sol eternal.

Guarniu d' or y de seda la casa á Deu sagrada,
amor la servará perpetuament...
¡Deu meu! ¡ni sols en somnis pot véurela 'l poeta!
¡ni rastre 'n va deixar la vil axada,
y fins el lloch hont era soterra vil ciment!

¿Y qué? Amor l' ovira en lo pujol ombrívol
que lluny de sos germans s' alça alterós,
com avançat aguayta que 'ns vetla la badía;
y entorn del Cister en lo camp reguívol,
amor sent de l' *Art magna* ressó maravellós;

Y 'l veu en lo sant temple que profaná 'n son erre,
y 'n l' Almudayna, que 'l vejé bornar,
y 'n l'hermitatje, y 'ls'llibres, y'n l'urna ab sas despullas...
per tot, per tot s' imatje 'n eixa terra,
de Formentor al Cister, de Randa á Miramar.

¡Aquí! m' apar que 'l veja, en lo clar front pintada
la flama abrasadora que té al cor,
parlant á sos deixebles d' espirituals conquestas;
ó fantasiant l' universal creuada,
hont solitaria cel-la dictant sos llibres d' or.

Germans fa sis centurias que 'l mon tot estudia
milers de llibres qu' escrigué en Ramon,
y ¿qui podrá arrancarli de sabi la corona?
Si aytal gosés d' un hom la llengua impía,
enmudirá al escarni que d' ella 'n fará 'l mon.

Encara hi sent paraulas de llenguas estranjeras,
mes ja no hi sent al Martre 'n aquest lloch;
hi veig sabis qui resan, hi veig sants qui meditan;
mes pe 'n Lull ni la terra te fronteras,
ni onas la mar, ni calma son esperit de foch.

Partí; Deu en lo cor, del peregrí ab lo cingle,
partí á reptar als potentats y als reys;
confús lo sabi calla y lo soberch s' humilia,
ab espasme de mort l' erre 's revingla,
y 'l mon de goig tremola per rebre santas lleys.

Partí; l' alt consistori obrí la tebia Roma,
treu l' Alemanya los creuats arreus,
París pica de mans mentre doctor l' aclama,
enllá del Atlas s' esgrogueheix Mahoma,
y tomba als rius del India estramordits los Deus.

Y Montpeller, y Génova, y Egipte, y Palestina,
y 'ls de Marroch, y los Normants potents,
y la salvatje Scitia, y la Etiopia horrenda...
¡També despert al raig de llum divina,
D' un cap d' un mon al altre l' Apóstol de las Gents!

¿Per qué corre la terra en relligiós desvari?
¿Qué hi té dins de son cor? ¿qué hi sent? ¿qué hi véu?
Lo mon una planura, qu' hom no conceb, inmensa,
en lo bell mitx sangueja lo Calvari,
y un sol d' amor rodola il-luminant la Creu.

Sus l' ara sacrosanta los pobles s' agenollan,
tots abrasantse y á un desitj feels,
y l' sol d' amor rodola, y novas rassas venen,
y rius de bálsam del Calvari brollan...
¡L' humanitat damnada gaudintne de dos cels.

¡Visió d' amor!... ¡deliri! en sa agonía eterna
lo bálsam de salut escup el mon,
Deu venjador se gira del hom que sos crims purga,
astre d' error l' humanitat enlluerna,
y 'l zel del sant Apóstol en *desconhort* se fon.

Llegiu dels grans, dels sabis, del mártirs de la gloria,
llegiu tots los anals de full en full,
levat de l' Epopeya escrita ab sanch al Gólgota,
no hi trobareu en l' humanal historia
un pensament mes alt qu' el pensament de 'n Lull.

¡Ditxosa patria meua que guardas de la sava
ab que la sanch de 'n Lull vares nodrir?..
¿y qui 't conexeria si son breçol no fosses?
confusa dins l' espay de la mar blava,
ni 'l bell passat tendrias, ni nom, ni esdevenir.

En Lull la teua historia, en Lull es ta noblesa,
llas d' or qu' á Deu te lliga ab etern nu,
en Lull en la montanya, en Lull en lo vilatje,
Quant muyra aquí 'l ressó de sa grandesa,
llavors, amada patria, llavors morirás tu.

TOMÁS FORTEZA Y CORTÉS.

UN PARE Y SON FILL

—Pare, quan jo serè gran, ¿me casarè ab l' avia?
—No, fill, no pot ser.
—Per qué?
—Perque es la meva mare.
—Ay ay! ¿No 's va casar vostá ab la meva y es lo meu pare?

CONSELLS

En Batista es un minyó
que per res del mòn s' apura;
lo volen fer regidó'
y ja va en candidatura.
—¡Home, no sigas criatura!
¿Si ab prou feynas sabs escriurer,
com sabrás lo que has de fé'?
¡T' esposas molt á fer riurer!
Avans de fé' un mal papé',
pénsathi bé.

—

En Gregori 's vol casar
y tant á ferho 's disposa,
que al any nou no vol entrar
sense haber triat esposa.
—¡Home, guanyas poca cosa!
¿Qué t' has venut lo judici?
¿Si al cap de l' any vé un tercé,
de 'hont treurás lo benefici?
Avans de pendrer mullé',
pénsathi bé.

—

Lo noy del botigué, 'n Roch,
vol cursá la medecina
y es més tonto que cap soch.
¡No 'm cap á la barretina!
—¡Home, si tens una mina
ab la tenda acreditada,
deixant de ésser botigué'

fas una calaverada!
  Avans de dí 'l qué vols sé',
    pénsathi bé.

—

  Vol casar sa filla 'n Pau
ab un hereu plé de plata,
pero que á la noya plau
com plau lo gat á la rata.
—¡Home, 'l téu poch seny me mata!
¿Vols doná' una vida trista
á ta filla?... ¡No pot sé'!
¡Treute aquet vel de la vista!
  Avans de fé 'l que vols fé',
    pénsathi bé.

—

  Ara, 'n Batista 'm diu «gat;»
en Gregori, «Carnestoltas;»
en Roch, «cap aixelebrat;»
y 'n Pau, «ruch.» ¡Donéuhi voltas!
¡M' está bé!... Cantéu absoltas
als meus consells. Plourán figas
quan d' altres ne donaré
per sentirme: «¡Malehit sigas!»
  Ans de ferme conselle,
    no ho pensí bé.

CONRAT ROURE.

RARESAS

D' ALGUNS PERSONATGES.

Lamthe-Laballer, no podia sofrir lo só de cap esturment, y 's delitava ab la remor del tro.

César, no sentia 'l cant del gall sens tremolar.

Lo canceller Bacon, se desmayava á cada eclipse de lluna.

Maria de Médicis, no podia soportar la vista d' una rosa, ni en pintura, y perço li agradavan las demès flors.

Lo cardenal Enrich de Cardona, se trobava en igual cas, en termes, que li agafava un travall al sentir l' olor de rosas.

Lo mariscal d' Albert, s' enmaltia cada vegada que li servian un porcell.

Enrich III, no podia estar sol en cap estada hont hi haguès un gat.

Ladislau de Polonia, fins fugia de veure pomas.

Scaligero, tremolava de cap a peus si ensopegava ab un gos.

Erasme, tenia febre si olorava algun peix.

A *Ticho-Brahe*, las camas li flaquejavan al trobar una llebre

Lo duch de Pernon, tenia un desmay veyent un llebrot.

A *Cardian*, li fastiguejavan los ous.

Al poeta *Ariosto* los banys.

Al *fill de Creso* lo pa.

A *Cesar de Lescalle* la veu d' una vella.

LO DIA DE CORPUS

Lo dia de Corpus
es diada alegre
de bon matinet
ja tocan á festa
y 'l ball dels bastons
segueix la carrera.
—Ay, mare, ja estém,
lo pare 'ns espera
pel sortir de missa
aná' á la verneda
á cullirne rams
florida ginesta,
branquetas de vern,
vermellas cireras.
per guarní 'ls altars,
balcons y finestras,
per la professó
que avuy han de ferne.

La cirereta 'm fa cantá
quan la veig tan vermelleta,
la cirereta 'm fa cantá
quan la veig vermellejá.

Al sortí de missa,
quan ja 'l sol s' aixeca,
ab taulons y fustas

las donas arreglan
altarets, guarnintlos
d' indianas vermellas,
musselinas blancas
y randas molt bellas.
Ja 'n senten al lluny
ressonar la esquella
dels matxos que tornan
portant rama verda
y á dalt de la carga
mitj jaguts en ella,
hi van los baylets
menjantne cireras
mentres van cantant
al só de la esquella.

La cirereta 'm fa cantá
quan la veig tan vermelleta,
la cirereta 'm fa cantá
quan la veig vermellejá.

Guarnits ab dossers
de branca y ginesta
los carrers están,
y ab gavias molt bellas
ben plenas d' aucells,
que ab sos cants alegran,
entre 'l vert fullam
daurada ginesta,
penjoyets vermells
de frescas cireras.

¿Sentiu las campanas,
flaviols que alegran
y 'l requetetchech
ressoná en la iglesia
dels balls de bastons
que poch á poch venen?
Es la professó
que 'ls carrers volteja
plens de romanins
vervelló per terra.
Atxas y pendons,
nins vestits de seda
recamats tots d' or
que Sants representan,
y 'ls escolanets

que ab gran cantarella,
ne van incensant
Rey de cels y terra.
Las músicas sonan,
saludan banderas,
la gent tots se postran,
cantan las aucellas,
mentres va passant
Dèu de cels y terra.

Quan ja n' ha passat
los baylets alegres
cullen los penjoys
de las cireretas,
y ab ells, tot saltant,
mentres se las menjan,
van dihent per tot
ab gran cantarella:

La cirereta 'm fa cantá
quan la veig tan vermelleta,
la cirereta 'm fa cantá
quan la veig vermellejá.

MARIA DE BELL-LLOCH.

NOSTRES POETAS

IX

D. JOAQUIM RUBIÓ Y ORS

(MESTRE EN GAY SABER)

Altre dels poetas de qui ab preferencia debém ocuparnos es del Catedratich de nostra Universitát, Vice president de la Academia de Bonas Lletras de Barcelona, D. Joaquim Rubió y Ors. No hem tingut la honra de anar á sas aulas, perque quan nosaltres cursavam difundia sos coneixements á joves de una altre Universitat del regne, mes per axó l' estimém com á mestre, que mestre ha sigut y es per tota la joventut catalana per son bon criteri y erudició, per son saber y bon gust, sa complacencia en ajudar y servir á quans entran per l' intrincat camí de la literatura.

Nosaltres be voldriam fer veure los rasgos principals de sa fisonomía y lo que val aixi en clar talent com en bondat de cor, en purs sentiments com en rectitut de conciencia, mes nostra tasca no ho permét; concretats á fer una ressenya cronológica dels merits literaris de nostres poetas, com d' alguns anys venim fent en las páginas d' est Calendari, no 'ns cap presentarlo de altre manera, prescindint de sa vida moral y fins de tot judici critich de sas obras.

Pesat y pot ser enojós podrá pareixer á algú nostre treball, mes los límits d' una publicació com eixa no permeten mes, ni encara que ho permetessin no 'ns hi atreveriam que saber y criteri nos haurian de mancar pera ferho. Nosaltres no mes apuntém datos, que serian malaguanyats que 's perdesin, pera que una ploma mes competent que la nostra, al fer algun dia lo Parnás catalá, sápiga ahont trobarlos reunits y puga escullir los que á son juhí mes profitosos sigan. Y vaji aixó per dit per quantas ressenyas hem estampát y farém, Déu volent, en las páginas d' est Calendari.

Y ara entránt en materia, dirém que segons lo que hem pogut arreplegar, nasqué eix escriptor y poeta en nostra Comtal ciutat, lo dia 31 de Juliol de 1818. Com se veu naixía en época bastant aproposit pera entrar de plc en lo moviment literari predecessor del nostre que prompte se iniciá en nostra terra y que tan magistralment ha descrit ell mateix en la Necrologia de un de sos mes ilustres companys, lo malográt Roca y Cornét: si hi prengué part díguinho sos contemporans qu' encara 'n restan y parlan d' ell com d' un dels escriptors de mes apreci, y díguinho també aquell bon gust, aquella afició als estudis clasichs, als bons modelos de la literatura, aixís com aquella fe que respiran totas sas obras. que unas vegadas li fan pendre part en la publicació de prólechs y comentaris de obras clásicas y altres lo fan lluytar denodadament á favor dels sacrosants principis de nostra religió católica, ab una série de llibres y opuscols facils y sensills en la forma, nutrits de doctrina en lo fondo, may prou coneguts y estudiats per totas las clases.

Perdónissens aqueixa digressió, perque no entrant de plé los anteriors treballs en nostra ressenya, no hauriam donát á coneixe al escriptor que nos ocupa en una de sas mes importants y fecundas fases. Ara tornant á la nostra, dirém que també arribá á temps pera comensar la série d' estudis que de plé entravan en aquella época á Espanya per las portas de nostra Ciutat, com diu y plenament proba lo eminent quan erudit escriptor D. Antoni de Bofarull en una de sas memorias recienment premiadas. Així es, que se 'l veu acudir á las aulas novament creadas y sortir

ja á exámens publichs de Economía política, en 1836, lo primer any d' establerta eixa cátedra per la may prou ponderada ilustre Junta de Comers, en nostra ciutat.

Dos anys després, en 1838, rebia 'l grau de batxiller en lleys á claustre plé, mereixent la nota de *nemine discrepante.*

L' amor á la ciencia no 'l feya per aixó olvidar la literatura; havía nascut per ella y ab afany s' hi dedicava; per aixó al mateix temps que obtenia tan honrosas distincions publicava en los periódichs locals algunas poesías castellanas y també treballs en prosa. Mes siga dit pera honra de la literatura catalana, bullia en son cap lo renaixement d' eixa, l' amor á la llengua patria, y ja en lo dit any 1838 publicá sa primera poesía catalana, principi d' una série d' altres que dos anys despres en 1841, debian donarli peu pera estampar lo primer llibre catalá de nostre renaixement literari ab lo pseudonim de Lo Gayter del Llobregát, títol de la sua dita poesía.

Desde llavoras se 'l troba constantment en tot quan pugui exaltar las lletras catalanas, no fentli mella 'ls anys quan las veu maltractadas, ni que sigui per una veu autorisada, pera sortir calurosament y ab irrebatibles datos á defensarlas, com aixís ho ha fet recientment en sa memoria sobre l' actual renaixement de la llengua y literatura catalanas, treball acabát y al que remetém á quants desitjen enterarse del renaixement literari catalá. Aqueix mateix sentiment de amor á nostras lletras lo mogué en 1841 quan eixas eran poch menos que olvidadas, á lluytar en lo certamen obert per la Academia de Bonas lletras, y celebrát per rahó de las circunstancias políticas l' any 1842, en lo quin obtingué lo primer premi, per son poema de tres cants titolat «Roudor de Llobregat ó sia Los catalans en Grecia» que consistia en lo titol de soci honorari y una gorra de vellut negre ab una violeta d' or.

Axís mateix en 1840 al donar á llum las poesías de Vallfogona adicionadas, ensajá ab D. Joseph Maria de Grau la publicació de una biblioteca escullida de antichs escriptors (poetas y prosistas) catalans, reimprimint las «Poesías de Pere Serafí» que eran consideradas allavoras com una curiositat literaria.

En lo propi any dirigí la reimpresió del *Romancero de Ochoa*, pera 'l quin va escriure un extens prólech en que, apartantse de la opinió sobre la primitiva forma de la Poesía popular en Espanya, va afegir á aquell diferents romansos allavoras poch coneguts, é hi reimprimí per primera vegada en Espanya lo antich poema del Cid.

Mes tart, reimprimí dit prólech, refundit y enriquit ab nous datos en los números 7 y 9 de la Revista de Catalu-

nya, ab lo títol: *Cual pudo ser la primitiva forma de la poesía popular en España;* treball citát per lo docte D. Manel Milá, en sa obra «De la poesía heroico popular», pag. 33.

Desde dit any de 1840 al de 1844 exercí la plassa de *Poeta del teatre* de Santa Creu, que tenia á son cárrech lo compondrer la lletra dels himnes que 's cantavan y las poesías que 's repartian en dit teatre en los dias de gala. Com á tal poeta va compondrer una loa titulada *Desagravios y homenajes* que 's representá en presencia de S. M. la reyna mare y sas augustas fillas en l' any 1844.

En lo següent any publicá sa obreta *El libro de las niñas*, de tan éxit com que en lo present any se ha imprés sa 21 edició. Apesar de lo treball que lo antedit debia donarlí, no per axió deixava d' estudiar sempre y de conquistár los mes honrosos llors de la ciencia, aixís en 1846 guanyava los títols de Llicenciat y Doctor en Filosofía y Lletras, y al entrar en lo seguent any de 1847, per Febrer, als vint y nou anys d' edat, obtenia per oposició la cátedra de Literatura general y Espanyola de la Universitat de Valladolit, qual Universitat en 1849 li confiava ja lo discurs inaugural del añy escolástich.

Durant lo temps que regentá la dita cátedra, no estigué may en vaga, ans al contrari se dedicá com sempre al treball y al estudi, donant á llum en 1853 la primera edició de son *Manual de Elocuencia sagrada*, de tanta importancia que fou declarada desseguida obra de test per lo gobern.

En 1858 fou trasladát de la cátedra de literatura de Valladolit á la de Historia Universal de nostra Universitat y tan bon punt fou aquí, pera fer veure que no per esser lluny s' olvidava de las lletras catalanas publicá sa segona edició de Lo Gayter del Llobregat, quals composicions novas están fetxadas en sa major part en Valladolit, y del que se reconeix fill lo distingit autor del preciós llibre *El libro de los cantares.* Ab tals merits en favor de nostra literatura, essent un dels primers y principals restauradors de la mateixa, no es estrany que al següent any 1859, al inaugurarse altra volta tan gloriosament com se feu lo renaixement de la institució dels Jochs florals, fos elegit per un de sos Mantenedors, distinció que meresqué altra volta en 1861. Ara devém preguntar ¿perque escriptor de tanta valía persona tan caracterisada en nostras lletras, que tan y tan ha fet per ellas, no ha sigut may nombrát president de dits Jochs ó certámens? ¿será cert, com ha volgut dirse, que la ingratitut s' ha fet plassa entre la joventut literaria catalana? No volém creurho, mes hi ha certs fets que no tenen disculpa.

En 1860 lo claustre universitari li encarregá lo discurs

d' apertura del curs que llegí devant de las reals personas, que com es sapigut se trobavan llavoras en nostra ciutat.

En 1868 publicá son llibre titolat *Apuntes para una historia de la Sátira* que es una colecció de discursos que havia llegit en la cátedra del Ateneo Catalá, que ha honrát en mes de dos y tres ocasions.

En 1871 obtingué lo primer premi en lo Certámen de la Academia Mariana de Lleyda. que consistia en una medalla d' or per sa poesía titolada «La Verge de la Academia.»

Té publícadas varias Memorias llegidas en la Academia de Bonas lletras, que fa temps s' honra ab la sua Vicepresidencia; entre ellas podem citar la escrita sobre Blasco de Garay, la Necrología de D. Joaquim Roca y Cornet, y la ja dita sobre l' actual renaixement de la llengua y literatura catalanas, entussiasta y justificada vindicació de la primácia de nostra literatura sobre la de Provenza. No 'n citém més perque tindriam d' estendrens massa, ja qu' es un dels socis de dita Academia que més la ocupan ab sos travalls. També eix CALENDARI s' ha vist favorescut quasi cada any per composicions poéticas sevas.

Per fi, ha compost ara de poch ab lo títol de *Epítome-preparacion de Historia universal*, una obra en tres tomos pera servir de text de dita asignatura en la Facultat de Filosofía y lletras, y dos compendis de la mateixa ab los títols de *Lecciones elementales de Historia Universal* y *Lecciones elementales de Historia de España* destinats á la segona ensenyansa.

Los premis que ha guanyat en los Jochs Florals son los següents:

MESTRATJE EN GAY SABER

Lo guanyá l' any 1863.

PREMIS ORDINARIS

Los catalans en Africa (*Englantina*, 1860).
Lo triunfo de la Creu (*Viola* 1862).
L' últim Compte d' Urgell (*Englantina*, 1863).

PREMIS ESTRAORDINARIS

La germana de la Caritat (*Ploma de plata ab pedras preciosas*, 1860).

Així comensa la Historia de un fet de caballería, etc., travall en prosa (*Una ploma de plata*, 1862).

Lo doctor Vicens García y sas obras poéticas, travall en prosa (*Medalla d' or*, 1863).

ACCÉSSIT

A D. Ventura Carlos Aribau (*Una copa de palma,* 1863).

X

MARIAN AGUILÓ (1)

(MESTRE EN GAY SABER)

Es un dels quí ab més ardiment y perseverancia proposárense fer reviurer la llengua de la terra, y han contribuhit á ls renaixensa de las lletras catalanas. Encara que sas primeras rimas escritas foren en la parla de Castella, molt prest esdevengué ferm y constant amador de la literatura pátria: y així es, que ja en los anys 1842 y 1843 ressonavan per las montanyas mallorquinas los romansos y glosas que ab sa lira de trovador cantava. De llavoras ensá, sens desmayar un sol dia, ha travallat ab una fe ardenta y may aminvada per la causa que més tart han abrassat tans joves poetas, que son avuy l' esperansa y serán demá l' orgull de Catalunya, Mallorca y Valencia.

Fruyt de llarchs estudis y d' espinosos trevalls bibliográfichs es sa *Biblioteca Catalana* ó sia la taula de totas las obras catalanas que s' han donat á la estampa. Eix llibre fou premiat per lo Govern ja fa alguns anys; y encara que 's comensá la seva esmerada impressió, no ha eixida á la llum per no haverse conclosa. Baix la direcció d' en Aguiló se publica en Barcelona y casa del editor Verdaguer, una colecció d' obras catalanas en volums en 8.º molt ben estampats, notantse entre aquellas obras lo famosíssim llibre de caballería *Tirant lo blanch.* En los viatjes que sovint ha fet lo poeta per l' interior dels antichs realmes hont se parla encara la llengua catalana, reculli molts de romansos populars d' una riquesa y estima notables. Y ademés d' altres travalls, té molt envant lo d' un Diccionari de la mateixa llengua, lo d' una colecció d' adagis catalans, lo d' un altre de rondallas de la terra, y 'l d' un altre de cansons ó corrandas, tot lo qual fora bo, y molt per cert se desitja, que vejés prompte la llum pública.

De sas poesías no se 'n ha fet aplech, encara que se 'n coneixen moltas, impresas en los diaris y revistas, així en Mallorca com en Catalunya. Las que presentá l' autor en

(1) Eixa biografía es tretá de *Las flors de Mallorca.*

los Jochs Florals de Barcelona, en lo major nombre, guanyaren joya. En l' any 1864, obtingué la de honor y cortesía la que porta per títol *Esperansa*, y accéssits *L' Aubada*, *Dessort* y *Goig;* y en 1866 guanyá la mateixa joya lo romans *Això ray*, y la viola d' or y argent la composició religiosa *L' enteniment y l' amor*. En lo mateix any fou proclamat *Mestre en gay saber*, ab motiu de tenir ja las tres joyas que demanan los estatuts del Consistori per poder obtindre aquell desitjat y honrós títol.

Viu en Marian Aguiló del tot consagrat á las lletras desde la seva infantesa; nasqué en Palma lo dia 16 de Maig de 1825, y es avuy bibliotecari de la Biblioteca provincial de Barcelona.

MESTRATJE EN GAY SABER

Lo guanyá l' any 1866.

PREMIS ORDINARIS

Esperansa. (*Flor natural*, 1864).
Això ray. (*Flor natural*, 1866).
L' enteniment y l' amor. (*Viola d' or y plata*, 1866).

ACCÉSSITS

L' Aubada (1864).
Dessort (1864).
Goig (1864).

XI

FREDERICH SOLER

(MESTRE EN GAY SABER)

Tothom recordará que en l' any 1864, en lo Teatre dels Camps Elíseos de la present ciutat, s' estrená una pessa ab lo títol de *L' Esquella de la torratxa*, que alcansá gran boga; que 'l públich hi anava á véurerla ab tot gust, y que revelava, apesar de ser purament de broma, un notable autor dramátich. Aquest no era altre que lo jove y modest rellotjer del carrer d' Escudillers, Frederich Soler, que temerós de sas propias forsas, s' amagava ab lo pseudónim de Serafí Pitarra.

Nasqué nostre poeta en Barcelona l' any 1839, estudiá las

primeras lletras y alguns dels estudis de la segona ensenyansa, y 's dedicá á l' art de la rellotjería. Per instint se dedicá á escriure; mes faltat d' estudis, ab prou feynas materials que li apagavan tota inspiració, y fallantli l' estímul de la vida literaria, ho hauria ja deixat desde bon principi, si sa forsa de voluntat no li hagués fet vencer tots aquells per arrivar á conseguir lo nom estimable y popular qu' ha sapigut ferse.

Reunit ab uns quants companys anava tirant endevant sas aficions literarias, quan haventlo convensut aqueixos de donar á l' escena la dalt dita obreta dramática, y vist l' éxit que va obtenirne tant pel públich, com, per lo nou talent que mostrava, per los homes de lletras, emprengué la publicació y representació d' altres pessas ab lo capritxós títols de *Singlots poétichs* parodias, com *L' Esquella*, de obras dramáticas escritas en castellá.

Es precís confessar, no obstant, que ja avans, en 1863, havia trovat editor, D. Ignocent Lopez, pera algun de sos ensaigs *pitarreschs*, essent la primera obra publicada la revista cómich-bufa en vers catatá vulgar, de *Il Profeta.*

Després, vist l' éxit de sas obras representadas, entre las que n' hi ha algunas com *Las carbassas de Montroig*, *Cosas del oncle* y altres, escessivament cómicas, s' establí á l' any 1865, en lo Teatre del Odeon, la societat *La Gata* destinada á dar vida escénica á las *gatadas.*

Tot aixó l' ajudá pera dedicarse més á la vida literaria, aixi es que se 'l veu coloborar en lo ben escrit y notable senmanaris *Lo Tros de paper*, en los anys 1866 y 1867, com després en los populars periódichs senmanals *La Rambla*, en 1867, *La Pubilla*, en 1868, *La Barretina*, en 1867 y 68, y algun altre; publicar, ab ajuda d' altres escriptors, l' almanach catalá *Lo Xanguet*, y donar á la estampa l' aplech de versós catalans *Gra y Palla,* com á preludi de las coleccions sérias, que després ha publicat ab bona estima, los *Cuentos de la vora del foch* y *Cuentos de l' avi*, abdos en 1867, y més recientment, l' any passat, la luxosa é important colecció de *Poesías Catalanas*, obra dé verdader mérit.

Mentres tant, en la coloboració dels dalt referits periódichs y, sobre tot, ab la representació de sas gatadas, anaren formantse son gust literari, son coneixement de la escena, sa acertat y just criteri, així es que molt poch temps després, á comens del any 1866, lo 6 d' Abril, estrená *Las joyas de la Roser*, drama que demostrá en ell un verdader autor dramatich.

Desde llavoras, més popular cada dia, més estimat del públich, infatigable sempre, fent sevas Empresas y companyías escullidíssimas, fundant lo Teatro Catalá, no hi ha

hagut any que no hagi posat en escena dos, tres ó més obras dramáticas corresponents á tots los géneros. Així es que á més de las gatadas representadas anteriorment, que son onze: *L' últim rey de Magnolia, L' esquella de la torratxa, Los héroes y las grandesas, Lo castell dels tres dragons, Ous del dia, La vaquera de la piga rossa, Lo cantador, La venjansa de la Tana, Lo boig de las campanillas, Las píldoras d' Holloway* y *La butifarra de la Llibertat;* podém citar com a sos dramas y comedias, las següents: *Las Joyas de la Roser, Las modas, ¡O rey ó res! La rosa blanca, Las francesillas, La sabateta al balcó, La Urbanitat, Las papallonas, Las euras del mas, La bala de vidre, Lo collaret de perlas, Los egoistas, Lo Veguer de Vich, L' apotecari de Olot, Los polítichs de gambeto, Lo Rector de Vallfogona, L' Angel de la guarda, La dida, La Creu de la masía,* en coloboració de D. Manel de Lasarte, *Lo plor de la madrastra, Los segadors, Lo didot, etc.*

Las comedias en dos actes son: *Lo punt de las donas, Un mercat de Calaf, Las carbassas de Montroig, Un ciri trencat, Lo rovell del ou.*

Y sas sarsuelas *Si us plau per forsa, Los pescadors de San Pol, Donya Guadalupe, Los estudiants de Cervera, La festa del barri, A posta de sol, La fira de San Genís, La Rambla de las Flors.*

En totas ellas mostra Frederich Soler un domini complert del teatre, un coneixement perfet del públich, una gran potencia dramática y una observació profunda de giros, usos, costums y modo d' ésser de nostre poble.

També ha escrit en castellá, havent compost fa molts anys un drama ab lo títol de *Juan de Fivaller*, y en 1871, un altre ab lo de *El Conceller y el Monarca*. També ha publicat un poema novelesch titolat *La batalla de la vida*, y distintas poesías, y traduhit per ell mateix de sas *Euras del mas*, la *Hiedra de la masía.*

Faltábali á nostre autor demostrar qu' era tan bon poeta com autor dramátich: á aquest fí lluytá en los Jochs Florals, y tothom recordará lo triunfo que obtingué en los del any 1875.

Los premis obtinguts en aquells son los següents:

MESTRATJE EN GAY SABER

Lo guanyá l' any 1875.

PREMIS ORDINARIS

Lo Baster de l' esquirol (*Flor natural*, 1872).
Lo Cant dels aucells (*Flor natural*, 1875).
Los Companys de Sertori (*Englantina*, 1875).

PREMIS ESTRAORDINARIS

La bandera de Santa Eularia (*Joya* oferta pel Senyor Bisbe, 1875).
La batalla de Ilerda (*Joya* oferta per la Diputació de Lleyda, 1875).

ACCÉSSITS

Lo mantell de la reyna (1875).
Sibila (1875).
La mort del Laletá (1871).
La batalla del port (1877).
Lo pou de San Gem (1876).

MENCIONS

Avant (1875).
Lo pacte de Pedralves (1875).
Lo sagrament d' En Jofre (1875).
Los ramors del bosch (1875).
L' anell de Coradí (1876).
La monja (1875).
La sardana (1875).
La creu del fossar (1865).
Las bodas (1876).

F. Maspons y Labrós.

L' ORFE

SONET.

A mon respetable amich, lo mestre En Gay Saber, Francesch Pelay Briz.

Senglotejant, espellifat fent via
y envolt per lo torment que 'l desconhorta,
la dolça caritat, de porta en porta,
cercant va l' orfe sense nort ni guia.
Gemechs exhala y, famolench, lo dia
trascorre veu ab la il-lusió mitx morta;

pero un ressó que tot son ser conforta,
«¡Avant!—li crida.—¡Deu al bó premia!»
Y avant segueix... Quan febrosench espera
ovirar l' hermós arch de la bonansa,
y alsant á Deu una plegaria vera
mitx abatut sobr' un pedrís descansa,
passa prop ell la humanitat rastrera
y encar que 'l veu, indiferenta avansa!

ENRICH FRANCO.

LA CAPSA DE TABACH

Estant Frederich II de Prussia en un balcó de son palau, vegé de qua d' ull com en la sala cert patje li prenia una polsada de la capsa que s' havia deixat damunt d' una taula. Quan lo jóve estigué llest, se li girá 'l rey, dientli:

—¿T' agrada eixa capsa?

Lo patje, vergonyós y espantat, no respongué.

—¿T' agrada eixa capsa?— repetí Frederich imperiosament.

—Es molt bonica, respongué 'l jovencel tot tremolant.

—Donchs quédatela — feu lo rey,— pera dos es massa xica.

LOS ROMEUS DE MONTSERRAT.

—Peregrí, bon peregrí
lo del mantell d' escarlata
á qui d' escuders y patjes
tan gran estol acompanya,
qué vens á oferí' á la Reyna,
la Reyna de las montanyas?
—Las despullas dels xechs moros
qu' he guanyat en cent batallas.

—Peregrina dels ulls blaus,
la del faldellí de grana,
que front baix y cabells solts

pujas la montanya santa,
  qué vens á portá' á la Verge
que te 'n eix cim sa morada?
—Los joyells que m' han ofert
sent de torneixs soberana.

  Peregrí, vell peregrí
que peus nus aquí pujavas
lo bordonet en la ma
y en lo bordó la carbassa,
  de la Nina moreneta
qué á dar vens á la cabanya?
—Las petxinas que he cullit
del Jordá en l' ardenta platja.

  Y tu; devota nineta,
la del giponet de sarja,
la del faldó d' estamenya,
la de las mitjetas blavas,
  Qué dus á la qu' es la Estrella
de la terra catalana?
—Un cor amant y eix ramet
de violetas boscanas.

  Lo cor es pur com la perla
dins la petxina tancada,
las violas una á una
ab ma suhor he regadas.

  Romeus que devots pujau
per la montanya serrada
los caminals de pendons
y l' ayre omplint de tocatas,
escoltau lo que l' abat
de aqueixa sagrada casa
inspirát per sa senyora
fiu de aquellas presentallas.
  De las despullas dels moros
de fi argent xexanta llantias
pera cremar dia y nit
devant de la imatge santa.
  Ab los joyells dels torneigs
guarní la daurada cambra
hont la Verge á reys y pobres
acull ab dolsa rialla.
  Las petxinas del romeu

en las mans las ha penjadas
de la qui al que se las besa
á doll derrama sas gracias.
Y del cor y 'l ramellet
que la nina catalana,
perfumats ab sant amor,
á la Verge regalava,
Ne fiu la mateixa Verge
pel Nin que sosté 'n sa falda,
del ram un núvol d' encens
del cor d' amor pur un' ara.

JOAQUIM RUBIÓ.

Setembre de 1869.

UNA DONACIÓ

DEL REY JOAN I AL MONASTIR DE MONTSERRAT.

La devoció dels catalans envers sa celestial patrona la Verge Santa del Montserrat ha sigut sempre grandíssima, constant y universal, distingintse, no sols totas las classes del poble, si que també, ademés d' alts dignataris y de princeps de l' Iglesia, los ilustres Comptes de Barcelona, los preclaríssims reys d' Aragó y últimament los poderosos monarcas d' Espanya, en deixar valiosas probas de sa pietat pera enriquir lo preciosissim tresor del célebre monastir que guarda, com á joya mes preuhada y estimable, la venerada y antigua imatge de la Mare de Deu.

Un dels reys del casal aragonés que mes amor li demostráren, fou En Joan I *l' aymador de la gentilesa y protector de la gaya ciencia*. Essent infant, nos diu En Pere Serra y Postius en sa obra *Epítome histórico del portentoso Santuario y Real Monasterio de Nuestra Señora de Monserrate* que (segons constaba, quan l' escribia, ó sia á la primera meytat del segle passat, en l' archiu de dit monastir) concedí, ab data del 27 de Novembre de 1372, privilegi de protecció y salvaguardia á favor de tan santa casa. També sa segona muller, la reyna Na Violant professá á la *moreneta Verge* un piadós afecte, per manera qu' en Octubre de 1387 pujá á peu y descalsa, y en Agost de 1393 sols á peu, la costa de la montanya fins al monastir, sens dupte en compliment d' algunas prometensas. (*Archiu general de la Corona d' Ara-*

gó, registres 2.053 *fol.* 34 *y* 1966 *fol.* 37). Poch després, lo rey Don Joan, gran defensor del misteri de la concepció inmaculada de la Verge, demostrá la devoció que tenia á la Madona de Montserrat, ab la piadosa dadiva que feu, en 5 de Novembre del mateix any últimament citat 1393, «*per reverencia de Nostre Senyor Deu é devoció que havem al Monastir é asgleya de madona Sancta Maria de Montserrat*», d'una apreciable reliquia que tenia á Barcelona, com se desprén de la curiosa é inédita escriptura, felisment vinguda á nostres ulls, tot repassant las contengudas en los protocols del notari de Barcelona en Joan Eximini. Díu aixís:

«Sit omnibus notum Quod ego Simon de godenchs presbiter comorans in Monasterio beate Marie de Montesserrato, confiteor et recognosco vobis Petro palacii armerio civi Barchinone tenenti claves archivi domini Regis, quod vigore cuiusdam littere per venerabilem et religionum priorem dicti Monasterii Beate Marie de Monteserrato vobis misse ac per me vobis presentate et tradite cuius littere suprascriptum est tale *Al molt honrat senyor En P. Palau.* Et tenor ipsius littere sequitur sub hiis verbis *Senyor prech vos que liurets al portador de la present lo ferre de la lança daqueus scriu lo senyor Rey ab la letra testimonial. E si res vos plau que fer puscha fiançosament meu scrivets. Data á muntserrat a VIII de Decembre-Humil prior de muntserrat aparayllat a vostre honor.* tradidistis et deliberavistis michi vigore litere preinserte illud ferrum quod tetegit in ferreo lancee cum quo Christi latus fuit penetratus in cruce suspensus quodquidem ferrum fuit datum et concessun dicto venerabili priori per dictum dominum Regem ob devocionem quam habet erga dictum Monasterium et Ecclesie beate Marie de Monteserrato prout dictus dominus Rex vobis notifficavit et mandavit per quandam litteram papiream patentem cum eius sigillo secreto cere virmilica sigillatam tenoris qui sequit *Lo Rey. En p. palau. Com nos per reverencia de nostre senyor deu e devocio que havem al Monastir e asgleya de madona Sancta Maria de Muntserrat haiam atorgat al prior daquells lo ferre tocat al ferre de la lança ab lo qual longi toca e obri lo costat de Jesuchrist penjant en la creu loqual ferra tocat al ferre dessusdit de longi vos tenits en vostre poder. Manam vos espressament que lo dit ferre ensemps ab la letra testimonial sobre allo feta deliurets e donets al dit prior o aqui ell vos fara saber en nom seu tota vegada que per part sua request ne secrets. E aço per res no i mudets. Data en Tortosa sots nostro sagell secret a V dies de Noembre en lany de la nativitat de nostre senyor Mcccxctres. —Rex Johannes.* Et suprascriptum est tale *Al feel tinent les claus de nostre archiu en p. palau.* Et ideo renunciando ex-

ceptioni dicti ferri non habiti et non traditi et doli in huiu rei testimonium facio vobis presentem apocham de recepto. Actum est hoc barchinone decima die mensis Decembris, anno a nativitate domini M° ccc° xc° tercio.—Sig✠num Simonis de godenchs predicti qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt discretus Raymundus de cumbis presbiter beneficiatus in sede barchinone et petrus johannes martini notarius.»

Ni en dit autor Serra y Postius, ni en altres qu' al efecte havem examinat, ni en lo *Compendio historial ó relacion breve y verídica del portentoso Santuario y cámara angelical de Nuestra Señora de Monserrate* etc., anónim publicat en lo segle passat y per lo tant avans del incendi del Monastir á príncipis de la present centuria quan la guerra del francés, lo capítol XV de qual llíbre conté una copiosa llista de totas las principals sagradas reliquias qu' allí existian, havem trobat menció alguna del fet de la donació, ni de la existencia d' aytal reliquia. Tal volta fou posteriorment destinada á altre lloch diferent? Ho ignorem. Servesca, n' obstant, la noticia desconeguda que nostre document descubreix, al futur historiador crítich del Monastir de Montserrat.

Notarém, per últim, que 'l mateix escriptor Serra, curiós rebuscador de antigüallas, nos espresa en dita obra que l' abat de Poblet Fr. Baltasar Sayol (1716 á 20) en sa *Historia ms. de las Grandezas de Poblet*, refereix com lo predit Rey En Joan I havia ofert enterrarse á Montserrat, pero absolt, després de mort, per lo Papa, de semblant promesa, fou sepultat á Poblet, com á panteon, est cenobi, dels monarcas que regian la prepopent confederació catalano-aragonesa.

Barcelona 8 de Septembre de 1877.

Andreu Balaguer y Merino.

EPÍGRAMA

Tant á un poeta li agradava
lo que de vell feya olor,
que las paraulas usava
més antiguas que trobava
quan més estranyas millor.
Y si acás un descarat

se reya de son afany,
esclamava de mal grat:
—Si troba algun mot estrany,
respéctilo per la edat!

E. Estorch.

Terra de romaní,
terra de poch ví.

LA MORT DE MOISÉS

Inveni portum: spes et fortuna válete.

Com lo sirvent á lo proscrit desperta,
Quan l' hora arriba de torná á la pátria,
La mort, en nom de Dèu, avuy me crida.
¡Adèu! fills de Judá, Moisés us dexa.—
Diu á sòn poble lo profeta y plora.
Tots l' escoltan, y s' ou en lo silenci
Lo vent que vé de la promesa terra
Passar suau entre lo bosch de palmas.
—¡Adèu! fills de Judá. Quan lo sol torne,
Ja prop d' ell estarè; quan la nit vinga,
Vetllarè aprop de Dèu per vostra gloria.—
Y lo sol, que se 'n vá, ja diu als núvols
Que en l' horizont un llit de foch li fassan.
—De la cim del Nebó se veu la terra,
La terra que mon Dèu volgué prometrerm',
Y al fons de la vall sò, morir me sento,
Lo mont es alt, jo vell, curta ma vida;
¡No la veurè!—Y un ¡ay! llansa 'l profeta.
Dos vells soldats, plorant, vers ell s' acostan.
Ab tu d' Egipte vam sortir, li diuhen;
Y sols abdos restém de la gentada
Que 't vá seguir quan Faraò vá cáurer.
Ab naltres vina, á la montanya puja;
Forsa encara tenim per sostenirte.—
Y de genolls, los fills de los que un dia
Amortallar á lo potent egipci
Van véurer per la onada, á Moisés veuhen
La montanya pujar, y per ell pregan.

Lo sol cau y se 'n vá; roig com á flamas
Sos darrers raigs cap á la terra envia.
—Amichs, crida Moisés, la nit s' acosta,
Lo cim es lluny, torném cap á la tenda.
—¡Amunt! ¡Amunt! los vells soldats responen.
Tu tambè un jorn, quan del crudel Egipte
Tregueres á Israel per deslliurarla,
¡Avant! vas dir. ¡Avant! ungit profeta.—
Y á caminar sens aturarse tornan.
Ja falta lo camí, de rochs y espinas
Muralla insuperable se 'ls presenta.
—¡Amichs! crida Moisés, aquí dexaume
Y aquí morirè en pau.—¡Avant! responen.
La mar un jorn per ton voler vá obrirse.—
Y rochs y arestas los soldats ja passan.
Ja vá á morir lo sol, Moisés sospira.
Ja 'prop som de lo cim, li mancan forsas.
¡Un pas més y la terra podrá véurer!
Y dòna un pas Moisés y 'ls ulls acluca.
—Es ma esperansa, diu, es ma esperansa,
¡Ma derrera esperansa, y la puch pérdrer!
Amichs, ¿la terra 's veu?—Mira, profeta,
Lo paradís qu' un jorn nos prometias.
—Sí, la terra ¡la pátria de mos somnis!
Lo fill d' Amrám, obrint los ulls, esclama:
Miráula, es lo bressol de lo Messías,
Y de la eterna vida la penyora.
Miráula, amichs, més falaguera y bella
Qu' en somnis la vegí. ¡Ay! au que rápida
Vas á sos boscos y á sos prats, atúrat,
Morir mira á Moisés, lo sant profeta,
D' Israel lo capitá, lo rey, lo jutje,
Plorant d' engúnia y envejant tas alas.
Terra de promisió, cent y cent voltas
Benehida de Dèu pe 'ls segles sias,
Y la nissaga d' Israel, sas tendas
Entre tas palmas pera sempre axequi.
Vol Dèu, senyor de lo creat, que un día
En lo sarsal encés parlá en Egipte,
Que si un jorn d' Israel los fills lo negan,
En ton suau Jordá renten sa culpa.
Vol Dèu que s' alse en tos jardins la vila
Que á Palestina rublirá de gloria;
Que 'l marbre donga las columnas altas,
L' or, lo vell capirell de lo sant temple,
Y qu' en mitj d' or y de grandesa, naxe
En pobra estable lo diví Messías:

Vol Dèu que serves la esperansa célica
Del daurat avenir, mentres cobrexen
Las tenebras lo mòn, y vol ¡ay, pátria
Dels somnis de Moisés! que lo profeta
Que 'l poble de Judá cap á tu guia
De sant amor per tu mirante mória.—
Y sense forsas ja, sufrint, exánime
Cau en terra Moisés.—¡Mestre! li cridan
Sos amichs ab dolor y s' agenollan.
—¡Adèu! ¡Per sempre adèu! senten murmura,
Nits del desert, somnis de goig, de febre
Visions espaventables, esperansas,
Dubtes, dolors, enutj del irat poble,
Y fam y set y cansament y engúnia.—
Y 's va apagant sa veu, com só d' un arpa
D' un serafí qu' al mon per lo cel dexa.

FREDERICH SOLER.

RÉTOLS

En un carre de Paris hi havia un sabatér que era molt presuntuós y que creya que la gran farrolla dona clientela; per axió s' esmaginá ferse pintar un lletrero molt vistós ab lletras ben llampants y grossas, que diguessin «Al millor sabater de Paris» y una nit lo posá sobre la porta de la botiga, que fou la admiració de tothom que passava a l' endemá.

Mes avall hi havia un altre sabater que al veure aquell burgit de gent s' hi acostá y al reparar en lo que era, va dirse entre sí mateix: No 't te de guanyar.

Y á l' endemá al matí posa un lletrero á la seva botiga que deya «Al millor sabater de Fransa».

Carré avall n' hi havia un altre y ell que no volent ser menos; posá un altre lletrero que deya «Al millor sabater de Europa.»

Heuse aquí que seguint encara lo mateix carrer hi havia un altre botiga de sabater, y tots los vehins, y fins los mateixos altres sabaters, que veyan aquella lluyta, se posaren atents á veure quin lletrero posaria.

Passá un dia, ne passaren dos y 'l sabater no posava res.

—Bá, ara si que 's veu que 's dona per perdut.

Mes passá lo tercer dia y ell que posa un lletrero que deya:
«Al millor sabater del carrer.»

LA VIDA

¡Si n' es, Déu meu, de penosa
la carrera d' aqueix món,
de abrïulls per tot sembrada
que un temps apareixen flors,
mes que, al cullirlas las mans,
espinas ne deixan sols!..
¿Es altra cosa la terra
qu' estranya y ampla presó
quinas cadenas cruels
ne forman nostras passions,
que si avuy 'ns afalagan,
demá nos umplen de dol?..
¿Quin estel brilla pel home
que no s' enfosque dejorn?
¿quina es la il-lusió mes bella
que no 's dissipe ben tost?..
La calma de la infantesa
que, com tranquil rierot,
reflecteix del nin la vida,
se torna en mar tempestuós
tan prompte com son cor tendre
ne combaten las passions.
La joventut candorosa
que viu de tendres recorts,
se creu trobar en la vida
dels plahers la dolsa font;
mes ben prest ab distint prisme
veu en ella que l' amor,
la amistat, la fé y la gloria
sols bellas mentidas son!..
Si 'l jove ne arriba un dia
á serne vell, los dolors
que contra d' ell se conjuran
ab pertinacia major,
matan son cos, com mataren
avans las feras passions
l' adorada pau del ànima,
del pensament la il-lusió!...

¿Quí, pus, d' eixa vall de llágrimas
no s' ha de cansar, Senyor,
si á tots abat lo feix greu
dels pesars y dels dolors,
pelegrins crusant la via
hont, per despullas, del cor,
ne deixan bossins qu' esberlan
los desenganys de lo mon?..
Si tal es, donchs, eixa vida,
desterro trist y penós,
hont l' infant n' entra ab vagits
y lo vell ne surt ab plors;
felís qui tranquil la deixa
ab lo falaguer consol
de que al fi s' atansa l' hora
de lo sempitern sojorn!..

Enrich Claudi Girbal.

Girona, 1867.

INSTRUCCIÓ POPULAR

Se ha dit que la intel-ligencia goberna 'l mon, y en efecte aixi ho acredita la experiencia dels sicles; pero, no se ha de olvidar may que á la intel-ligencia ha de unirse indefectiblement lo bon sentit. Deixant á part antichs exemples, sobre tot los que donáren grechs y romans, basta per demostrarho la actual centuria. Era Napoleon superior en facultats mentals als demés potentats de son temps, y tothom sab com arribá quasi á dominar del tot lo continent de Europa. Lo gegant fou á la fi vensut, mes això no pogué verificarse fins que li oposaren á mes de la força purament material, una suma major de intel-ligencia y bon seny que la suma per ell representada. En aquesta época de guerras científicas, cada dia va essent mes incontestable la asserciò al principi de aquest escrit sentada. Y com la intel-ligencia aumenta á mesura de la instrucciò que reb l' hóme; y com, en realitat, saber equival á poder, véus aqui perqué després de las grans lluytas internacionals procuran los vencuts, molt prompte, fer pujar lo nivell de la ensenyansa publica, á fi de que creixia la força de resistencia al enemich. La lliçó de Crimea doná á la Russia ocasió de elevar intel-lectualment, al mateix temps que moralment, á gran

part de sos habitants; la lliçó ultimament rebuda per la França produhí en aquesta nació il-lustre lo mateix efecte, venint á regoneixer la superior cultura dels vencedors las altras nacions mes importants entre las quals la gran Inglaterra, ahont se manifestá de súbit un irresistible moviment de opinió, encaminat á millorar lo estat intel-lectual del poble, moviment que está ja avuy donant resultats brillantissims, gracias al bon judici y al verdader patriotisme que caracterisa á la nació inglesa que de bon grat fa sacrificis pecuniaris molt considerables en benefici de la instrucció universal.

Y en aquesta, terra nostra, terra un temps de grandesa perqué ho era de bon enteniment, ja sabem tots lo que está succehint. En pobles y vilas hi ha mestres de escola, pero mestres que se han de acostumar a tota classe de privacions y de miserias, fins alguns de ells, á morir lentament de fam. Axò ho sáben perfectament certs cortesans de pobres multituts, devant las quals declaran en molt alta veu al poble espanyol lo primer del mon en las vias del progrés humá. Jo he tingut la trista ocasió de haber de llegir comunicacions oficials enviadas per un municipi, cathalá per' major pena, ahont, en nom de la llibertat, en nom de la soberanía del poble y de la autonomía comunal, se decretaba la destitució del mestre, junt ab la supressió del estudi de primeras lletras.

Y ara, que cada hu fassa lealment sobre tot axó son commentari.

LLUIS CUTCHET.

Barcelona, Octubre 1877.

Á SABADELL

AB MOTIU D' HAVER MERESCUT LO TÍTOL DE CIUTAT

Pátria aymada de mon cor,
Manchéster de Catalunya,
soch ton fill, ton trovador,
que, enardit, lo plectre empunya
per cantar en ton lloor.

Só 'l qui porta per divisa
la vera imparcialitat;

no só 'l poeta qu' idealisa,
só l' hom que materialisa,
só l' qui canta la vritat.

Avuy es jorn d' alegría
y 's regositja mon cor,
l' ayma de goig s' extasía
y sols per tu, pátria mia,
canta 'l jove trovador.

Boga en popa lo baixell
de ta industria sempre ufana,
proclamant qu' es Sabadell,
lo més rich y hermós joyell
de la terra catalana.

Si no tens cosas fastuosas
com á mostra de riquesa,
tens com joyas més preciosas,
ximeneyas magestuosas
que publican ta grandesa.

Llensant fumera negrosa
que s' escampa per l' espay,
diu al mon molt ufanosa
que Sabadell la industriosa
no será vensuda may.

Rahó, per cert, innegable,
clama del fum l' espiral;
la ximeneya admirable
es baluart inespugnable
de la industria nacional.

Las que s' alsan altaneras
negre fum á vomitá',
diuhen clar y ab veus senceras
que donan ab sas fumeras
á deu mil obrers lo pá.

A deu mil, que ab la cridoria
de sa máquina galana,
conquestan per nostra gloria,
una página en la historia
de la industria catalana.

Ciutat avuy n' ets nombrada

per serne mereixedora,
y al auzir la batallada
que tal nova t' ha donada,
no t' has alsat com senyora,

Probantme, pátria del cor,
que no dorms sobre 'ls llorers
qu' has conquerit ab ardor,
quan respon á eix gran honor
lo trich, trach, de tos talers.

Sabadell, pátria encisera,
hont la llum del sol vegí
per la vegada primera,
hont viu l' ayma falaguera
y ahont desitxo morí',

Vila ja erats venerada
y apreciada de tothom,
ciutat, serás admirada;
Sabadell, ma pátria aymada,
feste digne del téu nom.

Manel Ribot y Serra.

Sabadell 23 Abril de 1877.

LITERATURA POPULAR BOLONESA.

(D.ª Carolina Coronedi-Berti.)

Deyam en un de nostres articles *El dia de difuntos* publicat en la *Revista histórica* y en la *Rivista di letteratura popolare*, que veu la llum pública á Roma que, avuy per avuy, es potser la Italia, la nació que ab mes asiduitát y constancia se dedica al conreu de la literatura popular.

En lo aficionats que som á ella y per los coneixements que hi havém adquirit, be podém casi asegurarho, y encara podém afegir mes, per tal que 'ns requi parlar de nosaltres mateixos, y es que es tanta la plenitut de vida de que gosa y tal lo caracter espansiu d' ella, fill d' axó mateix, que ha sigut prou, lo que arribés á noticia sua, de que ab mes ó menos acert nos dedicavam al cultiu de tot lo tradicional ó popular de Catalunya, pera que tot desse-

guit nos hagim vist honrats ab la amistat de los mes capdals escriptors que á dits estudis se dedican en la predita terra.

Lo ilustre D' Ancona, y Comparetti, l' autor del célebre *Virgilio nel medio evo*, colectors dels qüentos y cants populars del Nort d' Italia; l' erudit y consciensut Pitré, colector de tot lo tradicional de Sicilia, que per esser molt é important li ha donát preclara y distingida nombradía; Bernoni, que té coleccionats los cants, supersticions, jochs, tradicions, qüentos, llegendas, endevinallas y creencias de Venecia; Martino, colector de la tradició de Noto y Guastella que ha publicát los cants y costums populars de Modica, aixis com Raeli, los tres en la Sicilia; Imbriani, de nom tan conegút per sos quentos Florentins y Milanesos; Nutricanti, del Lecce; Papanti, de Liorna; Teza, de Pisa, etc. tots á una nos han fet mercé de sas obras, importantíssimas baix tots conceptes y las que son mostra de la vitalitat de las respectivas literaturas provincials italianas.

Si altre proba no hi hagués de que las literaturas provincials en general, se senten cridadas á una nova vida, com responent á una apremiant necesitát del poble, y que per lo mateix malament se pot pretendrer per una de ellas, la Provensál, ab una insistencia un bon xich massa constant y estranya, la maternitát y reconegut influxo sobre totas las restants provincials literaturas, y entre ellas la catalana, Italia sola fora prou pera probar lo contrari, ja que enterament apartada de aquella y ab reconeguda independencia fins entre las de dintre de la nació mateixa, presenta un moviment espontáneo y viu, cada día mes creixent é important, que en mitj de llur varietát y discrepancia, dona fama y gloria á la nació que lo sustenta.

Per aixó Italia tota, la nació en conjunt, se enorgulleix de ellas, ben al revés de lo que malaguanyadamente succeheix en la nació nostra, y las anima y alenta, cosa á la qual responen aquellas ab tota eficacia, publicant per medi dels consciensuts escriptors que las conrean, ben escritas obras, las que fan precehir regularment de gramáticas locals, facilitant ab aixó l' estudi comparatiu dels diferents idiomas y dialectes de la nació italiana, y fent l' estudi mes complert.

Ocupats nos trobavam en saborejar las moltas bellesas de las valiosas obras dels escriptors dalt dits, quan ha vingut novament á sorpendrens altra manifestació d' eixa vida provincial, de las quatre obras y galant carta que ha tingut la dignació de remitirnos l' ilustre escriptora bolonesa donya Carolina Coronedi-Berti.

Y donchs que 's tracta de una senyora y d' escríptora tan

distingida, sigans permés lo ocuparnos d' alguna d'ellas, fent notar avans la rara coincidencia d' existir en Italia una escriptora de nom y apellido tan semblants á altre escriptora espanyola, D.ª Carolina Coronado, honra com aquella de sa respectiva patria; y agrahint, com d' agrahir es, y molt á la primera, lo plaer y orgull que mostra al sentirse com diu, correr per sas venas noble sang espanyola.

Fa ja temps, habiam rebút un qüento en bolonés publicát per la escriptora que 'ns ocupa, baix la titol de *La fôla del muretein* (Lo qüento del morét) del que vam tenir ocasió d' ocuparnosen en la dita Revista histórica: també, al volguer fernos ab un exemplar de la important colecció Napolitana de cuentos, *Lo cunto de li cunti*, de G. B. Basile, ó sia de Abbattutio, conegút per lo Pentameron, no tinguerem altre recurs qu' acceptar una edició en llengua bolonesa, que vejé ja la llum pública en 1872, ab lo títol de *La ciaglira dla Banzola* etc; axís mateix sabém d' altres escriptors en dita llengua, entre ells, lo Dr. Lotto Lotti, autor de la obra *Rimedi per la sonn da lezer alla Banzola* y Climent Blondi, que ho es del poema *L' asuada;* tot lo qual proba be la importancia que te la literátura provincial de dita comarca de Bolonia.

Mes qui ab sa constancia y estudi, li ha donát lo verdader impuls, es la distingida escriptora de qui 'ns ocupem, la Sra. Coronedi-Berti, donantli dos de las mes necesarias obras, com son una gramática (Bologna-Monti-1874) y un diccionari italiá bolonés, que va á publicar, acabát y complert, y en lo quin hi ha invertit quinze anys de constant treball y estudi.

Sas especials aficions, no obstant, se refereixen á la literatura popular; y es important y curiosa sa colecció de qüentos populars, publicada ab lo títol de *Novelle popolari bolognesi* (Bologna. Tip. Fava e Gavagnani, 1874-in 4-130) la qual conté vint y un qüentos sumament notables, en los que s' hi notan moltas analogías ab los nostres qüentos populars, com tindrèm ocasió de demostrar quan publiquem lo quart tomo del Rondallayre; axís com també es curiós é important altre treball seu sobre Botánica popular.

Empero, avuy sols aném á ocuparnos del treball ú opuscol que 's refereix á las supersticions ó creencias populars bolonesas. (*Di alcuni usi popolari bolognesi*) publicat á Florencia l' any 1872.

En tres parts podém dividirlo: una que tracta, de las que tenen lloch ab motiu de algunt sant ó festa determinada; altre que 's refereix á las generals del poble y altra á las diferents estacions ó temps del any.

Respecte de las primeras trobém en la festa de la Epifa-

nia moltas de las creencias que en altres paissos tenen lloch en lo dia de S. Joan. Ja diguerem al tractar en un altre article *La festa de S. Joan* de un dels llibres del Sr. Martino, de Noto, que en eixa comarca, en la referida festa las jovenetas saben qui será lo seu marit eixint á trench d' auba á la finestra y sentint la veu de algun jove; en Bolonia te lloch eixa creencia, referintse á la sort en general, y particularment á la de contraurer matrimoni, en la festa dels Reys. A la matinada s' alsan las noyas y eixint al balcó ó finestra, dihuen hermosa es la primera pasqua de l' any, ¿quina bella nova 'm porta aquest any? Y escoltan lo que dihuen los primers que passan pel carrer, tenint las sevas paraulas com una resposta á la pregunta feta y trayent d' ellas un bon ó mal sentit pera deduirne lo pervindre.

També en lo mateix dia, la joveneta que vol saber si 's casará dintre aquell any, se calsa una sabata á la punta de un peu y desde l' ultim replá de una escala la llensa á daltabaix; si la punta cau de cara á l' entrada, senyal de que se casará aquell any, si al revés, cau de cara á la escala, permaneixerá soltera.

Igualment se pren un anell, un vaset ple de cendra, un altre ple d' aigua y una clau, se posa cada un d' aquets objectes á un racó del cuarto ben tapats, y se fa entrar una de las noyas que volen fer la proba; si troba l' anell, te segur lo casarse; si la clau, tindrá aquell any lo govern de la casa; si la cendra pot estar certa de morirse; y si l' aigua vessará moltas llágrimas.

Altres, al ficarse al llit, clavan tres agullas de cap á la punta del cuixí, una vermella, una altre blanca y la terçera negra; una volta lo llum apagát barrejan las agullas y escullintne una, la posan al altre extrem del cuixí. Al primer raig de llum del següent día, miran quina sort han tingút: si hi troban la agulla vermella, aqueixa será bona; si la blanca, no cambiará lo seu estát, mes si hi troban la negra, correrán perill de mort.

Altre de las creencias curiosas, se refereix al dia de cap d' any. Es precís posar atenció á la primera persona que 's trobará al eixir de casa; si es un home, es de bon auguri; mes d' un y sobre tot tres encara millor; mes si es un geperut, mes grossa es la ventura, y no cal dir si es un capellá geperut, que allavoras ja 's pot dir que la fortuna es seva. Al contrari si es una dona y desgraciat del que la troba gepuruda. Lo mateix succeheix respecte á la primera visita que 's reb, ó al primer regalo que es de gran sort que siguin flors á menos que hi hagi alguna punxa, que allavoras entre l' alegria s' hi barrejará lo dolor.

També te lloch en aquest dia, segons diu, la proba del

plom fos pera saber la classe ó condició del marit que 's tindrá, y que entra nosaltres se verifica en la nit de S. Joan.

Aixis va describint diferentas creencias de varias festas, com la de que se salvarán los animals que 's duhen á benehir lo dia de S. Antoni, com se creu també entre nosaltres, organisantse luxosas cabalgatas; altres referents al dia de S. Joan y altres; totas ab estil animat y viu, interessant y agradable.

Respecte á las creencias generals, ó sia las que 's refereixen als actes comuns de la vida, posa entre altres la de que lo estornudar lo dilluns estant dejú, porta vituperis tota la semana; la de que lo trencar un mirall, vol dir desgracia en los negocis; la de que trovarse una formiga damunt, es senyal de que algun assumpto va mal; la de que lo sentirse xiular la orella dreta ó ballar las palpebres del ull dret vol dir que dihuen mal d' hu, pera lo cual estirant lo pany inferior de la camisa fins á romprel, s' obliga al maldihent á mossegarse la llengua; y al contrari si xiula la orella esquerra ó ballan las palpebres del mateix costat, es senyal de que diuhen, be de hu. Es notable que entre nosaltres sigui enterament lo contrari, donchs que lo xiular la orella dreta vol dir que diuhen be, mentres que lo xiular la esquerra, vol dir que dihuen mal. Potser se referirá aquesta diferencia á que antiguament lo puesto d' honor era l' esquerra, aixis com avuy es la dreta, y conservarán respecte á aquest punt la antigua usansa.

Los cabells s' han de tallar en quart creixent si 's vol que creixin, y pera que s' espesseixin, en quart menguant; si los que cauhen tot pentinantse se lligan á un arbre, creixerán los que han quedat fins que l'arbre creixi, mes morirán y quedará lo cap pelat si l' arbre mort. En Catalunya també te lloch aqueixa superstició, segons diguerem en dit article sobre la festa de San Joan; donchs que en Almenar y altres pobles de la provincia de Lleyda, lligan los cabells en lo canem.

Pera fer creixe l' ingeni d' una criatura no hi ha mes que donarli á menjar cervells d' aureneta. Lo llensar oli ó sal, lo mateix que entre nosaltres, es senyal de desgracia: Si 'l gat se renta la cara ab la pota, es senyal de pluja. Entre nosaltres es senyal de que vindrán visitas, y si al ivern se posa d' esquena al foch es senyal de que nevará.

També en Bolonia, se té á l' óliva per aucell de mal auguri, y si llensa dos crits acompassats l' un detrás de l' altre, s' entén que diu: *Puvret*, *puvret*, y es senyal d' una molt próxima desgracia. Mes pera avisar de la mort d' algun de casa, creuhen que es millor lo gos, lo qui sent la furtó de la mort, avans de que 's fassi 'l traspás de la vida,

aixi es que tan bon punt se sent udolá un gos sota la finestra de un malalt, ja 's pot dir que 's mort.

Y aixís d' altres sumament curiosas é importants pera l' estudi comparatiu de las creencias dels diferents pobles.

Referent á la tercera classe poca cosa ne dirém, perque totas se refereixen á la diferenta temperatura y propietat dels dotze mesos del any y son ja conegudas; aixis pobre del malalt á qui los rigors del Janer l' atrapin, perque corra perill de fersen la vida; *Zuar g'gombra let*, lo gener escombra (ó neteja) lo llit: *Se febrar* en febrareza, Mars mal pêinsa, si 'l febrer no fabrereixa, mars marseixa es á dir, lo fret no queda al cel, y si no es pel febrer s' ampara del mars pera ferse sentir. Sobre aixó hi ha lo qüento de una vella que veyént ja salvadas las ovellas per no haber fet fret en lo febrer se burlá del mars y est aprofitantse del fret qu' aquell no habia donat, las hi matá: *Avrel, avrel tot i dé un barel*, que nosaltres dihem: «Per abril cada gota 'n val mil. *S' al piov al dé d' Santa Bibiana, Al pió tri de e unasimana;* santa Bibiana es al dos de novembre, entre nosaltres se diu que qnant plou per san Pere Regalat (13 de Maig) plou cuaranta dias seguits: *Da santa Catarina á Nadal; un meis egual*, nosaltres ho contém desde santa Lussia y dihém: «Santa Llussia la Bisbal, onze dias avans de Nadal.» Y aixís d' altres que ne citá, com ne podriam citar nosaltres de altres: per S. Matias, tant de nits com de dias: Per S. Vicens lo sol entra pels torrents, etc. etc.

Tal es lo llibret que hem procurat donar á coneixer de la senyora Coronedi-Berti, llibre sumament curiós y agradable y que no dubtém recomanar á nostres lectors, com tot lo que ix de tan autorisada ploma.

FRANCISCO MASPONS Y LABROS.

LES DOS MONTANYES

(VALENCIÁ)

I

En mitj de costeres y timbes, que banya
Per mil fonts filtrada la neu perlejant,
Vestida de boyres, hi há un alta montanya
Y en ella un jegant.

—

Pareix á qui ovira llunyana sa testa,
Voltat de muralles fantástich castell;
Y el ciclop lo geni de l' aspra tempesta
Que trona sobre ell.

—

Son ceptre es un roure que als singles arranca;
Corona los núbols que aturen lo vol;
Mantell de sa esquena, la neu pura y blanca
Daurada pel sol.

—

Sa veu, vents que xiulen, penyals que rodolen,
Quant negra tronada trantolla els singlers,
Quant lo llop udola fugintne, y s' envolen
Falcons y esparvers.

—

¿Per qué, aixi emboyrada, la Penyacolosa,
En mitj de vint serres aixeca el séu cap?
¿Per qué retruny trista sa veu espantosa?
¡Ningú al mon ho sab!

II

Allá en los encesos rostolls de mitjdia,
A la dolsa vora del mar adormit,
Hi há una alta montanya, que mostra la via
Al nauxer ardit.

—

Sos peus encatifen flayroses campinyes;
De murtra y baladres vestix sos barranchs;
Y veus á tothora garlandes de vinyes
Muntant pel seus flanchs.

—

L' oreig dols que agrunsa les líbiques palmes,
Li dú ab ses besades lo foch del estiu;
Colomes silvestres adins de ses balmes
Amaguen lo niu,

—

Lo sol tot lo dia son cim emporpora:
La gent serva d' ella records ben estranys;
Allá, en sa boscuria, gentil reyna mora
S' endorm, fa mil anys.

—

En dur llit de roques s' endorm satisfeta,
Ab los ulls mitj closos mirant com se pert
Damunt la mar blava la tendra oroneta
Que vola al desert!

III

En mitj de les roques y timbes que banya
Per mil fonts filtrada la neu perlejant,
Contempla á la bella, que en l' altra montanya
S' endorm, lo jegant.

—

Com pot, ell enlayra son cáp, que ya toca
Al cel, que entre núbols flameja alentorn;
Y encen ses gelades entranyes de roca
Lo foch del mitjorn.

—

Contempla á la verge, ses flors, ses garlandes;
Lo sol que bronzeja son pur front de neu;
La mar, que li canta cansons y corrandes,
Besantli el blanch peu!

—

Y tot quant ovira son cor asedega;
Retors mans y brassos, y ab rábia infernal,
Per segles de segles, retruny y llampega,
Clavat al penyal.

—

Y no sab la verge, que allá baix reposa,
Per qué ab ulls de flama, per qué ab veu de tro,
Retruny y llampega la Penyacolosa
Guaytant al Montgó.

TEODOR LLORENTE,

Montanyes del Maestrat, Joliol de 1877.

BEN PENSAT!

Un avar se confessava de deixar diners ab usura:
—Si l' interés passa d' un 6 per cent—li deya 'l confés—, vosté fa un gran pecat. Recordis de que Nostre Senyor desde 'l Cel tot ho veu.
—Perço mateix, pare—respongué 'l penitent.—Jo 'ls deixo al 9, perque vist de dalt lo prenga per un 6.—

LA VIOLETA.

Dins d' un bosch reverdench, bell com no gayres
un roser sos capolls de grana obría
y un pastor que ho sabia
tantost cada capoll obert estaba,
anava y lo cullia;
y apres corrent buscava la pastora
qu' aymava ab frenesí y ab véu dolseta
li deya:
—Té, ma aymía.
agafa esta roseta
y pósala en ton pit, que axís ho ansía
qui t' ama de tot cor!
—Y la donzella
en lo pit se posava la flor bella!

—

Un jorn, (era al hivern) lo vent gelava
y en los brots del roser no aparexia
cap rosa, ni poncella de dóls flaire,
y tot trist lo pastor se passejava
per la selva, cercant, no poch ni gaire,
una flor, per donarla á la sua aymía,
com cada primavera fer solia.
A 'n al peu d' un vert om sota las fullas
d' una mata descobra una violeta,
la cull y á la nineta
la du plé de gaubansa,
dientli ab veu dolseta;
—Té, pósala en ton pit!—
Mes quan s' atansa
la flor al pit hermós de la doncella,
clóuse de cop, se vincla y se mustiga.
Marvellada quedá la nina bella,
—¿Perqué, 't marceixes flor?—diule la hermosa.
Y la flor li contesta
ab véu baixa y conmosa.
—Jó grat flaire espargeixo
pels que m' aman de cor, no pels que 'm volen
quan altre flor no troban.—Jó 'm so closa,
perqué si bé en mon niu ne só próu rica,
per lo teu pit só massa humil y xica.
Posa en ton pit á la superba rosa.

—

Això pot dir la llengua catalana,
á aquells que la falegan,
quan llors cullir no poden
barbotegant en llengua castellana.

PERE ROSSELL.

EPÍGRAMA

Per la plassa de Godella
anava un dia venent
la seua sogra Coláu,
quant se li acostá un bambau,
horxatero de Torrent,
preguntantli:—¿Quant vols d' ella?
Y Coláu molt recontent
sense dirli 'l preu, ni res,
li la doná de la orella
Responentli:—Teva n' es!

JOSEPH BERNAT BALDOVÍ

«L' home sens paraula es com un ganivet sense tall,» això ho deya un autor antich, volent significar que aixís com lo ganivet que no talla no serveix per res, tampoch tenia estima home sense paraula.

L' ARRENCA-CAIXALS

Un home va entrar á una barbería pera que li arranquessen un caixal. Lo fadrí, que no 'n sabia gayre, s' encarregá de l' operaciò, y al pegar estiragassada, se 'n portá 'l caixal dolent y 'l company del costat.

—¡Home!—exclamá 'l pacient—¿qué ha fet? ¿No 'u veu que me 'n ha arrencat dos?

—Calli, calli, per Dèu—respongué 'l grata-barbas de baix en baix.—¿No veu que, si ho sent l' amo los hi cobrará tots dos!

Á MIRAMAR

Vall hermós, plé d' armonía,
ahont las fonts de claras ayguas
fan remor,
ahont lo sol daura la terra,
ahont l' aucell los matins alsa
cants de amor;

Vall hermós, ahont verge pura
del bon Dèu va rebre un dia
santedat;
ahont la dolsa Caterina
sempre al cel lo cor alsava
inspirat;

Vall hermós, poblat d' ausinas
ahont l' honrat pagés las ordres,
del Criador
cumpleix regant las arbredas
del front que 'l travall arruga
ab la suor:

Tas montanyas nos recordan
de lo mártir de Bujía
las virtuts,
assemblantnos qu' are tornan
los recorts que ja ploravan
com perduts:

Joventut que folla corres
pels camins del negre vici
vina aquí;
retírat' dins de la ermita
recordant que Dèu per naltres
va morí'.

Cors hermosos que de penas
vos sentiu sens esperansas
carregats;
si veniu dalt la montanya
baixaréu plens d' alegría
consolats.

Sagrat bálsam de dolsura

trobaréu dins de l' ermita
si veniu;
bresca de mel ben guardada
que la Trinitat vos obre
si patiu.

Temple alsat perque la ciencia
estengués las amplas alas
per lo mon,
santa ermita que 'l mar mira
y que 'ns conta fets gloriosos
d' en Ramon:

D' en Ramon que per salvarne
infaels, ab gust patia
greu torment;
del glosador que cantava
dolsas glosas que inspiravan
sentiment.

D' en Ramon que no per glorias
d' aquellas que 'l mon estima
va patir;
lo séu desij ardent era
pel cel dels cristians los moros
conquerir.

Montpeller, Paris y Roma
Tunez, Espanya, Bujía,
corregué:
del amor de Déu la flama
en coratje per la lluyta
l' encengué.

Per axó, enriquint la ciencia,
sos fills, sos tresors, sa esposa
trist deixá;
¡Jerusalem conquerida
la Creu triomfant sols volia
dalt l' altá'!

. . . .
. . . .

Valldemossa, Valldemossa,
vila alegre y benehida
t' estim tant,

perque es breç ests de una Santa
y en En Llull has vist que sabi
se feu sant.

Bella ermita consagrada
per descans de los romeus
mon cantar
te vol dí' ab veu amorosa:
¡benhajan los que t' estiman,
Miramar!

MARGARIDA CAYMARI DE BAULÓ

Palma de Mallorca.

L' AMOR EN VENDA

(TRADUCCIO DE M. DE LA ROSA.)

—Donzellas veniu....
¡Qué hermós amor vench!
Miráu com lo duch
Per las alas pres.
—¿*Es dócil*?—Y noy.
—¿*Gracios*?—Enciser.
—¿*Ben calladet*?—Mut·
—¿*Molt complacent*?—Cech,
—¿*Alegre*?—Com Maig.
—¿*Lleuger*?—Com lo vent.
—¿*Y fiel*?—Com vosaltres.
—¿*Donchs ja no 'l volem.*

F. DE SALES CAMPILLÁ.

Barcelona 17 Abril 1877.

UN RUCH SABI

Un gitano estava atrafegat fent entendre á uns pagesos que un ase qu' ell tenia era una joya.
—Aquí 'l teniu—los deya.—Tal com lo veyéu, llegeig de

correguda millor que 'l mestre de minyons. ¿No 'u voléu creure? Porteu aquí un llibre ó una historia qualsevol, y 's veurá la prova.—

Un xicot se tragué una *doctrina* de la butxaca y li allargá; lo gitano, obrintla, va posarla devant los ulls del ruch.

—Pero no llegeix-digueren los del rotllo que 'u prenian de gresca.

—Calléu, homes, calleu—respongué 'l gitano.—¿No ha de llegir? Lo qu' es.... es que no pronuncia.

ACUDIT IGNOCENT.

Un de nostres distingits catalanistas sorprengué en certa ocasió á una seva filla de pochs anys qu' enfilada dalt d' una cadira, s' enmirallava en l' espill del tocador.

—¡Qué fas aquí?—interrogá agafantla per la cintura.

—Res—digué ella girantse y passantli per la testa sas manetas plenas d' oli d' olor y pomada.—Ja veurás, papa: olorat lo cap!—

MOS PESARS.

Lo sol anava á la posta
jo 'm trovaba prop la mar
y vaig veure una gavina
prop del aygua aletejant.
—Aucella, bonica aucella?
(li diguí,) 'm vols escoltar?
canta una cansó ben trista
per distraure mos pesars.—
Y ab amor y sencillesa
ella aixís me contestá:
—Com vols que cants de tristesa
ara jo 'm posi á cantar?
si ma tristó, es alegria
comparada ab tos pesars.—

Artur Masriera y Colomer.

Juny de 1876.

LA FESTA MAJOR DE SANS

I.

No 'us penseu que parle d' ahí, ja fa mes de vint anys. ¡Ay bon Dèu, com passa 'l temps! ¡Ay barri de la Bordeta, qui t' ha vist y 't veu! Jo sempre 't tindré lley perque 'm guardas la memoria de personas estimadas y de jorns de pau, ventura é ignocencia.

La tia Clara, germana de le meva mare, y son marit l' oncle Joan, vivian allí en sa caseta propia, hont havian establert una tenda que 'ls anava mólt bé. Llavors per aquell barri no 's resava d' adroguerías, ni d' altres establiments que ara hi abundan, y á casa la tia reunian de tot: tocino, pa, verdura, fruytas, aygardent, carbó, pastas de sopa, sucre, confits, especias y móltas altres cosas de menjar y beure; ademés tenian un bon surtit de fils y vetas y una secció especial de farmacia, herboristería y obgectes de tocador, hont no faltavan l' aigua sedativa, l' oli d' histérich, la salvia d' Aragó, lo patxoulí, la sarsa, l' essencia de mil flors y la pomada de rosa. Y era tant lo despaig, que la tia dos cops á la setmana tenia de vindre á Barcelona per refer la provisió; y tot sovint jo, ab crits y plors, me feya pujar dalt de la somera, y servintme la bona dona de mosso de peu, eixia pél portal de St. Antoni, mes content que unas pasquas.

La burra caminava poch á poch, ab lo cap acotat, las orellas baixas y 'l pòsat mes filosofich d' aquet món. La tia, qu' estaba encara mes contenta que jó, tot lo camí 's divertia fentme enrahonar y, de tant en tant, esparvillava la bestia ab una vergassada.

Poch á poch, arribavam á la Creu coberta, que s' aixecava prop d' Hostafranchs al mig del camí; passavan las rejolerias que, del peu de la carretera, s' extenian fins á la falda de Montjuich; travessavam lo *portazgo* de la riera; y llavors, si 'l camí no hagués fet una giragonsa, en lloch de las atzavaras de cal Mangala, hauriam vist la caseta hont haviam de parar.

Aixís qu' entravam al carrer, la Marieta del cantó ja 'm cridava de casa séva estant:

—Hola! Ja torna á ser per aquí aquest xicot? Tereseta— feya, girantse cap á dins—, lo cosinet de las noyas d' aquí davant es aquí.—

Al sentirho, la noya, llensava la mitja, y venia saltant á estirarme, mas cosinas n'havian esment: la gran corria com una boja y la xica volia fer lo mateix. pero las camas no li bastavan. La tia 'm baixava de cavall, y llavors, jo ab mas cosinetas, abrassats en un pilot, si 'ns ne feyam de patons! La Tereseta, ho mirava ab semblant mig compungit, com si li sabés greu no serme cosina; y, com també m' estimava á la fi havia de préndrehi part. Llavors succehia, qu' estirant l' un per açí, l' altre per allá, tots quatra anavam á terra.

L' oncle Joan, ab lo mocador lligat al cap y las mans plegadas damunt de sa panxa grossa, venia caminant poch á poch, y deya, fent la mitja rialla:

—Ja es aquí en Tribulacions? Ja 's ha acabat la quietut.

—Oncle—li responia jo—, jo 'm dich Antonet; no val á motejar.—

Totseguit anavam á casa la Tereseta á fer tamborellas en la palla, y en tot lo dia no paravam de diablejar. Devegadas, de riallas ne venian plorallas, y llavors la Gracia una germana vella del oncle que 's mantenia fadrina, era la qui 'ns posava en pau. Nos estimava mólt y 'ns duya sovint á l' esglesia; cada tarde anavam ab ella al hort á cullir rosellas y verdolagas, que eran lo nostre enciam, y si trobavam algun caragol, ella 'ns lo cohia á la patarrellada. Pobre dona! encara 'm recordo de l' admiració que 'm causava una verruga erissada de péls qu' ella tenia á costat del nas.

Dech dirvos qu', entre mig de açó que conto, no deixava d' aprofitarme de las pansas, ametllas y altres fruytas, qu' eran á la meva disposició. Y m' hi trobava tant bé, que sempre, sempre que sentia parlar de la Gloria eterna, pensava entre mí: «Vaja, déu ser per l' estil de ca la tia.»

II.

Com ja tinch dit, jo hi anava mólt sovint; mes per sant Bartomeu, no podia faltarhi: llavors fins hi venia la mare á exercirhi las funcions d' ajudanta en lo despaig y directora en cap de la cuyna; es á dir, anava á festa major á cansarse per quinze dias.

Llavors, la Bordeta no era tant poblada com ara é hi vivian mólts gitanos. Com de mes ó de menys, havian de recorre á la tenda, casi tots nos coneixían; aixis es que 'ls de cal Parret, vehins del costat, los Ximenis y altras familias distingidas, á mitjas escusas venian á complimentarnos.

Al matí, la Gracia 'ns acompanyava á missa major. Sé que hi havia mólta gent; pero 'l recort mes viu que tinch d' aquella esglesia es un St. Pere que feya un caperró mólt aixerit y duya un gall que 'm tenia 'l cor robat.

Al tornar de missa, 's parava taula y 'ns posavam á di-

nar; pero sempre venian compradors, y no hi havia mes remey que, ab lo bocí á la boca, aixecarse á despatxar. Llavors los xichs quedavam sols á taula, mentres los grans se delitavan ab la confusió atribuladora de veus de donas y canalla que, sens ordre ni concert, anavan dient:

—Clara, deume un xich de pernil ben magre.

—Mitja lliura de vetas, un xavo safrá y un quarto d' avellanas.

—¿Quant val aquest meló?

—Senyora, á quant van los préssechs?

—Correu, cuyteu, Gracia, que tinch tart.

—Peseume macarrons.

—Quant.

—Una lliura....? No, poseune una y mitja. Aquets golafres de Barcelona, que 's presentan sens convidarlos, volen treure 'l ventra de pena.

—Vaja, torneume 'l cambi.

—Jo só primera.

—Jo fa mitj' hora que m' estich esperant.

Y la mare y la tia volent acontentar á tothom, y nosaltres á dins fent de las nostras, y 'l menjar refredantse pels plats. No aquell dia, mes que de festa, era pels grans, de purgatori.

Desprès, dos ó tres músichs ab l' administrador de Sant Bartomeu, feyan lo llevant de taula per arreplegar quartets; y com la feyna ja era passada, nosaltres anavam á la plassa vella á veure ballar rams. Un any, que va ser lo mes notable pera mí (després ja us diré perque), vaig fixarme en una jove forastera que era molt hermosa y ballava millor que ningú. Jo, pobre de mí, encara era un noy ignocent; mes aquell rostre bell y melancónich y aquell mirar tendre, de molts dias no me 'ls poguí traure de la imaginació. ¿Era que Deu m' hagués dotat en grau inconcebible del sentiment de la bellesa? No 'u sé, pero 'l cert es que mos parents deyan que jo era un home petit.

Varias collas anavan pels carrers fent dansas, pero no 'ns escayguerem á veuren cap; sols quant ja fosquejava, trobarem lo ball de bastons que ja 'l teniam tots ben vist.

III.

Ja sabeu que jo tenia duas cosinas, pero encara no 'us he parlat del cosinet, y no es pas cap estranyesa, perqu' era 'l mes xich, y de quant parlo, encara no havia fet tres anys. Era un nen tot menut y primet, ros com un fil d' or y tant graciós, que obrint la boca ja tots reyam. Ell, las noyas y jo dormiam plegats: ab dos matalassos nos havian guarnit un

jas á terra pera que no cayguessem de gayre alt. Jo m' havia adormit cansat de corre y passejar, y al despertarme 'l sol que dava de ple en mon llit, ja vaig veure al Joanet que de peus en una cadira, guaytava á la finestra parlant á ne 'l vell Parret que s' estava dalt de la figuera que avuy encara esten sas brancas fins al clos de cala tia.

—Vos, hereu, gitano, home—li deya,—tireume una figa.

—Te, fillet meu,—responia 'l vell esquilador—, te. Lo Parret te las tria secallonas.—

Y d' una á una, n' hi tirá mitja dotzena que caygueren sobre 'l llit y 'l bordegas anava cullint y menjant ab molta alegría.

Llavors, la Gracia va pujar dient:

—¿Qué fas aquí? Alsa, corra cap á baix. Y tu, Antonet, llévat, que 'ls d' en Serrallonga y'ls de San Bartomeu, vindrán á ballar á cal Mangala, y 'ls anirém á veure.

No 'u digué al sort ni al peresós, perqu'en un no res vaig vestirme. A baix, ja tothom prenia xocolata.

N' havia pres jo duas sucadas, quan d' allá á qui vol anar al Hospitalet, s' ohí una ramor escandalosa de veus que poch á poch va acostarse. La gent eixia á las portas, y grans y xichs mirant vers la mateixa direcció, cridavan:

—Ara! ara! ara!

—Ja son aquí, ja son aquí!—

Y 's deixá entendre lo só d' una música, y passá un exércit de xicots descals, qui ab las espardenyas á coll, altres en mánega de camisa, taral-lejant lo só y duhent lo compás ab canyas y bastons. A derrera ab los músichs, venian los dels balls formant un vistós conjunt de coloraynas, y nosaltres criaturas, los seguirem acompanyats de la germana del oncle.

Arribats al barri de cal Mangala, obriren rotllo á la viva forsa y apesar del nombrós concurs, y plantaren al racó una tenda de drap blanch ab llistas blavas. Los senyors y sos parents ja eran pels balcons; soná l' orquesta, y, després d' un moment de quietut, un de la comparsa que anava vestit de lladre, etjegá la carrabina enlayre y anunciá que 's comensava 'l ball de Sant Bartomeu.

De com va anar no me 'n recordo be; pero si tinch present qu' eixian uns soldats iguals als de la professó de setmana Santa, que anavan voltant y feyan soroll ab las armas al só dels esturments; que agafavan á un home semblant á un Jesús, y eixintne de la tenda un altre de gran barba y posat arrogant, se disputavan; aquest se cremava molt cridava als soldats que despullessen al Sant; ells feyan com si l' escorxessen; y quan san Bartomeu era mort, s' obria la mateixa tenda, y dos noys molt polits ab vestídura d' ángel y corona de flors se posavan á cantar.

Hi hagué un moment de pausa, y llavors un home que, vestit de dimoni, anava d' ací y d' allá fent apartar la gent ab una bufeta, lligada al cim d' un bastó, agafá un platet y passá á captar. Quan fou davant de la Gracia, aquesta va girar la cara, dient:

—Deu vos ampare.—

Mes lo dimoni va pegarli un cop de bufa, y marxá rient al véurela cremada.

Altre cop surtí 'l lladre, y etjegant la carrabina, digué ab veu tan farrenya com sa cara:

—Lo ball de la viuda Judit.—

Torná á aixamplarse 'l rotllo, se feren enllá 'ls personatjes que ja no servian, y mentres algú del auditori encara s' aixugava las llágrimas que li havia fet brollar la mort de Sant Bartomeu, va trabarse una batalla entre juheus y soldats vestits de moro. Lo capitá d' aquests, qu' era molt alt y duya un gros turbant y la cara pintada de negre, veyent que 'ls altres no 's rendian, maná assitiarlos de fort y de ferm; pero vetaquí que 's presenta un home de bella cara, pentinat á tall de dona ab una diadema de cartró daurat y un vestit molt bo que li arrossegava; fa un acatament al general y aquest embabiecat davant tanta hermosura, desseguida sens pensarshi gens, ja lo convida á sopar. Sopan, y ell cop de veure, beu que beu, se queda adormit com un tronch dins de la tenda. Llavors la Judit, poch á poquet, li treu l' espasa, y ¡zast! li lleva 'l cap. L' entrega á la criada, y corren totas duas á ensenyarlo als del poble, que se 'n alegran molt; mentres que 'ls soldats, troban al general mort, fugen esporuguits. Llavors los angelets tornaren á cantar y aixís finí aquella dansa.

—Fieuvos de donas—deya, disposantse á marchar, un carreter que hi habia entre 'ls espectadors.

—¡Ay, Senyor! ¡quín coratge!—exclamava una pagesa velleta.—Sembla impossible que una dona tingués tant valor.

—¡Alsa, jove!—feya 'l dimoni del platet á la Gracia.—Vaja, que l' altra vegada no m' heu dat res.

—Tè, vés al dimoni—rondiná ella, qu' era prou generosa, tirantli un xavo cantellut, sols per temor de que li plantés altre cop de bufeta.

Altra descárrega va ohirse, y 'l mateix lladre cridá:

—Lo ball d' en Serrallonga.

Aquest sí que 'm va agradar, en termes, que fins lo vaig apendre de cor. ¡Oh! Jo llavors tenia gran memoria; ara sí que ab los anys se m' ha rovellat, pero 'm recordo bè del que feya de Joana. Duya un barret ample ab plomas, cos de vellut ab botons de plata, soguilla d' or al coll, arraca-

das á las orellas, faldilla curta de colors, pistolas y punyal als costats y carrabina á la má; era un home jovenot, pero, ab aquella vestidura, semblava una mala dona; per més adovar, fumava descaradament un cigarro mòlt gros. Lo quín feya de Serrallonga, anava á tall de contrabandista y tenia cara de ser de l' ofici que representava.

Ja us dich, ara apénas me 'n recordo; pero sí us diré que 's tiravan mòltas escopetadas y casi tot consistia en presentarse homes contant malifetas y demanant ser incorporats á la quadrilla.

Acabada la representeciò ab una salva de foch granejat la Gracia va aplegarnos y marxarem desseguida.

—Anem, anem—deya—ans no torne aquell homenot vestit de dimoni.

IV

Totseguit, á l' entrada de ca la Tereseta, varem posarns á fer los balls que haviam vist; pero aviat nos concretárem á ne 'l darrer, qu' era 'l quin més nos agradava. Jo, es clar, feya de Serrallonga y la Tereseta los demés personatges, perque mas cosinas y 'l Joanet no més sabian posarse una canya al coll, dar voltas, cantar y fer «pim! pom!» La Tereseta comensava:

—Serrallonga, Dèu vos guart.
Jo. *—¿Qui sòu vos, que no us conech?*
Ella. *Jo sò un pobre estudiant*
qu' he vingut de la vall d' Aran.
Set anys ha que vaig á estudi;
no més he passat uns sams.

Y aixís amohinavam sens pietat á la gent de la casa, qué 'u prenian ab admirable paciencia.

Trobantme assedegat, vaig anar per beure aygua á ca la tia, qu' es enfront mateix. La cuyna estava sola y lo vi era á la galleda refrescantse. Jo que sí? A raig mateix de porrò, vaig beuren fins que 'l cor me digué prou, reposant entre mitj fins á tres vegadas, y després me 'n torní á la tareya; pero aviat la tia va cridarnos á dinar.

Vaig menjar alguna poca cosa sens tindre gana; aixó sí, cada punt demanava beure, y quan no me 'n volgueren dar més, comensí á mourer rahons per' aquesta via. La mare s' esgargamellá renyantme; pero jo, tant aviat fent lo bot com rihent, á tothom enfadava. Després tornárem á jugar, y perque la cosina gran, sens volerho, 'm tocá un xich lo nas ab la punta de la canya que duya al coll, li vaig dar una bofetada: ella 's posá á plorar y va dármen un' altra; la mare y la tia ho vegeren y 'm varen renyar; y, ave-

riguat que jo era 'l causador de la masega, vaig esser condempnat á estarme á dins.

Allí, no sabent quina ferne, vaig agafar lo tinter, y embruta qu' embruta tants papers com me venian y, com ningú 'm deya «¿per qué ho fas?» agafí pel méu compte á la pobre Gracia, retratantla de perfil y comparant sa verruga ab un mostatxo de gat, lo que 'm feu perdre tot l' afecte de la bona dona y 'm valgué, ademés, una plantofada de la mare. Pero cá! res me feya efecte y tot mon afany era fer prevaricar: empaytava 'ls gats, estirava l' orella al gos, vaig pegar á la burra y tirar pedras als garrins de la cort.

La mare deya atribulada:

—¡Oy Jesus! ¡sembla mentida! Aquest xicot s' ha trastocat. D' ensá qu' es al mòn, may havia tingut una diada tan perversa.

Aquella tarde, vingué l' oncle Domingo, qu' era un home de respecte, y ni 'n vaig fer cas: va amenassarme ab fer vindre un mosso de l' esquadra, me pegá ab lo séu bastó; pero no hi hagué remey. Fins quan, dejorn del vespre, m' acompanyaren al llit, vaig moure un escándol dihent que jo no estava avesat á dormir d' aquella manera; mes un cop vaig agafar lo son, tot estigué en pau. Ben mirat, jo no era responsable d' aquellas malifetas, perque no las feya jo. ¿Sabéu quí, donchs? Era lo qu' en un moment de descuyt m' havia pogut beure avans de dinar.

Al endemá, vaig llevarme aixerit, pero sabentme greu no haver anat á sarau com m' havian promés, sens mirar que, si no hi anárem, jo 'n vaig ser la causa.

Després d' esmorsar, pujárem al carruatge que venia del Hospitalet. Ab mas cosinas ja haviam fet las paus; pero la Gracia no deixava de mirarme de reull. Ab nosaltres hi vingueren altres forasters, y vaig sentir que, ab la dona que 'l dia avans tractava de golafres á sos convidats, se despedian aixís:

—Vaja, donchs, que tornen l' any vinent.

—¡Oh! ¿quí sab? Potser sí.

—¡Cóm! Per forsa. ¡No faltava més! Si no volen renyir ab nosaltres, m' ho han de prometre.

—Bé, vaja, si no hi há res de nou, vindrem.

Y arrencant l' ómnibus, no pará fins á deixarns á Barcelona.

***

Ara bé: jo he promés esplicarvos perque la festa major d' aquell any fou, per mí, la mes notable, y es lo que 'us vaig á dir. Ho fou per quatre rahons.

Primera: per haver comensat á afiturar, encara que de lluny, lo qu' es lo sentiment del amor.

Segona: per haver aprés lo ball d' en Serrallonga.

Tercera: per haver conegut per esperiencia que 'l beure sens mida té mals resultats.

Y quarta: per haver renyit ab la Gracia á conseqüencia de burlarme de sa verruga.

Pobre dóna! may mes pogué sofrirme, y 'm sap greu que 's morís tan abiat sens darme lloch á posar prou enteniment per' ferhi las paus.

—

Ara la vila de Sans es tota cambiada: s' hi han fet grans milloras y va creixent en importancia industrial. Lo rónech carrer de las Bruixas, l' unich, potser, que li dava ayre de antiguitat, ha fet lloch á una via ample, y l' esglesia qu' estaba de mólts anys en construcció, ara, ja ben llesta, s' alsa damunt d' amples graus rumbejant son alt campanar. Al costat encara hi ha 'l xich cementiri que guarda un obgecte pera mí mólt sant: las cendras de ma ben aymada tia....!

Ja vêureu. D' ensá que só arrivat á ferme home, algú m' ha dit poeta, y.... preneuho com volgueu lo que 'us vaig á dir.

Una tarda d' hivern vaig acostarme al peu de la reixa que tanca aquell fossar, y, ab llágrimas als ulls preguí per la que tant va estimarme. Un aucellet cantava en mig d' aquell lloch quiet, y.... Ho diré? Si es veritat que 'ls poetas entenen quelcom de lo que no es dat entendre als demés mortals, l' aucellet deya:

«Es al Cel, es al Cel!»

Antoni Careta y Vidal.

Agost de 1877.

ENTRE POCH Y MASSA.

I.

Lo Ramon de la Tormenta
y la Paula del Rabell,
van casarse 'l mateix dia

que 'l Ton Guarda y la Mercé.
Lo Ramon y la Pauleta
balls y firas ne voleu?
¿Ne voleu de passejadas
vestits nous y no fe res?
¡Prou 'ls dihuen qui bé 'ls volen,
Ramon, mirat no vas bé;
mira Paula que t' enganyas,
que 'l pa blanch te bona dent.
Mirat noy, que 'l gram se 't menja
la rabassa, no has cubert;
y la terra no s' enganya,
qui s' enganya ets tu mateix.
Lo Ramon, dissapte á fira;
lo diumenje va al aplech
y la Paula, á las balladas
dan la pols ab son garbeix:
y tots dos á qui 'ls predica
li responen tot sonrient:
—¡Deixeu fé, que avuy som joves!—
Si no diuhen ab poch seny:
—L'any que passa ja no torna
y d' un temps un altre 'n vé:

II.

Lo Ton Guarda, que parella
sabeu vá fé ab la Mercé:
¡Fillets meus si avuy los veyeu!
¡Ja vos dich fan un parell!
De treball..., son ells capasos
de ferne 'l de sis ó set.
A punta de sol ja sirgan.
¡Quin desfici, válgam Deu!
Per ells festas may ne resan
parenostrichs ni papers;
de saraus no 'n fan los músichs;
y á las firas y als aplechs,
si se 'ls veu es *á fe cortos*
y á aumentar son estament.
¡Miserables com aquestos
ni s' han vist, ni hi poden sé!
¡Per no fe' gasto no menjan!
¡Se clarejan de tant sechs!
Prou 'ls diu qui be 'ls desitja:
—Mira Ton; mira Mercé,
que tant y tant be qu' es trenca,

qu' es pecat lo qu' are feu.
Mes ells pensan qu' es enveja
y responan sempre rient:
—Deixeu fe', qu' avuy som joves!—
Si no diuhen ab poch seny:
—L' any que passa ja no torna,
y d' un temps un altre 'n vé.

III.

Lo Ramon de la Tormenta
ja no té terra ni arreus:
va al jornal y troba feyna
quan no 's troban jornalers.
¡Tot lo dia taberneja!
De la Paula, diu la gent
si ab aquell... si ab aquest altre...
si va fé... ó deixá de fé...
res: ¿sabeu? ¡cosas del poble!
Lo que si puch di de cert
que sovint devant del batlle
son cridats en nom del Rey.
¡Prou 'ls diuhen y predican!...
Pero si, ja poden fé';
que si l' ase no vol beure
lo xiulá no li fa set.
Lo Ramon, de una caiguda
que doná no estant serè,
fa cap á la santa casa.
Sa muller hi jau fa temps,
y dels dos han dit los metges
que 'n lo clot tindrán remey.
. . . .
¡Y mireu que son las cosas!
lo dia dos de Janer
van morí aquells pobres plagas
que deyan sens cap ni seny.
L' any que passa ja no torna
y d' un temps un altre 'n vé.

IV.

Y 'l Ton Guarda, que s' habia
desposat ab la Mercé
voleu saber son remato?
D' ella murmura la gent
que s' ha mort de alenarada,

y del Ton aixis mateix
que 's deixá morí' de gana
per no gastá ni un diné;
y per no pagarne metjes
medicinas ni barbés
al Hospital van fe durse
y enterrá per 'mor de Deu.

. . . .

Y 'l campané soterrantlos
lo propi dos de Janer
deya—«¡Ves quina esperiencia!
Preneu exemple jovent.
L' any que passa ja no torna
y d' un temps un altre 'n vé.
Aquests, per carta de menos,
y aquests, per carta de mes.

EDUART VIDAL VALENCIANO.

BEN RESPOST

Un bisbe, entretenintse ab uns noys, 'ls ensenyava la doctrina.

—Al qui 'm diga hont es Dèu li daré una taronja, digué.

A lo que va respondre un dels tals:

—Al qui 'm diga hont no es, jo n' hi daré quatre.

CANSÓ DE NADAL

Dessota tristos núvols
Lo blau del cel s' amaga,
Tot lo nat s' enmantella
Sota un llansol de neu,
Los rius, gelats, s' aturan,
Lo sol, encés, s' apaga,
La terra sembla viuda
De la bondat de Dèu.
¡Miracle! Tot de sopte,
Y en mitj la nit callada,

Per sobre la nevada
La terra reverdeix:
Se veu lo cel tenyirse
D' una color rosada,
Los rius son curs segueixen,
La neu se desvaneix.
Ja tot lo mort belluga,
Ja tot lo inert té vida,
Los arbres se blandejan
Luxosos de verdor.
Tot quant la vista alcansa
Es un' horta florida,
Y en los cels espurneja
La estrella del amor.
Del seno de la terra
Esperits candorosos,
Com flors d' or y de púrpura,
Crusant l' espay inmens,
Ne portan en sos brassos
Pebeters olorosos
D' hont s' exhalan la mirra,
L' alóes y l' incens.
Y en mitj la nit los ángels,
Batent sas alas, giran,
Y van, venen, revenen,
Voltats de núvols d' or,
Y á tots quants los escoltan,
Y á tots quants los oviran,
Cridantlos van: «¡Hossana!
¡Ja es nat lo Salvador!»
Sas llums esplendorosas
Lo estel dels reys fulgura,
D' armonías angélicas
S' ompla la inmensitat,
Y un cor de veus melódicas
Per tot canta y murmura:
«¡Hossana! ¡Hossana! ¡Hossana!
¡Lo Salvador ha nat!»

VICTOR BALAGUER.

Madrit 24 *Desembre* 1873.

Per guardar un sou
perden un bou.

EPÍGRAMA

Li contava á tot parent
un de la Manxa, al casarse,
volent en bon lloch posarse:
—Jo tinch tres molins de vent.—
Y al oirlo parlar tant,
lo sogre li respongué:
—*Devent*, qualsevol los té.
La gracia es tíndre'ls pagant.

S. ESTELLÉS.

Terra de bruch
terra de poch such.

PROSA, PROSA Y PROSA.

Arriba un jovenet ab un llibre sota l' aixella á casa del seu mestre de retórica, y aixís que entra ja crida:

—Ah! senyor Pau, quina troba! quina troba.

—¿Qué hi ha de nou, Celso? qué hi ha de nou?

—Miri,—y ensenya 'l llibre—en un recó de llibreria, brut de pols y mitj corcat he trobat una preciositat, escolti, escolti per Deu. Ja veurá quins versos...

Y 's posa á llegir:

O Senyor Deu, e quant será que 't mostres?
ja tarda molt com del mal hom no 't venges.
Jo so ben cert que apres la mort l' esperes,
mes en lo mon be 'm sembla que 't mostrares.
Vulles haver pietat del teu poble
puix aquells sehents alts en cadira
que del anyell volen la carn é llana
e son contens que feres lo devoren.

. . . .

Oh quant será que regare les galtes
d' aigua de plor ab les llágrimes dolses?
Contrició es la font d' hont emanen
aquell es clau quel tancat nos obre.

D' atrició pasteixen les amargues
perque 'n temor mes que en amor se funden,
mes tals quals son d' aquestes me abunda
puix son cami e via per les altres.

. . . .

Si Job lo just, por de Deu lo prenia
¿que fare jo qui dins les colpes nade

—Prou!—al ser aquí esclama lo mestre—Prou, no vull sentir mes beneyterias...

—Beneyterías! Uns versos tan catalans y rodons y... sobre tot de un que se 'n parla tant!

—Versos, dius? Versos! No digas disbarats.

—Si senyor, son versos.

—Mentida!—interrompé D. Pau posantse dret.—Mentida

—Si, senyor. Son d' Ausias; llegeixi las cobertas del llibre si no 'm vol creure.

—Que m' esplicas d' Isaías! Versos ! Versos ! Mentida! Mentida! ¿Hont son los consonats, si son versos?... Axó que m' has llegit es prosa! prosa! y prosa! Hont aniriam á parar versos sens consonants!

Y ab veu forta afegí ab to doctoral.

—Digas, beneyt, sense consonants ¿com se diferenciaria la prosa del vers?

LOS TRES PROS

Y tal com la magrana al sol s' esberla
mostrantne sos rubins, aixís ell parla
descobrint las virtuts qu' en son cor nian.

—No per tots hi há la pau y la ventura.
Lo sol que mon front colra hi há qui anyora
puig no 'l véu, ni ab sa pell la escalfó' 'n tasta.
No té lo dia nit, ni la nit dia
pel qui en rónega bauma viu d' angoixa,
No hi há repós pels membres qne 's fadigan
al tallar ab lo rem l' aygua feixuga.
L' anyoransa es un mal; mes si un es lliure
y 'l cel se pot guaytar, sembla que mimva.
Mes l' anyoransa en la negror ¿quín' ánima
pot ab ple seny, curt temps sols aguantarla?
¡Ah! ben de plányer es lo qui sospira
y ab l' Eco sols per companyó ne conta,

y ho es encar que trobe qui se 'n dolgui,
puig encara que hi haja qui 'l conhorte
perçó 'l catiu sens llivertat se queda;
ab son plany no li alleuja lo prohisme
la corcor que 'l migransa y fins l' afolla.
No n' hi ha prou ab que 's planyen las miserias
sens probar de guarirlas. No hi abastan
llágrimas de pietat per dá' a! que pena
un raig de sol qu' alegre sas angunias.
¿Qué hi fa que per mas galtas, al sentirne
de un pobre esclau jo referir l' angoixa
condolintmen', lo plor resbalar senti?
Mon cor pateix: altres fan més, ne sagnan.
Donchs bé, jo hi aniré: jo á l' anyoransa
li donaré de llivertat la via:
á la negror, la llum: al dol, la treva:
y al puny engrillonat l' acció perduda.
Jo faré pau y vida allí hont arrelan
la mort y la miseria, y la pensívola
testa que ajup lo desconhort, ardida
tornará á cimejar de vida plena.
Ja sé que n' es empresa gegantina,
més també sé que lo rebroll del roure
que á redós creix de la envellida soca,
arriva un temps, quan falta aquell, á ésser
arbre també de profitosa sombra.
Aixís jo, trist rebrot d' aquell gran Arbre
que á tot lo mon ab tendre amor xapluga,
com ell practicaré la més cristiana
de totas las virtuts la pus excelsa,
la caritat que al cel més nos acosta
ab cad' acte que fem per practicarla.
Mon esperit de Dèu guanyará estima
del trist esclau al rompre las cadenas.—

Y En Jaume que l' escolta embadalintshi,
lo colze apuntalat en l' ampla taula
y ab la má sostenint son front hont nian
ja d' empresas gegants los alts projectes,
somriu mitj conmogut y aixís exclama
de son mestre al sentir las rahons bellas.

—Só jove, quasi noy; mes tas paraulas
m' han entendrit lo cor, que 'm bat encare
com moguda pel vent la xica fulla.
Te condols del esclau y no m' estranya,
sé 'l doll inmens de caritat que brolla

de ton cor, pera mí 'l de un segon pare.
Fas bé; plany al esclau. També jo 'l planyo.
Ningú com jo qu' ha vist las aus lleugeras
creuhar l' espay; que ha contemplat los núvols
travessant dels alts monts las negras crestas
y s' ho ha hagut de guaytar des las finestras
del castell de Monzó, sens podé' eixirne
ni fins allí hont lo guayta se passeja,
podrá compendre quan amarch se troba
lo pá remull ab plor de l' anyoransa.
May se vol més la llivertat beneyta
que quan perduda pera sempre 's plora.
Fas bé, plany al esclau: y ja que 't dona
Dèu la sublime abnegació del martre,
vés á sembrar pe 'l mon la llavor nova
ab la fe, ab l' exemple, ab la paraula.
Y si m' ajuda vols, des d' ara conta
¡oh, mestre, ab ton deixeble que 't respecta!
¡Amich, conta ab ton príncep que t' admira!—

Llavors, en aquell punt, lo tapís doble
de la porta aixecaren, y 'l rey Jaume
alsant un xich la veu, devinant qui era:

—Entráu—va dir ab amistosa cara.—
Veniu, Ramon; avuy guanya la Esglesia
un nou apóstol de inmortal memoria.
En vos té un savi, en ell tindrá un exemple
que 'ls cors més durs cativará ab sas obras.
Nolasch ¡quí fos com tu! Jo aquí en la terra
¿qué hi deixaré? sols un grapat de cendra.
Tu hi deixarás un nom benehit sempre.

—Senyor,—respongué aqueix—vos ab la espasa
podréu guanyar molts regnes: jo, sols rompre
puch ab treballs cadenas rovelladas
ab los plors abundants dels que las duhen

—Mes cada anella dels grillons que trenques
als ulls de Dèu, Nolasch, valdrá un imperi.—

Y Ramon, lo confés del jove príncep,
á qui tot just lo pel muxí punteja,
adelantantse ab riallera cara
y ab llabi franch:

—¡Oh, maravella!—crida—

¡Oh, maravella!—repeteix ab joya.
Eixas paraulas qu' he sentit ¡oh, príncep!
vostre bell cor y vostre gran projecte
clar com la llum á mi 'm descobririan,
si per altre camí no 'n tingués nova.
Jo us ho vull dir: seguíu la vostra empresa
que, per eixir del cel, tres cops es santa.
Revelació es de Dèu que al mon devalla
per lo camí misteriós del somni.—

Y al dí' eixos mots lo frare alsant sos brassos
que del mantell los fondos plechs li badan
ab ulls traspuant de goig, paraula dolsa,
severament de nou segueix ab pausa:

—Ab suáu deix m' adormí, apres de vetlla
donada á la oració y al aspre estudi.
Per un confús y enterbolit paisatge
mil estranyas visions atravessavan
sols deixant per recort l' alegre ó trista
impresió qu' en mon ésser produhian.
¡Ah, ben cert es que quan la carn reposa
llest l' esperit ab més afany ne trasca
trenant y destrenant novas quimeras
ab los fils dels recorts de nostra vida.
De sopte, la claror morta y cendrosa
que n' aclaria mas visions fantásticas,
tot prenent forsa n' ha arrivat á ésser
la viva llum d' un sol més pur encare
que 'l sol que 'l mon ab sa pols d' or endaura;
y en aquella esplendor d' auba divina
de núvols d' or y grana vorejada,
celeste aparició de trenas rossas,
ulls plens d' amor y llavis de dolsesa,
encarantsen ab mí m' ha dit: «Ja es hora
de que lo amor del mon s' ensenyoreje»
Una cadena d' or en sas mans duya
y ab un esfors suau n' ha fet dos trossos.
«Aixís faréu los homes en la terra:
tots sou iguals, tots fills d' un mateix pare.»
Y s' ha fos! Y s' ha fos! Y encara 'm sembla
guaytar la de ahi nit tan bella imatje.—

Y 'l frare ab los ulls alts com esguardantne
quelcom, parat per llarga estona 's queda.
Mes tot refentse apres.

—Príncep, ja es hora!
ab vostra ajuda; ab vostre amor ¡oh Pere!
y ab ma fe veja 'l mon la empresa santa
omplint de benifets tota la terra.—

Diu. Y tal còm la roca consentida
ja als pichs del mall, al rebre de ma destra
un ferm y segur colp, cruix y s' esbada,
aixís al escoltar rahons tan nobles,
los cors ja conmoguts dels qui las ouhen
plens de vivor y d' entussiasme esclatan.

Y 'l princep aixecantse ab cara encesa
de joya esclama aixís:

—Ne so tot vostre!
Per convertir tal pensament en obra
mon bras, arca y poder llurs servents sian.—

—Jo li consagro 'l seny!—Ramon contesta.

Y Nolasch ab lo front com una gloria:

—Jo li consagro 'l cor, ánima y vida!—

D' aquella trinitat de cors atletas
al embat poderós ne trau florida
de Caritat la vara ja mitj sema
y un riu de mel sas deus en lo mon obra.
Per ella á la mazmorra arriba tendre
l' alenada d' amor y 'l raig purissim
del sol que du ab la llibertat la vida.
Y per tu ¡oh gran Nolasch! que deixas patria,
riquesas, llar, per tu 'l cristianisme
un nou triomf assenyalat ne logra
als ulls del infael que admirat queda
al veure tanta amor, grandesa tanta.

Tal com exten al lluny sota la terra
sas arrels la figuera centenaria,
aixís per sobre 'l mon exten sas obras
la institució novella, matant penas,
guarintne desconhorts, dant á la esposa
lo marit allunyat, los fills al pare
y al cor ferit d' amor la meytat dolsa
en malhora robada á sa parella.

Per tu foren iguals los que ser creyan
de diferent valer y moltas voltas
lo cap soberch va rebre 'l benefici
d' un sencill mendicant fins d' abrich pobre,
mostrant que 'l cor al cap pot dur ventatja.
Per tu lo mon florí ab novella sava,
y nova redempció vingué á enriquirlo
fentlo mes sant, mes bo tot enlayrantlo
vers l' aubada d' amor que á Deu enrotlla.
Per tu de las grans Arts alguns fills viuhen
la vida de la gloria que eternisa,
y es per tu que la Espanya ab ergull mostra
del manco de Lepant lo inmortal llibre.

Filla del cel ¡oh institució beneyta!
lloada sias per los homs y 'ls segles
y mes qu' ara en lo mon no hi tingas tasca
donchs á ton pas la esclavitut finia,
tal com la llar payral sempre 's recorda
per mes que vella, aixaplugarns' no puga,
llohada sias com padró de gloria
pels homs que 't van fundar y per la terra
que donante sahó va ferte creixe,
terra que molts d' asprosa ne motejan
com á llurs fills motejan de selvatjes,
mes si l' aspror del sol tals fruyts ne dona,
si lo enselvatgiment tals martres cria,
beneyta sias sempre ¡oh Catalunya!
Deu te serve eixa aspró' y selvatjeria!

F. Pelay Briz.

POBRETA!

Aquella que ahir, al veurem,
vers á mí, com corra 'l poll
á darrera de la lloca
venia ab ulls alegroys,
aquella de rossas trenas,
de galtas totas rojó',
qu' una rosella semblava
voltada d' espigas d' or;
la qu' un jorn «so téu,» va dirme

y un altre jorn, per dissort,
«la flama del mon m' enlluerna,
perdonam, soch papalló»,
vora meu ha passat are,
ulls baixos, tombat lo coll,
depressa, com si sentís
de la frisansa l' assot.
Al veurerla, lo sarcasme
m' ha mirat ab ulls de goig,
y assenyalant sa miseria,
m' ha dictat aquestos mots:
«T' ho deya fa temps, t'ho deya..
Si passas del mon pel gorch
arreplega be tas alas
no t' enfanguis. Tens recort
de mas paraulas?.. *No juguis*
ab l'honra que perdre pots...»
Mes al veurer de son rostre
desencaixat la grogor;
de son cabell, ja tot aspre,
aquell gris empalagós;
moguentse mon cor de pena,
com quant s' emportan un mort,
he confegit ab mos llavis:
«Pobreta!.. Déu la perdó!!..»

JOAN PONS MASSAVEU.

RECEPTA CONTRA 'LS ULLS DE POLL.

Al vespre s' untan ab formatge, un se fica al llit deixant los peus sens tapar, y las ratas s' encarregan de lo demés. —Es provat,

---

LO MAS DE LAS ALSINAS.

I

Bella es la nit; fresca y clara
com una aubada de maig;

la lluna entre vels se mira
dins de las aygas del llach,
com s' enmiralla una nuvia
per agradá al seu aymant,
mitj tapada ab glassas blancas
emblema de l' amor cast.

—

Dins del bosch ni una fulleta
se sent cáurer; fins la brisa
que fa poch encar jugava
entre las plometas finas
dels aucellets ajocats,
propet d' ells s' es adormida,
com s' adorm l' ayret del mar
prop de l' ona blava y llisa.

II

Si la nit per fora es bella,
bella es també dins la vila;
si no fós que 'l Senyor Compte
té manat desde mitj dia
«Que 's tanquin portals y barris
«al toch de l' Ave-María
«y que 's prengui á tot aquell
«que surti aprés l' hora dita,
poch callarián las gaytas
festejadoras de ninas;
poch hi hauría descontents,
poch la gent murmuraría.
Los uns dihuen que al Senyor,
no li plahuen las follías
que canta de part de vespre
la jovenalla aixerida;
los altres, que 'ls vol esclaus
per serne tant sols éll lliure;
mes l' únich que hi ha de cert
en tanta parladuría,
es que 'l compte está gelós...
d' un Mas; el de las alsinas;
si, puig no vol que s' hi balli
com cada nit se solia,
ni tampoch vol que s' hi canti,
ni tampoch vol que s' hi riga;
perque vol flairar ell tot sol,
lo romaní que allí 's cria

. . . .

Y al poble tindrá lligat
mentres no logri 'l que ansía,
que no es pas lo primer colp
que aixó passa dins la vila.

III

Patge del Compte y Senyor
ensella 'l corcer mes brau;
prepara espasas y fletxas
no 't descuidis lo punyal
que l' empresa es perillosa
y en respons ab lo teu cap;
Pren una escala de corda
y del llevadís la clau;
surt del castell ab silenci
y fés promte la senyal
que 'l Compte 's frissa y dalera
pus mitja nit ja ha tocat.
Apostat fora la vila
vora 'l caminet del Mas
y arresserát sota un roure,
espéral; que ja vindrá,

IV

—¡Ay Maset de las alsinas
que trist y que sol estás!
ahir encar tan alegre
avuy tant abandonat..

Ja no n' ourás mes cantadas
pels teus regalats voltans
sols de lluny, sentint racansa,
lo jovent t' esguardará!

Mos avis que per mí vihuen,
d' amargura finarán
quan sabrán que de sa neta
lo Senyó s' ha enamorat.

Mes ans que ser d' aquell monstre,
mil voltas morir sabré,
si fins en lo Claustre 'm cerca
dins l' abisme 'm tiraré.

Partiré al naixer lo dia
per sol company mon torment...
¡ay Maset de las alsinas
ja may més te reveuré!

Murs prehuats de ma cambreta
mes que la neu del Cel blanchs,
per altres d' or ni de seda,
no us hauría deixat pas.

Per una celda ben trista
vos cambiará ma sort;
per una celda ab dos reixas
que tapan la llum del Sol.

Floretas de ma finestra
que só regat tot l' estiu
¿qui us donará una besada?
com jo, cada dematí?

Y vosaltres aurenetas
que prop d' ellas heu criat
¡qui us posará 'ls jorns d' oratge
una miqueta de pá!

Quant deixéu com jo eixas terras,
quant vinga l' hivern gelat
y vejau sas fullas secas
dins ma cambra rodolar...

Recordeuvos que algun dia
van darvos lo perfum séu,
y sobre sas brancas mortas..:
veníu, á cantá un adéu!!

. . . . , ...

Axís parla condolintse
la pubilleta del Mas,
¡Ay colometa boscana
mal cassadó 't ferirá!

V

Per entre 'l fullám dels arbres
un cavallé 's veu venir
sobre un corcer negre, negre,
com lo crimen malehit.

Un patge 'l segueix enrera,
carregat d' un pes feixuch;
com la lluna se 's tapada,
no 's pot véurer lo que dú.
Ja atravessan camps y hortas,
ja son vora l' alsinar
ja s' aturan; ja enrahonan,
ja s' acostan cap al Mas.
Lo cavaller descavalca
lo patge fa un xiulet baix;
una finestra s' entre-obra,
una escala hi han posat...
ab quatre salts l' han pujada,
ja son dintre.....
.....¡Déu me val!
lo Compte en sos brassos baixa
de deliri tremolant,
blanca, esglàyada y sens vida
á la nineta del Mas;
Dalt del corcer se l' emportan
sas trenas rossas penjant...
¡Ay colometa boscana
mal cassadó t' ha cassat!

Un crit per l' espay ressona,
es d' una aureneta 'l crit;
que al véurer los crims dels homens
tapa ab las alas sos fills.
Ab sobressalt se despertan
los clavells, rosas y llirs,
sos cálzers banyats de llágrimas
omplan l' ayre de sospirs
y en tant la Naturalesa,
la seva aymia mellor,
murmurá eix cant ab tristesa,
ab tristesa y desconhort...

«Tornará la primavera
«y l' estiu y la tardor
«y l' hivern ab sas nits foscas
«y altre colp lo maig hermós,
«Més ta ignocencia d' ahir,
«mes ta puresa y candor
«ja no tornarán donzella
«á il-luminar lo teu front...
«¡En lo mon tant sols retornan
«cosas del mon!!

AGNÉS ARMENGOL DE BADÍA.

OPINIÓ SOBRE LA DONA

Deya una senyora qne la dona tenia més perfeccions que l' home perque, havent sigut criada darrerament, per forsa havia de reunir totas las perfeccions de las demés criaturas. «Ho agafa malament, senyora—li responia un dels seus tertulians—; lo que hi há es que Dèu es un gran arquitecte, y després d' acabar l' edifici, ¡va posarhi la bandereta.»

PENSAMENTS

(VALENCIÁ)

Jo veig flors y 's desfullen, jo veig astres,
y s' apaguen, sent música y se pert:
la bellea en lo mon no deixa rastres
com una veu que canta en lo desert.

La torva nit segueix al dia pulcre,
darrera del plaher vé lo dolor,
desde que l' home naix fins al sepulcre
jamay cull sense espines ni una flor.

Viure sense passions, això no es viure;
sentirles, es llansar del cor la pau,
no pot gojar qui d' elles se veu lliure
y es infelis qui d' elles es esclau.

¿Y 'l mon es un Eden? Plahers y penes
á un temps en este vall alsen lo crit,
tot se desfulla quan se toca apenes:
lo mon es un Eden... mes malehit!

JASCINTO LABAILA.

DOCUMENTS

REFERENS AL MONASTIR DE PEDRALBES

(1327)

Aquest llibre es del Convent de les Dones Sors Menors del honrat Monestir de Senta Maria de Pedralba. E es así la regla lur escrita en latí, e en romanc.

En lan de N. S. Jesu Christ MCCCXXVII, en lo dia de la Invenció de Santa Creu de Maig que fo la doncs en Dicmenge, lo molt alt Senyor en Jacme Rey darago, e la molt alta Senyora Doñ Eliseu per la gracia de Deu Reyna darago meteren, e posaren les Dones Sors Menors del orde de Santa Clara en lo molt honrat Monastir novelament edificat per eyls en la Parroquia de Sent Vicent de Sarriá prop Barcelona, nomenat Senta Maria de Pedralba ab molt gran solemnitat en ayxí que aquí foren presents personalment los damunt dits Rey e Reyna, el senyor en Joan fil del dit Senyor Rey archabisbe de Toledol, qui dix lavors la Missa e los Bisbes de Barcelona e dosca, e di Vich estans tots tres revestits á tota la Missa. E forenni presens aytambe lo Senyor Infant en Pedro fil del Senyor Rey damunt dit comte dempuries, e els Nobles en R. Folch Veçcomte de Cardona, e en Dot de Munt cada, e en G. de Cervelo, en Bernardic de Cabrera ab molts cavallers cascun deyls.

E ab la Senyora Reyna foren moltes dones nobles e honrades de Catalunya, las quals ací no cal nomenar. E foren aytambe presens Molts Religioses e Homens dorde, e clergues entrels quals fo lo Ministre Provincial dels Frares Menors Fraire R. Bancal ab gran companyia dels seus frares.

E preferen dotse Dones clergues e dues legues totes eletes, bones, e sofficients del Monastir de Sent Daniel de Barcelona, que son ayxi mateix del orde de Senta Clara, e sis infantes ya vestides, les quals entraren en semps lo sobre dit dia en lo Monastir damunt dit. E les quatorse Dones de sus dites eligiren per Abadesa ab bona amor Sor Sobirana de Sauset en gran concordia e tant tost fo confirmada per lo damundit Ministre. E apres en continent ireberen nou Infantes alhorde en presencia del Rey, e de la Reyna. E tot aço espegal e endereçat, el offici de la Missa acabat ab gran goig e alegria, feu hons gracies â Deu e â la Verge María, e al benahuyrat Sent Francesc, â ma Dona Senta Clara e â tota la Cort celestial, car aques feyt ere vengut a acabament en tant breu de temps que no aye cor un any, e un

mes que lo Monastir sere comensat dobray, ço essaber en lan M. CCC. XXVI lo cendema de Senta María de Març, en lo qual dia lo Rey e la Reyna posaren la primera pedra al cap de lesglesia ab gran festa e ab molta gent honrada e assenyalada, la qual cosa fore long de contar, e molt mes de escriure.

Los noms de les quatorse Dones devotes e honestes, que per amor del lur Espos Jesu Christ, y per salvació de lurs animas, e per honor de lur orde a creixer e multiplicar inspirades per lo Sant Esperit vingueren acordadament, e valentosament â poblar, e â fundar lonrat Monestir de Senta María de Pedralba, hey entraren totas en semps lo demundit dia solemnialment son aquets: Sor Sobirana de Sauset Abadesa, Sor Francesca ça Lorteyla Neboda de la Senyora Reyna demundita, Sor Constança Coguera, Sor Alamanda de Mansolí, Sor Saurina de Jonques, Sor Constança de Vilardeyl, Sor Dolsa Fuyla, Sor Constansa fiveylera, Sor Constança de Molins, sor Margarida de Bouvila, Sor María Luyla, sor Severa fiveylera. Aquestes dotse son clergues, e recluses. Sor Alamanda de Canovas, Sor..... Aquesets dues son legues, e van defora. La gracia de Deu sia ab eylas. Amen.

Nota. Quant aquestas Monjas fundadoras entraren en lo Convent no era del tot perfeccionada la fábrica del Monastir, y se diu per tradició, que las Monjas en el dia habitaban en los Claustros cuberts y tapats ab estoras que los tancavan, y servian de resguart.

La Iglesia está rubricada ab senyals de consagrada pero no te mes testimoni que la tradiciò. Ab tot es ben creible ho sia realment, perque devall las Creus pintadas, quant en aquestos anys passats enblanquinaren la boveda, y parets, se veren unas creus esculpidas en la mateixa pedra, com ab punta de escarpa y al pareixer tan antiguas com la mateixa fábrica, y per est motiu sobre estas creus esculpidas se pintaren las que ara se veuhen vermellas. Esta tradició tindrá origen del dia en que digué la primera Missa lo infant Ilm. Sr. D. Joan ab asistencia dels tres Bisbes de Barcelona, Dosca, y Vich, los quals per solemnisar mes la funció, y fer â la Iglesia mes recomendable â la veneració pública la distingirian ab aquesta Sagrada Ceremonia.

A JOANA D' ARCH.

Virtut y fortalesa
te daren gran renom
y ab nobles fets, Joana,
dares exemple al mon.

—

Quant per la fe lluytavas
conquerires bell llor,
y ab tos actes demostras
quant pot lo patri amor.

—

No 't va mancar coratge
ni 't decaigué l' esprit,
ans bé, brunsenta flama
valor dava á ton pit.

—

Al remembrar ta historia
batega lo meu cor;
Jo atmiro noble filla
de Fransa, ton valor.

M.ª dels Dolors Fiter é Inglés.

AMOR AL ART

Un pintor qu' estava trayent una copia de un bonich paisatje, demaná á una noyeta que 's posés en primer terme y que no 's mogués fins y tant que ell li digués prou.

La noyeta creu y 's planta allí hont y com li diu lo pintor.

No havian passat cinch minuts quan arriba corrent una germaneta xica de la que servia al pintor y crida:

—Marieta, la mare 't crida. Cuyta! Vina!

La noya no 's mou.

Al cap d' un ratet, torna la germaneta xica:

—Marieta que no vens? Mira que la mare está enfadada.

La noya tampoch se mou.

Passa un ratet mes y torna altre cop la petita y ab grans crits.

—Cuyta! Marieta, vina!—exclama.—La mare diu que si no vens, ella vindrá y 't donará un fart de llenya.

Llavors la Marieta, sens perdre de vista al pintor, sens tombarse ni fer cap accionat per no perdre la positura en que lo artista l' havia col-locat.

—No puch venir,—respon.—Digas á la mare que 'm pintan!

RECORT

¿T' en recordes del dia en que mos verem
Per primera vegá?
¿T' en recordes que fon voreta platja
La nit de Sent Joan?

—

¡Qué nit més clara! ¿T' en recordes, nina?
¡Qué nit mes clara fon!
Jo em pense que la lluna, més hermosa
Ja may l' ha vista yo!

—

D' el remor de les ones que venien
¿T' en recordes també?
¡Qué remor que ne feyen, vida mehua,
Cuant te doní aquell bes!

. . . .
. . . .

Jo no vullc que respongues cada volta
Que t' hacha preguntat...
Sols vullc que me respongues, si recordes
La nit de Sent Joan.

Manuel Lluch Soler.

IDILI.

Assembla 'l llogueret sobre la timba
Esbart de colometas,
Aparelladas totas per llançarse
En la vall fonda y fresca.

Lo sol es pon: son raig darrer daurantne
La torre de l' esglesia,
Pujant va per la falda de la serra
Ab sa claror rogenca;

Fins qu' esborrantse allá en lo cim altívol
De lo puig que blanqueja,
Se 'n vá á tenyir los nubolets de purpra,
Y 's pèrt dins las estrellas.

Al cant dels rossinyols que 'ls horts amagan
Y al so de las fontetas,
Fusa dins l' ombra, acaba la celistia,
Y los estels clarejan.

Desde 'l temple á la vall baxa una via
Ombrívola y estreta,
Y tot caragolant, entre olms y canyas,
Cap al fossar amena.

Del temple exint, pel caminoy devalla
Gent endolada, y 's veuen
Entre 'ls batzers dels márges las *xamarras*,
Los *rebosillos* negres.

Darrera hi va un baúl, d' escot lo forro,
Dins ell una donzella;
Corona dú 'n lo cap de rosas blancas,
Y un Crist en las manetas.

Trist es lo viatge: tots los cors sanglotan,
Tots los ulls llagrimetjan;
Recordan sas virtuts las ploradoras
Y 'ls valls las repetexen.

Lo pont ne passan del torrent qui escuma,
Y allá, entre pins y estepas,
Del tancadet apar lo mur, d' hont cauen
Las tapareras verdas.

Allá dins, sobre 'ls solchs, las creus de fusta
Que corca la serena,
Entre 'ls mirabajans y l' eura, aparen
Jahents aquí, allá dretas.

Y un caminal que los xiprers senyalan,
Dret va á la capelleta,
Ahont dexan á la nina tota sola
Ab cuatre llums encesas.

Ay, l' amorosa qui los cors fermava,
La flor de la bellesa,

Sens companyía passará las horas
Quant tants y tants n' hi feyan!

Ay, no; no romp la mort los tendres llaços
De l' amor santa y vera;
Lo qui 'n la vida no gosá mirarla,
La vé 'n la mort á veure.

Quant s' en van tots, resant lo darrer *Pater*,
Y lo coster emprenan,
Tot adressant á lo fossar s' acosta
Un jovensá sens eyma.

D' amor trist fes lo cor, y de la ditxa
Trencada la cadena,
Per l' óliba escomés, de dol morintse,
Aixint de lluna, hi entra.

Ab quin llenguatje, lo dolor llavoras
Se plany dins l' ombra freda!
Mes, res desperta 'l cor que la mort glassa!
Trista sort pel qui vetlla!

Jo sé un altre fossar, y sol m' hi planyo:
També las creus s' hi adressan;
També per may tornar, ab sa mortalla,
Hi jau ma ditxa estesa.

GERONI ROSSELLÓ.

LAS FIRAS Y FESTAS

DE NOSTRA SEÑORA DE LAS MERCÉS.

A EN FRANCESCH PELAY BRIZ.

Molt Sr. meu y estimat amich: á son degut temps rebí la que ab data del 29 del mes passat se digná escriurerm, invitantme á colaborar en lo *Calendari catalá* pera lo any 1878; y en bona fé que no podia haver arribat en mes bona ocasió. De ella pot dirse que ha vingut com l' anell al dit; puig l' espectacle que Barcelona está donant m' ha sugerit no pocas ideas que desitjaba manifestar, y no sabia com ferho, y V. ab la sèba me proporciona medis pera realisarho, sens

lo qual, aquellas, com moltas vegadas me succeheix, haurian quedat mortas y enterradas en mon enteniment sens haber arribat á veurer la llum. Grans mercés donchs, y sens altre preámbul entrem en materia y parlem de lo que avuy tothom parla de las Firas y Festas de Nostra Senyora de las Merces.

Comensaré confessantli ingénuament, que jo que no habia sabut explicarme ja may aquella mena de instintiva aversió que professa vosté á certas terras y á certa gent, la comprench avuy fins á cert punt, mercés al efecte que en mí ha produhit eixa disbauxa que acabám de presenciar. Prescindiré de las rahons que en favor de estas *Festas y Firas* pugan fer valer los que de ellas están ferventment enamorats: no entraré en apreciacions respecte del mal efecte que pot produhír lo posar com pantalla ó pretext d' unas Festas que no tenen molt de cristianas, lo nom sacratíssim de la Verge inmaculada: res diré de la inoportunitat de celebrar unas *Firas y Festas* que no trauhen cap á res; —que no conmemoran un fet important; que no tenen en son favor l' ajuda de la tradició; que no contan ab l' entusiasme del públich; que lluny de esser populars, son sols y exclusivament oficials y artificials; que no són firas, perque Barcelona, verdader empori del comers y de la industria y de las arts catalanas, te en sas tendas y magatzems y establiments, oberta fira durant tot l' any; ni son festas puig los barcelonins durant estos dias de robombori y trají deuhen traballar y traballan com si tal cosa,— en una época del any en que Catalunya entera, y especialment la provincia de Barcelona, de la qual en patrona se erijí la Santa Verge de las Mercés, se troba atrafegada recol-lectant la mes preuada, cuasi podriam dir la mes important, sinó la única de las seuas collitas, en termes que los pajesos, ab permis dels respectius Rectors, ni tant sols vagan én lo jorn que te consagrat la Iglesia á la Mare de Deu, en la expressada advocació, y en un temps en que la naturalesa acostantse cap al hivern, no ofereix un sol dels atractius que brinda en la primavera. No, de res d' aixó vuy parlar; mes necessito desahogar mon pit, trist y amargament conmogut devant del espectacle que estos dias he presenciat, devant del espectacle que ha donat la ciutat comptal, moguda, no per noble desitj y elevats pensaments, sinó impulsada per eixa febra de goigs y plahers, que es distintiu especial de la época en que vivim, y de la qual, ab tot coneixement de causa, no ha volgut lliurarse la que fou assiento dels venerables Concellers.

Sí, amich Briz; Barcelona cridant pera que fessen cor á las *Festas* los senzills espectacles que son ornament precio-

síssim de Vilas y llogarets, segura de que aixis atreya á aquellas que no tenen condicions ni medis materials pera apreciar altres espectacles; Barcelona, la ilustre comptesa, la que may deuria descendir de son elevat sitial, rebaixantse fins al punt de convertirse en lloch de curt vehinat, ¡m' ha produhit lo mateix efecte que certas donas que no reparan en trajos y avuy vesteixan de dama, y demá d' humil pajessa, y l' altre dia s' enjiponan si convé lo pintoresch arreu de las didas viscainas, sens mes fi que presentarse ab cert atractiu de novetat, al que cansat se troba ja de contemplarlas dispostas d' altre manera.

¿Y qué ha conseguit ab axió? Si son objecte era cridar gent, y que ab prou feinas bastessen los amples carrers, á contenir la gernació que 'ls debia omplir de gom á gom, ho han alcansat; mes si son intent fou, comunicar cert aire popular á las festas, s' ha equivocat de mitx á mitx. Las grallas, que tan desagradablement sonan á las orellas dels que han estat desmamats, y han crescut ohint las inspiradas melodías y las armonías admirables dels Bellinis, Rossinis, Gounods y Meyerbeers: pero que lluny de esser inarmónicas y desapacibles, ofereixen atractius y fins sumeixen lo cor en dolcíssima melangía, deuhen sentirse en los pobles y las vilas: ahont las casas no sian altas, ni los carrers empedrats: ni apagan sas notas agudas los xiulets de las locomotoras, los que llansan los conductors de las tramvias pera avisar als viandants lo próxim perill de que están amenassats y ahont, en tot cas, los únichs remors que apaguen sa planyivola veu, son la regositjada rialla dels que disfrutan los senzills plers de la festa major, ó lo remoreix del vent que gronxa alsinas y bressa 'ls pins. Las *sardanas* que tants encants enclouhen pera qui las sap apreciar; que tanta animació comunican; que tants atractius ofereixen en las plassas y carrers dels pobles y vilas del hermós Ampurdá, son balls tontos y pesats y d' una monotonía inesplicable pèls senyorets y dependents acostumats á ballar *polcas íntimas* y *schotischs remanats* y *americanas de ulls en blanch*, en los jardins del Tívoli y del Prado y en los entarimats del Romea y lo Liceo. Lo *drach* que pèls vilafranquins te tanta importancia per lo manco, com per los barcelonins que se 'n van, te la gegantesa, la Pubilla; lo drach que tant entussiasmá á lo malaguanyat Piferrer, que en ell vejé la bestia fera de nostras poéticas llegendas, la representació gráfica y genuina del esperit del mal; lo drach que paper tant important desempeya en la relació de las festas de la beatificació de San Ramon, es pera lcs de la ciutat un «adefesio bipedo cuyas extremidades arrancan de la cavidad torácica, á propósito únicamente para distraer á paletos de su espe-

cie.» Los *Xiquets de Valls* que al fer la torra de nou, sobrepujan las mes altas casas de *fora*, no podan causar admiració ahont las casas tenen mes de cent pams. Y los *Embalats* y las *Sortijas*, y las *Albadas*, si están en son punt en los pobles que esmaltan las planuras que regan el Noya, lo Besós y el Llobregat, no escauen ni corresponen á una ciutat que pot fer lluminarias tant vistosas, tant magníficas y tant expléndidas, com las que ab verdadera sorpresa habem contemplat en la plassa real, en la de la ciutat, en lo carrer de Fernando y en las ramblas del centro y de las flors.

Pero no es aixó lo pitjor: lo pitjor es, que sens comunicar á las *Festas*, per tals medis, aquell ayre de popularitat, que constitueix son mes grat encis, en las festas majors de pobles y vilas y llochs, tenen influencia de sobras pera atraurer espectadors, que no tant deixan sa casa pera veurer lo que tots anys veuhen sens que 'ls coste una mallà, com para contemplar lo que á so de bombo y tabals resan los papers y cartells, y altres cosas que los cartells y papers no esmentan; pero que no per aixó tenen menos atractiu.

Las festas majors, amich Briz, voste ho sap: son de necesitat imprescindible en los pobles rurals. Sens contar lo molt que contribueixen á la riquesa y ben estar material dels mateixos, puig ab motiu ó pretext d' ellas, se fan obras y se compran mobles, y en una paraula se posa en moviment lo numerari, son causa poderosa pera mantenir ferms los víncles que enllassan los membres d' una mateixa familia, que dispersos per la forsa de la necessitat, aprofitan la conjuntura de las divertisions que ofereix la festa major, pera reveuver al pare, y abrasar al jèrmá, y coneixer á la cunyada. Avuy mes fácils y expeditas las comunicacions, merces als adelantos de la época, y ab prou distraccions de tota mena en la ciutat, pera que la gent jova, no pretinga buscar fora de ella lo que avans no hi habia y al present s' hi troba en abundó, las festas majors se van ressentintse de eixas condicions que son fillas del temps; puig ni els parens deuhen esperar la festa major pere veurers; ni la jòvenalla fa un viatje per anar á un parell de saraus ahont ballar ab las noyas mes aixeridas de la encontrada. ¿Qué succehirá donchs si Barcelona s' empenya en absorvir la vida dels pobles, fent una festa major que sia compendi y resúmen de totas las de Catalunya? Succehirá, lo que no pot menos de succehir que s' acabará la vida dels pobles: que 'l peix gros, com diu l' aforisme, se menjará 'ls petits: que la Barcelona moderna, com la Roma de la antiguetat, no contenta en que vísquen los que desde

lluny la fan viurer, acabe per matarlos; ab tal de tenir ben prop als que indirectament de ella son tributaris; ab tal de creixer y creixer fins al punt de edificar no ja en lo pla, sino en los cims de las montanyas que la cenyeixen.

Y no 's cregа que exagero. D' una població d' alguna importancia, que no tinch pera que anomenar, han vingut durant los dias de las festas 1500 personas. Presumo que no 'm tatxará ningú de exagerat donant per sentat que unas ab altres, preu de viatje comprés, han gastat 20 pesetas. Donchs be: esta cantitat que fa 30000 pesetas, ó sian 6000 duros, representa la vida y la animació del poble durant un any. Dita cantitat es la que en diversions pot esmersar una població de las circunstancias de aquella á que 'm referesch, en dotze mesos, y eixa cantitat la ha gastada en una disbauxa de vuit dias: eixa cantitat esmersada en diversions ne fa gastar d' altras en cosas de mes utilitat y profit, que donan vida als diferents oficis, y estas cantitats no 's gastaran, perque estan gastadas aquellas.

No es aixó solament: gents hi ha, y jo podria citarshi; que enlluernadas per l' espectacle ensisador que Barcelona ha ofert en estos dias, y comparant la quietut y tristesa del poble ab lo bullisi y animació de la ciutat, y creyent que sempre ha de esser igual, y que Barcelona es una nova Xauxa, no han vascilat en deixar la vida del poble pera fer la vida de ciutat.

Altres n' hi ha, també podria citarnhi: que cama lluents y peu terrosos, vivint en una envejable ignorancia, al cap de molts anys, quan ja s' encaminan á l' altre mon, guiats pera qui ha presumit que de esta manera se donava aire de superioritat, y feya una obra de misericordia, «trayent la llana del clatell, á un pobre crach» s' alaban de haber obtingut los favors de unas senyoras molt macas, que vivian en unas casas que semblaban una tassa d' or.

Altres en fi..... pero mes val callar. Posem terme á esta serie de consideracions que segur no faltará qui diga son dictadas per lo mes negre pessimisme. De mitg á mitg s' equivocará qui tal presumesca. No amich Briz: al parlarli en los termes que precedeixen, aprofitantme de sa invitació, no he volgut mes que donar lo crit d' alerta, perque temo, y crech que ab fonament, que las *Firas* y *Festas* de Barcelona, de continuar fentse com enguany s' han fet, son una llansada de mort per la terra catalana, qual fesomía característica, se perdrá confosa en la fesomía de la capital, en eixa fesomía cosmopolita que van prenent las grans ciutats.

No vol dir aixó que Barcelona no dega tenir *Festas:* fássalas en hora bona quan pera ferlas hi haja motiu y ocasió;

pero fássalas qual correspon á la segona capital de Espanya; ó la primera per l' estat en que en ella 's troban lo comers, la industria y las arts. Aixeque fondas, y palaus y jardins, que sian recort durader de las festas d' una anyada, é invertint lo que gasta cada any en llums, y castells de foch y coblas y dansas y sortijas y regatas y festetas de carrer y diversions de poblet, en obras monumentals, podrá alabarse de tenir lo que li falta, y tenen, fora d' Espanya, capitals de molta menor importancia que Barcelona, y pera fer manifestacions no tindrá que demanar aculliment á ningú, puig tindrá museos y palaus per Exposicions y jardins zoologichs ahont ensemps que esbarge al esperit, trobará 'l foraster aliment pera la inteligencia. Y est foraster no 'l busque no en lo habitant de las terras catalanas, en lo senzill pajés, en lo honrat menestral ó quant mes en lo dels que viuhen en las provincias d' Espanya: est foraster busquel en aquellas regions en que no 's disfruta un clima tant agradable com lo que á nosaltres Dèu nos ha concedit, y estiga segura de que aduch no moventla mes desitg que el de ganancia material, suposició que ni un sol moment deu admetrers, encara hi sortirá guanyant, puig quiscun d' estos val per cent d' aquells. Obrant aixis Barcelona procehirá com qui es: com matrona distingida que ni un sol punt oblida los blassons que la ennobleixen y a la que obliga la noblesa; seguint la senda que ha empres, sens per aixó conseguir lo seu proposit, demostrará que mes que las lloansas dels inteligents y de la gent triada, la encísan y desvaneixen los picaments y cridoría dels que no distingeixen entre sentiments y sensacions.

Y are amich Briz pregantli se servesca perdonarme que pera desahogar mon pit y donar lo crit d' alarma, haja aprofitat la invitació que 'm feu com de costum, de colaborar en lo *Calendari*, tant oportunament vinguda á las mevas mans, se repeteix com sempre de vosté afm. amich y company.

G. VIDAL.

Barcelona 2 de Octubre de 1877.

CANSÓ DEL ARROSER.

(VALENCIA.)

I

Mentres llauravem—la terra así,
allá 'l planter—feu son camí;

plantantlo pronte,—si apunt está,
vinga aigua y sol—qu' ell creixerá.
Mira de vert
lo pla cubert;
¡tants camps sols ya 'n—pareixen u...!
Pero veus tu
aquell de vert mes negre qu' allá 's veu?
Eixe es lo meu.

II

L' aigua, corrent—pel camp abaix,
besa y refresca—lo peu del guaix;
que si be calfa—lo sol del cel,
la espesa palle—servix de vel.
De vista 's pert
l' aigua entre 'l vert
de tants de camps—que 'n formen u...!
Pero veus tu
eixe mes ple de palle—que ahí 's veu?
Eixe es lo meu.

III

¡Ja va espigant!—¿per ahon ve 'l vent?
¡Guárdemos Deu—de mal ponent,
de forta plutja—y de troná,
y de granis,—y apedregá;
que en un punt sol,
si Deu ho vol
de tant de grá—no 'n queda u...!
¡No hi ha ningú
que, si á mercé del cel aixi se veu,
no pregue á Deu!

IV

¡Bon temps! ¡La espiga!—qué be ha granat!
¡Mes que d' arros—pareix de blat!
y cap á vall— totes caent
«segueumos pronte»—n' están dient.
Que en un instant,
Deu no mediant,
no haguera arros—quedat ningú...!
¿Y há, pues algú
que no li done, si aixina 'l veu,
gracies á Deu?

V

Bona cuadrilla—de jornalers,
en punt de sega—sigam primers,
per si l' oratge—mudansa fa
tallaes les garbes—encontre ya.
Com franja d' or
conte un tesor
cada garbera—qu' el barquet du...
que mil per u
á qui treballe en fe, y espera, y creu,
li dona Deu!

VI

En ample cercle—ben apilá,
tres caballs junts—baten la erá;
de gra 'n resulta—mes que ne sol;
secarlo en la era—ya ho fará 'l sol.
La cambra, á poch,
no te prou lloch
per á los sachs—qu' el carro du...
¡que mil per u
á qui treballa en fe—y espera y creu
li dona Deu!

R. Ferrer y Bigué.

UNA FESTA TAURÓMACA
EN BARCELONA

Aquestas festas que tan poch s' avenen ab l' esperit de civilisació y sobre tot que produheixen tants dolents resultats pera la moralitat d' un poble, essent escola ahont s' alimentan los sentiments innobles, lloch ahont tan mal pagament trova lo lleal animal qu' ha contribuhit més d' una volta á sostenir una familia, contan avuy en nostra terra ab un nombre inapreciable d' aficionats, molts d' ells que contribuheixen inconscientment á sostenirlas, y altres, admiradors no del espectacle en sos grossers detalls, sino del aspecte que presenta lo cercle, ocupat per una munió inmensa qu' anima lo quadro.

Voldriam fer constar aquí una á una las rahons que ve-

nen á apoyar nostra antipatía pera la mal anomenada *festa nacional*, molt més en Catalunya, d' ahont, ab greu sentiment, veyém desapareixer cada jorn festas que portan enllassadas ab ellas agradables tradicions y fins dirém gloriosos recorts; mes nostre intent es donar á coneixer avuy la descripció d' una de las primeras *corridas* celebradas en Barcelona, quína nos ha tramés un «Dietari» de nostre arxiu municipal. Del llibre mentat, que correspon al any 1601, copiém lo que segueix:

«Dillums á III (Desembre de 1601).

«Dit dia los SS. deputats volent continuar lo regosijo | »alegría y contento de dita natiuitat de dita Princesa | feren »correr de toros que hauian fets uenir | euinguts los SS. »consellers en la sala de les armes y asentats en les fines- »tres de aquella, arriba lo Exm. Sr. Duch de Féria | al cual »isqueren arebre ala porta de la primera sala de les armes »y arribat sa Exc.ª albalco ahont stigue lo die abans | los »SS. conselles sen anaren ales finestres que per ueurer los »toros tenian dedicades | e arribats los SS. deputats en la »sobra designada finestra y assentades les dames en los cor- »redors que per dita causa eren estats fets | e tambe los »caualllers y altres persones en lo corredor y catafalch ma- »naren soltar un dels toros que en un lloch tras dels cata- »falchs junt ala casa del general tenian enclosos e comensa »a correr per la plassa sens fer dany aningu, y poch apres »fonch desaretat | e apres ne fonch tret altre e correguda la »plassa per algun espay e tambe fonch mort | even sa »Exc.ª lo abus se feya de matarlos ab les spases mana als »officials que alli eran que diguessen als que stauen en la »plassa pera toreiar que dexassen spasses y dagues pera »que se pogués veure la desinvoltura dels toros | en aquest »instant entra en la plassa o clos per dita causa sere fet un »caualler anomenat don Pedro Vila y de clascarí acauall á »la gineta ab quatre alacaios quiscun dells ab dues llan- »ses | e fet lo acatament degut asa Exc.ª, als SS. conselles »y als SS. deputats, tragueren un toro y córregue la plassa »en seguiment de aquell per no uolerlo allansaiar y així »dona un colp al toro e apres de aquell tragueren altri y »dos junts que foren en nombre... Y finalment tragueren »un toro ab una vestidura li hauian feta y ab ella molts »quets y al exir lo toro en la plassa posaren foch als quets »y ab lo foch dels cuets y altres maquines heran fetas ana »corrent dit toro cremantse la pell y axí acaba la festa ab »molta musica de menestrils que en los catafalhs hauien »y moltes trompetes | e acabada dita festa dit Excm. Se- »ñor Duch de feria sen ana de dita sala de les armes y los «SS. conselles lo acompanyaren fins ala porta de aquella | »ço es de dita sala de les armes.»

La descripció minuciosa donará á compendrer com en aquells temps s' apreciava lo joch de las sorts, y 's desprén d' ella qu' era desconegut en Barcelona la de las picas.

Se tenen indicis, sens que fins ara ho hagin provat los documents, que quant lo Emperador En Carles V rebé la visita del Bey de Tunez, trovantse en Barcelona, s' organisá una *corrida* de toros.

Per la manera com refereix lo «Dietari» lo qu' acabém de relatar, se pot creure que seria alashoras un espectacle sino del tot nou, molt poch conegut en la ciutat comptal. Després, en 1668, se doná també una d' aquestas festas en la mateixa plassa y ja desde 1677, durant quin any ne tingueren lloch en 13 y 14 de Janer y en 1.r de Mars se repetiren més sovint.

JOSEPH FITER É INGLÉS.

¿AHONT VAN?

Be 'n van de empolaynadetas,
plenas de joyas y flochs
y de clavells en las trenas
y caragolets al front
y ab vestits mes llarchs de cuas
que cap miloca alsar pot,
eixas donas, eixas ninas,
bonicas com ratjs de sol
que envoyra la mantellina
ab transparenta blancor.
A fé que 'n van de aixeridas
y mes llestas que un vagó,
acaloradas, rialleras,
vermellas com indiots,
tot corrent desalentadas
cap..... no goso dir ahont.
No es á balladas ni á fira,
paseitg ni festa major,
ni á cap sant peregrinatge,
bodas ni aplech religiós
ni á consolar als que ploran
ni á fer caritat tampoch.....
.....¿Donchs hont van las ninas bellas
van..... á puesto molt millor
¡van als toros!..... Van als toros
á familiarisar llurs cors,
ab lo espectacle feréstech

de carnatje y destrucció
que en la ensangrentada plassa
per oprobi humá te lloch;
allí corrén, allí vehuen,
com los carnívoros corps
volan al camp de batalla,
per gosarse en llurs horrors.
¿Allí van? com tal pot eser?
¿Com pot ser ¡Dèu poderós!
que del cor de nostras donas
se apague lo instint preciós,
de la pietat y modestia,
de caritat y dolsor
que feu que com sa hermosura
son bon nom celebrat fos?
Are ja no se acontentan
ab los purs goig del candor,
buscan las estrepitosas
y varonils sensacions,
que conmoguen llurs entranyas
com lo tró de un canò Amstrong;
ya sa sencilla reserva
y son decoro graciós,
han deixat per lo descoco
y violentas posicions.
de gimnastichs exercicis
poch conformes al pudor;
las hi plau com coraceros
regir un caball briós,
vestir en lloch de faldillas,
ab gabán y pantalons,
per fi, concorrer als toros
que es cuant mes de estrany fer pot
la dona que de sensible
alimente aspiracions
y no vullga, en lloch de dona,
semblar un gallimarsot.

No aneu als toros, ni ıetas,
detureuvos, que 's millor
mostrar instincts de ovelleta,
que no de carnicers llops.
Fugiu dels torins, hermosas,
de eix horrible cercle, ahont
los bons sentiments s' embotan
tot contemplant lo ferós

de aquella lluyta inhumana
que repugna á la rahó.
¿qué aneu á veure, mesquinas?
¿qué pot allí donar goig
á las ánimas que tinguen
caritat y compassió?
Entre tals baquichs deliris
y crueltats y furor,
contra sers que son del home
llurs criats y amichs millors,
¡sols desitjs de fera brava
fa sentir eix lloch odiós!
¿Mor un home? es poca cosa,
¿no moren dos? ba! no es molt,
si son tres, la festa es bona,
si son mes, molt mes millor;
y los animals que espiran
en mitj dels mes grans dolors,
en compte de donar pena
tan sols causan irrisió.
¿Y aixó complau? aixó alegra?
¿y poden mirar aixó
ab ulls aixuts las que xisclan
y llansan abundants plors,
Quan perden algun canari
ó un gosset se 'ls mort del brom?
Y eixas son las qu' es delectan
y veuhen sens emoció,
que aquells homes que pereixen
com los gentils gladiadors,
son cristians y germans nostres
si be per un pesich d' or,
venen sa vida al capritxo
de un publich facinerós
y que son pares y esposos
y tenen mares y amors
que restan inconsolables
ab sa desastrada mort?.....
Donas, si á vostra conciencia
aixó acut un instant sols
y sopte y esgarrifadas,
no llensau glasas y flors
dins eix cercle de barbarie
y paganas tradicions,
teniu l' ánima mes freda
y mes crua que Neron.
Donas baixeu de eixas gradas

que son de ma patria afront,
perque en ellas fins s' hi minva
la dignitat dels varons.
Donas, torneu á ser donas,
no vulgueu ser *esprits forts*,
que per be de la familia
y per nostra bona sort,
es forta nostra flaquesa
y gran la important missió,
que tenim de suavisarne
las rudas inclinacions
del home, sempre apartantlo
de ser un tigre rabiós.
Axó donas nos pertoca
y no com las de la cort
fumar llargas *tagarninas*,
travessar en los *Sports*
patinar com barbuts Russos,
ni com Inglés veurer rom.
Donas, torneu á ser donas,
no vullgueu ser *esprits forts*,
que per be de la familia
y ventura de tothom,
si de los torins las portas
logreu tancarne de cop,
gran servey fareu á Espanya
ab aplauso enter del mon.

M.ª Josepha Massanés.

Octubre de 1877.

CALENDARI CATALA

DEL ANY

1879

ESCRIT PER LOS MES REPUTATS AUTORS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

Y COLECCIONAT

PER

F. P. BRIZ Y F. MATHEU.

Any quinze de sa publicació.

BARCELONA:
JOAN ROCA Y BROS
CARRER DEL HOSPITAL, 87.
1878

TAULA.

FIRES Y FESTES MAJORS.

Janer. 1 Artés, Pons y la Bisbal. 6 Amer, Manlleu y Monclar. 7 Igualada. 14 San Hilari. 17 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palamós, San Celoni, San Quirse de Besora y Santa Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, San Féliu de Pallerols y San Pere de Torelló. 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort y Cervera 25 Torrellas y San Pol de Mar. *Movibles.* Segon diumenge, Tarrasa. Cuart diumenge, Pla.

Febrer. 2 Claramunt, Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonje, San Llorens dels Piteus y Pobla de Claramunt. 8 Isona. 22 Figueras y Tortella. 24 Crespiá. 25 Cervera y Santa Coloma de Farnés. *Movibles.* Primer diumenge, Balsareny, y diumenge avans de Carnestoltas, Balaguer y Palafrugell. Diumenge de Carnestoltas, Viladrau. Dijous primer de Cuaresma, Berga.

Mars. 2 Cardona y Santa Coloma de Farnés. 25 Alpens. *Movibles* Segon diumenge, Manresa. Primer diumenge, dilluns y dimars de Cuaresma, Seu de Urgell. Primer dilluns de Cuaresma, Solsona y San Martin Sasgayolas. Segon disapte de Cuaresma, Cardona y Calaf. Segon diumenge de Cuaresma, Salás, y Capallades. Tercer diumenge de Cuaresma, vila de García. Diumenge de Passió, Ripoll.

Abril. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Lleida, Corsá, Pobla de Segur y Prades. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdù. 27 Sellent. 28 San Sadurní de Noya. 28, 29 y 30 Piera *Movibles.* Dimars de Passió, Bellpuig. Segon dia de Pascua de Resurreccio. Palafrugell. Tercé dia de idem, Perelló y Ntra. Sra. del Miracle. Diumenge desprós de Pascua, Arenys de Munt y Tortosa. Disapte següen, Calaf. Tercé diumenge y següen dilluns, Sabadell. Primer diumenge, Vidreras.

Maix. 1 Hostalrich, Olot, Tarrassa. Tárrega, Perellada, San Felíu Saserra y Vilafranca del Panadés. 3 Vilaller, Agramunt, Torredembarra, Figueras y Vich. 4 y 5 Vilaller. 5, 6 y 7 Bellver de Cerdaña. 8 Calella. 9. 10, y 11 Alearraz. 11 y 12 Badalona. 13 San Llorens dels Piteus. 14 Tremp. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós y Tortosa 15 y 16 Torroella de Montgrí, Amer y Moyá. 20 Vidreras. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Molins de Rey y Tortellá. 25 Caldes de Malavella, Mataró y la Bisbal. 26 Palautordera y Granollers 27 San Antonio de Vilamajor y Santa Coloma de Queralt. 28 Artías del Vall de Arán. 28, 29 30 Alguayre. 31 Molins de Rey, Copons y Arbucias. *Movibles.* Diumenge després de Santa Creu, Tarrasa y Torredembarra. Tercé diumenge després de Pascua, Tarragona. Dia de la Asunció, Cambrils, Lleida, Manresa, San Culgat del Vallés y Torello. Diumenge després de la Asunció, Alpens. Dijous, divendres y disapte avans de Pascua de Pentecostés, Tarrasa. Ultim diumenge, Torá.

Juny. 2. Sort. 11 Salardú. 14 Centellas, Santa Pau y San Celoni. 13 Calonge 24 Pineda y Tremp. 29 La Bisbal, Tremp y Pons. *Movibles.* Dinmenge de Pentecostés, Folgarolas, Mataró y San Ginés de Vilasar. Segon dia de Pascua, Molins de Rey, La Bisbal y Guisona. Tercé dia, Granollers y Mora de Ebro. Dimecres y dijous després de Pentecostés. Palafurguell y Artías del Vall de Arán. Disapte idem, Copons. Diumenge avans de Corpus, Arbucias. Dia de Corpus, Vilaller.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Santa Coloma de Queralt. 13 Calonge. 17 Malgrat. 19 Vilaseca. 22 Masanet de la Selva. 25 Amposta, Reus, Torroella de Mongrí y San Salvador de Oló. *Movibles.* Segon diumenge del mes, Esparraguera Tercé diumenge, Vilaseca y Vidreras.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera, Mora de Ebró, Sellent y Manresa. 3 Cervera, Masanet de la Selva y Piera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbós, Castelló, Espluga de Francolí, San Llorens Saball, Moyá y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleida y Caldes de Malavella. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Montgrí. 27 Olesa de

Montserrat. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Igualada, Torres de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcarraz. *Movibles*. Primer disapte del mes Prats de Rey y San Martin Sasgayolas. Primer diumenge, Selleut y Manresana. Segon dijous, La Bisbal, Cuart diumenge, Martorell.

Setembre. 1 Alcarraz y La Bisbal. 2 Granollers. 5 Monistrol de Montserrat. 8 Balaguer, Calaf, San Cugat del Vallés, Viella y Villamur. 11 Isona. 14 Almenar, Alguayre, Cardedeu. La Granadella, Torroella de Montgrí, Tortosa, San Sadurní, Salardù, Perellada y Santa Coloma· 15. Alguayre y Viella. 16 Bagá y Alguayre. 21 Berga. 23 Cassá de la Selva. 24 Barcelona. 25 Mataró. 28 San Llorens dels Piteus. 29 Lérida. Hostalrich, Sampedor. Corssá y Vich. *Movibles*. Primer diumenge, San Llorens Saball. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castelltersol. Terse, Calella. Cuart, Tortellá y Tora.

Octubre. 1 La Bisbal del Panadés. 8 Viella. 10 Caldas de Montbuy. 11. 12 y 13 Bellver de Cerdaña. 12 Arbucias 13 Esterri de Aneo 14 Besalù y Ripoll. 15 Camdevanol, San Juan de las Abadesas, Vendrell, Ripell y Verdú. 17 Ostalrich. 18 Figueras, Olot, Tremp y Villafranca. 23 Torrasa y Alcover. 25 Mora la Nova. 28 Cardona. Perelada, Pons y Villafranca del Panadés. 29 Gerona y Turbia. *Movibles*. Primer diumenge després de San Miquel, Tarrasa. Segon diumenge del mes, Alforja y Brafim. Tercé diumenge, Palafurgell. Cuart diumenge, Tarrasa, La Bisbal y Manresa. Ultim diumenge, Altafulla y Plá de Cabra.

Novembre. 1 Vilaller, Mayals, San Felíu Saserra. y Seu de Urgell. 2 Puigcerdá, Vilaller, Pobla de Lillet y Seu de Urgell. 4 Pobla de Lillet. 6 Olost 8 Sort y Gandesa· 11 Amer, Cervera, Ullastrell y Solsona. 21 y 22 Bañolas. 25 Arbeca, Centellas y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, La Lacuna, Manresa, Olot, Orgañá, Puigcerdá, Torá, San Eelíu de Torelló y Torroella de Montgrí. *Movibles*. Diumenge després de tots los Sants, Tortosa, Vilarrodona y Sellent. Segon diumenge, Gandeset Arenys de Munt y San Quintin de Mediona.

Desembre. 1 San Feliu de Llobregat y Torroella de Mongrí. 4 Agramunt y Cardons. 6 Tarrasa. 8 Ager, Palafurgell, Cardedeu y Sarreal· 13 Arbós, Balaguer, Castelló, Hostalrich y Taradell. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lérida, Montblanch, Olot, Villafranca, Tremp y Tarragona. 23 San Llorens Saball. 27 Pineda. *Movibles*. Primer diumenge, Sabadell y Viladrau, y lo segon, vila de Garcia.

MERCATS.

Lo dilluns de cada setmana: Agramunt, Lleida, Manresa, Olot, Reus, San Feliu de Llobregat, Tremp y San Martin Sasgayolas. Lo dimars: Arbós, Caldas de Montbuy, Cervera, Girona, Montblanch, Seu de Urgell y Vich. Lo dimecres: Balaguer, Bañolas, San Celoni, Tarrasa, Torelló, Igualada y Valls. Lo dijous: Agramunt, Cardona, Figueras, Girona, Granollers, Lleida, Manresa, San Sadurní de Noya, San Hipólito de Voltregá, Vilaller, Palafurgell, Mora de, Ebro y Bellver. Lo divendres: Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seo de Urgell y Torá. Lo disapte: Balaguer, Girona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Villafranca del Panadés, Lo diumenge: Artesa de Segre. Badalona, Capellades, Castellá, Esparraguera, Malgrat, Mollet, Moyá, Piera, Puigcerda, Ripoll, Roda, Rubí, San Pedro de Riudevitlles, San Quintin, Sarreal, San Cucufate del Vallés, Tarrasá, Senmanat, Tortellá, Colonge, Valls, Besalú y Bellver.—Mercats extraordinarios.—28 Juliol y 10 Novembre, Calonge. 30 de Novembre, San Andreu.

JANER.

Aquest mes te 31 dies.

Los dies s' allargan 1 hora 10 ms.

1 dim. CAP D' ANY.
2 dij. s. Macari.
3 div. s. Daniel mr.
4 dis. s. Tito bisbe.
5 diu. s. Telesforo.
6 dill. ✠ LOS REYS.
7 dim. s. Ramon P.
8 dim. s. Teofil mr.

á las 11 *y* 56 *m. del mati. Bon temps.*

9 dij. s. Juliá mr.
10 div. s. Nicanor.
11 dis. s. Higini.
12 diu. s. Arcadi mr.
13 dill. s Gumersin.
14 dim. s. Hilari bis.
15 dim. s. Pau ermi.

á las 11 *y* 11 *m. del mati. Vents*

16 dij. s. Marcelo.
17 div. s. Antoni Ab.
18 dis. sta. Prisca.
19 diu. s Canut rey.
20 dill. s. Fabiá pap.
21 dim. s. Fructuós.
22 dim. s. Anastasi.

á las 12 *del dia. Gelada.*

23 dij. s. Ildefonso.
24 div. s. Timoteo b.
25 dis. la c. de s. Pau
26 diu. sta. Paula.
27 dill. s. Joan Cris.
28 dim. s. Juliá.
29 dim. s. F.º de Sal.
30 dij. sta. Martina.

á las 11 *y* 51 *m. Plujas*

31 div. s. Pere Nolas.

FEBRER.

Aquest mes te 28 dies.

Los dies s' allargan 1 hora 14 ms.

1 dis. s. Cesili.
2 diu. ✠ LA CANDELERA.
3 dill. s. Blay bisbe.
4 dim. s. Rembert.
5 dim. sta. Agata.
6 dij. sta. Dorotea.
7 div. s. Ricart rey.

á la 1 *y* 50 *m. de la mattnada. Vents.*

8 dis. s. Joan de M.
9 diu. sta. Apolonia
10 dill. s. Guillem.
11 dim Los set servs de María fds.
12 dim. sta. Eularia.
13 dij. s. Benigne.

á las 7 *y* 2 *m. de la nit. Lluvias.*

14 div. s. Valentí.
15 dis. s. Fausti.
16 diu. s. Honest mr
17 dill. s. Rómul mr.
18 dim. s. Simeó bis.
19 dim. s. Mansuet.
20 dij. s. Nemesi mr.
21 div. s. Sirici mr.

á las 4 *y* 12 *m. de la matinada. Frios.*

22 dis. s. Abili bisbe
23 diu. s. Pere Damiá
24 dill. s. Matías ap.
25 dim. s. Avertano.
26 dim. Ntra. Sra. de Guadalupe.
27 dij. s. Leandro.
28 div. s. Rufí.

MARS.

Aquest mes te 31 dies.

Los dies s' allargan 1 hora 43 m.

1 dis. s. Rosendo.

á las 8 *y* 7 *m. del mati. Granisada.*

2 diu. s. Simplici.
3 dill. s. Emeteri.
4 dim. s. Casimiro.
5 dim. s. Gerásim.
6 dij. s. Olegari.
7 div. sto. Tomás A.
8 dis. s. Joan de D.

á la 1 *y* 18 *m. de la tarde. Bon temps.*

9 diu. s. Paciá bisb.
10 dill. s. Melitó.
11 dim. s. Eulogi b.
12 dim. s. Gregori.
13 dij. s. Rodrigo.
14 div. sta. Matilde.
15 dis. sta. Madrona.

á las 3 *y* 50 *m. de la mat. T. borrasc.*

16 diu. s. Heribert.
17 dill. s. Patrici.
18 dim. s. Gabriel.
19 dim. s. Joseph.
20 dij. s. Nicet bisbe.
21 div. s. Benet.
22 dis. s. Deogracias

á las 9 *y* 13 *m. de la nit. Bon temps.*

23 diu. s. Victoriá.
24 dill s. Timoteo.
25 dim. ✠ LA ANUN.
26 dim. s. Brauli.
27 dij. sta. Lidia.
28 div. s. Sixto 3.º
29 dis. s. Eustasi.
30 diu. s. Joan Clim.
31 dill. sta. Balbina.

á la 1 *y* 13 *m. de la mat. Bon temps.*

ABRIL.

—

Aquest mes te 31 dies.

Los dies s' allargan
1 hora 10 ms.

1 dim. sta Teodora.
2 dim. s. Fran. do P
3 dij. s. Betet de P.
4 div. s. Isidoro.
5 dis. s. Vicent Fer.
6 diu. s. Colestí.

aias 10 *y* 33 *min- nie bon temps.*

7 dill. s. Epifani
8 dim. s. Dionis bis.
9 dim. sta María C.
10 dij. s. Ezequiel.
11 div. s. Lleó lo G.
12 dis. s. Victor.
13 diu. s. Hermeneg

á las 2 *y* 18 *uin. de la tarde Plujas.*

14 dill. s. Tiburci.
15 dim. s. Anastás.
16 dim. s. Toribi.
17 dij. s. Anicet.
18 div. s. Eleuteri.
19 dis. Vicents mr.
20 diu. sta. Inés.
21 dill. s. Anselmo.

a las 2 *y* 4 *min. ee la tarde trons.*

22 di m. s Payo papa.
23 dim. s*Jarfio.* p. B.
24 dij. s. Gregori.
25 div. s. March ev.
26 dis. s. Marcclino
27 diu. s. Pere arm.
28 dill. s. Prudenci.
29 dim. s. Robert.

a las 2 *y* 25 *min. de ln tarde tempestats.*

30 dim. sta. Patherina de Pena.

MATX.

—

Aquest mes te 31 dies.

Los dies s' escursen
1 hora 10 ms.

1 dij. s. Felip.
2 div s. Atanasi b.
3 dis. Sta. Creu.
4 diu; sta Mónica.
5 dill; La C. s. agu.
6 dim. S. JUAN AN.
7 dim. s. Estanislao

á las 6 *z* 21 *min. de la matinada; trons;*

8 dij. A des. Miquel
9 div. s. Gregori.
10 dis. s. Antoni arq.
11 diu. s. Marmet, b.
12 dill. s. Pancrás.
13 dim. s. Psre rega.

á las 2 *y* 44 *minut; da la matinada bcr!*

14 dim. s. Bonifaci.
15 dij: s: Isidro:
16 div: s. Joan Nepo:
17 dis. s. Pascual B.
18 diu. s. Venanci.
19 dill. s. Ivo adv.
20 dim. s. Baudilio.
21 dim. sta María S

á las 5 *y* 50 *min. de la mati. venst freets*

22 dij. ✠ LA ASCEN.
23 div. A de s. Jaum
24 dis. sta Susana.
25 diu. s. Gregori
26 dill. s. Felipe Ne.
27 dim. s. Juan p. m.
28 dim. s. Just ob.

á las 11 *y* 45 *min. nit Boe temps.*

29 dij. sta Teodosia.
30 div. s. Fernando.
31 dis. sta. Angela.

JUNY.

—

Aquest mes te 30 dies.

Los dies s' allargan
fins al 2 , 27 m.

1 diu. s. Fortunat.
2 dill s. Marcelí.
3 dim. sta. Clotilde.
4 dim. s. Frco Car.

á ta 1 *y* 44 *min. da la tarde tronadas.*

5 dij s. Sancho.
6 div. s. Norbert.
7 dis. Fermí b.
8 diu. s. Salustiá.
9 dill. s. Ricart b.
10 dim. sta. Margar.
11 dim. s. Bernabé.

a las 5 *y* 5 *minnts de la tarde varinble.*

12 dij. ✠ CORPU.
13 div. s. Antoni Pa.
14 dis. s. Basili.
15 diu. s. Modest.
16 dill. s. Luirse.
17 dim. s. Ismael.
18 dim. s. March.
19 dij. s. Gervasi.

a las 8 *y* 28 *min. de ta nit vents.*

20 div. S. C. de J.
21 dis. s. Lluis Gon.
22 diu. s. Paulí. b.
23 dill sta. Agripina
24 dim. la N. s. J. B.
25 dim. s. Guillem.
26 dij. s. Joan y P.
27 div. s. Zoylo mr.

á las 6 *y* 5 *min. del mati. bon temps.*

28 dis. s. Leon II.
29 diu. ✠ S. PERE s P
30 dill. La C. de s. P.

JULIOL.

Aquest mes te 31 dies.

Los dies s' escursan 1 hora.

1 dim. s. Galo ob.
2 dim. la V. de N. S.
3 dij. s. Trifon.

á las 9 46 m. n. Çap. Calor.

4 div. s. Laurean.
5 dis. s. Miquel.
6 diu. V. La P.
7 dill. s. Fermin.
8 dim. sta. Isabel.
9 dim. s. Zenon.
10 dij. s. Cristoful.
11 div. s. Pio 1 papa

á las 9 y 3 m. de la m. Tronadas.

12 dis. s. Joan.
13 diu. VI. s. Ancto.
14 dill. s. Bonavent.
15 dim. s. Enririch.
16 dim. n. s. del Car.
17 dij. s. Aleix.
18 div. s. Federich.
19 dis. s. Vicents.

á las 9 15 m. m. vents.

20 diu. VII s. Elías.
21 dill. sta. Práxades
22 dim. sta. M. Mag.
23 dim s. Llibori;
24 dij. sta. Cristina.
25 div. ✠ s. JAUME.
26 dis. sta Ana.

á las 10 44 m. m Bon Temps.

27 diu. VIII. s. Pant.
28 dill. s. Nassári.
29 dim. sta. Marta.
30 dim. s. abdon.
31 dij. s. Ignaci.

AGOST.

Aquest es mes 31 dies.

Los dies s' escursan 1 hora 36 ms.

1 div. s. Pere.
2 dis. n. s. dels Ang

á las 7 21 m. m. Tempestats.

3 diu. IX. la Inv.
4 dill. s. Domingo.
5 dim. n, s. de las N.
6 dim. La Transfig.
7 dij. s. cayetano.
8 div. s. Ciriaco.
9 dis. s. Román.
10 diu. X. s. Llorens.

á las 2 17 m. mad. en Tauro Lluvias.

11 dill. sta. Filom.
12 dim. sta. Clara.
13 dim. s. Casiano.
14 dij s. Eusebi.
15 div. ✠ A. DE N. S
16 dis. s. Roque.
17 diu. XI. s. Joaqui.

á las 8 19 m nit en Leo frets.

18 dill. s. Agapito.
19 dim. s. Magí.
20 dim. s. Bernat.
21 dij. sta Juana.
22 div. s Sinforiano.
23 dis. s. Felip.
24 diu. XII Purísim.

á las 3 20 m. t. Sagitari vents

25 dill. s. Lluis
26 dim. s. Ceferino.
27 dim. s. Joseph
28 dij. s. Agustí.
29 div. la deg. s. J.
30 dis. sta. Rosa.
31 diu. n. s. Consol.

a las 7 6 m tarde. en Piscis.-Chubascos.

SETEMBRE.

Aquest mes te 30 dies.

Los dies s' cursan 1 hora 46 ms.

1 dill. s. Gil.
2 dim. s. Antolin.
3 dim. s. Tonit.
4 dij. sta. Cándida.
5 div. s. Llorens.
6 dis. n. s. de la C.
7 diu s. Augustal.
8 dill. ✠ N. DE N. S.

a las 8 13 m. nit. Géminis.-vents.

9 dim. s. Gorgoni.
10 dim s. Nicolás.
11 dij. s. Proto.
12 div. s. Leoncio.
13 dis. s. Eulogi.
14 diu. XA. El Dulce N. de María.
15 dill. s. Nicomedes.
16 dim. s. Corneli.

a las 6 5 m. m. Bon-Temps.

17 dim. s. Pere.
18 dij. s Tomás.
19 div. s. Genar.
20 dis. s. Eustaqui.
21 diu. XVI Los Dlr.
22 dill. s. Maurici.

a las 9 28 m nit. Sagitari.-variable.

23 dim. sta. Tecla.
24 dim. N. S. Mercd.
25 dij sta. María.
26 div. s. Cipriá mr.
27 dis. s. Cosme.
28 diu. XVII. s. Wen.
29 dill. La D s. Miq.
30 dim. s; Geroni;

a las 9 26 m. m. Aries,-Revnetto.

OCTUBRE.

Aquest mes te 31 dies.

Los dies s' escursan 1 hora 48 ms.

1 dim. s. Ángen C.
2 dij. s. Angel G.
3 div. s. Cándi m.
4 dis. s. Francesch.
5 diu. s. Placit.
6 dill. s Bruno.
7 dim. s. Marcus.
8 dim. sta. Brígida.

á la 1 y 52 m. de la tarde. Plujas.

9 dij s. Dionis bisb.
10 div. s. Francesch.
11 dis. s Nicasi bisb.
12 diu. N. S. del Pil.
13 dill. s. Eduard.
14 dim. s. Calixto.
15 dim. sta. Teresa.

á las 3 y 18 m. de la tarde. Revolt.

16 dij. s. Galo abad.
17 div. sta. Eduvigis
18 dis. s. Lucas.
19 diu. s. Pere de Al.
20 dill. s. Joan Canc.
21 dim. sta. Ursula.
22 dim. sta. María S.

a las 6 y 27 m. del matí. Bon temps.

23 dij s. Pere Pasc.
24 div. s. Rafel Arc.
25 dis. s. Crispí mr.
26 diu. s. Evaristo.
27 dill. s Vicens.
28 dim. s. Simon.
29 dim. s. Narcis.
30 dij. s. Claudi m.

á las 2 y 18 m. de la matin. Plujas.

31 div. s. Quintí.

NOVEMBRE.

Aquest mes te 30 dies.

Los dies s' escursan 1 hora 10 ms.

1 dis. ✠ Tots Sants
1 diu. sta Eustoquia
3 dill. Los Morts.
4 dim. s. Carlos Bor.
5 dim. s. Zacarías.
6 dij. s. Sever.
7 div. s. Florenci.

a las 6 y 4 m. del matí. Plujas.

8 dis. Los 4 Mars. c.
9 diu El Patrocinio de Ntra. Sra.
10 dill. s. Andreu A.
11 dim. s. Martí bisb.
12 dim. s. Martí papa
13 dij. s. Estanislao

a las 12 y 47 m. de la nit. Temps vari.

14 div. s. Serapi m.
15 dis. s. Eugeni bis.
16 diu. s. Elpidi.
17 dill. sta. Gertrud.
18 dim. s. Máximo.
19 dim. sta. Isabel.
20 dij. s. Félix de V.

á las 7 y 4 m. de la nit. Bon temps.

21 div. La Pres. N S.
22 dis. sta. Cecilia.
23 diu. s. Clmen.
24 dill. sta. Flora.
25 dim. sta. Catarina
26 dim. s. Conrat.
27 dij. s. Facundo.
28 div. s. Gregori III

a las 9 y 6 m. de la nit. Plujas.

29 dis. s. Sadurni b
30 diu. s. Andreu.

DESEMBRE.

Aquest mes te 31 dies.

Los dies s' escursan 10 ms. fins al dia 22.

1 dill. s. Eloy bisbe.
2 dim. sta. Bibiana.
3 dim. s. Francesch.
4 dij. sta. Bárbara.
5 div. s. Sabas bisbe
6 dis. s Nicolás de B

a las 7 y 52 m. de la nit. Neus.

7 diu. s. Ambros b.
8 dill. La Purissim.
9 dim. sta. Leocadia
10 dim. S. N. Loreto.
11 dij. s. Dámas.
12 div. s Sinesi.
13 dis. sta. Llucia.

a las 11 y 13 m. del mati. Boyras.

14 diu. s. Nicasi.
15 dill. s. Eusebí.
16 dim. sta. Albina.
17 dim. s. Llatzer.
18 dij. N. S. de la O.
19 div. s. Nemesi m.
20 dis. s. Domingo.

a las 11 y 24 m. del m. Temps vari.

21 diu. sto. Tomás a.
22 dill. s. Zenon.
23 dim. sta. Victoria.
24 dim. s. Delfí.
25 dij. ✠ Nadal.
26 div. s. Estebe.
27 dis. s. Joan ap. y e
28 diu. Los stos. Ino.

a las 4 y 24 m. de la tarde. Geladas.

29 dill. s Tomás C.
30 dim. sta. Anisia.
31 dim. s. Silvestre.

AL LECTOR.

Havent sigut invitats pel fundador y constant coleccionador d' aquest Calendari, l' entussiasta catalanista en Francesch Pelay Briz, á encarregarnos desd' ara endevant de coleccionar y ordenar aquesta publicació anual, qual direcció 'l precisan á abandonar causes independents de sa voluntat, aceptárem sa generosa oferta, encara que temerosos de l' èczit, per la nostra poca representació dins la literatura catalana. Mes avuy, recullits ja 'ls originals pera 'l present volum, al veure l' abundó de notables firmes aplegades y com los més reputats escriptors de Catalunya, Mallorca y Valencia han respost á la nostra invitació, estem contents d' haver admès l' oferta del fundador del Calendari Catalá, segurs ja de que aquest podrá ser l' espressió fidel del nosre moviment literari y de que anirá crexent en importancia tant com crexerá la literatura qu', en sa esfera, s' honra de representar.

Ara sols falta que 'l públich nos donga un aculliment igual al que 'ns han dispensat los literats, estimant, si no 'l complet acert que desitjaríam haver assolit, almenys l' entussiasme que 'ns ha guiat en nostra empresa.

Francesch Matheu.

BONS RECORTS.

I.

«Quin il-lustre exemple tenim en esta mateixa nissaga que ocupa l' estrem de nostra Península oposat al nostre....!

Ella á la que cap altra iguala en sa prodigiosa activitat científica é industrial, ella que sapiguè pasmar al mon ab empresas casi no verasemblants, perpetuant son nom en l' Orient, es la que mostra un amor mes pur y ferm á la llenga dels seus progenitors, fent gala d' esmersarla no tant sols en los esbarjos de la conversa passatgera, sino tambè en obras destinadas per la estampa á l' inmortalitat...»

Aixis se expressa referintse á Catalunya D. Joan A. Saco en lo prólech d' un volum de «*Versos en dialecto* gallego» escrits per D. Joseph Perez Ballesteros; y nosaltres, desprès de regraçiar al generòs é il-lustrat escriptor foraster, invitám als que no cregan semblant afirmació pera que llegescan los títols de las obras catalanas que s' han publicat enguany (1).

Lo proces de les olives, fet estampar á Valencia per En C. Llombart; *Diccionari de las llengas catalana y castellana*, per En Jaume Angel Saura (6.ª ediciò); *Quadros en prosa*, de En J. Pons y Massaveu, *Perlas catalanas y Poesias*, de N' Artur Masriera; *Flors d' enguany*, poesias de diferents autors, publicadas per En F. Rodriguez; un plech d' *Epigramas catalans; Escenas de la vida pagesa*, d' En J. Riera; un estudi sobre 'l *Teatre catalá*, d' J Maluquer y Viladot; *Intimas y cantars*, d' En Miquel Palá; *Lo Carnestoltas á Barcelona en lo segle XV*, de N' A. Balaguer; lo volum dels *Jochs Florals*; los dels certámens del' *Associació literaria de Girona;* de la societat *Niu guerrer y Centro Graciense; Barcelona*, ressenya histórica de N' A. Aulestia; *Tragedias*, d' En V. Balaguer (2.ª ediciò;) *Baladas*, per En F. P. Briz; *Tabal y Donsanyna y Tipos d' auca*, del citat senyor Llombart y altres; *L' Atlantida*, de Mossen J. Verdaguer; *Brosta*, del autor d' estas ratllas; *La Divina Comedia* traduhida per Mossen Febrer y publicada per en C. Vidal; y l' Album pintoresch *mo-numental de Catalunya* col-lecciò de vistas heliógraficas acompanyadas text esplicatiu.

Segueixen repartintse la *Biblioteca catalana*, dirigida per En M. Aguiló; lo periódich *Lo Gay saber* despres de alguns anys de no publicarse va reheixir á principi de aquest; segueixen la revista *La Renaixensa* y *l' Art del Pagés*; á Vich s' ha fundat un setmanari baix lo títol *La veu de Montserrat* y aquí á Barcelona entre la muniò de periódichs setmanals que sol haverhi, se distingeix *Lo Nunci* per son carácter mes literari; continuan surtint á NovaYork *La Llumanera* y á Bons Ayres *L' Aureneta*, com també los calendaris *Lo Ratpenat*, deValencia y á Barcelona lo de *L' Art del pagés* y lo *Institut catalá de Sant Isidro.*

(1) Devem fer constar l' oblit en que cayguerem en la mateixa secció del Calendari del any passat deixanthi d' incluhir la obra «De flór á flor», de nostre amich En Pau Bertran y Brós.

Está á punt d' eixir *Lo Reliquiari*, d' En F. Matheu y si no estem mal informats, En F. P. Briz va á publicar un llibre de poesias que du per nom *Primaveras*. N' Emili Vilanova pensa ferne també un altre de quadros de cost ums y En J. Montserrat potser donga á llum sa traducció de las *Messénicas* de Tyrteu que li valgué un premi en lo certámen de Montpeller.

A mes de la *Societat catalanista d' excursions cientificas*, qu' es la que publica l' *Album pintoresch monumental*, se ne ha fundat un' altra ab lo títol de *Societat catalana d' excursions*, y Valencia ja compta la de *Lo Rat-penat*.

Del teatre, com de costum, sols ne parlarém de passada puig, si l' extensió del present article ho permetés mólt podriam dir d' autors, actors y publich. Nos limitarém donchs, á fer constar que, d' entre las móltas obras estrenadas, s' ha parlat bon xich de *Lo Contramestre* y *La qua de palla*, d' En Soler, *Lo Rabadá*, d' En Feliu y Codina, y *La má freda* y *La qua del xueta*, d' En Ubach.

II.

Heuse aquí lo resultat del Jochs Florals d' enguany.

Flor natural: «*Lo criat major*», d' En Martí Genis.—*Primer accésit*: «*La poesia*», d' En J. Martí y Folguera.—*Segon accésit:* «*Afany*», anónima.—*Englantina d' or*: «*Embarcament del exercit catalá per la conquesta de Mallorca*», d' En D. Calvet.—*Primer accésit* «*Serps del cor*», del Sr. Martí y Folguera.—*Segon accésit:* «*La comptesa Malhalta*», de la Sra. Na Dolors Moncerdá.—*Viola d' or y argent*: «*La filla de Jephté*», d' En J. Torres y Reyató.—*Primer accésit*: «*L' ángel caigut*», anónima.—*Segon accésit*; «*Tardor*», d' En J. Franquesa.—*Lliri d' argent y or ofert per la Deputació de Lleyda*: «*Armengol de Gerp*», del citat Sr. Martí.—*Accésit*: «*Lo canal de Urgell*», de N' Artur Gallard.—*Pensament d' argent y or ofert per la Deputaació Balear*: «*La Llegenda de la Patria*», d' En M. Obrador y Bennassar.—*Accésit:* «*La corona*», del sobredit Martí.—*Rosa de or y argent, oferta per la Deputaeió d' Alaçant*: «*La canso del treball*», del mateix.—*Agulla de or oferta pél Ajuntament de Figueras*: «*Empurias*. de idéntich autor que l' altra.—*Brot de roure d' argent ofert per la Societat La Misteriosa:* «*Primavera*», anónima.—*Primer y segon accésit*: «*¡Oh Patria!*» y «*La canso de la mare*», abduas del tantas voltas anomenat Martí y Folguera.—*Tumbaga d' or oferta pél Director del periódich L' art del Pagés*, «*La Mercè de Bellamata*», novela d' En M. Genís.—Los premis de la revista *La Renaixensa* y del *Ateneo* no se adjudicaren.

Lo Sr. President va anunciar que la Deputació de Barcelona oferia, pél certámen de l' any vinent, una estatua de bronzo representant la tragedia al autor de la millor obra dramática. Acabá la festa una poesia de comiat feta expressament pel mantenedor En F. Soler.

A mes s' han celebrat lo següents concursos:

ASSOCIACIO LITERARIA DE GERONA.—Foren premiats escrivint en catalá los Srs, Bassols y Prim, Ubach, Torres y Reyato, Coroleu, Franquesa, Sanpere y Pastor Aicar.

CENTRE GRACIENCH.—Sra. Moncerdá, Srs. Vidal (E.), Soler, Fontova, Ubach, Franco, Verdú, Casademunt y Garriga.

CERTÁMEN DE LA RENAIXENSA.—Srs. Sampere, Coroleu, Pella y Riera.

CERTÁMEN DE MONTPELLER.—Srs. Balaguer (A.), Montserrat, Riera, Matheu, Reventós, Ubach y Martí.

CERTÁMEN CLAVE.—Poesía: Srs. Coca, Riera y Ubach.—Música: Srs. Laporta, Ribera y Ferrant.

L' ARANYA.—Sras. Massanès, Valldaura y Moncerdá; Srs. Ubach, Pons, Galceran, Pirozzini, Castells (prebere.), Penya, Franco, Vilanova, Verdú y Escuder.

SOCIETAT DE BELLAS ARTS DE LLEYDA.—En Joseph Pleyan de Porta.

SOCIETAT LITERARIA DE SANS.—Sra. Moncerdá; Srs. Soler, Vilanova, Franquesa, Masriera, Fernandez. Casademunt, Bassegoda, Fontova, Farré y Martí y Porta.

JOVENTUT CATÓLICA DE TORTOSA.—Srs. Rubió y Casademunt.

CERTÁMEN DE REUS.—Srs. Guimerá., Torres y Ubach.

CERTÁMEN DE LLEYDA.—Sras. Massanés y Moncerdá y Srs. Omarch, Ribas y Bassegoda.

NIU GUERRER.—Srs. Roure, Brossa, Artau, Weyler, Fontova, Renom, Carcassó y Granell.

COL-LEGI MERCANTIL.—Srs. Briz, Riera, Pons y aquest Massaveu, Ubach, Masriera y Coca.

Com se veu, l' afició als certámens creix cada dia, y naltres quel' any passat ja cridarem la atenciò sobre punt, avuy afegim:

No sempre ixen premiadas obras que 'n sian ben dignas, y alguns cops, lo premi consisteix en un objecte sens importancia de cap mena. Convè, donchs tenir compte en la formaciò dels jurats y es precis que al que guanye un premi se li donga quelcom que, per la materia de que sia fet, puga durar y, per ser de bon gust meresca guardarse. No hi fa res que 'ls concursos de literatura no sian tan reqüents ab tal de que sian mes lluhits.

Que la literatura nostra cada dia tè mes importancia, que quant mes va mes se 'n ocupan fora d' aquí, es un

fet evident. Fins á Catalunya mateix, se veu lo cas d' ocuparsen las publicacions castellanas mes de lo acostumat. Axió es causa de que donem lo crit d' alerta, puig sospitem qu' entre tantas n' hi haurá alguna que vol servirse de nostra renaixensa per altres fins. Que ningú se deixe enlluhernar ab paraulas mes ó menys seductoras! Lo catalanisme no ha de ser arma de cap partit, puig está mólt perdamunt de tals miserias, lo catalanisme es pèls que parlan y senten en calalá y, al ferho, no 'ls hi mena una segona intenciò.

MORTS.

Enguany tambè hem de planye la pérdua de tres bons compatricis.

N' Esteve Torrabadella fou un advocat de nom y erudit sobre tota ponderaciò en las cosas de la terra. Sa modestia era tant gran, que sols coneixian son valer uns pochs amichs de confiansa, puix no mes entre aquets se permetia algun cop mostrar sos coneixements quant venia á tom la conversa ó quan un savi á la moda desbarataba sobre algun punt de nostra história y aixo sempre ab carácter confidencial, puig may se 'l poguè persuadir pera que donás cap travall á la estampa. Per xo admirava tot lo que 'ls altres feyan, si n' era digne, y professava entranyable amor á Catalunya.

En Llorens de Cabanyes se distingí per sòn amor al art y á las lletras. Va publicar travalls en catalá, y algun n' hi haguè que se'n va dur premi. Al mateix temps, sempre estava disposat á protegir qualsevol idea que recayguès en bè de nostra patria.

Lo Doctor mossen Antoni Perramon fou un orador sagrat de mérit, que 's destingia per sa erudiciò tant en lletras sagradas com en las profanas. Possehia un gust literari exquisit despullat de tota preocupaciò d' escola, y havia figurat dignament en lo jurat de algun certámen. Desprès del exercici de son ministeri y de la práctica en las bonas obras, la literatura era son pler, y estimava sobre tot la de casa. Qui 'ns habia de dir desprès d' una conversa plena d' entussiasme que ab ell tinguerem, que al cap de pochs dias lo perdriam per sempre mes!

Descansen tots tres en pau.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

Després d' escrits aquestos Bons Recorts, ha sortit una «Revista catalana» pera suplir «La Renaixensa,» suspesa per 10 mesos.—Nota del C.

FOCH D' AMOR.

No cerquèu en mi ferides,
no les cerquèu en lo còs,
encara que sentiu plányem
y 'm vejáu sense color.
No 'm ferí daga ni espasa,
ni tampoch arma de foch,
ni fou per malavolença
d' inimich, ni de traydor;
sino 'ls ulls d' una donzella
que 'm abrusaren lo cor,
sino dos daurades trenes
que me 'l tenen lligat fort.
Donzella que l' abrusares
ab ta mirada de foch,
fes qu' apague la sua ardencia
ton alè fresch y olorós,
ò la dolçor de tos llabis
de pulit coral preciós,
ò be una estreta abraçada,
encar que 'm mati d' amor!

† Felip Pirozzini.

LOS REYS.

Nens petits. tendres infants
que 'n l' ignocencia viviu,
avuy vostre llabi riu,
avuy pican vostras mans;
la vostre alegre bojò'
voldria avuy lo cor meu.....
Poseu, infantets, poseu
la sabateta al balcó.

Lo que fassi mes bondat
será qui tindrá mes cosas,
y de tots las mes preciosas
perqué 'ls reys li haurán triat;
puig tot lo mes bó y milló'
es sempre de qui mes creu,
poseu nens petits, poseu
la sabateta al balcó.

A l' un li portarán sabres
y trompetas y xiulets,
y als altres mes petitets,
capsetas ab bous y cabres

sabatillas y turró.
¡Quina alegria Deu meu!...
Poseu, nens petits, poseu
la sabateta al balcó.

¡Ay divina, hermosa edat
en que lliure 'l pensament
gosa sols en lo present
y no pensa en lo passat!
De infant la vostra ilusió
embojits aprofiteu,
¡ay! ¡quan ja no posareu
la sabateta al balcó!....

† J. VILELLA.

DEL NATURAL.

—Y vostè, D. Lluis, no sab tocar la guitarra?
—No ho sé; no ho he provat may.

---

*
* *

Animeta meva
passa 'l xaragall,
si esta vida es trista
no 'u será lo enllá.

Somnis de dolsesa
de ilusions sembrats
son vesllums qu' arriban
d' aquell lloch de pau.

Quan la maduresa
deix un fruyt sahonat
deixa aquest la branca
tot cayent á baix.

¿Quan tindrás la sava
que t' ha d' enlayrar?
Animeta meva
cuyta á madurar!

F. P. BRIZ.

TIMIDESA.

TRADUCCIÓ D' UHLAND.

Per eix siti apartat —hont tant l' he somniada,
mon cor pressent qu' avuy—passará ma estimada;
avuy dirli osaré—tot lo que sent mon ánima;
cor meu, no temis res,—sols Deu podrá escoltarnse!

Gentil com las pasquetas—que volan per l' aubaga,
pel caminet del mas—sol passar moltas tardas;
jo la espero encaubat—darrera de las canyas,
sempre ab lo dols afany —de dirli que 'l cor l' ayma,
mes lo coratje 'm fuig—mentres ella s' atansa,
y encar m' amago mes—en comptes d' aturarla.

Lo jorn se va allunyant—seguit de boyras blancas;
sos raigs d'argent, la nit,—ja esten per monts y planas.
No tardis, amor meu,—no tardis; ma estimada,
qu' avuy osaré dirte—tot lo que sent mon ánima.
Mes ay! quina remor—surt d' entre mitj dels salzers?
Ella es! Deu meu! ¿que faig?—M' amago entre las canyas;
després ja sortiré—á besar sas petjadas...

AGNÉS ARMENGOL DE BADIA.

Per riure l' ensellaren
y encara hi vá.

LA DAMA DEL RAT-PENAT.

I.

Es un antich Trovador,
y está el pobre namorat:
la Dama de son amor
dama es d' estima y honor:
la Dama del Rat-Penat.

De pórpora es son mantell
y els pals du brodats en ell;
llampejan sos negres ulls,
y baix l' argentat capell
s' escapen sos cabells rulls.

Ceptre de or porta á la ma;
la falda, plena de flors;

ombra una pauma li fa,
y sos peus á besar va
la mar ab cants y remors.

¡Qué image tan diferent
la del Trovador dolent
que li canta dia y nit!...
¿Es un difunt ó un vivent?
¿es un cos ó un esperit?

Trist y flac, fexuch y groc,
caminant va poc á poc,
com un mort que torna á viure:
manca á son llabi el sonriure
y als seus ulls el vital foc.

Marcit y blanch el cabell,
diu los anys del pobre vell;
la roba, d' estranya mena,
de taranyines du plena,
y la espasa, de robell.

Y la citra empolsegada
ab llastimosa tonada
sona sempre acompanyant
sa veu, que surt ofegada
de son pit sanglotejant.

«Yo soc, diu, lo poeta, que avuy surt de la tomba;
no fuxques, bella Dama, no fuxques tu de mí;
yo soc lo darrer y últim ressó que encá rimbomba,
del parlar llemosi.

Yo soc la falaguera dolcíssima rondalla
que als jochs de la infantesa doná vida y calor;
yo soc cant de aleluya; yo soc crit de batalla;
yo soc tensó de amor.

Yo de Febrer, lo noble, y del devot Corella,
soc l' ombra, que retorna de son esglay amarch;
yo 't porte la rialla de Jaume Roig, y ab ella
lo sospir de Ausies March.

Soc la paraula dolsa que ixqué un jorn dels teus llabis,
com de la bresca nova surt la flayrosa mel,
ab la que tu escribies les gestes dels teus avis,
y pregaves al cel.

¿No entens ya, bella Dama, la meva llengua morta?
¿no serves remembransa de ton amor per mí?
yo soc lo darrer y últim ressó que 'l vent se 'n porta
del parlar llemosí.»

II.

Com aquell que escolta grat
cansó que oixqué en lo bressol,
la Dama del Rat-Penat

al trovador ha girat
los ulls, plens de raigs de sol.

Y lo trovador, bebent
aquell divinal encís,
reviscolat y content,
seguix, ab to mes valent,
son cantar, y diu aixis:

«Yo al malferit En Jofre l' escut li vaig sostindre
quan, la destra en sa nafra posant l' Emperador,
pintá les quatre barres, que al passat y al pervindre
son ton sagell de honor.

Yo, quant lo gran En Jaume, la Creu en la senyera,
per ton amor lluytava, les ales plegar fiu
á la oroneta blava, que astruga missatgera,
feu en sa tenda el niu.

Yo posí, lo puríssim blanc llir en les mans santes
de ta divina Mare dels trists Desamparats,
y baix son mantell ample, dos orfens á tes plantes
tots nus y agenollats!

Yo, com á rey, la roja gramalla á lo teu poble
donar vaig, y Justicia y Llibertat per furs;
y á ton penó de guerra fiu, perque may se doble,
passar per dalt dels murs.

Yo per fills vaig donarte, la Fama be ho pregona,
sants, guerrejants y sabis, poetes y pintors,
agermanant per sempre, Regina, en ta corona
les paumes y les flors.»

III.

Tal lo fil daurat capdella
de sa rondalla el cantor;
y al só de la historia aquella,
¡com se va ablanint la bella!
¡com reviu lo Trovador!

Sos ulls, fixos en la Dama,
espurnejan una flama
de tan estranya virtut,
que encen per tot y derrama
vida, amor y joventut.

Lo front, que sort malastruga
emboyrava, alsa valent,
sens ombra, núvol ni arruga:
no hi ha mot que espressar puga
com riu son llabi plasent.

Jove, agradós, aixerit,
empunya la citra de or;
y mirantse fit á fit,
abdos senten en llur pit
lo bategar de un sol cor.

Ya la parella amorosa
van cubrint y encercolant
núbols de color de rosa;
y ab tonada mes joyosa
aixis ell repren lo cant:

«Al foc ardent, aymia, que en ton esguart m' abrusa,
ab voladores ales mon esperit reviu:
yo soc ton propi geni; yo soc la eterna musa
de ton parlar natiu.

ya munta á lo seu throno la llengua menyspreada;
guarda tu cóm avansa, cenyida de nous llors,
y la que ve darrera, llarguíssima maynada
de valents trovadors.

Ultra les grans montanyes, ultra les blaves ones,
les veus dels passats segles ya formen novells cants;
guayta com altra volta follejen tes bessones
ab llurs primers amants!

Y tu, la mes polida de totes tes germanes,
la mes enamorada dels vats de un altre temps,
ja que la llum dels ángels y el foc de les sultanes
dus en los ulls ensemps;

¿Per què en obrirme tardas los amorosos brassos?
¿per què en renovar ductes los oblidats amors?
vine, y de mou nos vejen, units en eterns llassos,
los segles venidors.»

IV.

Sa veu calla altra vegada:
¡soneu ara, himnes del cel!
neula de la matinada
per la llum del sol brodada
esten ya lo nupcial vel!

¡Obre tu les ales d' or,
poesia que has trionfat;
y cayga, ubriaca de amor,
en brassos del Trovador
la Dama del Rat-Penat.

TEODOR LLORENTE.

BONA CAMPANETA.

En la iglesia de Cabrenys veuse aquí que un dia ajudá á dir la missa al rector un compare de un dels masets vehins, home gros, forsut y religiòs; pero un xich tocat del bolet, com sol dirse.

Arriba la hora d' alsar Nostre Senyor y l' home

comensa á buscar d' una part á l' altre, tombant lo cap, la campaneta, pero se la havia deixada á la sagristia y no hi havia modo de anarla á cercar.

Rondina que rondinarás no sabia que fer; mes de prompte exclama tenint un acudit:

—Per aixó no pujará sense música; no 'n mancava d' altre!

Y 's posa á fer las castanyolas ab los dits, ab tanta forsa que des del portal se sentian los xechs com si fossen allí mateix.

B.

LES QUATRE ORACIONS.

Laudate pueri Dominum.

I.

AL LLEVARSE DEL LLIT.

Jesus, mon Deu y Senyor;
ja va naixquent lo nou dia;
feis qu' emprat per mí tot sia,
en vostre servey y amor.

Conserveume la salut
per traballar ab profit,
perque cuant torni á lo llit
cap moment haja perdut.

En los duptes que tindré,
siau Vos el qui m' aconsey,
qui 'm don ajuda y remey,
qui m' inspir lo que he de fe'

Angel custodi. ángel meu
que vas sempre á mon costat:
no 'm deixis caure en pecat,
mena 'm p' el camí de Deu.

II.

AL EMPRENDER LO TRABALL.

Mon Deu, Vos que mos creareu
de no res, p' el nostre bé
y perque Adam no 'us cregué
al travall lo destinareu,

Lo traball acept gustós
á que el pecat mos condena:
feis donchs que tan justa pena
puga humil oferirvós.

Que sempre sian mes obres
profitoses á tothom;
per gloria del vostre nom,
y p' el socors de los pobres.

Deslliuraume de tot mal,
daume feyna ab alegrìa;
y que no passi cap dia
sens gonyar lo sant jornal.

III.

AL ANAR Á DINAR.

Jesus, Joseph y María,
benehıu aquest dinar,
y may mos manch per menjar
nostre pá de cada dia.

Concediunos la virtut
de contentarmos ab poch,
per conservar en tot lloch
la alegria y la salut.

Deu á menjar mos convida
lo precís per lo aliment;
y el deixarsen ab talent
fá gosar de llarga vida.

Comensem donchs a menjá'
en la presencia divina;
qu' Ell ab noltres aquí dina,
y es Ell qui mos dona el pá.

IV.

AL ANARSEN AL LLIT.

Jesus pàre y Senyor meu
qu' estau present devant mi,
Deixaume sempre dormí'
ab la companya de Deu.

Sian á Vos presentats
mos dolors en penitencia,
per alcançar l' indulgencia
de mes culpes y pecats.

Mare de Deu, Verge hermosa,
no 'us allunyeu de mon llit;
cuant dormi, guardi mon pit
vostra memoria amorosa.

Arrancau lo mal de rel
de mon cor, que en lo mon plora;
y en venir ma derrera hora,
Mare Santa, duisme al cel.

PERE DE A. PENYA.

SONET.

A uns tendres taronjers de la masia
Gravarem nostres noms com á panyora
D' amor... Fa un any avuy: la sort traidora
A l' hort de mos plaers mos passos guia.

Aquí escrigué mon nom ma dolça aimia;
Ja l' ha esborrat la sava bullidora
De l' arbre vert qu' als besos de l' aurora
En noves flors esclata cada dia.

Son nom aquí escriguí y el llitx encara,
Puis l' arbre es sech y mort y 'l desampara
Rodant pe 'l vent la fulla engrogaida.

Ay! ella m' ha olvidat y viu contenta;
Mes de la vida y 'l gotx la sava ardenta
No brolla ja en mon cor... que no l' olvida.

Juan Alcover.

Barcelona 1875.

LES FESTES DE MONTPELLER.

Si 'ns haguessem proposat fer una ressenya detallada de tot lo bo, bell y curiós que tingué lloch á Montpeller durant les *festes llatines*, no hauríam sigut osats á agafar la ploma, després de les moltes y belles narracions que s' han publicades, si no hagués sigut pera recomanarne alguna y sobre totes la preciosa colecció de cartes que desde la citada vila escrigué pera *Las Provincias* nostre bon amich l' escelent poeta valenciá en Teodor Llorente. Però com que ni l' índole de la publicació, ni les poques planes de que disposem, nos permeten esser gayre estensos, no hem tingut tal pretensió limitantnos sols á dir als nostres lectors quatre paraules sobre 'ls actes més importants que en les sobredites festes presenciarem, omplint per una part lo buyt que d' altra manera 's notaría en aquest Calendari y complint al mateix temps ab un deber de cortesía en vers los felibres de Provensa que tan bona hospitalitat nos oferiren.

Y dexant apart tot lo que 's refereix á recepcions, festes y altres detalls tan simpátichs com llarchs d' esplicar y reservant pera superiors talents lo judici

de les obres musicals que 'ns feu saborejar l' inspirat mestre y amich nostre en Felip Pedrell, passem á dir quatre mots sobre 'ls acontexements literaris de aquells dies.

Lo 23 de Matx á la una del mitxdia tingué lloch lo certámen de la *Société pour l' Etude des Langues Romanes*, presidit per lo distingit historiador de Jaume I, Baró de Tourtoulon y ab gran concurs de literats y públich qu' omplían de gom á gom l' espayosa sala de concerts adornada aposta pera aquest acte.

Després dels discursos del delegat del Gobern y del President de la Societat y de tres estenses y minucioses memories sobre 'ls traballs presentats á concurs, dividits en tres seccions, filología, prosa y poesía, se'n llegiren tres de les premiades, havent tingut l' honor d' inaugurarne la lectura 'l qui estes ratlles escriu, seguintlo per ordre nostre company en Victor Lieutaud de Marsella qui feu conexer son valent *Marius* (premiat ab la *Cigala d' or* oferta per n' A. de Quintana), y després en Roumieux, de Nimes, qui recitá admirablement un cant de son poema còmich *La Jarjaiado*, entretenint agradablement á la concurrencia que ab ses rialles reya; després de lo qual se doná per termenat l' acte, haventne exit tothom molt agradat y ab vius desitxs de tornarhi; y especialment nosaltres qu' enviem desd' aquí l' espressió de nostre agrahiment als autors dels tres *raports* y molt particularment al Sr. Donadieu per les frases galans que pera 'ls catalans tingué y per los entussiastes picaments de mans que sapigué arrancar al auditori, inflamantlo ab la lectura dels fragments de la traducció de Tirteu de nostre amich y company en Joan Montserrat.

L' endemá dia 24, y en la matexa sala de concerts celebrarem los primers Jochs florals dels felibres. Presidits per en Mistral, premiant á un catalá company nostre y essentne proclamada Reyna la bella esposa del cantor de Mirèio, ¿què més hauríam de dir de la festa? Quan n' Albert de Quintana s' axecá y en provensal digué á la més bella de les dames: «Senyora, perquè sou bella y perque sou l' esposa d'en Mistral, qu' es lo geni de la Provensa, en nom del poeta coronat, en nom de Catalunya, us proclam Reyna de la festa»; quan ella pujá á ocupar

lo siti d' honor, ulls baxos y conmoguda, ab son rostre irradiant bondat y hermosura, ab lo característich trajo de les arletenques; quan l'entussiasme de tothom se traduhí en generals, acalorats y llarchs aplaudiments; una impressió poques vegades sentida, un benestar pochs moments gosat com aleshores nos ompliren l'esperit y 'ns feren benehir l'ocasió de contemplar en tot son esplendor les dues figures més simpàtiques que pogam jamay veure: en Mistral qual geni superior se reflecta clar en sa testa assoleyada, representació de la forsa, y la encantadora esposa ab que Déu premiá al poeta de Maiano, encarnació de l' ideal bellesa. Poques, ben poques vegades podrá reproduhirse aquella festa de germanó y de poesía, veritable festa de familia que ja may podrèm oblidar. Lo preciós discurs d' en Mistral qu' escoltarem embadalits, la lectura de la poesía catalana, la proclamació de la Reyna, les paraules de cortesía que dirigí en Mistral á Catalunya al termenar la sessió, la coral abrassada que 's donaren provensals y catallans en la vila nativa de Jaume 'l Conqueridor, tot quedará eternament imprès en nostra memoria y sobre 'l nostre cor.

Si concurrencia hi hagué als dos certámens de que hem parlat, més n' hi hagué encara al del *Cant del Llatí*, que tingué lloch lo dia 25 á la tarde, puix aqueix fou completament públich, haventse escullit pera sa celebració l' espayosíssima avinguda del Peyrou, hont podría ballarhi tot Montpeller. Una gentada inmensa s' estenía per aquells passetxs en lo punt més inmediat al estrado que s' havía axecat al efecte, quan en Quintana, barallantse materialment ab lo mastral que bufava de debò, llegí son discurs que fou interromput diferents vegades pels aplausos de la multitut. Llegí 'l secretari Sr. Roque-Ferrier una detallada memoria y després y per ordre 'l Sr. Donadieu feu conexer traduhit al francès lo cant premiat ab la copa simbòlica, del poeta de la Rumanía, Alecsandri, l' autor d' este ressenya hagué de recitar també son cant del Llatí y en Mistral acabá la festa llegint, ab aquella entonació y aquell accent tan simpátichs, sa magistral *cansoun dou Latin*, que com los dos primers y més qu' ells, fou aplaudida per aquella massa d' ohidors, tots orelles per sentirlo.

Encara no estavam ben reposats de la festa de la tarde que ja 'ns trovarem altra volta reunits en la mencionada sala de concerts en un banquet ab que

obsequiá als forasters la Societat de Llengues Romanes. En mitx de la major armonía 's passá la vetlla y allavors tinguerem ocasió de conexer un per un y detingudament tot aquell estol de felibres, numerós y valent, que 's consagra á revivar les glories de la Provensa y 'l Llengadoch. Honravan la vetllada les autoritats de Montpeller y 'ls representants oficials d' altres centres que 's confonían entre 'ls membres de la societat obsequiadora, 'ls felibres y 'ls forasters. Al arribar l' hora dels brindis cada hú hi digué la seva, uns llegint versos, altres pronunciant adecuats discursos, fins que s' axecá en Mistral y ab aquella veu dolsa y varonil entoná la cansó de *Li bon Prouvençau* que trovarán nostres lectors al final d' esta mal endegada ressenya. Si al enrahonar captiva, aquexa águila dels felibres al cantar desperta; nosaltres sens adonárnosen cantavam ab ell.

Però hont més gran, més alta aparegué á nostres ulls aquesta figura fou en lo dinar de la felibrería, á que assistirem l' endemá dia 26. Allí 's pot ben dir que hi havía tota la Provensa literaria. Lo respectable Roumanille, lo pare de la renaxensa com ells li diuhen; lo primorós Aubanel que no content d' haver escrit la *Miougrano entredouberto* ara dona una empenta al teatre provensal; l'alegre Roumieux que sempre 'n té una per dir y qu' está preparant l' edició ilustrada de *La Jarjaiado;* lo princep inglès Bonaparte Wyse, que 'ls felibres han pres per germá, y sa simpática esposa, tan entussiasta l' un com l' altra per la literatura de la Provensa; lo bondadós abat Roux que plorava com un noy al contemplar tan agradable aplech; lo sabi Baró de Tourtoulon qu' ha axecat un monument literari el més gran dels nostres reys ab sa historia de Jaume I; lo vell Azais, autor del Diccionari del Mitxdia de la Fransa; lo simpátich Roque-Ferrier, secretari de la Revista de Llengues Romanes, tan sabi com modest; l' erudit y valent Lieutaud, constant atiador del renaxement provensal; l' entussiasta Berluc-Perussis, promovedor de la major part dels certámens y festes; y tants y tants d' altres que 'ns es impossible recordar en aquest moment, tots estavan allí reunits en fraternal aplech y en mitx de tots, serè, radiant com sempre, en Mistral entonant la *Cansó de la Copa* que en aquell acte 'ns regalavan los provensals, fentla passar de primer de má en má pera que portás á Catalunya 'l recort de tots plegats. A la prosperitat de Catalunya hi begueren ells y nosaltres á la de Pro-

vensa y junts entonarem lo responement á les estrofes qu' en Mistral cantava, plenes de valentía y d' inspiració.

Aquestes foren les festes principals de Montpeller que lleugerament hem ressenyat. L'entussiasme pera 'l desvetllament de nostres dues patries germanes y l' idea d' una germanó assegurada per la de les dues literatures, foren los sentiments dominants en totes elles y repetidament espressats. L' abrassada de catalans y provensals á Montpeller durará, si á Deu plau, sempre més. Vulla 'l cel protegir aquestes dues antigues nacionalitats ab forsa anys de pau, de abundó y de pogrés y que 's puga cumplir aquell vers qu'.escrigué en Mistral sobre una joya que guardem ab devoció:

Prouvenço e Catalougno an flouri: granaran.

F. Matheu.

LI BON PROUVENÇAU.

LOS BONS PROVENSALS.

Bufo, au siècle mounte sian,
uno auro superbo
que vóu faire rèn qu' un tian
de tòuti lis erbo:
nàutri li bon Prouvençau
aparan lou vièi casau
ounte fan l' aleto
nosti dindouleto.

—

Vuei tout ço que i' a de fin
sus la terro estranjo
dins Paris à plen coufin
se porto e se manjo:
nàutri li bon Prouvençau,
marinado emé de sau,
esquichan l' anchoio
e courrèn li joio!

—

D' engaugna Paris en tout
cadun s' acoumodo,
e lou mounde vèn pertout
esclau de la modo:
nàutri li bon Prouvençau,
chivalié dóu sant Grasau,
faguen-nous felibre
e restaren libre!

—

Bufa al segle qu' ara som,
un' aura superba
que vol agabella' un pom
de tota lley d' herba:
nosaltres bons Provensals
amparèm los vells casals
hont ve á fer l' aleta
cad' any la aureneta.

—

Los primors qu' altres nacions
á son gust arrenjan
dins Paris á plens vagons
s' hi portan y 's menjan:
nosaltres bons Provensals
corrèm les joyes capdals
y adobem la anxova
que lo humor renova.

—

Al gust de Paris en tot
tothom s' acomoda
y 'l mon se torna pertot
esclau de la moda:
nosaltres bons Provensals,
ab la santa Copa en alt,
fassèmnos felibres
y restarèm libres.

—

Se la lengo di moussu
toumbo en gargavaio,
se tant d' escrivan coussu
pescon de ravaio,
nàutri li bon Prouvençau,
vers li serre li plus aut
enauren la lengo
da nòsti valengo!

—

Aro quau vanto Boustoun,
quau la Macedòni;
aquest bramo per Catoun,
aquéu pèr Atòni...
nàutri li bon Prouvençau,
aû sufrage universau
voutaren pèr l' òli,
e faren l' aiòli.

—

L' un a pòu di Clericau
mai que de la Prùssi,
l' autre cren li Radican
bèn mai que li Rùssi:
nàutri li bon Prouvençau,
couchen aquéli mouissau,
e souto la triho
canten la patrio!

—

Quand lou mes de mai flourit,
tòuti volon viéure:
e quand lou souleu sourrit,
tóuti lou van béure:
nàutri li bon Prouvençau,
voulèn èstre li censau
de la souleiado
e de la maiado.

—

Que li pople abastardi
chaupinon si crèire,
e, tau que d' enfant maudi,
renègon si rèire,
nàutri li bon Prouvençau
de Marsiho o bèn de Saut,
gardan la memòri
de l' anciano glòri.

—

N' i'a que fan de sang bouiènt
en chaspant si creto;
n' i' a que rison inchaiènt
e que fan si freto;
nàutri li bon Prouvençau,
sus lou nis e lou nisau
couvan la cresenço
d' uno reneissenço!

Frederi Mistral.

Si la llengua dels senyors
en lo fanch va á jaure,
si tants d' inflats escriptors
no la 'n volen traure,
nosaltres bons Provensals
de les valls als cims més alts
axequèm la llenga
que tot cor l' entenga.

—

L' un eczalsa ara á Boston,
l' altre al Macedoni;
aquest vota por Caton,
aquell per Antoni...
nosaltres bons Provensals,
al sufragi universal
votarèm per l' oli
y farèm l' ayoli.

—

L' un te por dels clericals
més que de la Prussia,
l' altre tem los radicals
molt més que la Russia:
nosaltres bons Provensals
axalèm aquests pardals
y alsèm en la guerra
un himne á la terra.

—

Quan lo mes de Matx floreix,
tothom vol gosarlo,
y quan lo sol resplandeix
tothom vol mirarlo:
nosaltres bons Provensals
cobrèm los primers censals
de la soleyada
y de la florada.

—

Que los pobles embrutits
sa fè santa ofeguen,
y, com infants malehits,
dels avis renegen;
nosaltres bons Provensals
de Marsella ó be de Salt,
servèm la memoria
de l' antiga gloria.

—

N' hi há que crían mala sanch
palpant la ferida,
n' hi há que ríuhen y en lo fanch
passan be la vida;
nosaltres bons Provensals
dins los nostres nius payrals,
covèm la creensa
d' una renaxensa!

M.

* * *

Jorn de sant Miquel arcángel
á set hores del matí,
has comensat fill meu Angel,
de la vida 'l greu camí.

Les pregaries de ta mare
han alcançat tal mercè:
ton naxement me sembla ara
un miracle de sa fè.

Pronosticava la ciencia
medical sols funests danys
y ha volgut la Providencia
burlar sos mals averanys.

Contemplant la gracia obtesa
rich y plor y vatx y vench...
m' aufega ¡oh Deu! la tendresa
de l' agrahiment que tench!

Ben vingut, putx Deu t' envia,
bell infant dels cabells d' or;
quant t' esguart, nova alegria
fa renexer lo meu cor.

Mes quant pens en l' orfenesa
que t' amenaça avinent,
desconeguda feresa
de la mort amiga sent.

¿Qui vetllará ta ignocencia?
qui 't mostrará la virtut?..
Jo 't pogués dar l' experiencia
del mitx segle qu' he viscut!

A la tardor de ma vida,
casi assolit per la mort,
ve á adolorir ma partida
lo lligam d' amor més fort...

¡Deu del Cel!.. quant m' aclapar
l' esdevenidor perill,
alç els ulls y esclam:—Oh, Pare,
vos encoman al meu fill!!

MARIAN AGUILÓ Y FUSTER.

Barcelona 29 Setembre de 1875.

MISSATGE.

Aureneta missatgera
que tetornas á ton niu,
si ella encara allí m' espera,
vés á escoltar lo que diu.
Si m' estima com solia,
li dirás
lo nom que dich cada dia
sempre que vens y vas.

Vola, vola; si l' has vista,
no t' hi pares en ton niu,
torna á dirme si está trista,
si al pensar en mi somriu.
Si mon recort serva encara,
li dirás
que de par meva com ara
l' endemá hi tornarás.

Mes si per dissort es fora
trasplánta aviat ton niu,
que fora d' ella tot plora
y tot mor si ella no hi viu,
Ó si un altre amor l' inquieta,
li dirás...
no digues res, aureneta,
pero no tornes pas.

RAMON PUIG Y DURAN.

Si 't dius Pere y 't fas dir Pedro,
pássa l' Ebro.

A PIO IX.

Los pobles s' estremeixen—é intentan vans concerts!
miraulos com adoran—uns ídols sangonents:
los ídols de les rasses—que han de lluytar entr' ells.

La ciencia superbiosa—oblida 'l dret sender;
va vomitant á dojo—contraris pensaments,
y mata la esperansa—y 'ls cors omple de gel.

Domtada la natura—per mil enginys potents,
als fortunats sadolla—d' enervadors plahers...
Les turbes envejoses—gaudir volen també.

No mes hi ha una roca—que á cap onada tem,
hont raja la fontana—del ver, del bo, del bell.
hont tot arreu floreixen—les flors d' amor y fé.

Allí un sant vell s' axeca—de sants tresors hereu;
les seves mans sagrades—per l' univers esten,
com fer lleó terrible—y dols com manso anyell.

De vades s' enverina—l' antich maleyt serpent;
de vades lo serveixen—cobdicia, ergull, plahers,
que á aquella roca aguanta—inmoble fonament.
1877.

Manel Milá y Fontanals.

UN INGLÉS.

—Dispensem: vostè encara viu allí mateix?
—No senyor: vostès no 'm dexan viure en lloch.

BROTS DE FARIGOLA.

Pel divendres Sant—á la primera hora
vam pujá' á Montjuich— ran de Barcelona;
si el camí era hermós,—prou que t' en recordas;
quan trovavam plans,—ja buscavam costa.
Tot pujant amunt,—jo 't contava coses;
renys mitj amargants—deyas per resposta,
y per esbargir—lo fel de ta boca
t' hi anava posant—brots de farigola.

Tot cullint, cullint—y tot diente coses,
hores van passar,—hores y més hores;
mes per quells camins—cop de ferhi voltes;
quan picava 'l sol,—ja 't portava á l' ombra.
Si estavam cansats,—seyam una estona
y asseguts y tot—per la pedra tosca,
olorant la flor—y arrencant la brosta,
vinga agavellar—brots de farigola.

Sa menuda flor—qu' á surtir no gosa
'nava omplint l' espay—d' esquisida aroma;
ningú la plantá—y ella cresqué sola,
com lo nostre amor,—poncelló de rosa.

Ta mare va dir—que 'n cullissim forsa;
si 'n vam aplegar—tú pots dirli, hermosa;
per plegarla al menys—vam estar sis hores,
mes no hi vam cullir—sols la farigola.

—¿Que t' estimas més?—jo 't deya aleshores;
¿qu' atupant los rems—d' una barca ayrosa
saltem sobre el mar—travessant les ones
fins qu' ovirarem—la gentil Mallorca;
ó be brasset—baxá' á Barcelona
y aná' á passejar—per carrers y voltes,
acostats de cap,—fent denteta als joves,
en les mans portant—brots de farigola?

¿Que t' estimas més?—saltant planes y hortes,
seguí' 'l Llobregat—de les aigues rojes,
ó á aquests monts vehins—resseguir la costa
plena de torrents—y de fonts lliscoses
fins al cap d' amunt—hont lo cel hi toca?—
Jo t' anava dient,—y tu vas respondre:
—Jo m' estimo més—d' aquí dalt no mourens
y seguir cullint—brots de farigola.—

JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS.

Massa bò, massa bò,
vol dir ximple.

AMOR DE S' ÁNIMA. [1]

Es la vida aspre camí
y es batzers que dins ell creixen
amagan sas flors que hi neixen
y en farian un jardí.—

Per aquest camí del mon
s' ánima vá desterrada
y d' es mal pas espantada,
cerca qui confort li don.

Cerca una ánima semblant
qu' es mateix camí seguesca
y de guia li servesca,
sas fatigas aminvant.

Que sas penyas y es clapers
amb gust li fassa passar,

(1) Aquesta poesia composta ja fá alguns ays, fonch dedicada á mons bons amichs D. Joseph Lopez y D.ª Maria Dolores Serra amb motiu de son casament.

que li ajud á decantar
sas espinas d· es batzers.

Aixis mentras dia y nit
de la vida es temps rodola,
afanós s' esperit vola,
cercant un altre esperit.

Dolsa esperansa l' empeny
y junt amb altres el dú
á s' amor, que fent un nú,
d' en dos én dos els estreny.

¡Pobres d' es cors desditxats
qu' estant junts no se comprenen
y com á cadena prenen
es nú que los té lligats.

O per por que goitx li manch,
Si amor amb puresa 's sent,
aquell hermós sentiment
remolcant per dins es fanch.

Mes si s' amor qu' els uneix
amb igual vivesa senten
y á 'n el cel pur el presenten
y aquell nú Deu beneyeix,

Llevonses per aquells cors
qu' amor tant sant atresoran,
secas sas espinas moran
y ufanas creixen sas flors.

Viva llum el mon anima
y entre es batzers compareixen
mil encants que los cubreixen
y sols compren es qu' estima.

Per aquells dos cors sentit
torna mes dols es gosar
y consol troba es pesar
entre tots dos compartit.

Y axí d' aquells sers ditxosos,
una ánima amb s' altra unida
van p' es camí de la vida
passant dias venturosos.

Sens qu' incontancia fatal
sia per ells un perill,
qu' amor de s' ánima fill
es com s' ánima inmortal.

MANELA DELS HERREROS Y SORÁ DE BONET.

NOCTURNO.

(Epissodi Romántich.)

I.

La nit es fosca, plou, y hi ha fanch; l' aigua esquitxa y fa bombollas.

Tocan horas: se 'n senten onze, pero son las dotze; ja ho sé jo. La última batallada potser ha tingut por, y per axó no compareix á la llista.

De tant en tant, com si descarreguessin taulons, pareix que troni.

Las canals desembocan daltabaix un doll d' aigua com la cuixa. Sembla que 'ls hi hagen donat la *Rué*: no 'l purgant, l' altre.

Las *xaleras* cansadas de beure l' aigua á galet, xarrupan á morro y no poden engolirla; potser ara pendrian vi.

Los fanals estan apagats; lo sereno sota la llosana d' un balcó canta l' hora.... y s' equívoca. ¡Se pensa que fent alguns quarts de moros la nit li passará mes depressa!

Tomba 'l revol del carreró un embossat y tira cap vall.

Pasa un' hora y toca la una.

Lo sereno dormint sota 'l balcó.... Tocan quarts y horas: las duas, las tres.... Lo sereno 's desperta y torna 'l *boranit* al embossat que passava á la una.

¡Que 'n té de barra aquest home! Treu la petaca, caragola 'l cigarro, pega duas xucladas y un esquitx de la canal li apaga. Se 'l posa á caball de l' aurella, arramba 'l xuxo, s' estira de brassos, badalla y després canta *las doce y media* !..

En lo relotje de l' Audiencia toca un quart de quatre.

—Qu' empatolla ara aqueix campanar; exclama airat, y ab veu mes forta torna á cantar l' hora, com reptant al relotge.

II.

Lo xafech continua; l' embossat ab un paraigua obert s' está sota la finestra d' un *entresuelo*; ab lo bras que li queda en vaga gesticula y l' allarga com si volgués ferlo arribar allí dalt.

La dama de la finestra no li vol tirar la clau.

Moments de silenci.

Un llampech enllumena lo carrer, y al derrera ve un tró que sembla que lo mon s' esbotzi.

La dama no mes fa un ¡ay!, estornuda, y 'l mateix llevant que l' encostipa tanca ab violencia mitx porticó de la finestra:

Lo galan no sap que fer; mira 'l cel, y veyent que la pluja aumenta, plega 'l paraigua y se 'l posa sota 'l bras.

Tant per tant se mullará del mateix modo.

—Vesten, li diu ella ab veu conmoguda; mira qu' es tart!

—No me 'n vull anar, qu' es dejorn. ¿Sents lo sereno? dos quarts d' una.

—¡Si ja fa tres horas qu' he sentit tocar las dotze!

—Tu no m' estimas que contas las horas...

—Tu 'm vols comprometre, que may se 't fa tart!

—Tira la clau.

—No puch!!! ¡Cassimiro! ¡ay! jo tremolo!

—Jo tambè!. Si no ho fas per mon amor, fesho al menos per la roba que porto á sobre que me la pujaré á mudar.

—Ay calla! quinas cosas dius!....

—Miram, tinch esgarrifansas de fret, l' aigua m' entra pel clatell y 'm fa unas pessigollas per l' esquena com si m' hi passessin un rosari fet ab gabarrots de sabatas.... Cuyta que la tiras ò no?

—¡Ja 't tiraré un petonet!

—Besam lo peu. Ara 'm surts ab petons.... sembla que 't burlis de la professó. La clau.

—No, un petonet; mira que te 'l tiro: ¡va!

—Ja tens ordre de tirarlo.... No te 'n riurás mes de mi; hem acabat.

Y 'l de la capa obra el paraigua resoludament, gira esquena y 'l soroll de 'ls seus talons se pert carrer amunt.

—¡Cassimiro!... Cassimiro! crida la dama abocantse y esforsant la veu ab cautela perque no mes la senti ell.

L' embossat, amunt y fora.

Y ella plorant en la finestra, mira ansiosa y busca al seu aymant entre aquella fosquetat.

La pluja no para: no es alló que sembla que fregeixen peix; es un espatech d' aigua que pareix que 'ls nuvols hagen xuclat tota la mar vella. Las canals fan lo que poden pero no la colan tota y sobreixint per la tortugada s' escapa paret avall lluhint com trenyinas de plata al resplandor de los llampechs.

Sant March, Santa Creu. ¡Quin tró! Deu haver cay-

gut un llamp per aquí á la vora.... Ba! ja ho portará 'l diari.

—¿Que 'm cridas Mariona? (Es lo galan.)

—Ay, quin susto m' has dat!.. ¿que vindrás demá?

—Si, á las dotze.

—¡Hont anirás ab aqueix temps!

— A buscar una corda.

—¡Jesus, Maria, Joseph!... No ho fasses!

—No, que la vull per anarhi á estendrem.

—Las sanchs te pujarán al cap!

—Y aquesta mullena... que vols que la confiti!

—A Deu donchs, amoreta meva.

—A Dios, Cementiri de la constancia y del *aprecio.*

—¡¡¡Pinturero!!!

—Hasta demá.

—A las dotze en punt, ¿sents?

—En punt.

Y la finestra grinyola tancantse pausadament; l' embossat s' allunya; de las ondas del paraigua la mullena li vessa á raig fet, y dins d' aquella especie de gabia líquida que li forman al seu voltant los regalims, se 'n va, enamorat somniador, ab recorts de sa estimada y apressant lo temps perque li escurse l' anyoransa á la il-lusió que demá li tirará la clau y (es un dirho entre nosaltres, que ja se 'n hauria de dar vergonya,) ab los mesos que l' aguarda perdent nits y encostipantse, tant li haguera valgut qu' un dia de festa vestit á l' antiga espanyola se 'n hagués anat al Torin á tomarla á dalt de caball.

III.

Altres desgracias succehian mes amunt. Lo sol bregant ab los nuvols y enfonzanthi sas llansas de foch, esbargia lo cel. La pluja mimvava y feya xim xim.... La fosca 's fonía... La nit era morta y enterrada pe 'l sol!

Lo nocturno afinava!... Bon dia y bon hora; bon dia á tothom.

Octubre 3 *de* 1877.

EMILI VILANOVA.

DESVETLLAMENT.

Recorts.

Quan set anys cumplia ella
jo 'n cumplia cinch no més:
pèl redós de la masia
quin jugar tots dos ensemps!
Jo, corria al teu darrera
tot voltant lo ros paller,
com si fosses la polleta
y jo, amor, lo teu pollet.
Si 't renyava ta mareta
s' entristia lo cor meu;
fins ta mare 'm condolia,
vida meva, que 't renyés.
Al baixá' 'l sol á la posta
ja m' entrava anyorament,
que al eixirne las estrellas
fins nou jorn no 'ns veyam més.
Quan de nou lo sol naixia,
dins mon cor naìxia 'l pler,
que al besar sos raigs ta cara
jo ho havia fet primer.
Si cansats nos adormiam
á l' ombreta d' un roser,
ta daurada cabellera
sempre 'm feya de dosser.
De tos llavis tot besantlos
quin xuclar la fresca mel!
com si 'ls meus fossen l' abella,
y la flor fossen els teus.
Si algú á voltas te besava,
la remor que feya 'l bes
mas entranyas conmovia
tot omplintme 'l cor de fel.
Si algú deya: ¡y qu' es bonica!
jo entre mi: ¡tant com el cel!
si algú deya: ¡y qu'es xamosa!
¿qui com jo ho podrá saber?
Al venir la primavera
si te 'n feya de ramells!
y al tornarne l' hivernada,
fins joguinas de la neu.
Al se' allá al caure la tarde,
prop la llar, rupits de fret,
nos contava 'l teu bon avi
tristos quentos de follets.
D' aquell sant queprop l' escala
romania en la paret,
tu 'm contavas sos miracles
y sa vida y sofriments.
Lo vellet tot es coltante

s' adormia dolsament,
y nosaltres l' imitavam,
tot topantse abdós capets.
Los tions guspirejavan,
pel bufar gelat del vent,
y en la llar l' olla 's cansava
de bullir ja tant de temps.
Quan ta mare 'ns despertava,
¡quin bullici y moviment!
ja la taula era parada,
arréu eynas y arréu gent.
Qui parlant de bous ó carros,
qui de vinyas ó conreus,
y 'ls llebrers entorn la taula
quin saltá' y vigila' á un temps!
Prop la llar y en banch de fusta
nos servian los primers,
la col verda ab lo plat negre,
lo plat negre de l' aucell.
Puig nosaltres, ab la vista,
prou menjavam per tots ells,
mes, lo cor nos enganyava
y 'ns dormiam novament.
. . . .
. . . .
. . . .
Allavors, ¡oh temps ditxosos!
quin dormir sense rezel!
mes avuy, vetllo á tota hora,
nit y jorn passo despert.
Y es qu' encar arréu te cerco,
no poguent veuret maymes;
no tinch por fins se' á la fossa
de acabá' 'l desvetllament!

Emili Coca y Collado.

UNA ABRASSADA.

Un jove un dia va anar á menjar á una fonda ahont li donaren un dinar dolent y car.

Va pagar lo que li varen demanar y despres cridant al fondista:

—Vinga—exclamá—vinga y fássim una abrassada.

—Y perquê?—va fer lo fondista astorat.

Perque ja no 'ns veurèm may més.

LO GRAM LITERARI.

(FAULA.)

En un camp que erm ne semblava
y fou jardí en altres temps,
flors de tant en tant s' hi veyan,
de antiga llavor explets.
Observant tan bona terra,
uns jardiners plens de zel
á plantar flors hi tornaren,
y jardí l' erm torná á ser.
Terra de empriu era aquella,
que hi tenia tothom dret,
y uns atrevits, que may faltan,
sense entendrer de flors res,
hi plantaren gram, canyota
y escardots per tot arreu.
Las flors que son verdaderas
prou alsan lo cap ben ferm,
y sa olor per tot s' escampa,
sentne la honra del verger,
pero es llástima que viscan
junt ab la herbota creixent,
que podrá un dia ofegarlas,
seguint tan estrany conreu,
y si no s' arrenca 'l gram
tornará 'l jardi á ser erm.

—

Poetas y poetastres
catalans que 'm escolteu,
preneu cada hu candela
y apliqueu la faula ab seny.

ANTONI DE BOFARULL.

10 Setembre de 1878.

D' alguns medis pera fomentar la literatura catalana.

Á EN FRANCESCH PELAY BRIZ.

Molt Sr. meu y apreciat amich: en esta sa casa he rebut la galant invitaciò de 'N Francesch Matheu, acompanyada d' altre de vosté pera recordarme, com de costum, que lo temps s' acosta de fer un artícle pera lo *Calendari Catalá*, que ab tanta constan-

cia fa anys dona vostè á llum. Que no deixaria desairada la sua petició podia imajinarho, sabent com sap que, en quant puch, contribuesch á la noble empresa de ressuscitar la llengua y literatura catalanas, en la qual tant triadas plomas se emplean; mes recordant certas divergencias de opinió que de paraula y per escrit l' hi tinch comunicadas, y certas apreciacions que lluny de desvaneixerse, de cada dia en mon pit mes pregondament arrelan, pot ser va temer que no correspondria á dita comanda, aprofitant la conjuntura de no esser enguany vosté lo collector. Si tal arribà á presumir, deu permetrem li diga que s' equivocá.

No so d' aquells que al veurers combatuts, prefereixen abandonar lo camp al contrari, á emplear llurs forsas en lo combat. Quan la causa que 's defensa es justa y de bona lley las armas que en ella s· emplean, crech que es deber lluitar, y que deuhen aprofitarse quantas ocasions se presentan pera sortir á la defensa de las opinions que sostenen los contendents. Vosté me 'n ofereix una, mal faria donchs deixantla passar sens aprofitarla. Li parlaré donchs, y crech que l' hi plaurá, de alguns medis que en esta soledat m' han sujerit certs fets insignificants, y que á mon entendrer podrian emplearse pera popularisar no sols la antigua y moderna literatura catalana, sino tambe altres cosas que sens esser literatura, molt poden influir en lo moviment de la mateixa.

Deixo á un costat per inoportú l' asumpto de la direcció que la mateixa ha empres, y que á mon entendrer acabará per perjudicarla: prescindesch de las trascendentals qüestions que s· han volgut enclourer dins la paraula *catalanisme*, qüestions que pot ser no ho foren si s' hagués comensat per precisar exactament lo que ab tal paraula se vol expresar: no repetiré lo que tantas vegadas he dit á qui ha volgut escoltarme, que no es sols escribint en catalá com debem fernos coneixer per los que ignoran ó pretenen ignorar qui som. Totas estas ideas, y moltas altras á ellas semblants, que se me 'n venen á la punta de la ploma, son per tractadas ab més espay y en lloch mes apropiat que las páginas d' un *Calendari*; mes en ell poden tenir cabuda las que avans he indicat.

Y en rigor se resumeixen en una sola que pot formularse en la següent pregunta. ¿Que han fetlos iniciadors del actual moviment literari pera ferlo agradós y simpátich al poble? Se contestará á esta

pregunta que mercé al impuls per ells donat, existeix un teatre que conta per centenars los dramas, comedias, sarzuelas y sainetes: que son molts los periodichs festius y serios que s' han publicat y avuy en dia veuhen la llum, no sols en lo continent, sino també en las apartadas regions de las Americas del Nort y del Sur: que los certamens literaris se multiplican fins al punt de que al present no's te per complerta cap festa pública ò particular que no tinga com important remato, quan menys una vetllada literaria: que en los concerts que donan las societats corals se cantan obras musicals escritas per lletras catalanas: que al present son innombrables los que escrihuen en catalá, y que això sol revela que es infinit lo nombre dels que llegeixen obras catalanas. Tot aixó y encare mes se pot dir; mes prescindint de que no totas las obras dramáticas están empapadas de esperit catalá; prescindint de que algunas de las publicacions periódicas mes valdria que no haguessen vist la llum; prescindint de que l' abús dels certamens ratlla ja en mania, y que de seguir per est camí, es de temer caigan en ridicol eixas festas, del mateix modo que 's desprestijian las modas mes bonicas quan s' arriban á vulgarisar; prescindint de que no tots los que escriuhen poden calificarse de escriptors, ja que no basta pera esserho, lo saber fixar en lo paper per medi de la escriptura los pensaments, tal qual per medi de la paraula los comunicám á la vehina ó al amich, creyem que 's podria, ab poch treball y ab menos cost, haber fet molt que encara no s' ha fet, y que de ferse es segur que resultaria en benefici del poble catalá, qual educació literaria y artística y per consegüent patriótica guanyaría molt, y per lo tant en honra y profit de las lletras, las arts y la patria catalana.

Vaig á esplicarme y l' hi prego que no desprecie per lo insignificant de la causa que es motiu de la present, lo pensament que l' hi passo á comunicar.

Ja l' hi tinch dit que escrich la present en est Mas, es dir apartat de tot centre de població y en lloch ahont son complertament desconeguts los motius de constant lluita en que nos empleám los que en las ciutats y vilas fem habitual estatje. Donchs bé, ¿no es aixo sol, indici de que no han trascendit als pobles rurals los esforsos fins vuy dia realisats en favor de la causa catalana? Se dirá que es empresa dificil alcansarho. Hi convinch: dificil si; mes no imposible. ¿Qué s' ha fet pera que en eixos pobles apartats del centre de moviment, hi arriben, sisquera

debilitadas per la distancia, las palpitacions del cor? Res, absolutament res. ¿S'ha escrit alguna cosa pera los habitants de eixos pobles? Eixas gents no llegeixen: si afició tinguessen á la lectura, se dirá, prous noveletas, qüentos y rondallas s' han escrit y publicat, que per lo mateix que pintan ab vius colors la vida que ellas portan, podrian satisferlas, per tant que al alcans se troban de llurs limitadas inteligencias. Estem conformes y ningú ho pot justificar mes que jo. Mes ¿es cert que no llegeixen? No pas del tot. No compran llibres pera llegirlos; mes si algun escrit agradós los vé á las mans lo llegeixen. Es dir, que si no deuhen gastar diners que per altres objectes han menester, no desprecian la ocasió que se 'ls ofereix.

Un exemple: no hi ha cap casa de pajés que cada estiu no gaste quatre cuartos en ventalls: es dir que no 'ls dol esmersar eixa petita cantitat en un objecte que reclaman los rigors de la calor; no hi ha cap pajeseta que no compre un bano de dos rals per anar los dissaptes á vila ó los diumenjes al sarau. Donchs be: contempla en los ventalls los grabats que representan la vida de la «Zagala y el Pastor» primera y segona part, «La lavandera del regimiento» las «Aventuras de Arturo y Leonor», la historia de «La flor de un dia» y «Espinas de una flor», la del «Hijo rebelde» y altras que podria citar, y no satisfeta ab l' espectacle pintoresch llegeix y pot ser se enterneix ab la lectura d' aquells versos de ventall, y tal vegada somnia desperta, contemplant las escenas bucólicas representadas en los banos per un pintor de bronja y escombreta. Y llegeix los versos, perque res l' hi han costat, puig ab los dos quartos ha pagat lo ventall decanya y paperás y mira y s' embadaleix ab los paissos, perque lo que ella gastá ho esmersá en lo bano y no en pinturas pitjors ó millors.

¿Quin inconvenient hi hauria donchs en que los verdaders catalanistas explotessen eixa mina pera propagar lo catalá? comprenen que las *inteligencias elevadas* que á mes aspiran que á redimir la humanitat y á resoldrer trascendentals problemas de ciencia social, se esgarrifarian devant la idea de que pogessen calificarlos de poetas de ventall; pero ¿Y que? ¿No tenim per ventura una riquíssima y preciosa literatura popular? ¿Tant mal efecte farian las Cansons de la Terra impresas en un ventall, ab la música y tot, que encara que no la entenguessen, no faltaria algú que la comprengués y al menys s' evitaria la seva total desaparició?

Y ¿no podría representarse per medi de grabats, fets sobre conciensuts dibuixos, ahont se veigessin los trajos, las armas, los mobles etc. corresponents, los asumptos ó lo motiu principal de la cansó? Y si aixó servia per exemple pera omplir un costat, no 's podria posar en l' altre alguna representació dels nostres mes notables monuments artístichs, acompanyada d· una breu relació histórica dels mateixos, ó dels fets mes importants que en ells s' hagués realisat? ¿No s' podria fer una cosa pareguda en lo *pais* dels vanos; en las capsas de mistos, en las aucas de rodolins? Una máxima catalana en una capsa de mistos, sempre valdria mes que un parell de mals versos castellans encaminats á dir un desvergonyiment ò una cosa pitjor; una auca de rodolins de la historia de Catalunya, de la cronolojia dels nostres reys, etc, etc, sempre tindria mes substancia que «la vida del hombre malo» (se esconde de la escuela, espanta unos gallos) ó la del «aprenent sabatér.»

Donchs tot aixó se hauria pogut fer, y tot aixó l' poble rural ho hauria llegit, perque s' ho hauriatrobat entre mans sens buscarho, y hauria aprés un sens fi de cosas, que ara ignora, y sens donarsen compte en disposició s' hauria trobat de llegir obras de mes importancia que haurian pogut proporcionarselhi en calendaris ò almanachs que sols l' hi haguessen costat quatre ó sis quartos ò quan mes un ral. Pero això pot ferse encare, y á mon parer ab bon resultat: no vuy dir bon resultat material que es molt dificil obtenirlo tractantse de cantitats tant reduhidas; mes si ab bon resultat moral, que es lo que deu buscar y procurarse tot aquell que treballa en favor d' una bona causa.

¿No participa vosté de las mevas opinions? ¿No creu que per aquest medi senill, y no molt costós, avuy que 's compta ab la fotografia, la litografia y la heliografia, 's podria poderosament contribuir ja que no á la educació complerta de nostre poble, á que tingués una porció de coneixements per demés interessants relatius á la historia y á las lletras y á las arts catalanas? Crech que si; crech que no sols no tindrá per descabelladas, y de imposible realisació semblants ideas, sino que las apoyará en quant puga.

Si ho fa y rehix, crega que en haberlhi sugerit tindrá una verdadera satisfacció est son afm. amich y servidor, q. l. b. l. m.—GAYETÁ VIDAL.

Mas Rossell (*Fontrubi*) 10 *de Septembre* 1878.

TENEBRES.

Vaig veure 'l mon en somnis. Y per la volta blava
Reynavan les tenebres d' una suprema nit.
D' horror ò d' esperança la terra tremolava
Rodant per l' infinit.

Un fum de foguerades y una remor febrosa
Dins l' ombra s' espargia pels quatre vents del cel;
Y dominant la terra s' alçava portentosa
Com una gran Babel.

Y la Babel inmensa crexía. Jamay plenes
Ses portes engolían los temples y palaus.
Del llamp era senyora, y omplía de cadenes
Los elements esclaus.

La multitut inquieta nova claror cercava,
Inmenses foguerades alçant dins la Babel;
Mes ay! que la fumassa los astres amagava
Y era més negre 'l cel.

Un' hora s' alegraren los pobles perque veyan
La resplandor fantástica d' un' auba boreäl.
«¡Vé 'l dia», ja cridavan, «vé 'l dia!...» y quant ho deyan
Torná la nit fatal.

Y 'l sabis caminavan dins l' ombra, sense guia,
Cercant lo gran misteri dins l' ampla soletat:
Mes lo llumet que duyan no més los aclaría
Fragments de veritat.

Uns altres escoltavan les veus de la Natura,
Lo que l' abisme comta tot baix al infinit,
Y suspirant miravan alguna estrella pura
Fugir á dins la nit.

D' un temple solitari parlava la campana:
«¡Oh fills, la terra es fosca: lo cel inmens y clar!
«¡Oh fills, jo sé l' estrella d' aquesta vida humana:
«La llantia del altar!.»

L' afany, l' ansia dels pobles cad' hora redoblava;
La veu ja se perdía del bronzo benehit;
Y concirós, dins l' ombra, mon esperit clamava:
«¡Oh Llum, negra es la nit!»

MIQUEL COSTA Y LLOBERA.

De Ponent
ni gent ni vent.

ORFANESA.

SONET.

Sens pares á qui aymar, sens una hermosa
pura il-lusió que 'l meu neguit acabi,
contret lo front y amoratat lo llavi.
vaig per la terra á mos semblants fent nosa.
Grossa tempesta dins mon cor, frisosa,
fa que 'l pesar senglotejant esbravi,
mentres demano á lo fosser que cavi
ben fondo 'l clot que ha de tancar ma llosa.
D' açó ja fa vint anys: dia per dia
la mort imploro á Dèu, y ell me la nega
com si en lo mon m' hagués llançat ab sanya!..
Ay! almenys vos, angelical Maria!
no abandoneu al pecador que prega
y en vos creguent, dins vostre sér s' entranya!

Enrich Franco.

LLUNY DEL MON,

Un dia vatx fugir alienat; un dia que la desgracia feya estelles del meu cor.

Ni mos parents, ni mos amichs, m' hauríen aturat. No sé quí m' empenyía; l' ayre, la mar, la terra, tot m' era petit; lo benestar, la gloria, les riqueses, la salut, la vida,.... sols me servíen d' avorriment. Oyat del mon, sentint dins m' ánima l' anyoransa del cel.... ¡Quín dia, y quína nit! Mos pensaments atribulats forjaven infernals fantasmes, y ab m' ardenta febre, per ajudar al temps, feya rodar les busques del rellotje.

El sol no se llevava, y les estrelles me parexíen ulls que 's divertíen mirant ma furiosa exida.

Per un tirany molt aspre, entre penyals esquerps guarnits d' aritjes, dexant enrera lo mantell dels

pins y les alzines, amunt, sempre pujant, com si hagués emprat ales, vatx arribar al cim d' una montanya.

La boyra me enrevoltá mentres rompía l' auba; y assuxí que no vatx veure terra, vatx cobrar alé y mon afany minvava.

*
* *

Per una escletxa estreta que degué obrirse en temps de terratremols, d' ajupit, vinclantme, escarrinxat, sens forses, vatx arribar á un siti com un coval ubert dins roca viva. Petjades de persona, per un coster estret que anguiletjava, me conduiren á un mal pas, sobre vorera d' un precipici. Dos socams d' alzina revellida s' allargaven cap en fora: alló era un pont. Y, mitx agoserat, mitx temorech, vatx arriscarme. Lo vatx passar, y s' aclarí la boyra.

Com aquells nius que habitan los coloms sauvatjes, mitjan lloch d' una empinada penya, tallada á plom; axí era l' estancia ahont me trobava; sols un poch de terra feya replá á s' entrada.

A un recó hi havía una llitera feta d' herba seca; al seu capsal dressada una creu de tronchs lligats ab paumes; y su-ran d' ella una cadufa,ahont, gota á goteta, hi cahía l' aygua d' un canyelló, sonant cada minut, com si midés el temps que may s' atura.

Devant ma vista, pujols y valls s' ajeyen esclafats, abaix de tot, en fora;los garroverars y oliverars semblaven herba, y entre s' esponera verde-fosca los pobles y les viles mitx colgades dressaven cada qual son campanar, com una pàssera que axeca el cap per sobre sa llocada.

La mar y lo celatje s' confoníen, y en mitx de sa blavura trasparent y neta, espay, espay, rodaven sens bategar les plomes, com á puntets daurats, alguns voltons ferits p' els primers raigs del sol que, per d' allá les serres del llevant, color de foch guaytava.

*
* *

¡Ditxós mortal que aqueix alberch habitas!

Aquí no arriban los avalots del mon ni sa destrossa; aquí no siula l' aygua que fan bullir dins canons de ferro; aquí el malvat no vetlla per robar alhaques, ni s' ou la llengua verinosa de la calumnia, ni el plor de la desgracia, ni les flestomíes dels desamparats......

Aquí tot es descans, pau y silenci; soletat alegre,

santa armonía, pau del esperit y benestar de l' ánima........

Un jas de cárrichs; pa y fruytes seques, aygua verge, y foch, y ayre pur, ja bastan per nodrir el cors de l' home. La Naturalesa que 'l davant mostra son imperi; una creu de tronchs, y.... el rossech d' un desengany crüel, ja sobran per entretenir un esperit que espera viure un' altra vida.

Ditxós mortal que aquest alberch trobares: just una estoneta, deixam gosar lo ben aventurat plaer que aquí 's respira; y ¡vulga Deu que, lluny del mon, un dia puga com tu, axamplar lo cor lliure de penes!

28 *Febrer de* 1878. BARTOMEU FERRÁ Y PERELLÓ.

LO TREVALL DE SANT JOSEPH.

Depósuit potentes de sede: et exaltavit húmiles.

Camí de Betlem—anava Maria,
Anava Joseph—que trist la seguia:
Ja 's varen parar—en una establia
Ahont nàix Jesus—lo Rey de la vida.
Glorios Sant Joseph—aixis que l' ovira
—Ay fill de Dèu! diu—ay! com ho faria
Per podé' abrigar—vostras carns divinas!
Só un pobre fuster—que 's guanya la vida
Passant lo ribot,—serrant tot lo dia.
Ay bon Jesuset!—ser rich jo voldria
Per podervos dar—or y pedrerias.
Un ángel del cel—aixis responia:
—Glorios Sant Joseph—a qui Dèu estima
Fins al punt de fe 'l—espós de Maria
Guardia de Jesus—en sa mortal via;
No anyoreu tresors,—tampoch pedrerias
Per lo fill de Dèu—pel fill de Maria,
Que molt mes que l' or—que al mon tan encisa
Estima 'l trevall—qu' es salut y vida,
Lo trevall molt sant—ab que nit y dia
Guanyaréu lo pa—pel Dèu de la vida.

MARIA DE BELL-LLOCH.

AB CUYDADO.

Un pobre manobre caygué d' una bastida y ab tan mala estrella que quedá mitx mort sobre 'l carrer. Los companys no sabían com ferho á saber á la seva dona y á la fi determináren qu' un d' ells s' encarregués de dirli, però ab molt cuydado.

Arriba á la porta de la casa y tot tartamut y gratantse 'l clatell, diu á la dona de son desgraciat amich:

—Y donchs, no ho sabeu pas?

—Qu' hatx de saber?

—Be; jo no voldría dírvosho, però sabeu...

—Be, quê hi há?

—No res: que 'l vostr' home, sabeu? s' estava â la bastida... y li ha caygut lo gech al carrer.

—Be, y què?

—Oh, es que 'l gech... lo vostr' home... 'l portava posat.

LO DALLAYRE.

En mitx del camp de la vida
valent dallayre n' hi há;
qui l' ha vist y pot contarho
ja se 'n pot ben alabar.
Viu del baf de gorchs y timbes,
per son front no hi passan anys,
es son camp tota la terra
y no dorm ni 's cansa may.
L' ensopegan vora 'ls pobles,
prop les viles y ciutats,
lo veurèu de nit, de dia
y 'l veurèu sempre dallant.
La dalla en ses mans lleujera
rem tan ample pot menar
que més que l' eyna d' un home
sembla l· eyna d' un gegant.
Com l' infern l' esmolá un dia
ab la pedra del pecat
talla l' herba ran de terra

sense oscarse may lo tall.
  La gent diu qu' aquest dallayre
no dalla pas á jornal;
se tem qu' á preu fet traballe
si 's veu la via que 'n fa.
  Ningú sab si es amo ó mosso,
d' hont ha vingut ningú ho sab,
si li preguntan qui 'l mana
no respon y acota 'l cap.
  Verge Santa, quina feyna!
dexa l' erm tan net y ras
qu' á darrera de sa dalla
ningú hi vol espigolar.
  Y tot arreu ho abassega,
la cogola com lo blat;
ab llevor de mala mena
que se 'n treu de xercolar!
  May aplega ni aprofita
l' herba que son ferro abat;
perquè, donchs, aixis s' afanya,
de tanta d' herba què 'n fa?
  Ay dallayre lo dallayre,
mala feyna t' han donat,
que la herba qu'ací tu segas
en lo cel torna á brotar.
  No hi há allí gram ni cogola;
si 'n tindrías de bon dall!
mes com lo camp es del Mestre
no 'l trepitjarás pas may.
  Ací fesne bona via,
ta feyna tantost me plau,
que com més herba ací segas
ne brota més allá dalt.
  Afányat be, donchs, afányat,
dallayre de Satanás;
aquell que 't veu y 't menysprea
ja se 'n pot ben alabar.

ANICET DE PAGÉS DE PUIG.

QUI HO ENTEN?

—Vèu? á mi no m' agradan los tomátechs, y n' estich molt content: perque si m' agradessen ne menjaría y com que no m' agradan me farían mal.

CALENDAU.

Poema provensal de Frederich Mistral.

(Traducció d' un fragment del Cant primer.)

Jo, que ara n' he cantat la trista historia
Y la mort de una nina enamorada,
Cantaré, si Deu vol, á un ardit jove
De qui la vila de Cassís fou patria:
A un jove, pobre pescador d' anxovas,
Que per son ferm voler y sa constancia,
Del pur Amor ne conquerí los premis,
L' imperi, l' esplendor, la gloria santa.

Ánima de mon país, que resplandeixes
En sas gestas gloriosas y en sa parla;
Tú, que quant en Bellcayre y en Tolosa,
A foch y á sanch portantho tot, entravan
Los picards, alemanys y borgonyesos,
Contra ells los fills de la Provensa alsavas;

Tu, que dels bons recorts ab la grandesa
Fas reviure de nou nostra esperansa;
Tu, que fas revivar en nostras venas
La sanch ardenta de la vella rassa;
Tu, que inspirant als trobadors, potenta
La veu de Mirabeau gojosa escampas;

Perqué en sa marxa 'ls segles en va als pobles
Esborrant las fronteras, agermanan:
Naturalesa, la materna terra,
Tots temps nodreix sos fills ab llet iguala;
Sos durs pits darán sempre á la olivera
Per fe 'l bon oli la mateixa sava.

Ánima eternament revividora,
Joyosa y forta y enardida y santa,
Que 't deixas óurer hont lo Rhon murmura
Y hont s' escolta lo vent que bat sas ayguas!
Anima dels boscatjes armoniosos
Y dels llarchs platjerars que 'l bell sol daura,
Ánima de ma patria, jo t' invoco!
En los meus versos provensals encárnat.

Sentats en un turó, vora mitj-dia,
Hermosa dona y bell garsó s' esguardan.
Desde 'l lloch ahont están, ab goig contemplan
Bellugarse del mar la ona argentada;
Y son remor, y 'l cant del au, sols torban
Lo silenci d' aquella mitj-diada.

De la montanya entorn llarga pineda
Escalonada 's véu; allá en la plana
Hi blanqueja Cassís; tota enrogida
Pels ardents raigs del sol, Toló allí aguayta;
Y mes lluny, allá baix, en la marina,
La blavenca Garduela al cel s' enlayra.

Y á la hermosa li diu lo jove:—Escolta;
Jamay ni en la montanya ni en la plana
Colom ni llebra al cassador rendeixen
Com m' has rendit tu á mi, muller estranya.
Jo he conquerit pera complaurert, gloria,
Per complaurert guanyí riquesa y fama;
Y després d' haver fet fins l' impossible,
Mes y mes, quant mes faig, de mi t' apartas.

Qué vols que jo no 't doni? Una corona
Desitja ta ambició?.. Dígasho, parla,
Y jo 't juro qu' encara que ma vida
Ella 'm costés, per ella ab goig donárala,
Y de Provensa y Forcalquier per Comte
Fora aclamat ans de finar l' anyada!—

Trista llavors ab sas dos mans la hermosa
S' aixuga 'ls plors que cara avall li saltan,
Y al jove parla així:—Teu mon afecte,
Teva ma vida ne será desd' ara!
Bell fora l' un á l' altre possehirse:
Mes com podrá axó ser, oh sort amarga,
Si quant toquem la ditxa, una barrera
De imprevistos obstacles nos la aparta! —

Al sentir á la bella, l' ardit jove
Las mans li pren y besos mil hi estampa.
—Per fí, diu plé d' ardor, per fí triumfo!
Oh plenitut de goig! oh ditxa santa!
Vina á mos brassos, vida meva, vina,
Y felís, com jo ho soch, sigas desd' ara!

Perque, hont lo terme n' es en aquesta hora
Que 'ns separa del plor, ma enamorada?
A nosaltres, contents, joves, alegres,
A nosaltres, que som lliures com l' águila!
Mira en torn, mira bé: Naturalesa
En brassos del Estiu, d' amor s' abrasa,
Y en sa set de plaher y de delicias
De son ros desposat beu la alenada.

Las serras pel calor son somogudas;
Y la mar, al clar sol que s' hi enmiralla,
A sont constant festejedor, gojosa
Li ensenya, d' amor folla, las entranyas,
Y del Var y del Rhon á totas horas
Las caricias ne reb enamorada.

—Calla, ella li respon.—No! lo cel, l' ona
La passió y 'l crit d' amor per tot exhalan.
Nes calma ton desitj, ta ánsia detura,

Fins al mateix altar durte vull ara;
Una vida, per llarga qu' ella fora,
L' abisme de ma fam may omplenara.

—Oh malehida estrella que així 'm lligas,
Esser això no pot! ella s' esclama.
Y vesten, vesten, per lo cel t' ho prego!
May será dit que per un goig que passa,
Dels blanchs falcons la rassa sempre noble
Haja de tenir fí! Desamparada
Y pobre restaré: mes sempre lliure!
Pobre y sola estaré, mes sempre casta!

Enrera, amor! Sedueixne los cors débils,
Y 'l deshonor vesteix d' or y esmeraldas.
Jo no vull res d' axó. Per ma corona
Tinch las perlas gentils de la rosada,
Y las bestias del camp per companyía,
Y per amor la Creació encisanta!

Arbres del mont Gibau, vella pineda,
Baumas que de tants mals m' haveu guardada,
Guardeume ara també d' aqueixa febra
Que 'm torba la rahó y lo cor m' abrasa!
Refresqueume la sanch que en mi circula,
Y torneume la pau que mon cor ayma.

FRANCISCO BARTRINA.

EN VÍCTOR LIEUTAUD

y son brindis á la germandó de Provensa y Catalunya.

Molts de nostres lectors, tot seguit d' haver pronunciat lo nom escrit en lo títol d' est article s' haurán recordat del savi bibliotecari de la ciutat de Marsella que vingué á visitarnos enguany per Pásqua florida (abril): en Victor Lieutaud. Jove de 34 anys puix nasqué á Apt (departament de Vaucluse) lo dia 7 de Maig de 1844, es home de grans coneixements histórichs y filológichs, prosista distingit á la vegada qu' inspirat felibre provensal llorejat en varios certámens, qui cau-

tivá prest nostre cor, unintlo estretament al seu per l' atracció d' una modestia y senzillesa ingénua, d' una activitat admirable en l' estudi y d' un entusiasme per la renaixensa literaria de sa patria que prompte nos feu esclamar: ¡som germans!

Un mes despres (maig), quan certa distinció inmerescuda nos obligava á correspóndrer á la galant invitació de la comissió de las *Festas llatinas* de Montpeller, la primera abrassada que reberem fou la de nostre amich Lieutau l, desitjós de probarnos no era foch de falla l' afecte que 'ns professava. Passadas las festas literarias de la Provensa, que tants motius de satisfacció nos proporcionaren, llarchs aqui de contar, (1) y havent visitat ja Magalona, Nimes, Tarascon, Bellcayre y Arles, volguerem anar á Marsella ab nostre company lo valent poeta catalá en Francesch Matheu, pera tornar á en Lieutaud la sua visita á Catalunya. Y del dit al fet. La locomotora nos conduhí en 3 horas de la industriosa Arles á la comercial Marsella, travessant poch avans d' arribarhi lo gran túnel de la Nerthe que té uns 4,638 metros de llargaria. Eran las onze de la nit quan hi arrribavam: l' amich Lieutaud ja' ns esperava pera rébrernos ab tota l' amabilitat y deferencia propias de son excelent carácter. Mentres estiguérem en sa companyía fou sempre nostre cicerone, mostrantnos lo millor y mes notable de Marsella. Allí, y al visitar la biblioteca de la ciutat qu' está á son cárrech, poguerem coneixer la munió dels seus coneixements y lo recte criteri que guia tots sos travalls. En la cambra ahont se dedica á sos particulars estudis y gracias á la confiansa amistosa ab que 'ns distingí, poguerem maravellarnos, pera tráurerne un exemple de la constancia ab que tot temps ha conreat las lletras y las ciencias. Ademés d' algunas coleccions

(1) Entre las personas, á las quals deurém sempre gratitut per los obsequis particulars que d' ellas reberem durant nostre viatge, mereixen donárlosen aquí un públich testimoni: de Perpinyá als Srs. Alart y Puiggarí; de Montpeller als Srs. Mistral, Aubanel, lo Baró de Tourtoulon, Mie-Keittinger, Roque- Ferrier, Boucherie, Gaudin, Domadieu, lo Comte de Villeneuve-Esclapon, lo coronelFulcrand y altres; de Nimes als Srs. Roumieux y Crouzat; d' Arles als Srs. Gleizes y Celestin; y de Marsella, ademés de dit amich Lientaud als Srs. Tavan, Monné Bonier y molts mes qu' ara no recordem.

epigráficas provensals, que serán de gran interès pera la historia y la filologia quan vegin la llum, la sua obra capital, es actualment lo *Catálech de la Biblioteca de Marsella* y principalment lo de las *Obras relativas á Provensa*, del qual n' hi ha publicat una *introducció y la clasificació metódica* (2). Aquesta colecció provensal, qual importancia per sa especialitat es ben patent, estará també enriquida ab una secció catalana al present ja bastant numerosa. (3) Ha trevallat igualment en esbrinar los anals de son pays, y ab lo modest títol de *Notes pour servir á l' histoire de Provence*, te publicat un aplech d' interesants opúsculs que portan los títols seguents:

1.—*Elections municipales á Berre (B.du R.)* 6 *janvier* 1396.
2.—*Un Diner offciel á Jonquiéres (Vaucluse)*, 17 *février* 1725.
3.—*Vente de la ville de Monstiers (B. Alpes)*, 27 *mars* 1313.
4.—*Lou Rouman d' Arle, fragment d' un poéme provençal inédit.*
5.—*La Croix de Provence et la Croix en Provence.*
6.—*Le Pape Leon X, archevéque d' Aix*, 8-20 *juin* 1483.
7.—*A. de Ruffi et P.-J. de Haitze: Correspondance inédite.*
8.—*Discours prodigeux de ce qui est arrivé en la comté d' Avignon, (avec planche.)*
9.—*Proverbes topographiques provençaux.*
10.—*Les Péages du comté de Forcalquier au XIII siécle.*
11.—*Reddition du chasteau de Gavy (Var).—XVI. siécle.*
12.—*Les Criées municipales á Marseille—Décembre* 1319, *avec facsimile.*
13.—*La Saint-Antoine á Mornas (Vaucluse.)*
14.—*Le B. Laurent de Brindes á Marseille*—3 *février* 1608.
15.—*Un troubadour Aptésien de l' ordre de Saint François.*
17.—*Prise de Tarascon par Bertrand du Guesclin*, 8 *avril* 1368.

Sas poesias, singularment las premiadas son ben conegudas á Provensa y fins aquí n' havem admirat alguna (4), pero ne corren varias que la modestia ha fet órfanas del nom de son autor,

(2) *Catalogue de la Bibliotheque de Marseille: ouvrages relatifs á la Provence. Essai d' introduction et de classement methodique—Marseille* 1877.

(3) Ha contribuit á aumentar lo fondo d' esta secció la remesa d' obras catalanas qu' últimament ha fet á dita biblioteca nostre amich lo conegut escriptor catalá en Francesch Pelay Briz.

(4) En la revista *la Renaixensa* (any VIII n.° 13) s' acaba de publicar la traducció per en Francesch Matheu, de la bella poesia *Marius* que li fou premiada ab una cigala d' or en l' últim concurs de la *Societé pour l' Etude des langues romanes* de Montpeller.

com lo *Cantico de Nosto Damo de Graci de Maiano*, y altres que portan á lo mes lo pseudónim d' *un roumieu*, com lo *Cantico de la Crous de Provenço.* Ha traduit en vers al provensal, Horaci y altres clàsichs de l' antigüetat, puix coneix á perfecció no sols lo llatí, sino lo grech, l' hebreu y moltas llenguas vivas. Del italiá per exemple, ne ha tret una versió de *lou Comte Ugoulin* del Dant.

Com à prosista, ha dit un compatrici seu (5), *qu' es incontestablement un dels mestres de la prosa provensal, la qual maneja ab un artifici y una flexibilitat molt raras.* Aquesta notable raresa es, donchs, la que 'ns mou avuy á vertir, pera que sia ben coneguda dels catalans la felis improvisació que li valgué tal judici, ço es lo seguent:

BRINDIS PRONUNCIAT EN LO DINAR OFERT ALS FELIBRES PER LA VILA DE MONTPELLER ALS 31 DE MARS DE 1875.

Un dels homes mes eminents de la ciutat de Montpeller Senyors, un dels historiadors mes savis del mitgdia, En Germain, degá de la Facultat de lletras, comensa la historia de vostre pays per la narració d' aquesta misteriosa llegenda:

Aguilons, comte de Magalona, se passsejava un dia per la Vall-fera, en aquell temps lloch silvestre, aspre, incult, avuy un dels grans barris de vostra ciutat.

Venia de descubrir, per entre la pahorosa obscuritat de la boscuria, los secrets del pervindre, en companyía d' un juheu. qu' era un poderós mágich.

De prompte, oh maravella! surten de terra dos brots qu' en un obrir y tancar d' ulls creixen, pujan y acaban per tornarse dos arbres, estenen per lo espay llurs ramas llargas y dretas. Despres l' escorxa s' obra, los tronchs se rejuntan, las brancas poch á poquet s' entremesclan: los dos arbres se confonen pausadament l' un ab lo altre y aviat no 'n fan sino un de sol, molt gran, y alt y fort com cap mes.

Mentrestant apareixen dos gentils donzellas, hermosas com un sol, bonicas com dos Dryades: ulls blaus, cara d' angel, corona d' or sobre la testa y cantant com duas syrenas.—A la vegada veus aqui que s' avansan, s' acostan, s' abrassan, se confonen l' una ab l' altre, y no queda, per fi, al peu del ja sol arbre, mes qu' una donzella, graciosa, agradable y galant com una joveneta d' Arles, ó de Montpeller.

(5) L' autor del volum de *Le Concours philologique et litteraire de l' annee* 1875 (Société des langues romanes-Montpellier pág. 65, al transcriure l' original del brindis que mes avall traduhim.

Y bé. es avuy, Senyors, despres de mes de mil anys y quasi en lo mateix lloch, es avuy que 's compleix l' antigua profecia.

Es avuy que Fransa y Espanya, tan ben representadas aquí per sos fills distingits, no forman sino un cor y un ánima, com los dos arbrets un arbre gran!

Es avuy que Catalunya y Provensa,—las dos donzellas, sempre galans y alegres,—s' abrassan y 's confonen pera no formar mes qu' una literatura, qu' un poble, qu' una familia, qu' una unió fraternal.

Veus aquí, lo que dexifrava lo comte *Aiguilons*, en mig dels núvols del pervindre.

Veus aquí, lo qu' á vostres ulls, devant de nosaltres, s' ha fet y s' ha complert.

També ara, som felissos mes que may: ara, nostra ánima está ubriacada: ara l' alegria nos sobrehix; y jo, pobre de mi, en nom dels felibres de Provensa. *bech*, Senyors, á la coral amistat dels ilustres savis que, de Paris y de Barcelona, han vingut á posar sa ma en la nostra ma, son cor, demunt nostre cor, y han sentit bategar la mateixa sanch, lo mateix efluvi d' amor.

Jo *brindo* sobre tot á l' unió perdurable de la Fransa y de l' Espanya, dos grans pobles llatins; jo *brindo* á l' eterna fraternitat de Provensa y Catalunya, que no ha pas comensat avuy, que no tindrá jamay fi y que, si jo no vos fatigués, vos diria encara altres cosas.

(Ab aplausos y prechs de que continués se reberen estas paraulas per l' auditori. L' orador continuá:)

Y bé! Senyors, ja que ho voleu, continuaré, y no serán las paraulas ni las ideas las que 'm mancarán. Qui pot enmudir quan parla de sa mare y de la Provensa?

Segurament, Senyors, no es pas d' avuy que comensa nostra historia fraternal; no som pas com lo bolet, que naix en un moment, sens ajuda, sens companyía, y que l' endemá se passa.

Darrera de nosaltres. Senyors, tenim mil anys: mil anys de historia y de grans homens, mil anys de literatura y de trobadors, mil anys de companyerisme en la gloria y en la dissort. Es axó que vos esplico. Senyors, nostre amorós efluvi, semblant al gegant de la faula, que 's sentia reviurer en mitg de la lluyta, cada cop que tocava la terra sa mare.

Oh! també, braus felibres, no deixem pas morir aquells grans recorts que fan nostra alegria, nostra gloria, nostra forsa. Recordemnos dels dias d' antany, en que 'ls princeps catalans governavan á Montpeller y en la Provensa, y en que la bandera de las rojas barras d' Aragó volejava demunt las torres de Barcelona, de-z-Ais, de For-calquier y de vostra noble ciutat.

Recordemnos d' en Jaume lo Conqueridor, nascut dins lo cercle de vostres murs—saviament popularisat per nostre amich y ciutadá vostre, l' ilustrat Senyor Cárlos de Tourtoulon, que tinch la satisfacció de traurer ara de l' obscuritat en que li agrada tant, avuy sobretot, amagarse. —Recordemnos qu' en Jaume, lo rey d' Aragó, lo Senyor

de Montpeller, lo conqueridor de las Balears, espera despres de siscents anys, un monument dins vostra ciutat.

Y sobre la platja de la mar vehina, aquella poética Iglesia de Magalona, qu' aixaplugá los trovadors guardá, tantas glorias, y qu' un de nostres colegas lo Senyor Fábrege, acaba de restaurar ab tan gust, la deixareu muda? No hi voldreu pas, sobre una inscripció, ferhi ressonar de nou la llengua de Daudes de Prades y ferhi també estremir l' ánima del vell canonge?

Oh Senyors! si jo volgués continuar d' aquesta manera á desgrunar vostras glorias y las nostras, jo no 'm cansaria may de parlar y mas paraulas no tindrian fi.

Aixis, donchs, com fills piadosos que replegan ab respecte totas las reliquias de sos pares, recullim los fets notables de nostres anals; y per ferne durar sempre la memoria, per tot alli ahont haurá passat alguna cosa gran, bella, noble, digne, posemhi, Senyors, posemhi tots, quiscún en son pays y en la sua encontrada, una pedra que parli, un marbre escrit, ahont lo poble pugui apendre la seua historia en sa propia llengua y sápiga que sos avis li han deixat nobles exemples pera imitar.

Aixis ho fem nosaltres á Provensa: la gran creu que s' enlayra gigantesca envers lo cel, prega á Dèu ab nostra llengua; y també es ab nostra llengua que la patria lloha rá á Nostra Dona de Provensa, demunt la sua cúpula de Forcalquier.

Aixis ho feyan en altre temps lo Languedoch, la Gascunya, los Pyreneus, lo Rosselló y Cerdanya.

Aixis femho desd' avuy, y que per sempre, que per totas parts, la pedra mantingui nostra historia, elogíi nostres avis, usila llengua materna y dongui al poble-que la beurá per los ull—slas grans ensenyansas d' un passat gloriós!»

En Lieutaud feu sos estudis en lo petit seminari d' Avinyò y fou nombrat bibliotecari de la ciutat de Marsella, en virtut d· un concurs, preferintlo d' entre 22 pretendents. Sos titols académichs son numerosos, lo que proba, una volta mes, quan admirat ha sigut son clar talent. Entre ells cal mencionar com á principals, los de: vicecanceller del Felibrige, membre de las Societats d' arqueologia francesa, de l' historia de Fransa, dels antichs textos francesos, de llenguas romanas de Montpeller. de la de geografia de Marsella, de las Academias de Apt, de Forcalquier, de Chamberi de la Drome, etc, etc. Es també president de l' *Aubo provençalo* societat literaria que posa sovint en práctica la manera lloable de perpetuar las glorias de Provensa y ensenyar al poble la historia patria, valentse de las inscripcions en llengua provensal, com indica en la conclusió del antecedent discurs.

Últimament ha publicat, en obsequi dels seus

amichs catalans junt ab un facsimil, lo text inédit en nostra llengua de «*La vida de Sant Amador*» (segle XIV), contengut en un interessant manuscrit de la biblioteca marsellesa que tinguerem la satisfacciò de fullejar. D' ell savem qu' á no tardar ne donará un análisis en altre de nostras revistas catalanas. Prepara igualment certa curiosa monografia histórica referent al monastir de Ripoll durant los cent anys que 'l governaren los abats de San Victor de Marsella, en agrahiment al titol de soci corresponsal de la Reyal Academia de Bonas lletras ab que Catalunya ha volgut fer justicia á sos mèrits literaris. Per ells se vé á compéndrer qui es l' escriptor provensal en Victor Lieutaud, y aytal ha sigut lo motiu d' apuntarlos aquí fidelment, en quan nos son coneguts, desde que nos vegerem honrats ab la sua amistat.

Barcelona y Septembre de 1878.

ANDREU BALAGUER Y MERINO.

DE BRASSET.

IDILI.

De brasset tots dos anavem,
de brasset.
Amor meua ¡te 'n recordas?
¡quin plaher!

Era cap á la vesprada
d' un jorn bell.
Jorn d' estiu y de calima
etciser.

Ni una fulla sorollava
cap alé,
Ni de palla un bri movía
sols l' oreig.

Vora mar, ens passejavam
tots solets:
vora mar. y ab lluna plena,
¡quin passeig!

Llustrejava encara 'l dia
gaire bé;
may so vist del sol cap posta
mes plahent.

Refilaven dins l' aubaga
los aucells.
—Ses cansons y ses converses
¿qui 'ls enten?

Axís deyas repenjante
del bras meu
y torsant envers ma espatlla
ton front bell;

Mentres jo ta má estrenyía
ab dalé
vers mon pit que l' abrusava
foch encès.

Y mirant guspirejarne
ja 'ls estels
—Nostra sort, els preguntava,
¿quí l' enten?—

Tot sonreya á vora nostre:
terra y cel;
verda plana, mar blavenca,
sol rogent.

Tot sonreya.....y tu ploravas!
¡jo també!
Nostres cors com bategaven!
¿quí 'ls enten?

Bategaven per entendre 's,
sens dir res;
que paraules no trobaven,
sols gemechs.

¡Quants de somnis y esperances
en secrets!
¡Quins sospirs.....y d' amoretes
no 'n vull mes...!

Quant tant dols lo viure n' era,
y tant bell,
y del món tan lluny n' estavem
tots dosets;

Ah! ¡Perqué llavors, aymía,
cap al cel
de brasset no 'ns en anárem
de brasset!!...

Terenci Thos y Codina.

TRADUCCIÓ.

Dos tenían un plet sobres de una vinya y se hagué de traduhir oficialment al castellá l' establiment.

Lo traductor s' hi topá, com debia toparshi cada dia, ab una condició que privava al parcer de fer *cugats* y *capficats*; y 'l bon home, que per res se apurava, traduhí sense pensarshi: *cucufates* y *melancólicos*.

Y la Sala no hi digué res.

Axò no fa riure; fa plorar.

A la bona memória de En Felip Pirozzini y Martí.

¡Qui, á la font del dolor, en pena tanta
Abeurarse pogués. y á doll la lira
Vessár després sa inspiració mes santa!
¡Qui, del oreig qu' entre 'ls canyars sospira
Arrebassar pogués lo dols misteri
En que tal volta 'l russinyol s' inspira!
¡Qui, rompent d' aquí baix lo captiveri,
Son vól alsés á las regions serenas
Que bressa 'l so de celestial salteri!
¡Qui, ab sa complanta d' armonia plena,
Johís los cors qu' á un bon amich anyoran
Son dol minvantne y endolçint sa pena!...
¡Ay, que trist es mirar com se desfloran
En plena primavera, las flors bellas.
Las puras ilusions que 'ns enamoran!.
¡Que 'ns dol l' hermosa llum de las estrellas
Mirar per negres nuvols enfosquida
En nit d' amor..... quant se conversa ab ellas!
¿Perqué afanyarse tant, si es nostra vida

Trista rosella que s' obrí á l' albada,
Morta á la tarda, y que la nit oblida?....
  ¡Ambició, Vanitat!—¡ay, la riuada
Tot ho engoleix, y bramolant feresta
Al fonds ho tomba de la mar irada!
  ¡Ay, del trist qui no 's cur de la tempésta!
¡Ditxós qui pot al termenar sa via
De Dèu en brassos recolzar sa testa!

. . . .

  ¡Tot just finat lo mes de Maig havia
Rublert de goig, de vida, de bellesa,
D' esperança, d' amor, de poesía;
  De nostra festa anyal, la flama encesa
Restava al cor que ben joyós guardava
Dels pus ardits fins la memoria impresa;
  Lo nom de nostre amich dols ressonava
Entre 'ls llarchs picaments que 's mereixía
La flor que per las *Bordas* s' arrancava...
  Y ja ferit de mort, ab melengía
Als cants dels russinyols que 'l desvetllaban!
Des de 'l llit de dolor ¡ay, responia!
  Del Llobregat las aiguas rodolaban
Y una existencia rodolaba ab ellas,
Y 'ls moixons son crepuscul saludaban:
  Y flairaban del bosch, ay, las flor bellas,
Y 'l sol de Juny esplendorós lluia,
Y 'l trist, sentint ja cloures sas parpellas,
  Mare y muller contra son si estrenyia...
Y ab son germá y amichs la ma encaixada,
De tots...per sempre mes se despedia...
  De tots per sempre més..¡ay! l' invernada
Qu' ab lo gel de la mort glassa sas venas
L' anyoransa espargí per l' encontrada;
  Mormolaren las fonts, de tristor plenas,
Y gemegá l' amor, sense ventura,
Y l' amistat ab ell plorá sas penas.
  ¡Rossinyol que volá á regió mes pura,
May mes en nostre esbart com ans solia
Refilará sos cants plens de dolçura!
  ¡May mes l' abrassarém ab alegria
De Maig florit en la volguda festa;
Mes pluga á Dèu al retornar del dia
De gloria eterna engarlandar sa testa.

ANTONI MOLINS Y SIRERA.

Casa mia fatx ma via,
casa d' altre no podría.

A ALICIA.

(FRAGMENTS.)

I.

¿Veus aquella montanya hont s' hi concría
Lo vent gelat, cuberta per la neu?
Sempre m' recorda, Alicia, ab melengía
Lo de dur embolcall, gelat cor teu.
Mes, ay! ¿Que dich? La neu de la montanya
Del sol de juny se fon sempre al calor,
Y l' foch inmens que l' meu amor entranya
May ha pogut desfer la del teu cor.

II.

Lo riu juganer corra envers la mar blavosa,
Va la papalloneta buscant la gaya flor,
Dins de la fresca selva l' aura sutíl reposa,
Y jo tras teu, Alícia, corro ubriach de amor.
Al riu la mar acotxa, avara, ab sas onadas,
Al papalló regala la flor sa dolsa mel,
La selva dona al aura sas ombras perfumadas.......
¡Y tu á glops me fas beure lo vas de amarga fel!

III.

Te rius de mon amor, y estás engreida
De ta triunfant bellesa, que ferida
Mon ánima deixá;
No sabs lo bè que m' fas, que dir puch ara
Que amor que ab tants desdenys no ha mort encara,
Eternament viurá.

Vagorosa il-lusió que l' cor ansía,
Desitj de un impossible que extasía
Y aixeca al infinit;
¡Ah! Te est amor delicias misteriosas,
Cast esclat de armonías melengiosas
Que encantan l' esperit.

Viu lo amor correspost del ser que estima,
Y lligat pels sentits, ab ell se abima
Y sols per ell glateix.

Lo meu, com sol que pels espays rodola,
De sa mateixa flama en alas, vola,
Y viu de si mateix.

¿Te espanta, Alícia, ta obra afortunada?
La espurna, inmensa pira es ja, aventada
Per ton desdeny cruel.
Compara y dígam si l' teu cor se aterra:
Lo amor dels teus suspirs, mira á la terra;
Lo meu, se eleva al cel.

JOAN B. FERRER.

LA CREU DEL PORT.

I.

Pel mitx d' espessos tarongerars qu' omplen l ayre de olors embalsamadores, al gay soroll de l' aygua corrent qu' aquelles encontrades alegra, tot revinglantse s' obra la via que de la delitosa vila de Soller al port conduheix. Lo foraster que per primera vegada aquell camí recorre, s' atura pensatiu á cada passa, á si mateixpreguntantse si Deu volgué sembrar en aquells endrets totes les belleses de la terra perque ensemps pogués admirarles totes l' humana creatura. Aprés de la perfumada vall de tarongers que va dexant enrera, un altre paisatge de més silvestre hermosura apareix á sa afanyosa vista. Altíssimes montanyes coronades de núbols y boyres, ab son rodatje de verdor cobertes, fins á sos peus s' aplanan donantli una vera mostrá de la riquíssima arbreda qu' en sos comellars pregons atapahida hi creix.De prompte l' esglayat viatjer se trova devant un redonench mirall de puríssimes aygues, qu' ab dolça remor se bellugan suaument empeses per l' ambat.Es el port de Soller.Los dos pujolets que com vigilants centinel-les de nit y dia 'l guardan, semblan juntarse, y li donan l' aspecte d' un gorch d' aygues lluentes per la má del home enrodonit. Moltitut de llanxes gronxantse á la vorera,lo vell pescador adobant les xerxes en la platja y lo lleuger llahut que inflant ses veles de les blaves roques sembla sortir, fan veurer son engany al viatjer. Un mateix

camí 'l conduheix fins á dalt un dels penyals que'l port enclouhent:allí demunt, una petita esglesia,pel temps casi del tot enderrocada, li recorda la fé dels nostres antepassats; més envant una senzilla torre serveix de guia al cansat mariner qu' al port retorna ab la llum clara qu' una má compassiva totes les nits hi encen. ¿Perquè en mitx de tanta bellesa s' ou la remor funesta de la mar que devall aquelles penyes aterradora sona? ¿perquè s' obrin aquelles blavenques roques fent veure al esborronat caminant un avench sens fons y unes ennegrides ones qu' arremolinantse tot ho engoleixen? ¿perque devora la llum consoladora que d' esperança brilla, s' aixeca una gegantina creu de socarrada llenya, com si volgués avisar al atrafegat nauxer qualque inminet perill? Aquella creu negra estramordeix lo cor del que la mira; aquella creu negra y desnua inclou tota una historia de llágrimes.

II.

Era una vesprada d' Octubre: lo vehí pinar de tant en tant jiscava, greument batut per les bufades del Xaloch, les ones ab fingida calma feyen sentir una remor sorda qu' engroguia les cares dels mariners y la lluna tapada á voltes per qualque endolat núbol dexava anar una llum groguenca y esmortida.Se podia dir que la naturalesa estava en calma, mes era la calma qu' á la tempesta precedeix. Desolat havia romás lo port: en terra sols se veya, dreta demunt lo penyal, una joveneta que girats en vers la mar sos ulls, estrenyia en son pit un tendre infant, y á la mar sols una barca qu' ab veles amaynades per entrar al port fortment bregava. ¿Qué feya aquella jove tota sola demunt lo penyal, congelada per la serena, tremolantli d' emoció 'l cor, y ficsa sempre l' encisada vista en les llunyedanes ones? ¿Perqué li atreya ses ulladas aquell terrible espectacle qu' als mariners mateixos aterrava? Amorosa esposa esperava á son amador que de llunyanes terres se 'n venia, per mostarli més prest lo tendre infant, primer fruyt de ses amors. ¡Pobre mare! Los moments que mancavan per abrassar á son espós en los batechs del cor contava! Y la barca feya via y feya vía, y 'ls nuvols s' apinyavan, y 'l cel s' enfosquia, y 'l Xaloch bufava mes fort y mes sovint y 'l renou sórt de les ones per instants creixia; mes l' esposa no 's bellugava; com si tengués lo do de penetrar en l'

oscuritat tenia encara sa ullada ficsa en la mar. La barca s' acostava, la clamor dels mariners arribava qualque pich á ses orelles, com una veu d' esperança en mitx del ferest brugit dels elements. La barca s' acostava, ja anava á doblegar la penya que 'l port tanca, un llamp il-luminá l' escena, los ulls de l' esposa ab los del espòs s' encontraren, un crit de terror fonch aufegat per lo brugit de la tempesta. Los llamps que sens parar se succehian feyen mes aterrador; aquell espectacle. La barca entrava dins el port: de sopte una bufada del Mitxjorn emprengué y feu tremolar l' esposa, sos brassos al cel s' alsaren y... callaren les ones per sentir un ¡ay! esglayador; l' infant rodolava per les agudes puntes, y la mare jeya esmortida demunt lo penyal. La barca s' havia estrellat contra les roques. Los mariners s' aferravan pel rocam ab la desesperació de qui agonisa ple de vida, y les onades los sepultavan altra volta; sols un lográ salvarse, pera trobar una mort pitjor al veurer esbaltits entre 'ls penyals y escullS sa esposa y son fill.

III.

La pietat dels Sollerichs axecá una creu en memoria d' aquell naufratx; y 's diu qu' en les nits d' ivern quan les ones s' esbravexen, y l' vent xiula, se senten los gemechs d' un infant que plora, y 's veu un' ombra blanca, adressats els brassos al cel, pregant agenollada al peu d' aquella creu.

THOMÁS FORTEZA.

LA GANSÓ DEL TORNER.

Sia fusta dreta ó torta,
sia pedra tova ó forta,
or ó plata, ferro ó cer,
lo torner (axió no falla)
ab lo torn tot ho travalla;
ab lo torn tot se pot fer.

Qualsevol materia informa
totseguit allí pren forma,
vinga l' eyna, y al moment
tè figuras rebuydadas,
embotidas, bocelladas,
com per art d' encantament.

Lo metall qu' es planxa estesa,
allí torna ab gran prestesa
brunyit gerro, vas ó plat,
mare-perla y vori adorna
y sas aygas los retorna,
lo crestall hi es dibuixat.

Al qui tè de rey corona,
lo torner ceptre li dona,
lo bordó al romeu humil,
eynas de travall al poble,
mánech á l' espasa noble
y al punyal traydor y vil.

Art de pau es y art de guerra,
cap ofici hi ha á la terra
com l' ofici de torner,
son afer no coneix fita:
fa 'l canò que la mort gita
com lo místich salpacer.

Ab la corda y la ballesta
qui hi torneja no fa festa;
pero qu' es encisador!
lo torner canta y somnía,
va ab lo peu sa fantasía
al compás mateix del cor.

Mes lo bo, y no cansa gayre,
es lo tindre en torn al ayre
una roda colossal.
Al mirar com tomba, y l' eyna
tota sola fa la feyna,
nostre orgull es sens igual.

Oh! llavors, mentres que volta
lo rodatje, qui bè escolta
lo soroll aixordador,
sentirá 'l motor com crida:
«A mi 'l torn m' ha donat vida,
ell governa lo vapor».

Ell l' industria perfecciona,
la bellesa ell sol li dona,
la fa corre mes y mes.

Per saber si un poble avansa,
com lo torn no hi ha balansa,
es lo carro del progrès.

Tota cosa al mon posada,
per fi 's mor ó es oblidada;
la gran máquina, jamay:
seguirá sa marxa inquieta
mentres volte lo planeta
pel inmens torn del espay.

Si bè es art que vol destresa,
tornejar enclou noblesa;
cap ofici com lo meu:
lo torner es qui conforma
lo sant cálzer hont se forma
la sanch pura del gran Deu.

Ay! qui sap si també un dia
ab lo torn ferse podria
que avorrint l' home, ab lo mal,
l' ignorancia que l' humilia,
Deu, la patria y la familia
fossen temple universal!

En tant veig que 'l torn no para,
ans avansa mes encara.
Jo no 'u se si podrá ser....
Mes que diu lo vapor? Calla!
»Ab lo torn tot se travalla,
ab lo torn tot se pot fer».

ANTONI CARETA Y VIDAL.

PER LA TANGENT.

—Ola, Ramon! tens cinch duros que 'm dexes?
—M' he mudat l' armilla; ara no 'ls tinch...
—Y á casa...?
—A casa?... Tots bons; gracies.

DUES ARPES.

Del desert de la infantesa
n' ha trescat les fredes platjes
un jovenet que fa via
trist lo cor y trista l' ánima.
Al jardí de jovenesa
ab pas lleuger va acostantse,
y d' est paradís ja escolta
lo grat remor que s' escampa.
Tant ha fet via y fet via,
que l' hermós portell ja passa,
lo portell que 'l mon dels jochs
al mon de les amors tanca.
Ja sent que son pit llambrega,
cremant son cor, pura flama,
y sent temors desitjosos,
y se sent rojes les galtes.
Per tot destría hermosura:
recorda l' estel de l' auba,
los núvols de foch contempla
que ab l' alè del sol s' inflaman.
Ja repara com lo lliri
dona á la rosa besades,
com los aucells giravoltan
juntant sos bechs entre 'ls arbres.
Com encisadores nines
voltant les murteres ballan,
com lo miran y somriuhen,
com l' una ab l' altra s' abraçan....
Y d' est riu de poesía,
d' amor, de goig, de gaubansa,
quan dins lo pit sent que brolla
voldría lo mon regarne.
Voldría fer dolça almoyna
als cors qu' armonía captan,
y en mirall d' hermoses troves
sensera mirarse l' ánima.
Mes ay! sos pensaments nexen,
per volar obren ses ales,
juguetejan entre 'ls llavis
y.... demunt ells tots badallan!
Y lo malanat sospira;
al peu d' un llor dexas caure:
—Si de tants de sons que 's perden
pogués alguns ajuntarne,
si pogués, diu. lo cor tendre
tocar d' amorosa fada
perque 'm mostrés la font pura
que endolceix la veu més aspra,
y que, besantme en la boca,
per mí, en lleugera volada,

pujantne fins dalt lo cel
robás als ángels una arpa!
—Fill meu dols, aquí 'n tens una.
—Poeta, aquí 'n tens un' altra.—
Les qu' axò al jovenet diuhen
ne son dues belles dames.
Ab ulls esglayats les mira,
lo cristall del plor decanta,
somriu, s' axeca, tremola,
y astorat, torna á mirarles.
Les dues ne son molt belles,
parexen reynes germanes:
mes, l' una, reyna ditxosa,
l' altra reyna desditxada.
L' una porta gran corona
de perles, or y esmeragdes;
l' altra en lo front mostra sanch,
senyal qu' un temps ne portava.
Mostra en son pit, la primera,
lleons y castells creuhantse;
la segona, un groch escut
ab quatre rojes ditades.
Mostra aquella brodadures,
cenefes, joyes y gales;
exa en la túnica mostra
sanch, suor, y salivades......
Les dues ne son molt belles,
parexen reynes germanes;
mes l' una reyna ditxosa,
l' altra, reyna desditxada.....
—Prèn aquesta arpa, poeta,
diu la hermosa de les gales,
dos mons omplí d' armonía
y 'n guarda un tresor encara!
Prèn aquesta arpa, poeta,
prènla, que la puntejaren
Garcilás, Ercilla, Lope,
y dels darrers en Quintana.
Prèn aquesta arpa, poeta,
que ella n' es la de ta patria:
¡Deu confonga al qui ne pense
que Castella no es la Espanya!
—Fillet meu dols, diu la hermosa
que porta de sanch les taques,
vina á mi, estimadet meu,
acòstat que vull besarte.
Jáu aquí, alegría meua,
recólzat demunt ma falda,
y si te doleix la testa
en mon pit pots descansarla.
Fill meu dols, tu tot tremolas,
lo teu cor apar que esclata.....
¿Vols aprovar d' adormirte?
Jo te contaré rondalles.....
«Diu qu' axò era y no era.

un pelegrí ab dues fades....»
¡Has dexat caure los brassos;
fillet meu, tu ja descansas!..
Acostáuvos, la matrona,
acostáuvos, ma germana,
escoltáu bé com somnía,
y... després donauli l' arpa!—
—«Fill meu dols, aquí 'n tens una»
m' ha dit la hermosa humiliada:
lo mateix ma mare 'm deya
quan jo volía besades!
Totes dues la veu dolsa
tenen, mes l' una n' escampa
en mos sentits l' armonía,
l' altra, dins lo cor y l' ánima.
Jo les estim totes dues,
mes sols una pot contarme
lo que me contá ma dida:
de mos avis les rondalles.
Aquella, sembla més rica,
mes he vist sa arpa trencada;
la pobre, mes rica 'm sembla
quan de prop he mirat sa arpa.
He vist que certs noms ne porta
ab lletras d' or engastades,
he llegit *March*, *Roig* y *Jordi*,
Llull y *Montaner* y *Jaume*.
Aquests serán grans ingenis,
que 'l mon admirat esguarda,
mes los noms de germans meus
me semblan exes paraules!
—Matrona, la de Castella,
la matrona coronada,
¿haveu entès com somnía?
¿sabeu ja com parla sa ánima?
Matrona, la de Castella,
la matrona sobirana,
¿veus com la llengua del cor
no es aquí la castellana?
¿Veus com no es res més Castella
que Castella dins la Espanya?
Una arpa vol lo poeta,
¿li darèu la vostra?......—¡Calla!—

. . . .

Quan lo jovenet desperta,
desperta en un llit de palmes,
de roses y semprevives,
hont la testa ne descansa.
Tot es desert... sols veu perles,
les vol cullir y son llágrimes;
alça 'l cap... lo llor brandeja
la dolsa ARPA CATALANA!

Juliol del 1871.

GABRIEL MAURA.

Casa mia
per pobre que sia.

AL ENTRAR AL CONVENT.

Las joyas que al mon vaig usar
posemlas als peus del altar;
aquí vos presento, Senyor,
diamants, bracelets y arrecadas
y 'ls méus anells d' or.

Qué valen las galas del mon?
¿qué son sas riquesas? ¿qué son?
per sempre deixá' 'l no 'm sab greu;
no 's curan en ell cors que 's troban
ferits com lo méu.

Morí 'l robador del méu cor,
y al cel s' emportá mon amor.
¡Adeu, anys de tendre festeig!
des qu' *Ell* va morir, Verge santa,
¡que trist tot ho veig!

Aquest es l' anell que 'm va dar
lo dia que 'm va demanar;
y aquesta es encara la flor
que fou entre naltres lo signe
primer del amor.

¡Bonich collaret! es aqueix
que 'm va penjá' al coll ell mateix;
y tant per penjá' 'l s' acostá,
que, sens adonarsen, sa boca
mos llavis rascá.

Oh joyas, os he de deixar!
quedeuvos als peus del altar;
jo n' entro al convent, sens donzell,
y allí m' estaré esperant l' hora
d' anarme 'n ab ell.

J. MARTÍ-FOLGUERA.

Fundació del Convent de Jesús.

(1427)

Ab la Fundació del Convent de Jesús fora las Murallas de la Ciutat de Barcelona, se veuhen confirmadas las noticias referidas; se fan mes intellígibles las que restan dir, y quedan aclaridas moltas equivocacions que se pateixen del gobern espiritual que ha tingut aquest monastir. Per esta causa donchs, y per saber la de Major relaxació, se inserta aquí breument la relació seguent.

En los anys 1427 en el Mes de Mars, estaba la ciutat de Barcelona en lo Major conflicte, y quasi á punt de desolació per los repetits, y espantosos temblors de la terra, sens haberse encara aplacat la Justicia divina provocada per los pecats dels homens, no obstant de ser continuas las súplicas al Cel ab públicas rogativas com aixis en el Diari de la Ciutat (consta) Tom. de N.º 6. En mig de tanta aflicció comparegueren dos Religiosos Franciscanos vinguts de las casas devotas de Italia, y enviats de S. Bernardino de Sena pera propagar ab sa predicació la veneració, y culto del S. S. Nom de Jesús, y dilatar la observancia en esta Custodia, que ara es Provincia de Cathalunya. Se hospedaren en lo Convent dels que ja eran dits claustrals, únich convent que hi habia en la Ciutat de frares menors ó Franciscanos; y foren tants, y tals los fruits de la predicació de Fr. Matheu de Agrigento (en el dia Beato), que respiraren de la aflicció los barcelonesos tant per la devoció que habian heretat ab lo Serafich Patriarcha á la sua Religió ja dels principis de fundada, quant per lo remey de que necessitavan en aflicció tant extrema.

No es ponderable lo molt que quedaren los Barcelonesos aficionats als dos Religiosos apostólichs y sols se pot dir ab la resoluciò que feu lo Consulat de fundar Convent per los nou Observans en agrahiment, satisfacció y consól de tots los Ciutadans. Admesa dels Religiosos la propuesta, y alcansada llicencia del Rey Alfonso V. que la doná ab singular contento, trobantse en Barcelona, elegiren el lloch ahont en el dia está situat, y á expensas del comu Erari se posá má á la obra,

y en dia 10 de Juny del dit any se posá la primera pedra ab assistencia personal del Rey, de la Reyna per Procurador, del Bisbe, y Capitol de Barcelona, dels Concellers de la Ciutat, dels Diputats del General de Cathalunya, y de concurs gran de Gents de totas classes y estats. Aixis es notat en un Tomo de varios Succesos, guardat en el Racional de la Ciutat. Llib. I. c. 5. en idioma catalá antich.

NOTA. Ab esta noticia está previnguda tota equivocació, y queda declarat, que lo Convent de Jesús fou lo primer de Frares Menors Observans en Barcelona, ahont solament hi habia el que se fundá quan vingué á ella lo P. S. Francesch; y encara que los Observans inmediats á son Vicari, juntsab aquells ja claustrals eran un Cos de Religió ab un sol cap que era lo General del orde al qual tots estavan subjectes; no obstant com la Comissió de cuydar, assistir, y visitar à las Monjas de Santa Clara era sempre feta desde principi al respectiu Ministre Provincial de Cada Provincia, el de Aragó inmediat Prelat dels Claustrals se valia de aquestos pera donar al seu Monastir de Pedralbes la necessaria assistencia; y á est tenor la Comunitat de Pedralbes que comensà á ser governada per Frares Menors que perseverá á dirigirse per ells essent Claustrals, y continuà ab ells á fins als temps que se dirá en la centuria 500. . . . .(Extret d' un llibre del Monastir de Pedralbes, que 'ns facilitá la bona amistat del capellá del mateix, en Joseph Riera.)

Á MON FILL.

El dia en que naixqueres plantí un abre
que va creixent com tu.....
¡Quant de treball els dos hau de costarme
avans que doneu frut!

Yo ya sé com se guia l' abre tendre
y 's deixa ben parat.
¡Quí sabera tan be com deu guiarse
lo cor del tendre infant!

Veig, del abre empeltat mirant les fulles,
qué es lo ver y lo bort:
mes lo bort y lo ver de la teua ánima
no ho puch distingir yo.

Pronte s' arranquen los rebrots que creixen
al peu del abre fi.
¡Oh, si els rebrots del mal axí 's poguessen
arrancar de rail..!

Pera llaurar la terra no me es fácil
s' en passe la sahó.....
¿Qui sap si en cultivar ta inteligencia
perdré yo el temps millor?

Sino el falçó, l' astral poda les branques
que causen perjuhí.....
¿Quina astral hi ha en lo mon que podar puga
los sentiments d' un fill?

. . . .

En pago á mos treballs yo crech que l' abre
dolça fruta 'm fará...
¡Axí tan cert lo frut que tu me dones
no siga frut amarch!

R. Ferrer y Bigné.

Altura y Octobre del 1878.

SALT MORTAL.

Una senyora esplicava en una reunió lo maravellada qu' havía sortit d' una funció d' acròbates, y tot se n' hi anava en parlar dels salts mortals que l' havían horrorisada. Un poeta, cansat d' escoltarla, la interrompé.

—Senyora, tots aquests salts no son res, comparats ab lo que jo vatx donar.

—Vostè?—esclamà tothom admirat.

—Jo, qu' he saltat d' un dilluns à un diumenje, sense menjar.

EN LA MORT DE UNA AMIGA.

La donzelleta s' ha mort
s' ha mort á la matinada,
las campanas van tocant
deixant lo dol en las ánimas.
—«Deu la perdó»—diuhen uns,
altres diuben—«Deu li valga.»—
Jo la mes trista de tots;
no se dir ni una paraula.

Ja fa un any y tothom riu,
tocan *festa* las campanas
y fins la cobla refila
en la plassa per las ballas.
Lo cementiri está sol,
ningú de la morta parla.
No mes jo, que trista allí
rego la terra ab mas llágrimas.

Lo dol ja tothom s' ha tret
fins los pares y germanas
y fins diuhen que 'l promès
ab una altre noya 's casa.
Y jo que dol no n' he dut
perque en lo cor ne portava,
veig emblanquir lo meu cap
per la má de la anyoransa.

Ningú sab veure en lo cel
cap senyal de recordansa,
ni saben en ell llegir
de consol ni una paraula,
menos jo que en cada estel
veig los ulls d' ella que 'm parlan
y sempre m' estan dihent:
«Cuyta que l' esperar cansa!»

AGNA DE VALLDAURA.

L' ATLÁNTIDA

DE

Mossen Jascinto Verdaguer.

Coneguérem qu' en Jascinto Verdaguer era poeta de saba, tantost vingueren als Jochs Florals,

sos primers versos ahont hi sentirem la ferum dels roures de les Guilleríes, y l' rebull dels saltants del Congost. Ningú com ell cantava 'ls explets del jovent de montanya; ningú com ell espressava l' aspror d' aquells cors y l' obstinació de aquelles lluytes, petites per lo nombre, mes sanguinoses per l' encarnissament de les passions. Veyam en lo nou poeta un plansó de la branca dels Dantes, y en son llenguatje, rich, nou y pur, admiravam desconegudes venes de la font del nostre idioma, més clares y més fortes, per esser més llunyeres que les caygudes al estany ja esterbolit y verdosench de Barcelona.

Nostre poeta no 'n tingué prou de batalles ahont ab los dits podían contarsen los morts, y de les quals n' eran camp una torrentera ò una pineda catalana: lo ressò dels trabuchs, l' abrusament de les masíes, los devassells dels turons de Collsacabra no feyan pron terratrèmol per aquell esperit seu, massa ardit y massa enlayrat que no volía aturarse fins á capir los tastorns del mon, y vèurel capbussar com suro empès per la má de Deu dintre les onades de la creació. Les tradicions mitològiques de l' Atlántida y les que encara rondallejan les costes del Mediterrani li semblaren materia propia per un poema: fonch prou agoserat per comensarlo, sens haver vist la mar *mes que pintada* y ara, havent travessat més de dues voltes l' Oceá que 'ns allunya d' Amèrica, hi ha enfonzat son bras maravellós y n' ha tret l' ATLÁNTIDA rajant encara la salabror de les aygues marines, colorida ab les tintes primitives de la creació y poblada per gentils Hespèrides y per rebassuts gegants. Ha fet barallar los Titans ab Hèrcules y escalar lo mateix Cel, guerres de que no agosavan gayre fer memoria 'ls poetes desde 'l temps del pare Homero, retrayent de passada totes les rondalles mitològiques que esplican ò recordan los fets de la geología, correguent per los regnes sens fites de l' imaginació, ha devallat als abismes pregons, ha volat per demunt dels cims, de les boyres y de l' estelada, ha vestit l' ayre, les aygues, les altures, l' espay inmens de formes gegantines, de moviments y forses colossals, d' incendis espetegants, d' ayguats que capdellan trossos d' Univers.

Sols un cop hem llegit lo poema d' en Verdager; no 'n farèm donchs lo judici encara: dexarèm refredar los rius de foch, d' or ò plata fosa dels Pirineus que semblava que 'ns cremassen lo front del llibre estant; dexarèm assossegar les onades que bro-

llant per l· Estret esberlat esvahiren y capgiraren lo jardí de les Hespèrides: deixarèm reposar á Hèrcules dret y ab la má esquerra sobre sa clava xafadora. Quant lo fum de les rouredes y dels núvols cremats será esbargit, quan lo sol fará tremolar sos daurats estels, sobre les aygues baix de les que s' envencá l' Atlántida, asseguts nosaltres sobre qualcun dels blavenchs penyals d' aqueixa illa, nascuda del broch *del cánter de la Verge;* repassarèm los fulls del poema, com si mirant al fons del aygua hi cercássem les ruines de les ciutats Hespèriques, los temples y les testes dels *escardalenchs* inimichs d' Alcídes. ¡Si 'n trovarèm de joyells entremitx de la desferra d' aquells mons fantástichs! ¡Si 'n traurèm d' imatjes vives y vermelles com lo coral! ¡ Si 'n recullirèm de frases cisellades, com per lo puny de Miquel Angel! Per estona 'n tenim d· arreplegar tants fragments d' historia, tants sublims maruells de poesía; ni sé si n' arribarèm á cap d' arrestellarles totes y estojarles en son lloch dintre les partions de la crítica. N' hi haurá que no cabrán ni en tota la rodona de nostra fantasía, y tal volta per ser aqueixa estreta, les trovarèm á elles massa grans...

De tant mirar á l' aygua y al foch, ne restarèm pot ser esblahimats y enlluernats, y no sabrèm palpar lo fil d' or que tots aquells joyells deuría enfilarne...—Trob, dirèm, les petjades del geni; per tot posá son signe la més agoserada fantasía; l' hom qui concebé tant capdal baluerna, l' hom qui jugá ab les forses de la naturalesa, lo qui feu esclatar l' ira de Deu y brandá l' espasa apocalíptica del Angel esterminador, fou sens dupte, un Leviatan dels poetes; no li demanem donchs ni 'l poliment del art, ni les formes gracioses del gust; no li fem donar rahó dels camins per hont ha passat; no 'ns planguem de que' ns fassa glassar de por y esguerrinxar los peus per singles y verdisses, y perdre alè cayguent en fondalades y barranchs, perque 'l poeta podría dirnos: «Emportat per lo torb, he muntat fins al cim de les altures olímpiques y he posat la má sobre les espatlles dels gegants que tocavan ab lo front á la volta del Cel; he arribat ab una volada fins als segles emboyrats de la Creació; vosaltres que voleu jutjarme, si teniu ales, ¡pujèu!»

Agost del 1877.

JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARZA.

LA ESCALA DE LA POMERA.

Si no 't portés voluntat,
á fé á fé t' ho dich, María,
l' ofenós del teu posat
tant al cor se 'm clavaria
que, adeu poble d' Alió,
te tornava 'l mocadó
y miquelet me faria.

T' he vist al lluny desde 'l trós
ab lo pas de feynatera;
jo que si; ja 'l sol s' ha fos,
l' eyna al coll y al teu darrera:
si l' hort de dins no has tancat
que hi ha que dir que hagi entrat
á guardarte la pomera?

Ans la nit vinga per tot
vés de fer bona faldada;
quan ja tingas l' últim brot
escórret per la brancada,
que llavoras jo 't rebré
y en la terra 't posaré
tot donante una abrassada.

Y no 't val la vermelló,
ni l' anar escoturida,
recullinte 'l faldilló
de branca en branca arrupida,
que aquí 'm tinrá 'l meu dalit
baldament tota la nit,
baldament tota la vida.

De que als teus volgués parlar
bé n' estavas orgullosa;
te vaig dir per lo bremar
y encar la vinya es verdosa;
si es que vols altre fadrí
content estich de morí'
mentres tu sigas ditxosa.

Si no es assó, si ara 'm vols
com en las ballas de l' era,
vés si 't pressas y 't resols
á baixar de la pomera:
los moixons ja son á joch,
no 's veu ni un pagés enlloch
y ta mare com s' espera!

Verge del cel! ¡quins embulls!
fins crechque 'l respir te manca;

y tot es perque 'ls meus ulls
no vejan ta mitja blanca!..
Se t' escorre 'l devantal!
te conta 'l peu! no tant alt!..
vas á esqueixar eixa branca!..

Seu damunt la soca: aixis:
no 'm miras! l' hem feta bona!
¡Si de que soch tan felis,
Maria, algú se 'n adona!..
tiram los brassos al coll;
posa un peu en mon genoll...
¿ho veus? ja ets en terra, dona!

Mes ploras?.. Donchs jo me 'n rich,
alsa 'ls ulls; veyam ta cara?
ab lo meu goig res te dich?
y donchs, no m' entens encara?
mira: d' enllá 'ls esbarzers
picant de mans riolers
fan cap ton pare y ta mare!

Los he trobat y 'ls he dit
l' amor que per tu sentia;
si 'm volen pe 'l teu marit
massa ho conta sa alegria;
tots junts la broma hem tramat;
apa, anem al seu costat,
y ab ells á la rectoria.

ANGEL GUIMERÁ.

Cada terra
fa sa guerra.

COMPTES.

Es un bateig. Pel veynat
Las carretel-las rodolan.
Burgit. Soroll... Fins tremolan
Las llosas del empedrat.

Es un enterro. Quietut.
La gent cap baix. Res de brega.
Algun cotxe s' arrossega
Ploriquejant catxassut.

Prop meu:—Es rich—Que s' hi fa?
—Un de menos.—Un de mes.
—¡Quinze cotxes!—Tant sols tres!..
—Un que vé.—Y un que s' en vá.

Jo pensant: «Res mes, en clar,
Del mon vostre seny abrassa?..»
La veu de un senyor que passa:
«Tot es sumar y restar.»

JOAN PONS Y MASSAVEU.

LO VAPOR.

—Tu, Joan, què dèu esser lo que fa correr tant al ferro-carril?

—Home, es lo vapor que du á dins.

—Ah! donchs vet' aquí qu' á casa es ben al revés: quan la dona té 'ls vapors al cos, el que corra so jo.

Á LA MARE DE DEU
refugi dels pecadors.

Poesia premiada en lo certámen de Lleyda de 1877.

Plant.

No he sentit la veu de l' òliba,
Mas ay! he vista la mort...
Ha fet sa presa á les sordes,
L' ha ferida tot d' un cop.
Un greu plant s' en axecava,
Un greu plant al seu entorn;
Oh planyeuvos, Amors tristes,
Qu' amarguíssim es lo glop.
Si, planyeuvos, Amors tristes,
Que may mes tindrá retorn.
Verge Santa, Verge santa,
La meua ánima 's condol,
Desconorta 'm la tristesa,
So com nen qu' ha agafat por:
Meua avuy, meua es la vida,

Demá... passará la mort.
Que no 'n vingan d' alegries,
Massa es breu lo goig del mon;
Tristeses, feysvos enfora,
No tenteu lo meu valor.
Verge santa poderosa
De la dolor de dolors,
Deslliuraume en aquell dia
De la ira y del terror.
De la santa lletanía
Jo us diré lo primer mot,
Oh, pregau, Santa Maria,
Per nosaltres pecadors.
Quand les predres se conmoguen,
Terratrèmol fent per tot,
Quand del cel foch ne devall,
Brilli 'l llamp y brami 'l tro,
Oh, pregau, Santa Maria,
Per nosaltres pecadors.
Quand la trompa del judici
De ses tombes alsi 'ls morts,
Quand lo Jutge comparega
Ab la creu que porta al coll,
Oh, pregau, Santa Maria,
Per nosaltres pecadors.
Quand s' obri 'l llibre terrible
Hont lo pecat espantós
A tot l' univers se mostri
Imprès ab lletres de foch,
Oh, pregau, Santa Maria,
Per nosaltres pecadors.
Quand en son trono de gloria
Jesus, nostre Redemptor,
Ab son ceptre de justicia
Vinga á jutjar vius y morts,
Oh, pregau, Santa Maria,
Per nosaltres pecadors.
Quand allargui la ma esquerra
En signe de maldició,
Y obrirá l' infern la gola
Per engolirne á milions...
Oh, pregau, Santa Maria,
Per nosaltres pecadors.
Quand estengui la ma dreta
Y ab lo semblant agradós
Diga: «Fills meus, acostauvos,
Que no s' ha de perdre tot»,
Oh Santa Verge Maria,
Pregau per los pecadors.
Quad la tria será feta,
Ay Mare, ahont seré jo?
Hont serán les meues prendes,
Tots los amors del meu cor?
Vingan penes, vingan penes,
Y dolors sobre dolors,
No hi fa res, no, qu' ens acabin,

Si á la fi trobam perdó.
Jesucrist en creu moría,
Jesucrist pare amorós:
Pels greus torments que 'l finaren,
Pel que fonch mes gran de tots,
Verge santa de clemencia,
Ampareu los pecadors.
Cert es qu' hem tacat la vesta
Qu' enfosquia al mateix sol,
Mas com abans la fará
Del penediment lo plor:
Verge santa de clemencia,
Doleuvos dels pecadors.
Un trosset de cel donaunos
Puix del cel la porta sou,
Portaunos ab vostres brassos
Al ramat del bon pastor,
Oh inmensa porta del cel
Dexau hi entrá 'ls pecadors.
Llum hermosa, llum divina,
Portaunos á salvació,
Que nostres passos no 's torçen
Vers les malvestats del mon,
Oh clara estrella de l' auba,
Conduhiu lo pecador.
Per aquelles set espases
Que passaren vostre cor,
Pels patons que li donareu
A vostre fillet hermós,
Pels trenta anys que lo tinguereu,
Per los tres de la passió,
Per sa mort dolorosíssima
Y per lo dolcíssim mot
Joan, vet aquí ta Mare,
Oh! Mare, no 'ns dexeu, no,
Deslliuraunos poderosa
De la dolor de dolors,
Aquell dia de la ira,
Aquell dia del terror,
Y dins vostre cor entraunos,
Refugi dels pecadors.

VICTORIA PENYA DE AMER.

A UN PARAYGUA.

Amich de bona mena ab tú s' alcansa;
No dels que 's troban ordinariament:
Tú t' estás retirat quan fá bonansa,
Y en jorns de tempestat ets amatent.

***

ELEGIA III.

Llibre IV de Properci.

Hæc Arethusa suo mittit mandata Lycotæ.

Aquestas lletras Arethusa envia
al seu Lycotas, si tant llarga ausencia
encar lo dret de dirte seu li dona.
Si mots hi veus mitj esborrats, llegintlas,
pensa que son mas llágrimas que 'ls mullan,
y si algun tros no entens per mala lletra
es que agonitza, mentre escriu, ma destra.
Bactra ·t vegé per segon cop suara
recorre l' Orient; has vist las terras
hostils dels Seres, cavallers indómits,
la dels Getas nevada, la Bretanya
crusada de sos fills pels pintats carros,
l' Indi colrat dels raigs ardents d· Eous.
¿Y á aixó dius ser casat? ¿las nits aquestas
son que pactarem quan, per fí retuda,
vaig de tos brassos sucumbí' á la estreta?
La antorxa augur que precedí mos passos
encesa fou, segú, en las flamas negras
de capgirada funeraria pira;
en aygua estigia, ben segur, banyárenme,
fúnebres venas mon cabell cenyian,
ni presidia l' Himeneu mas nupcias.
Ay! plens están de mos presents los temples,
mes tot en va, pels camps de guerra hont gosas
mas propias mans ja 'l quart vestit teixéixente.
Muyra 'l primer que ab los pacifichs arbres
atrinxerá las valls y que 'ls ronchs ossos
va convertir en espignants trompetas·
digne mes que Ocnus de trenar la corda
inacabable que eternal pastura
dona á la fam del ruch may satisfeta.
Dígasme, amor: ¿lo frech de la corassa
la aixella t' ha ensatat? ¡com deus tenirlas
tas delicadas mans de dur la llansa!
Mes ans aixó que veuret d· altra dona
la ardenta dentallada al coll impresa.
M' han dit que estás tant groch: ¡quina ventura
si fos del anyorarm' que t' esgroguehisses!
Jo, feta un mar de plors, las nits desperta
passo besant las armas que ·t deixares;
me fico al llit, pero ¡es tant trist lo veurel'
tapat no mes que d' un cantó! y que trigan
á dar la senya, los aucells, de l' auba!
Entretinch del hivern las fredas vetllas
fent roba de campanya, y donant voltas
ab la filosa als borrallons de púrpura;
quan no, estudio 'l venceder Araxes
quinas regions recorre; las planuras
hon son que 'ls Porths ab sos cavalls calcigan;

y ab lo mapa al devant, com los Deus savis
han repartit los mons, busco las terras
que 'l fret fa ermots y las que 'l vent recrema,
y sobre tot, de tots los vents, á Italia
quin es lo que mes dret una nau guia.
Ab mi están ma germana y ¡pobre dona!
ma dida que, veyentme capficada,
sosté que es lo mal temps lo que t' detura.
Oh benhaurada Hipólita! ab lo ferro
cubrí la nuesa de sos pits y aquella
sa tendra testa ab un capell selvatje.
¿Perque sos camps tanca á las donas Roma?
Si aixis no fos, al teu costat vindria,
fidel sirventa de tas hosts guerreras,
y ferma, sempre avant, ni 'ls mont Escitas,
quan l' Africh glassa llurs torrents que sólits
ha fet ja 'l fret, mon pas deturarian.
Poderós es l' amor; l' amor d' esposa
doblement poderós: Venus mateixa
ab son alé sa flama sacra atía.
¿Que 'm fa l' engalanarme ab rica púrpura
ni ornar mas mans de crestallinas perlas?
Tot es silenci al entorn meu; las portas
rara vegada s' obren de ma casa,
y encara, si algú vé, es alguna amiga.
¿Sabs quin es lo meu gust? Prop meu fer jaure
la pobre Glaucis, y escoltá 'ls queixosos
lladruchs que fa: ella 'l teu lloch ocupa.
Omplo de flors l' altar; verbena sacra
cubreix los Deus payrals y espeternega
en nostra antigua llar la herba sabina.
Si 'l nocturn xiscle sento, prop, de la óliva,
ó 'l vi á la llantia espetegant m' anuncia
prospers augúris, aquell jorn senyala
la inmolació d' un anyellet, que 'm porta
lo provehidor tot satisfet del lucre.
Pels Deus t' ho prego; per guanyar la gloria
de escalar lo primer los murs de Bactra,
ó arrebassar la perfumada vesta
de ténue lli que algun capdill rumbeje,
no t' esposes al plom que cargolantse
tira la fona, ó á la traydora fletxa
que dispara lo Parth tot girant grupas.
Ans be, vensut ja l' enemich, á Roma
entra ab séquit triomfal, la hasta sens ferro
brandant. Y guarda, sobre tot, sencera
la fé que 'm deus y vas jurá' á mon tálam,
única lley que á ton retorn imposo.
En la porta Capena, com ofrenda,
las tevas armas penjaré quan tornes,
ab un escrit á sota que aixis diga:
Als salvadors del seu espós, la esposa.

J. Sardá.

NOTAS.

Digne mes que Ocnus, etc.—Se suposa que aludeix á un quadro del pintor Sócrates, qui representá la peresa per medi d' un que trena una corda pero ab una catxassa tal, que tanta com ne va fent un ruch se li va menjant.

O 'l vi á la llantia espetegant, etc.—Los antichs solian tirar vi al oli de las llantias y de la duració y manera de espetegar ne treyan auguris.

La hasta sens fèrro, etc.—Una de las recompensas que 'ls Romans decernian á sos capitans era lá *hasta pura* ó sia, una llansa sense ferro.

BON CONSOL.

Un pobre home que, per fi d' una malaltía de sis mesos, s' estava morint, deya á sa muller, á qui estimava bojament:

— Ja veus que 'm estich morint; no 'm neguis un favor: lo Joan t' ha rondat molt, júram que no t' hi casarás.

— No 'n tingas quimera; mor ben descansat, perque fa mitx any qu' estich compromesa ab en Pau.

LA PRÍMULA.

PRIMERA FLOR QUE NAIX EN PRIMAVERA.

Al Nort aglomerantse van los núbols,
Ja de tenebres se cubreix lo cel,
Udola l' huracá dins la tempesta
Y arranca 'ls roures seculars de rel.

Los raigs del Sol la terra ja no escalfan,
La boyra va amagant l' astre del jorn,

Lo fredor va creixent y tot se gela...
Será que ja la vida may mes torn?

Mas un novell cantar Febo comensa,
Y resplandeix totduna sobre 'l glas
La llum, y obrint la prímula ses fulles
Obri á la vida, do del cel, lo pas.

Com l' arch de Sant Martí eixa floreta
Que ve 'l renaxement de gloria ens diu,
Que del gel sots la vesta mortuoria
La natura no mor, puix que reviu.

Are també fort huracá terrible
Ferest á una nació romana abat;
Marceix del barbre la gelada boyra
De l' art la gran cullita y lo sembrat.

Mas si les grans alzines de la Galia
Cauhen baix la destral de l' inimich,
Chors d' hèroes y cantors á la vorera
S' axecarán del Llobregat amich.

L' art los pobles Romans ens preservaren
De la nit eternal del Septentrió,
Iluminaren de l' Europa bárbara
Vostres cants, vostra espasa la regió.

Vostra flor es lo simbol de la ciencia!
Que ab sa eternal bellesa aquesta flor
Sempre floresca, es lo desig de l' ánima
D' un Escyta, amich vostre de tot cor.

JOAN KOLOSHYN.

(Traducció de M. V. A.)

Al Escyta Joan Koloshyn que en l' any 1871 saludá al Consistori dels Jochs Florals ab una poesia titulada LA PRÍMULA simbolisant lo renaxement dela Poesia catalana.

Pe 'l foch l' ánima encesa
De la Fe, de la Patria y de l' Amor,
Be agrahim l' escomesa
Del Nort per Vos tramesa
Los fets y 'l nom honrant de nostr' avior.

La Patria Dèu la dona
Y l' Amor y la Fe la fan florir,
Del bé noble matrona
Sols porta la corona
Que sos fills foren prous per conquerir.

Al Nort com al Migdia
Sempre es l' amor al bé mare de l' art:
Per ço la Poesía
De Catalunya envía
A la del Nort por Vos son *Deu te guart.*

Per la Fé eternisava
Gifre 'l pelós la Catalana gent
Y casa nos donava;
La vida que 'ls sobrava
Duyen los nostres avis al Orient.

Y del bon Deu teniam
Lo premi del treball de la virtut,
Y la terra qu' haviam
A l' entorn l' esteniam
L' alarb ergull fanátich abatut.

La Patria catalana
Floría essent en ella Deu honrat,
Y s' aplegava ufana
En torn la sobirana
Mare de Deu, al cim del Mont-serrat.

Aspiració comuna
Dels regidors y dels regits el bé,
Anávan á la una
La lley qu' ha de ser una
La llibertat que sols per ella 's té.

Y si algú delinquia
La justicia allunyava lo perill:
Per Deu y per María
La germandat regía
Y era de santa amor la patria espill.

L' aspiració á la gloria
Iluminava á l' esperit y al cor,
Y sempre nostra historia
Servará la memoria
De nostre amor á l' art que avuy se mor.

Art, ciencia, poesía
Sempre sos ulls giravan envers Deu,
Y Deu les benehía
Y á l' ánima enaltía
Fentla volar per l' infinit que 's seu.

Genis que 'l bé adorareu
La vostra fé dexantnos inmortal,
Si vostre nom callareu

A la patria exalsareu
Ab obres de bellesa sens igual.

Avuy sols ab la febra
De vida material la jòventut,
La ciencia es tot tenebra,
La poesía es gebra
Que gela dins los cors tota virtut.

Per ço ab gran veu la crida
Ferem del bé ab los *Jochs florals*, Senyor,
Ab la senyera ardida
Pe 'l bon Deu benehida
De la Fè, de la Patria y de l' Amor.

Aqui 'ls cors nobles tenen
Aygua per la gran set de germandat
Y sos desigs estenen
Al cel. patria d' on venen.
De l' esdevenidor y del passat.

Al Nort com al Migdia
Sempre es mare de l' art l' amor al bé,
Per ço la Poesía,
De Catalunya envía
Agrahida á la del Nort l' amor que té.

MIGUEL V. AMER.

AL CREIXER DE LA FULLA.

Eram al creixer de la fulla. Tú estavas sentada al peu de una pollancreda, la qui altiva, gemada y fresca, creixia vorejant la hermosa torrentera. Tot just esclatava sos verdejants brots, que riolers s' escometian uns ab altres, moguts per lo suau airét de una placévola tarde.

Nostres fills jogavan á tos peus, damunt l' herbám, ab tota la joya de sa infantil edat. Jo, ferit en mitj de la mia vida per la mort de un estimát y may prou ben volgút pare, era mes enllanét, distret de ton amor, d' aquella prepotent y hermosa naturalesa que tant sempre sentir me feya, d' aquella alegria dels trossos mateixos de la meva ánima. Be havia sentit á parlar de dolors crudels, que arrebassavan per sempre mes lo goig y ditxa, mes may haguera pogút creurer que tan forts poguessen esser.

Johint, tú, ab mos fills me miravas anhelosa pera distraurem de ma pena y tot d' un plegat cridant

al mes grandet, li digueres una cosa á la orella y ell, corrent cap á mí se 'm tirá al coll y 'm doná una besada. ¡Poch sabs tu lo bé que va ferme! Me 'l vaig mirar ab ulls d' arrebatador carinyo y vegí en ell las faccions de son avi y estrenyentlo contra mon pit li vaig donar un bés que s' endugué tota la meva ánima. Lo mes petit ho va veure y ·l pobrét, corrent tant com podia se 'm abrassá, tot demanantme per ell, lo mateix carinyo que havia donát al altre. Qui no es pare no pot comprender 'l goig, lo arrobament, qu' omplí la mia ànima.

Tú volgueres tambe completar tan delitós cuadro y vingueres cap á nosaltres. Los Peus de gall, que tot ho engarlandavan, al veuret passar ufanaren sa tan petita com galana flor vermella; las centauras alterosas lluiren al teu entorn sa gallardia y hermosura y alguna que altra viola, al sentir tos passos, tragué lo cap com si volgués aspirar lo perfúm de tota ta bondat y amor.

—¿Vejám, digueres als noys, com feu una bona correguda? A veure si podrém atraparos.

Y agafantme de la ma, feres com si corriam detràs dels nostres dos estimáts fills, que girantse enderrera y fent los esforsos que podian, trescavan corrents cap á dins lo bosch, que planer s' estenia.

Los arbres, ab sas grossas capsaladas quasi tot ho enfosquian, sols de tant en tant alguna clariana obria pas á la llum que suaument per dintre s' escampava; los tanys de alsina espigats y tendres pujavan sos ulls entre mitj las nuosas socas dels pins, buscant lo sol que tan escás per ells era; los tornassolats botons del roure apuntavan tot arreu pera esclatarne; la blanca floreta del bruch com hermosa tofa de neu per lo branquillám se cimbellava, y pel ran de terra, matisantho tot, anava la moradenca flor de la herba felera.

Nosaltres encantáts de tanta hermosura, de res nos adonavam quan un airet fresh y humit, nos vingué á dir que una borrascada, tan comuna en aquest temps, cap á nosaltres se 'n venia; apretarem lo pas, y unas quantas gotas, grosas y calitginosas, nos amenassaren mes de lo que voliam. Los ensesos botons de foch, que en mitj d' aquella verdor de matas, la estepa blanca gallardejava, quasi 's clohian; los aucellets passavan rebents que ni quasi 's veyan; los gaigs ab sa esquerdada veu anavan d' un cantò á l' altre, quan tot d' un plegát esclatá un horrorós tró que tot va aixordarho y un devassell d' aigua se 'n vingué sobre nostre.

No tinguerem altre recurs que redossarnos sota una vella y grossa alsina; nostres petits s' arrauliren plens de por entre nosaltres; los currîols del bosch á dojo vessavan d' aigua; lo goteig fort y sech, anava petant sobre las fullas de nostra cuberta. y 'l torrent mes enllá bramulant semblava com si volgués engullirse tota la terra.

Al cap d' una estona semblá com si parés aquell estrepit, s' aclarí una mica y emprenguerem camí cap á casa nostra. Tot era fresch y vert y una delitosa olor pujava de la terra, y quan arribarem al estrém del bosch, á ran de la quintana, lo cap de nuvol acabava ja quasi de passarne.

Un suau ventét anava fent recular la nuvolada; lo cel tornava á lluir ab son color blau.

—Aixis, me digueres tu, son tots los dolors y tempestas d' eixa vida; déixalas passar, que despres lo cel tornará á serenarse.

Y 't parares perque s' estenia devant nostres ulls una may vista magnificencia. Las llargas y ufanosas estesas de blat, gemadas y verdas s' anavan gronxant d' un cantó á l' altre, á impuls del fresch airet que 's movia; á sos peus la domascada grana del fe y la encesa rosella alegroyas una ab altre 's bescantavan de sa hermosura; l' alé pur y suau omplia de benestar y goig á l' ánima; per tot arreu los arbres anavan jugant ab sas mitj esclatadas fulletas, y á dalt del cel, l' arch de Sant Martí coronava la esfera.

De prompte un aucéll hermós com la primavera, passá per demunt nostre y 'ls noyets sorpresos, plens d' alegria, apretaren á correr, tot cridant:— ¡Es una aureneta! ¡Es una aureneta!

Envoltas per lo embalsamát oreig de cel y terra, arribava lo primer vol d' aurenetas; y al veurerlas, tu 'm digueres:

—Renaix la esperansa, tot reviu y torna á la joya, tornehi lo teu cor y á Deu preguém per la felicitát dels que han mort y per la salvació nostra.

Y una aspiració comuna de nostras ánimas s' en pujá al cel plena de tots los perfums d' aquella tan hermosa tarde.

Y 'l vol d' aurenetas en animadors crits se va romprer en mil bossins y estenentse per damunt tota la plana la ompliren de felicitát y ditxa. Després prengueren possessió de casa nostra. Allí nihuan com lo bé en nostras ánimas.

Benehidas ellas sian. Benehit sia 'l Deu de la esperansa.

Bigas 1874. FRANCISCO MASPONS Y LABRÓS.

CANSÓ DE BRESSOL.

Fes non non, fillet meu de ma vida,
fes non non, fillet meu del meu cor:
desde 'l cel un altre ángel te crida
per jugar tots dosets; fes non non.
Ja t' espera batent sas aletas,
tot festós enrondant ton bressol,
ja t' allarga sas blancas manetas;
ves ab ell que ta mare ja ho vol.
Cluca 'ls ulls, mes no cloguis los llavis
que te vull somrisent fins quan dorms:
si te deixo aná ab ell no t' hi clavis:
no aneu lluny massa lluny del bressol.
Jo 't vull veure y sentir quan respiras.
¡Ay de mi si 'l seguissis per tot!
Si 'ls llindars de sa patria n' oviras.
¡Ay si d' ella, 't renova 'l recort!
Mes no: veshi. Aquest ray! no vindria
per robarme la prenda del cor.
Es aquell, que invoquem cada dia,
que á ta espona s' assenta quan dorms.
Es aquell, que t' abriga ab sas alas,
que t' amaga, quan passa lo vol
dels que cercan, com negras cucalas,
la carn tendre... Fill meu, fes non, non!

DAMÁS CALVET.

Val més estar sol
que mal acompanyat.

AL SR. D. LLUIS CUTXET,

CERETÁ ILLUSTRE

Salut!

Respirant parfum de patria
sota un cel de Paradís,
tot entorn en calma santa,
lluny de falòrnies y crims;
dalt de ta Cerdanya hermosa
¡quí ab tu pogués ser, Lluís!
¡Quí hi pogués ser! y à trench d' alba,
calcigant l' herbey florit,
vèure 'l sol ixent somriure

beventse 'l rosat plujim
mentres dáura 'ls camps, alçantse,
y 'ls vergers va colorint!
¡Com los dos badinariam
tot via-anant, car amich!
¡Y quin colp de trascá' y córrer
desde la vall fins al cim,
desde la plana á la tossa,
desde Puigcerdá al Capcir,
delitoses melodíes
entonant, de rhytme antich,
recordant l' heròica gesta
de 'n Wifred de Riá, ardit,
llevor de Jaumes y Peres,
de forçuts Rollands espill,
tany de la nissaga invicta
d' Heraklès, del qui, fornits
herèus sóu la gent cerdana,
murs de la pátria en perill!

Y, quan muntats dalt la serra
d' aspadats, granítichs, pichs,
de mes riqueses prenyada
que junts Potosí y Ophyr;
deixant avall les congestes
de corcada neu, y 'ls nius
esquivant de perdius blanques,
y 'ls de les xerres gentils,
y esbarant l' isart estrámpol,
llest mesurador d' abims,
com los elements del aire
rabent y com ells subtil;
cap en dalt los ulls alcessem
abdós, los cors reprimint
de por de torbá' 'l silenci
d' entorn nostre ab llurs latits;
y al suprém Creador, sabi,
adresséssem l' esperít,
l' èxtasis se 'ns n' enduria
mostrantnos lo Món mes xich,
mes extèns lo Cel, é inmensa
la força d' Adonaï,
Senyor Déu de les altures,
perfet, etern, infinit.
Oh! llavors, dalt la carena
pyrenenca, embadalits,
com voltors la vista baixa,
¿que hi ha al món de mes sublim
que mirá' 'l vel de tempesta
de dol los espays cobrint,
xaragallant les artigues
y 'ls mes recerats emprius,
ab torbs qu' estabéllen freixes
y llampechs qu' abranden pins,
mentres vibra serè l' èther
qu' enrevolta aquell Olymp,

de llum en tan clara aureòla
com brollada en jorns d' estiu.
Oh! llavors, l' alè suspesa,
no, no hi ha res mes bonich
qu' afiturar sota nostre
brillants com tallats saphyrs,
Carrençá al devant, á dreta
Balcera, La Nóu, Carlit,
y á esquerra 'l Gorch blau y el negre,
y entremîg d' ells la Cambrils,
y quers, fraus, y colls, y comes,
y xarxes de rechs y rius,
y 'ls poblets com setelies
clapant los prats reverdits,
tot voltant macells de fruytes
los horts, y com obelischs
los modelons, dins les eres,
orgull del ceretá enginy.

Després, mes tart, quan la calda
del mitjorn se fa sentir
y 'l fresch de l' ubaga crida
de la calitja fugint,
en tant que 'ls ramats morrian
y hora es de minvá' 'ls fatichs,
asseguts damunt la molsa,
devora d' un molladiu
que 'ls sálichs y verns ombrejan
sots brodat cobricel rich,
dant repòs als llassats membres
y al enteniment delit,
á les flors que, á poms, hauriam
cullit á rèu pel camí,
d' una en una interrogades
en llurs secrets recondits,
ab llur vèu d' essencia y nèctar
lo perquè'ls fariam dir
del saber d' antigues fades
que d' elles n' han tret l' etcis,
y si 'l bálsam qu' elles filtran
nos volguessen descobrir,
per guarir del cor ferides
que obertes te un amant trist,
per la falsa amor perjura
que ab altre se n' ha anat, vil,
la recepta 'ns quedariam
per' provarla en tu y en mí:
encar' que de cors que penan
de la Didalera 's diu
qu' entesa es com no n' hi ha d' altra,
ja que son emporprat tint
es degut á una punyida
que la Verge. pel séu Fill
cosint los bolquers, va ferse,
y ab sang del cor va tenyir
la flor que per didal duya

tot espurnantla per dins.
Ah! si de les flors sabéssem,
per curá' 'l ferest neguit
que misantropia 'm dona,
que 'm remòu si á un home 'm mir,
la que hi fos mes apropiada.....
est malestar sense fí
que se 'm rebèu, y corseca
mos generosos instincts,
potser si que 'm curaria.........
¡Ah cap y cor, inimichs,
pròu m' hèu tormentat en vida;
vos fes Déu en mils d' esquinçs!
Perdóna 'm, Lluis, perdóna
si 't parlo y no sé 'l que 'm dich;
¡tant de bò, que les floretes
consòl sempre d' afligits
fossen remey per l' angunia
que 'm colra 'ls ulls ab caliu,
y l' afany que 'n testavira
pogués arrancarm' del si!

Mas pròu ja. Quan l' hora baixa
vingués á portarns la nit;
y 'l Bover y Arctur lluhissen,
y 'l firmament s' enfosquis,
tot á la llar entornántnosen,
dels temps passats departint
remembrant lo que abans éram
y 'l qu' abuy perdut tenim
pel tractat de Bidasoa
firmat de traydors butxins,
envers ta *Julia-Livia*
pubilla del dret llatí,
enamorada de César
y enveja dels pobles vehins,
que d' August mercès rebian
á barata de llurs fills,
entre irats y concirosos
aniriam fent camí,
del Segre, roig de vergonya,
rebent los petons humits,
á esperar qu' apuntás l' Hèsper,
per, en sent demá al matí,
sols la pietat per guia,
la fè al cor com peregrins,
al venerat Sàntuari
de Font-Romeu ascendir,
y després de la Piscina
haver vist, y 'l Camaril,
enfilarns dalt la Miranda,
saludá' 'ls cerdans confins,
y baixarn' dient plens d' angoixa:
¡qui 't vèu, Cerdanya, y t' ha vist!

Y aixis sempre, junts viuriam

compartint ton pa d' amich;
jo oblidant ma Barcelona
que un mal-entèch va invadint,
y tu sénse pensá' en mòuret'
per dexá 'l natal pays.
Empero aquí escláu me migran
á cada instant nous desígs,
y 'l cor que 't recorda y plora,
plora, y diu te entre sospirs:
respirant parfum de patria,
sota un cel de Paradís,
tot entorn en calma santa
lluny de falòrnies y crims,
dalt de ta Cerdanya hermosa,
¡quí ab tu pogués ser Lluis!

Diada de la M. de D. de la Mercè 24 *setembre* 1878.

JOHAN MONTSERRAT Y ARCHS.

DEL ESCRIURE EN CATALÁ.

. . . .

Es també acertada esta obra per ser en nostre Idioma Cathalá. y me apar no devía V. R. posar en aço reparo, perque llibre que se escriu pera excitar la devoció Cathallana, preque no ha de ser en idioma Cathalá? Que pot ser mes propi pera promourer al Cathalá, que parlarli en son llenguatge natiu? Mes, que mes, que com assegura lo florit Sant Pere Chrisologo, la llengua nativa es gustosa, y placent als rustichs, dolça, y agradable als savis, y á tots util, y profitosa: *Naturalis lingua chara simplicibus, Doctis dulcis, omnibus loquitur profutura.* Y no solament no será increpable ni odiosa la Cathalana loquela de est llibre, antes si, que deurá á V. R. atencions de afavorida nostra Nació Cathalana, perque vindica ab lo ameno estil de esta lligenda aquella indigna calumnia de ser per laconich, incapás de elegancias, y rasgos nostre Idioma. Lo alinyo ab que va exornada esta obra, lo florit de las entretexidas frases, la varietat hermosa de veus propiísimas, y la elegancia en totas las cláusulas, y periodos clarament manifestan, quan injustament es despreciat lo Cathalanisme, y quan repreensible son los Cathalans, que se ocorren de parlarlo. Si fins assi no ha lograt puliments nostra llengua, es no per ser ella intrinsecament invenustable, pues no li falta fust pera qualsevulla hermosura, sino que es desgracia

y culpa nostra, que abraçant voluntariament estrangers idiomas, nos bastan peregrinas industrias, y nos descuydám de excavar las minas propias. Desvetllense pues, los florentissims Cathalans Ingenis, y aplíquense al adorno del idioma propi, que cada qual pot y deu lluirse y honrarse ab lo de casa sua, quant es ignominia lo mendicar lo de que abunda la casa propia. No comprench com sent tant con natural lo amor á la Patria, puga ser tant universal al patrio Cathalá idioma lo desafecte. Se labra V. R. ab esta obra inmortal corona á sos merits, que agrahit grandíssimament á la patria fa patenta precio, y obsequi á la sua llengua; y mentres que 'ha sabut excullir tantas flors de eloquencia, que ofereix al publich ab expressió Cathalana, li cantarè lo que de altre Author celebra Sant Geroni: *quasi de ingenti prato parvam opusculi sui coronam texuerit.* . . . .
. . . .

(Tret de la «resposta que dona lo R. P. Fr. Francisco Cors» á Fr. Jaume Aixalá sobre la publicació de sa obra de la Vida del Bto. Benet de Palermo. Gerona, 1757.)

LO LAY DE CLARA DE ANDÚZE.

POETISA PROVENSAL DEL SIGLE XII,

TRADUIT AB LOS MATEIXOS CONSONANTS, LO MATEIX METRO Y CASI LAS MATEIXAS PARAULAS.

En greu desmay y en greu desvaniment
mon cor han mes, transit per lo dolor,
los malvolents, richs en falsa lauzor,
abaixadors de joi y de jovent;
pus al que jo am, com res qu' en lo mon sia,
de mi l' han fet fugirne y allunyar,
sens que mos ulls lo pugan contemplar,
nafrant de dol y pena l' ayma mia.

Aquells que d' ell mal parlan ab intent,
no poden fer en res mon cor millor,
ni fer tampoch mon desitj d' ell major,
qu' en son amor mon cor viu y s' encen.
Qui d' ell en be me parle, mes que sia
mon enemich, de mi se fará amar;
qui d' ell en mal, may mes podrá esperar
en son favor paraula ni obra mia.

Mon bon amich, no 'us prengue pas esment
de que mon cor vos puga ser traidor

ni que cambiar puga jo may d' amor
mes que m' ho preguen tots de cent en cent,
qu' Amor, que 'm te per vos en sa bailia,
ne vol mon cor per vos tant sols guardar.
¡Ay! si en mon cos ne pogués jo manar,
tal lo tè avuy que mes ja no 'l tindría.

VICTOR BALAGUER.

Lo bou sol
llaura com vol.

LA GERMANA DE LA CARITAT. (1)

In omnibus charitas.
—S. PAU.—

Ingrata fou ab Dèu la débil mare
á qui Dèu coroná ab flors esquisidas,
mes prompte vers lo cel de s' anyoransa
retorná penedida.

Eva s' ha redimit y s' enmiralla
altra volta en las fonts més crestallinas
y en cada raig d' estel un doll hi troba
d' esperansas divinas.

Del floreig que la gaya Primavera
fa esclatar somrisent torna á ésser digna:
de l' Eva rescatada 'l Rey dels ángels
ha pres l' humana vida.

Hereva de la Mare sacrossanta
en quals ulls se delecta la llum viva
n' ets tú, Germana casta que, com l' auba,
la terra vivificas.

Jo 't miro vergonyosa recatarte
menyspreant las mercés que 'l mon deifica
jo veig ta vestimenta ruborosa
y ploro d' alegria.

Ets un dictat d' amor que may s' acaba:
la pietat encarnada en tú, eternisa
un poder may vensut per las tempestas
que las nacions castigan.

(1) Premiada en lo III Certámen de la Verge de la Mercè, iniciat pel Col-legi Mercantil.

Las lluytas dels magnats sobre la terra;
las de rassas furients, las malehidas
de germans ab germans no destruheixen
ta prepotent familia.

Tu en cada lluyta hi sents, planyet als homes,
lo clam del desconhort que feble 't crida
é hi acuts com la tortra carinyosa
va á la niubada trista.

Lo combatent que al foch de la metralla
caigué banyat en sanch, reb ta benigna
y dalejant tendror: pensa en sa mare
y aconhortat suspira.

Penetra dins son ser dolsa esperansa
que, con Tabor de l' ánima l' hi brilla:
si 'l perdona la mort, viu de lloharte;
morint, al cel lo guias.

Tú l' orfanesa aculls: damunt ta falda
osclatan bellas rosas purpurinas
en las caras dels orfens que la dura
glassada esmortuhia.

Creix l' orfanet prop teu y allá en son ánima
esclatan altras rosas més jolivas
que las del rostre humil; virtuts hermosas
que l' univers admira.

No serán, no, eixos orfens á qui mostras
del Redemtor dels homes la doctrina,
sementera de crims ni de baixesas,
pus ton esguart no oblidan.

Serán tal volta un jorn, mentre 't recorden,
salvadors de la Fé, nissaga ardida
que donará á la Patria honor y gloria
salvantla de ruina.

Acullіment festós y galan tracte
no 'ls hi nega ja 'l mon qu' alé respira
de cristiana igualtat: bé 's podrán veure
primaveral familia.

¿Qui afrontarlos sabrá quan virtut santa
s' espiga á llur entorn trahent florida?
¿Qui 'ls dirá «d' hónt veniu» quan mira ab joya
«hónt van» per dretra via?

Germana de qui es trist; reina y senyora
dels afectes mes purs que 'l cor animan:
que may la socictat, ubriaca ó folla,
de tu oblidada visca.

Per tu 'ls fills de deshonra y de pobresa

no naixerán gement en l' agonia:
per tu no es condempnada la ignocencia
á perpetua desditxa.

La obra de salvació 't segueix hermosa
com estela radiant, com infinita
armonia de pau y de concordia
del Gólgota sortida.

Tú serás inmortal com la creu vera
que, astre d' astres del cel, lo mon domina.
¡Ay de la humanitat si un jorn ingrata,
oblidantse de tu, al infern camina!

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

LA FRATERNITAT UNIVERSAL.

Fa poch temps qu' un amich nostre visitant l' Exposició Universal de Paris, sorprengué la següent conversa:

Un francès: — Lo mon progressa, los pobles adelantan, totes les nacions s' ajuntan al concert universal, comensa una era de pau qu' ha de ser eterna. Les fronteres s' esborrarán, tots los pobles ne farán un sol y s' abrassarán per semper més com á germans. Visca la fraternitat universal!

Un catalá (com fent lo distret): —Y endemés.. l' Alemania...

Lo francès (ab entusiasme): — Ah !hi haurá revenja, hi haurá revenja!

Á LA MORT.

Desde 'l dia que vaig neixer
que'ns estem enamorant;
per mes que fem l' un y l' altre
no 'ns podrem avorrir may.

Hem renyit moltes vegades.....
¡renyines d' enamorat!
però havem guardat sancera
la llevor de l' ideal.

Ja d' infant me pretenias
mon bressolet enrondant;
mes dels braços de la mare
no 'm gosares arrencar.

Quan de jove m' estimavas
tot lo que 's pot estimar,
ma esperança 't feu gelosa.....
Ara 'l Mon te n' ha curat!!

Avuy per vuy som ben lliures;
ara 'l dia pots triar
per á fer les nostres bodes
en un llit de mármol blanch.

Quins plers! quins plers nos esperan
en la fosca soterrats;
tu que ets lasciva de mena
y jo que soch tan sensual.

Seré teu y serás meua
dintre l' ombra verginal;
terra á sobre y terra á sota
y nosaltres abraçats!!

Tot seran festes y besos
y caricies palpitants,
tu 'm xuclarás en la boca
y jo en los teus ulls buydats.

Com un infant de mamella
en ton pit posaré 'l cap;
les teues mans, manyochs d' ossos,
ab mos cabells jugarán.

Quan lo pler nos afadigue
nostres caps s' ajunturán
y 'ns contarem nostres vides
fil per randa y pam á pam.

Tu 'm dirás de vells 'y jovens
que en ton cau has ensimat;
los que han mort sanglotant d' ira
y 'ls que han mort enamorats.

Y jo 't contaré 'l que deixo
en lo Mon esgalabrat,
mos ensomnis. ma esperança
mos dolors y desenganys!!

Jo per tú sabré dels segles
tota la Historia real;
tu, d' un cor qu' es un abisme
l' insondable vaguetat.

Aprofitant les centuries
vagarives que 's fondrán
ens riurem sens testimonis
de tot lo qu' es estimat.

Ens riurem de l' esperança
ens riurem de l' ideal.

Tu ets lo plé, oh Mort! Que la vida
es un dolor enmelat.

Re 'n sabrem de lo que passe
pe 'l damunt de nostres caps,
ni d' imperis que se aixequen,
ni de regnes que s' en van.

Res del Mon tindrá cabuda
del Amor en lo Palau;
¡no mes que una creu de pedra
dalt de tot hi posarán!!

Quan l' alè del Temps acabe,
forta veu nos cridará;
jo despert tornaré á viure.....
Tu Mort!... no 't despertarás!!

R.

Val més ser cap d' arengada
que cua de pagell.

A...

Ja som al cap al tart:—entre las foscas sombras
s' amagan los colors:—las ratllas van confosas
perdent tots los contorns,—y ni los aucells gosan
lo tendre branquilló—somoure en qué s' ajocan...
Tot es ben trist, ma vida,—empero mon cor gosa;
jo cloch los ulls y porto,—al cor, de la memoria,
un enfilay de perlas—eixidas de ta boca;
mon pensament regira—tantas promesas dolsas
com m' han donat tos llavis—tornant tas galtas rojas:
y encara, vida meva,—que sigui nit de fosca,
ó brunzi tramontana,—ó llamps y trons aixordian,
jo tinch un cel de ditxas—que porto en la memoria.

Francesch de Boter y de Dalmases.

BON PRESSAGI.

Un pobre xicot qu' havía obtingut una plassa de mestre en un poblet, doná un dinar de despedida als

seus amichs, però ell, qu' estava un xich impresionat, no tastá res. Y sentint que les tripes li roncavan feya estona y qu' alguns se n' havian adonat;

—No 'n feu cas, advertí bromejant; es *musica del porvenir.*

LO MOLI D' AIGUA.

IDILI.

Ab son estel al front clareja l' auba:
La llum incerta dins lo freu penetra,
Y ja 'l contorn apar d' esquerpes roques
Ab vestidures d' eura.

En lo pregon del bosch s' amaga l' ombra,
De les serres baxant, tota desfeta;
Va platejantse la cinteta clara
Del torrent qui gemega.

En les copes dels olms l' aucell arrisca
De sa tendresa la cansó primera,
Y l' aire, mut, l' ascolta, y s' hi adelitan
Esclatant les poncelles.

Allá á la vora de lo rech qui escuma,
Per dins l' estret que 'ls dos serrals ne dexan,
S' amaga la caseta á dins les rames
De murtes y ginestes.

S' hi veu la fosca encrar en la teulada,
Tant hi fullen espès les llimoneres;
Encara del molí no 's sent la roda
Ni 'l moliner s' axeca.

Coronan lo portal roses y pámpols,
Un claveller rumbeja en la finestra,
Y ben bé diuhen sos clavells pomposos
L' afany de la qui 'l rega.

Rosa gentil, del moliner la filla,
Semblant á l' auba fresca y riallera,
Mitx obri'l finestró, y apar que 'l dia
Ixca de ses pipelles.

Atenta escolta; en la vehina serra
Ou d' un flaviol lo sò, y com que senta
Un mot en cada punt de la tonada,
Un suspir ò una quexa.

Al passar les ovelles per la falda,
Quant se retiran, los anyells darrera,

La tonadeta 's fa mes suau y dolsa
Per qui l' enten com ella.

Y allunyantse 'l remat vers la cabana,
Confonentse en l' espay flaviol y esquelles;
Y aire y torrent y tot d' amor suspira,
Flors, ramatge y herbes.

Flaires del cel com qui 'n la terra passen;
Y quant les perles plouen, van y venen
Mots misteriosos dins perfums de roses,
Mirades qui' s' entenen.

Dáurense en tant los cims; lo molí roda
Empès per l' aigua del torrent qui vessa;
Cau la farina, 'l moliner ne canta
Sa cansoneta alegra.

Y guaita 'l sol pel freu, y la minyona
Baxa á la vora, 'l joy al cor, serena;
Y ne fa spill de lo crestall de l' aigua,
Qu' enllá 's desfá entre pedres.

Y par que diga al veure 's hi jolia:
—Si com lo rech m' hi fa, jo fos tan bella,
¿Com fugiria 'l jovenet qui passa
De l' amorosa pena?

Mes, ay, no cal per viure trista y sola
Que tú m' enganes, aigua mentidera;
Joyosa adula los clavells del marge,
O lo sol qui t' argenta.—

Y de la filla ab lo dolor no jugues,
Ni ab son coret que suspirant espera;
Qu' á la font clara del amor s' inclina
Ahont tantes s' en hi negan.

Y lo torrent tot calt sorolla y salta,
Emportantsen la dolsa cantarella,
Com s' en emporta les marcides fulles
De les roses que rega.

GERONI ROSSELLÓ.

FET D' ARMAS.

Me deya un sargent d' artilleria que vaja! no tenía 'l vici de dir mentidas, me deya que ara en aquesta última guerra va succehir que tingueren d' entrar en una ciutat (no se si 'm va dir la Seu) fortificada de per tots cantons y ab mes revellins, fortins y valls y contra-valls que la torra de Mala-

koff. Pero com hi van entrar ? Deixeu parlar al sargent.

—Las bombas queyan com pluja menuda, las balas l' una 's tocava ab l' altra, lo fum tot ho tapava y com naltres nos batiam á camp ras, ja 't pots pensar (me deya á mi) si n' queyan dels nostres. Era una desgracia! Pilots, companyias, batallons sancers, tot s' ho enduyan lo ferro y l' foch enemich. Jo tenía la sort de que no 'm toquessen, m' aguantava ferm com un pal de telégrafo. Ab tot en confiansa, las camas me tremolavan un xich. Tot lo exércit estava espatarrat y no hi havía medi de fer posar cara á ningú. Fora de mi, los de las murallas no crech que veyesen sino esquenas de soldat y encara molt lluny.

Lo general rabiós, volía entrar á la plassa avans de la nit. Mes com lograrho?

Veyentme á mi tan valent me va cridar y 'm va dir:

—Tu ets un héroe! Si tots fossen com tu, la plassa avuy fora nostra.

—General, li vaig respondre jo. ¿Vol que ho sia?

—Si 's logra y es per tos mérits serás capitá avuy mateix. T' ho prometo á fe de General.

—Donchs deixeho per mi, vaig fer jó.

Me 'n torno al camp, faig un parlament preciòs als companys y los entussiasmo. Quan los tinch apunt despres de parlarlos dels debers y dels honors, dels perills y de la gloria, crido á un y lí faig dur una corda forta y llarga. Me la lligo al cos.

—Ara dich als altres, agaféushi y no la deixéu anar, y com tinch tan bonas pantorrillas m' atanso als murs faig un bot y ¡zas! jo y 'ls altres agafats de la corda cayem al mitj de la ciutat. Plassa sorpresa plasa presa. La vila fou guanyada.

Y prenent un ayre de tristesa afejí:

—Sabs que hi vaig guanyar? Aquest galó de sargent; las estrellas promesas pel general no vingueran y 'm tinch de contentar ab las del cel. Injusticias!

B.

LA CREU.

Aquí dalt al serrat
Jesús n' hi ha plantat
una olivera

què umple de fruyt lo cel
y ab sa potenta arrel
sosté la terra.

Perquè no tinga aixut,
morint hi ha escorregut
totes ses venes,
ses venes y son Cor
que vida, sanch y amor
encara hi vessa.

Ab música al entorn
ressona nit y jorn
gran canticela:
á baix joves y vells,
á dalt cantan aucells
que l' ayre bressa.

Refilan tots un cant,
pujant y devallant
per les branquetes,
y un de blanch que hi fa niu
ab ayre mes joliu
canta y s' alegra.

No es, no, griva ni gatx,
ni missatger del matx,
tendra oreneta,
sinó Jesús clavat
que diu al mon ingrat,
ses amoretes:

—Un pomeró hi hagué,
qui de son fruyt prengué
difunt ja queya;
una Olivera hi há,
qui fruyt n' abastará
del clot s' aixeca.

N' es l' abre del amor,
al hort del Criador
novell hi era,
ell grana tot florint,
com mes s' hi va envellint
mes alt y tendre.

Anyells de vora 'l riu,
correu, veniu, veniu
assí á l' ombreta;
á quí á l' ombra vindrá,
lo llop lo deixará
si l' feu se presa.

Pendréli jo, sinó;
per qui s' fará xayó
jo 'm faré ovella,

daréli l' cos per pa,
per ví ma sanch beurá
que engendra verges.

Perquè n' hagau lo fruyt
n' inclinaré ab descuyt
ses branques verdes;
perquè n' culliu la mel
en sa purpúrea arrel
mon Cor hi bresca.

Allí, enamoradís
l' abey del paradís
tot s' aixamena;
les ánimes dels Sants,
com serafins humans,
hi fan l' aleta.

Veniuhi á viure en pau,
y quan de mort suau
la son vos prenga,
somiarèu ab mi,
bressats ab cant diví
d' Angels y verges.

Y al jorn de Josafat
al ser lo cel plegat
com mòvil tenda,
be prou despertarèu
trasportats ab la Creu
á gloria eterna.—

JASCINTO VERDAGUER.

Lo soldat quan va tornar
va dir:—Ma mare, ja vengo.
—Fillet meu, jo no t' entengo
si no mudas de parlar.

Á UNA MARE.

Si costan els fills ho saben
aquelles qu' ells fan plorar;
les llágrimes d' una mare
diu que no s' acaban may.
Si encara s' en adonavan
mentre á doll les fan vessar!..

Els fills no s' en donan compte
fins que 'ls seus plorar los fan.
Jo que may l' he coneguda
ploro pels dos al plegat...
Ay! si 'ls ulls me 'ls aixugavan
de la mare 'ls cabells blanchs!..

A. DE QUINTANA.

Excursió á Santa Agnés de Malanyanes y La Roca. (1)

Lo diumenge 3 del corrent los individuos d' eixa Associació, Torres y Reyetó, Manel Páu, Ciurò y 'l que suscriu, tingueren lo pler de visitar los dos pobles dalts nomenats, interessants tant baix lo punt de vista artístich com pintoresch.

Desde la vila de Cardedeu, que sols ofereix al aficionat á antigüetats algunas casas d' antich aspecte, ab finestras gòticas y un com alberch senyorial flanquejat per una torra, tiràrem riera avall seguintne la vorera de mitj dia. Casi á nivell del llit d' aquella se forman uns petits plans de sembradura y horta que van á morir suament al peu dels turons ahont hi ha lo castell de Belloch y la antiga y grandiosa masia propia abans del Convent de Sta. Catarina, que, colocada en un vessant, presenta una serie de terrats y galerias,sostingudas, per contraforts, que li donan un aspecte de riquesa y grandiositat.

Seguint en direcció á Ponent se troba prest lo riu Mogent, ahont la riera va á morir, que tenint la direcció de Nort á Sud dona orígen al Besós. Lo Mogent te en sas riberas bellas pollancredas que encar que despulladas de verdor durant l' hivern, no per això deixan de presentar bonichs punts de vista, destacant son color gris sobre 'l vert de las pinedas y 'ls matisos grochs y vermellenchs de las secas bardissas.

Desde 'l mitj del riu la vista gosa un encisant espectacle mirant cap al Sud. En primer terme s' hi veuen petitas illas plenas de vegetació, y darrera d' ellas s' alsa 'l turó, que sustenta las imponentas ruinas del castell de La Roca, més rónegas de lluny que de prop.

Ja hem travessat lo riu, y pujèm, per un caminet

(1) Memoria llegida en la *Associació catalanista d' excursions científicas.*

que poéticament serpenteja per entremitj d' un bosch, la vessant damunt la qual hi ha 'l poble de Sta. Agnés de Malanyanes. Son las deu del matí. Lo sol ompla de llum lo paissatje que se 'ns presenta cada volta ab mes cambiants per entre las alzinas y bardissas del bosch. Cap silenci torba la calma de la naturalesa: sols se sent l' alegra tonada d' una sardana que refila ab gracia un bailet que ve per una dressera. Ja som dalt del turo: y estém entre la munió de masias escampadas que forman lo poblet de Sta. Agnés.

Allí tenim l' iglesia parroquial que 's presenta ab tota la virginitat arquitectònica d' un monument de principis de segle XIV. La fatxada es notable per son atri ó porxada, format per quatre columnas d' una reminicencia toscana,que descansan en un ampit tancat pel enfront y obert solzament per la banda dreta y sostenan una teulada qu' arranca de la fatxada. Forman lo restant d' aquesta un rosetó circular que te trencadas sas motlluras concéntricas, obert en la paret crua, que termina en los dos vessants formats per la teulada del edifici. Te adossat lo campanar, senzilla torre quadrada ab dos finestrals de arch cintrat en sa part superior, terminant ab los típichs marlets en escala.

La portada, que, com hem dit, s' obra dessota la porxada, es una bella mostra de la arquitectura romànica en son últim periodo que tocaja á la transició gótica. Las columnetas que sostenen las nerviacions dels archs son ja esbeltas y allargadas. Lo cintre en general que en lo románich es sempre ple ó sia en semicircul té aquí una tendencia à apuntarse. En l' interior de l' iglesia acusa sa construciò primitiva la volta de canó sostinguda senzillament sobre 'ls archs de las capellas laterals, á ma esquerra se forma una petita nau, paralela á la major, sens dubte obra molt posterior.

La construcció d' aquesta iglesia, á jutjar per un tros de inscripció que tinguerem lo gust de descubrir en una de las pedras del montant de la porta, seria en lo any 1306. Si bé sols de l' inscripció se veu l' extrem, que es precisamant lo qui porta aqueixa fetxa en caracters góthichs, es molt de presumir se refereix á la primera fábrica de la iglesia ó almenys de la portada, suposantne la existencia d' una anterior. No ha de ser obstácle, per admetre aqueixa suposició, lo considerar que en aquella fetxa ja s' estavan aixecant las admirables catedrals góticas de

las principals poblacions de Catalunya, puix qu' hem de atendre á que la iglesia de Sta. Agnés es parroquia rural, allunyada de grans centres de població, y per lo tant situada en lloch ahont tardaria encar molt d' arribar la nova reforma que venia á vestir la dolsa senzillesa de la arquitectura románica ab explendent trajo.

Lo móvil principal que 'ns portá als espedicionaris á fer la excurssió de que parlém fou veure l' antich retaule de Sta. Agnés que teniam noticia existia en aquell punt, y del qual haviam sentit fer grans elogis à personas competentíssimas com d' una verdadera joya d' art. Nostre desitj no obstant se vegé frustrat en quant á la causa principal de la anadá, puix que ignorant nosaltres lo lloch del retaule, y no estant en la iglesia, ahont ha sigut sustituit per lo plateresch de bastant gust que hi ha en l' altar major, haventnos dit lo Sr. Rector, que molt galanment nos mostrá l' iglesia, que no hi havia fora d' ella cap més antigualla, creguérem que haurá desaparegut, ó tal volta está encara en algun recó oblidat.

Tinguérem no obstant lo gust de contemplar, com hem dit, l' altar major obra notable de la primera época del renaixement, ab uns bells requadros en alt relleu representant escenas de la vida de Sta. Agnés.

En un dels altars de la part del evangeli, lo de la Mare de Deu del Roser, vegerem, ab la ajuda de la llum d' un ciri, unas bonicas pinturas sobre fusta, també segurament del primer ters del segle XVI, representant los passos de la vida de la Verge, distingintse especialment la de S. Domingo en oració devant d' ella.

Sortirem de l' iglesia, després d' haver recomanat al Sr. Rector la conservació de totas aquellas pinturas, y 'ns detinguerem bella estona á treure 'n cróquis. La porta está forrada de planxas de ferro ab tiras verticals del meteix metall adornadas de petits dibuixos á cop de martell. També s' hi veu una ben treballada anella ó picaport.

Per entre una pineda y pel costat oposat del en que haviam vingut, nos allunyarem de poble, girantnos moltas vegadas á contemplar la bella agrupació de las casas esbargidas en aquell redós de montanya, dominadas per lo campanar d' ennegrida pedra.

Al cap de la devallada entrárem en uns regadius, y á l' altra part d' una ombrívola pineda, que ben

prompte atravessarem, se 'ns destacaren imponentas las ruinas del castell sobre la claror del sol que de mitj jorn venia, presentantnos com colossals randas las séries de finestras dels murs de la fortalesa ab sos marlets rosegats pel temps; prenent lo conjunt un tó ronech y negrench que no era 'l verdader de la fábrica com vegerem el examinarla de prop.

Lo poble de la Roca, situat á redós y al S. E. del turó ahont hi ha 'l castell, se compon d' unas 150 casas y té una iglesia parroquial baix l' advocació de S. Sadurní.

Es notable eixa iglesia per correspondre perfectament á la transició gótich-plateresca ó barroca, com s' observa perfectament en sa fatxada de senzilla portalada ogival, ab dos pilastras laterals que terminan en pinacles, en los quals en lloch de las fullas retorsudas en las arestas del prisma se forma una agrupació de fullas de dibuix barroch simulant en conjunt un gerro ó vas tant comú en los monumens dels segles XVII y XVIII. Grabat al mitj de la llinda de la porta hi ha un relleu que encar que á primera vista sembla voler representar un escut d' armas, combinació de las de Catalunya y de Sant Jordi, pot ser també algun senyal especial del constructor. Lo principal atractiu que te 'l poble pel visitant es lo castell que s' alsa damunt seu, dominant una extensa y bella encontrada. Sens dubte reedificació d' altre mes antich, ja que 'l punt ahont esta situat es verament apropiat, es, segons deduhim, de construcció de principis del segle XV, com se deixa compendre per la perfecta construcciò dels trossos que restan en peu, revelant que sa destrucció s' ha degut casi del tot á la ma del home. Conservadas molt be sas fatxadas de llevant y mitjorn están destruidas las de ponent y en sa totalitat la de tremuntana, ahont s' obra una amplegola que deix veure despullta de tota construcció lo cor del edifici. En l' angul de las duas primeras fatxadas hi ha una torre quadrada que conserva encara sas parets mestres, haventse enderrocat los trespols. Desde l' interior se veu una ximenea que corresponia al quarto del primer pis de la torre, ahont dona també un gran finestral que encara conserva en l' intrados un escut ab una torre emblema de la noble familia de Torrellas que fou segurament la que feu aixecar l' actual castell. La planta es quadrada ab alguna obra de defensa afegida, que li dava forma irregular per lás parts de tramuntana.

Pocas son las noticias verament históricas que hem pogut adquirir d' aquest castell, mal grat d' haver consultat los principals autors d' historia catalana. Segons Feliu (Anales de Cat. t. I. pag. 121) referintse á Estrabó diu qne lo lloch de la Roca se deya en l' antiguetat romana «*Betorium*,» *assegurado con la forma del castillo*. Balaguer (His. de Cat^a^. t. I.) sens dubte referintse á Romey en sa interpretació moderna dels llochs de l' antigua Hispania diu que era la Roca lo *Prætorio* y que per allí passava la via que desde Roma entrava á Espanya per Gerona, mes Bofarull (Hist. de Cat.^a^ t. I. pág. 164) l' aplica mellor á Hostalrich com á nom qu' indica cosa principal ó rica lo qu' era lo pretori, inclinantse d' altre part abans que á La Roca á Granollers puix en molts pretoris hi havia diposits de grans. Marca es de opinió de que hi havia alli lo *Prætorium*, puix diu lo seguent (Marca hispanica pág. 186) *A secerris Prætorium ponitur, quod est vicus dictus vulgo la Roca ubi extant antiqui castri in rupe siti reliquœ in loco opportuno ad prætorii sive elegantis rustico domus œdificium.*

Sens dubte la antiga construcció romana sufriria las modificacions perque passaren la major part dels edificis militars de Catalunya fins á venir á parar à l' estat de castell feudal en la etat mitjana, en qual época y á principis del segle XV degué sufrir la transformació y reedificació actual. Hem dit ja que en l' intrados d' un dels finestrals de las ruinas s' hi veu encara un escut ab una torre, propi sens dubte de la casa de Torrellas, y aqueixa suposició la confirma lo dato históricb que llegim en Bofarull (Hist. de Cat^a^. t. 6) ahont, parlant dels fets del temps de la revolta dels Remensas en temps de D. Joan II, cita un fragment del Dietari de la Diputació del dimars dia 24 de Maig de 1485 que diu que en aquell dia venint la honorable esposa de mossen Marti Joan de Torrellas, cavaller, á Barcelona li sortiren prop de Montmeló los pagesos y despues de robarli lo que duya li dirigiren paraulas injuriosas contra ella y son marit. Indici segur que 'l castell se havia mantingut ferm en mitj de aquell terrible moviment y que son senyor era un dels que defensavan la causa de la terra.

Per las paraulas de Marca qu' hem citat sembla despendres que en son temps eran ja ruinas *reliquœ* d' un antich castell lo que 's veya damunt *la Roca*. Y si aixis es, hem de suposar que tal volta foren las meteixas guerras d' aquell segle (XVII) las que motivaren l' enderrocament.

Avuy encara aquiexas ruinas mostran ben bé lo qu' era una casa senyorial del darrers anys de la etat mitjana, que deixant ja la feréstega vestidura del antích castell feudal comensa á pendre lo ayre d' una d' aquellas torres ó casas de camp fortificadas que tant servian de lloch de plaer com de defensa contra l' enemich.

A las primeras horas de la tarde deixavam lo poble de la Roca, tornantnosen cap á Cardedeu per un camí situat en la part sud de la riera de aquest poble. Tan com es alegra una matinada en lo camp, melancólicas son las horas de la tarde, que convidan á enlayrats pensaments y á las invagacions de la fantasia. Nosaltres, en mitj d' una naturalesa altament poètica, que embellia un hermòs sol, y qual calma no era torbada per lo mes mínim remor, ens complaviam en retraure las impresions que 'ns havia inspirat la vista d' aquells monuments.

A mesura que caminavam cap á la vila de Cardedeu, anava presentantse ab més magnificencia lo panorama de que es lo centre. Las blancas casas extesas per lo plánet de vegetació, se destacavan sobre 'l tó blavench y fosch de las montanyas, sobre las quals dominava, com una gegantina belena nadant en un mar de boiras y alsant fins als nuvols sa dentada esquena, lo Montseny, niu de fantásticas tradicions y d' una naturalesa eternalment verge.

28 febrer 1878.

A. Auléstia y Pijoan.

MÓNTANYANA.

D' un taronjer en las brancas
tot atupit de flors blancas
la cigala fa rich rich;
qu' es hermosa la estiuada,
qu' es dolsa la marinada
y veure 'l mar desde l' ombra
d' un taronjer qu' es bonich.

Serra avall la tarongina
de la mar ab la salina
barreja son fort alé,
serra amunt lo pulmó gosa

la bravada resinosa
que als pins l' oratjol arrenca
bressolantlos á son plé.

Sonan corns vora la platja
y en la cima mes salvatje
de la serra 'ls fluviols,
ran de l' aigua cantussolan
los mariners, mentres volan
del mont per l' alta carena
festejant los rossinyols.

A cullir flors y petxinas
ajogassadas las ninas
van al bosch y van al mar
y ab flors sos cabells gorneixen
y mareperlas lluheixen
hont sol y oretg per besarlas
van á reflectí' y jugar.

Del pescadó' en la cabanya
y en la llar de la montanya
tot es pau, tot llibertat;
de la platja per la sorra
la maynada juga y corra
y en la ombrívol fondalada
s' escampa lliure 'l remat.

Murmura y suspira l' ona
y en la cartuixa ressona
de la campana 'l pidol,
la font de la conrería
es la font de la poesía
tan al resplandir la lluna
com al brillejar lo sol.

Montalegre varen dirte
y millor nom escullirte
no pogué qui te 'l va dar,
que desde tu la mirada
descubreix á la vegada
del Monserrat l' alta cima
y á Mallorca en mitg del mar.

En ta falda deliciosa,
aixis com lo fill que posa
en la de sa mare 'l front,
sempre la calma he trovada
que á l' ánima llatzerada
convida á contar los astres
ó sentir correr la font.

Y duga altiva y serena
la testa, ó be per la pena
abatuda sobre 'l pit,
sempre al sentir á la cara
de ton alè 'l bes de mare

las alas del cor tot d' una
bellugarsem he sentit.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

Qui de casa altri fa hostal
de la seva fa corral.

PURA.

Tos ulls no vull que enllorin,
ni tos llavis desflorin
mos llavis, ni mos ulls;
tant sols vull auflayrarne,
y ab llágrimes rosarne
les roses que tu culls.

Si, cándida com elles,
ets bella entre les belles,
no vull que ton jardí
mon sol enmostoeixi
y, tot mirantlo, hi deixi
un mal recort de mi.

Val mes que entre floretes
passis las nits distretes,
y 'l dia en un sol vol;
que quan ton ull s' axequi
res de aquest mon te requi,
ni lo deixarmhi sol.

JOSEPH SERRA Y CAMPDELACREU.

PEL CARRER.

—Aur, fulano. A propòsit, li fatx á saber que per fi m' han nombrat bibliotecari.

—Home, 'l felicito: ara podrá apendre de llegir.

A JÚLIA.

Ansia, amor, l' hora es aquesta;
¿per què hem nat sinó pel goig?
Feuse enllá; retrets de velles,

mala peste se os emport',
que pel qui estima de veres
son pitjor vostres rahons
que 'ls bramuls qu' al Tártar llensan
les tres filles d' Aquerón.

Ansia, amor, un bes y alhora
per cada un te 'n retorn' dos;
los teus braços en mos braços,
lo teu front sobre mon front,
nostres testes decandides,
y 'ls eprits al altre mon;
mal la mort nos assenyale
ab son index freturós
no podrá pas desjuntarnos,
qu' hem nat l' un per l' altre, abdos.

Tos llabis han tret florida
de roses de tota sort,
tes galtes son primaveres,
y ton front un lliri en flor.
Hi ha en tos ulls la calda ardenta
d' un mig-jorn de Juliol
y en los teus braços cadenes
que per mi voldria jo.
Ansia, amor, á los meus llènsat,
ben repejada en mon coll,
mal m' estrenyes, mal m' afogues,
tot espiretjant d' amor.
content moriré en tos braços
remenbrant al vell Läocont

R. E. Bassegoda.

Qui vá ab un coix
al cap del any es tan coix com ell.

ANYORAMENT.

Bon-Jesús, si ara veniau
y 'm volgueseu dar la ma,
tot d' una ab Vos me 'n iria
per demunt l' aygua del mar!....

Com l' aucell, que com escapa
de la gábia que 'l té esclau,
fuig bronint, ales esteses
y etxerovit y cantant
pega volades y corre
de bot, de bot pe 'ls sembrats,
axií jo, si Vos ni aydáveu,

me 'n iria per la mar;
de bot de bot passaria
les ones y cavalls blanchs
y els remels y les golades
que s' adressan bramulant.
Veuria 'ls delfins que botan
y corren afilerats
com els fadrins quant partexen
per dins un cos à trast llarch;
com los vés, ab quatre passes
ja los seria devant,
partint cap-dret á la *joya*
que Deu posá 'n mig de mar
com un pitxer d' or y plata
plè de roses de tot l' any,
d' estepa, de murta y trébol
de romaní y lliri blanch!....
Si fos ara que partissem!
Oh, Bon-Jesús, y quin salt!
Si fos ara!.... ¡Quina fúa
de jovenet de vint anys!
Cor alegre, partiría
com el poltro ajugassat
que 'n veure sa mare enfora
s' hi afúa pitjor qu' un llamp,
y brun y s' acluca y sembla
de tanta via que fa
que ab les potes de darrera
s' agafa les de devant!.....

Tot fent via Vos diriau:
—Tan depressa, ¿ahont te 'n vas?
—Jo vaig á veure ma mare,
lo meu pare y mos germans.—
Al arribá' á la caseta
que Vos 'ns vareu donar,
jo tocaria á la baula,
Vos entrariau devant;
y á n' aquella claror, trista
com lo mirar d' un malalt,
que fa 'l llum d' oli que crema
penosament dins la llar,
d' ençá que 'ls qu' ara s' hi asseuen
ja no son tants com antany;
á la claror esmortida
d' aquell llumet endolat
que minva y mor d' hora 'n hora
y apar que muyra anyorant
alegries que, si venen,
com fugen no tornan may:
devora 'l foch asseguda
y ab los ulls llagrimetjant,
la meua mare hi veuriau
filant estopa ò lli blanch,

mon pare faria llatre,
llegirian mos germans.
Vos diriau á les hores:
—Doneta, ¿de què plorau?
—Anyor un fill que tench fora,
fora Mallorca ha molts anys!
Si 'l Bon-Jesús m' escoltava,
si vés la pena que pas,
certa estich de que 'm daria
lo que sempre li deman,
el goig que tengué la Verge
com va trobá' 'l seu Infant!
Ditxosa Mare, ditxosa
que 'l fill perdut va trobar!
¿Quin dia será aquell dia
que jo vegi 'l que estim tant!
—Bona mare, li diriau,
abastament heu plorat:
el Bon-Jesús vos escolta,
ja teniu el fill devant!—....
Plorant de goig á les hores
vos besaria les mans;
mon pare s' esclamaria:
—Bon-Jesús, Deu de bondat,
quina ditxa per nosaltres
podervos veure y tocar;
per mon fill quina ventura
que l' hagueu acompanyat!—
Mans plegades vos ferian
reverencia mos germans;
y 'l ca de casa, al sentirvos,
enlloch de sortí' á lladrar,
com vos vés, quines fineses
vos feria botetjant!
Quina alegria la seua!
Quins bots y quin toquetjar!.....

Ramon Picó y Campamar.

ENCÁRECH BEN CUMPLERT.

Una senyora estava á la sala rebent una visita quan entrá 'l criat y, sense encomanarse á Deu ni al diable, li preguntá:

—Senyora, ab què vol que fassa 'l quarto de gallina?

La senyora 's quedá tan sofocada que li contestá ab un regany, y quan hagué sortit la visita li maná

que maymés fes preguntes d' aquell modo, sinó dihent «les gallines» «los pollastres,» etc.

Al cap de pochs dies, no sabent lo pobre criat si havia de fer á l' adoba ò còm lo tall de bou qu' havia dut de plassa y veyent que la seva mestressa estava també á la sala ab alguna visita, se n' hi entrá tot decidit y preguntá ab la major serenitat:

—Senyora, ab què vol que fassa 'ls bous?

LA CASTANYADA.

¡Au! noy gran, barra la porta;
no deixeu fugí' 'ls tions:
esgrifoya aqueixa llenya;
noya, aboca 'ls espigots:
ay, demá, ¡quina glassada!...
Ja bem sembrat, que vinga 'l fret....
Au, noys, au! la castanyada,
qu' es la festa de l' ivern!

D' ayre, d' ayre: aixís, mestressa,
que son grossas aquest any:
hi ha hagut bona cullita,
y es diada de Tots Sants.
Estigueu quiets, maynada:
deixeu escalfá' al padrí.
Au, noys, au! la castanyada,
qu' es la festa dels enfits!

Ets l' áliga, tu, mestressa,
per torrá', aixó va de bo;
¡quina fumella qu' aixecan!
¿no us retorna aqueixa olor?
Noya, bruchs: la flamarada
ha d' arribar fins al cel.
Au, noys, au! la castanyada,
qu' es la festa del ivern!

Ja petan, saltan y cruixen
com que fossen mals esprits:
au, au! gíralas, reménalas
y abócalas tot seguit.
No tenim coca ensucrada,
mes tenim bon pa de mill.
Au, noys, au! la castanyada,
qu' es la festa dels enfits!

D' aixó si, que 'n dich castanyas.
Mestressa.... per lo senyal:

maynada, no us adormisseu:
Mestressa.... ben repicats.

Acabats tot tres rosaris,
lo vi bo surt del celler;
y 'l patró fa á la mestresa:
—Bon pa, y bon vi.... bon ivern!

MARTÍ GENÍS.

Tots Sants de 1876.

La llibertat
es mitja vida.

ANIVERSARI.

Passan els dies y anyades
y 'l sol ix cada matí;
mes de les ditxes passades
á sa llum esbadellades
ni una ens ne torna á florir.

Ja fou! del peregrinatje
es aqueix lo mot mes cert,
y 'l present es fum que 's pert;
per çò 'l cor en son llenguatje
diu: he gosat, he sufert!

Del mon la trista carrera
l' anem fent llagrimejant,
guaytant sovint endarrera;
fins aquell que encara espera
si riu, ho fa sanglotant.

La paraula de la vida
es l' *ahir*, es lo passat;
l' *avuy* es una mentida,
es l' eco que 'ns ha quedat
d' una armonía fugida.

De la vida la flamada
lo vent del temps la consum
abrandantla ab s' alenada,
y va esmortintse sa llum
restant de cendres voltada.

Mes les cendres que cruel

dexa 'l temps fredes com gel
á voltes trauen espurna,
¡felís quí les guarda en l' urna
d' una memoria fael!

Recordances! dols conhort!
del passat ideal vida!
Si l' oblidarse es la mort,
aquell qui jamay oblida
viu dcl somni del recort.

JAUME COLLELL.

CAS HISTORICH.

En lo llindar de la derruida iglesia conventual de Ripoll y formant part de sa portada incomparable, s' aixecan sobre simbolichs pedestals duas figuras bisantinas que representan la una á S. Pau y l' altre á S. Pere. Quan la destrucció del monastir l' any 35 per uns certs voluntaris de la llibertat als cuals no dirém vándals perque s' ha dit massa, pero que ho eran, varen ser escapsadas totas duas, no quedant avuy mes que 'l cap de la una, colocat per cert demunt de la altra. Fou la derrera hassanya d' un cabo dels saquejadors, y en lo pecat dugué la penitencia. Feya ja tres dias que durava la bacanal quan arrivá la nova que 'l Comandant militar de Berga hi pujava ab tropa pera castigar als culpables. Fugen tots, al saberla, á la desbandada y al atravessar la porta lo dit cabo, un dels últims, per fer la despedida, s' enfila dalt del pedestal d' una de las estatuas y, forseja que forsejerás, logra fer saltar-lo cap en rodò, pero ab tant mala sort que li cau rebotent demunt del peu y li deixá completament xafat. A consecuencia de semblant averia no pogué seguir als fugitius, y agafat per la columna, incontinent va ser passat per las armas.

S.

LA FILLA DEL ARGENTER.

Un fadrinet argenter—jo coneixia.
Que en la tenda d' un juheu—feya obra fina.
Fadrinet de bonas mans —d' argenteria.

Lo mestre argenter, un sol—te, que es sa filla,
Que 'l fadrinet argenter—fa temps estima.
Mes per ell, sols te desdenys—la bella Aminta.

Fa poch temps que 'l pur color—de rosalinas,
De sas galtas va fugint.—Lo fadri diuli:
—Que es lo qu' aixis t' entristeix?—y ella, suspira.

Lo jove marquès del Puig—va á la botiga;
—¿Que voleu, noble senyor?—Vull joyas ricas:
—¿Joyas ricas d' or ben fi?—Y pedreria.

—¿Cent besants m' en donareu?—Ab plata fina
Cent besants vos donarè—quan siga 'l dia.
—Adeu siau, noble senyor.—Ell, vos dó vida.

En tant que 'l noble s' en vá,—la bella Aminta
Gira 'ls ulls dret al carrer,—plora y suspira.
Lo seu cor se sent ferit y—amor somnia.

Lo fadrinet argenter—llima que llima,
Mentre l' or en la fornal—se fon, ell mira
A la filla del juheu—que d' ell se oblida.

—¡Qui pogués fondre son cor—com jo voldria!
Ab lo foch del Amor meu—que trau guspiras!
Ab una espurna no mes,—¡meva seria!—

Torna lo jove marqués,—torna altre dia
Y demana al mestre juheu—las joyas ricas,
Y del brás porta l' amor—que deu lluhirlas.

La parella suspirant—l' Aminta mira,
Lo fadrinet argenter—plé 'l cor de ira
Los presenta los joyells—que 'ls ulls encisan.

Lo fadrí forja un punyal,—quan llest ja 'l mira,
Tot parlant de baix en baix:—Venjansa!, crída.
¡No es pas roja, no, la sanch—que ha de tenyirte!—

Nit de bodas es avuy;—quan tots eixian
De l' esglesia, un punyal d' or—las carn obria
Del jove marqués del Puig—que cau sens vida.

Passarán un Boria avall,—(lo nunci crida,)
En la forca lo veuréu—d' aqui tres dias,
Era fadrí d' argenter—de juderia:—

Al sentir aquest pregó—tots s' horrorisan.
Als brassos del vell juheu—caygué sa filla,
Y baix, baix, murmurá aquell:—¡Dèu fa justicia!—

ARTUR MASRIERA Y CÔLOMER.

Tant vá 'l canti á la font
que vé que 's trença.

LO SENGLOT.

I.

Tanta dolçor he trovada
al rahim que tots dosets
hem despullat á picades,
que 'l senglot m' ha sobreprès.

Mes, no cal, no, que 'm prediques,
riente de mon torment,
que al senglot perfidiós mata
lo recort del pá beneyt.

Que per mes que tu ho afermes,
amoreta del cor meu,
y per mes que ma bon' ávia
m' ho fassés també avinent,

En ma florida ignocencia
que 'm fugí darrera teu,
com l' odor de les flors belles
futx y vola cap al cel;

Ja al sotrách de l' esperiencia
s' ha vessat tota la fè
qu' en mon cor d' infantó duya
en les dites del temps vell.

II.

Mes, ara per punt y fora
vull seguir lo teu concell
amarant la meva pensa
en recorts del pa beneyt.

Té!.. Ja 't vetx ab ton bell trajo
color de flor d' atmetller,
y ab ton paneret que sembla
de poncelles de llir fet;

Ayrosa, bellugadissa,
ulls llampants, llavis somrients,
repartint lo pa á la esglesia
per la festa del Roser.

Si tothom l' espera ab ansia,
jo encara li espero mës,
que ma enutjada pahordesa
dú mon gotx en lo seu gest.

Ah! en sent á mi 'l rostre giras!..
De pensá' hi, mon senglot creix!
Vuyts y nous y cartes falles
son les dites del temps vell.

III.

Guardat com reliquia santa
vatx tení' aquell pá llarch temps,
cada punt qu' esment n' havia
senglotant amargament.

Fins aquell dia en que dúntlo
á l' hermita del Remey,
un dols petó de tos llavis
va curar mon mal d' arrel.

Oh! si ara també ho provesses!..
¡Beneyta sias de Deu!
Ja ab lo foch de ta besada
s' ha fós tot mon sofriment.

S' ha fós tot, y d' aquesta hora
be pots dir per tot arreu
que al senglot perfidiós mata
un bes de tos llabis bells.

Mes, no ho digas, no, no ho digas,
que tots voldrian remey,
y primer que darne gota
creuré en dites del temps vell.

Pau Bertran y Bros.

AB UN DURO:

Un madrileny va als toros, al cafè y convida á un amich.
Un gallego no fa res; l' enterra.
Un catalá guanya un altre duro.

---

*
* *

Roseret de rosas blancas,
¡ay roser com t' has marcit!
¡sols tristor lo véuret dona!
¡ com t' has tornat des d' ahir!
Ahir tot erats ufana,
cap n' hi havía tant bonich,
y are al véuret mos ulls ploran
y mon cor vessa sospirs!

Roseret de rosas blancas,
¡y com deus haver patit!
sens venir á visitarte
aquell hermós serafí!
¡Com has anat colltorsante
fins arribar á morir,
quant ja no has sentit sos pasoss
tots los jorns als dematins!
¡Ta rica flor de puresa
no adornará mes son pit!
¡ni la blancor de tas rosas
resaltará en lo jardí!

Roseret de rosas blancas,
pots estar per xó engrehit,
puig tas darreras floretas,
han cenyit son front diví.
Si l' haguessis vista morta
¡ay roser! com jo la he vist,
haurias vist que sa cara
ta blancor ha esmortuit.
Quant al fossar l' hem portada,
las aus han deixat son niu;
fins lo fosser quant l' ha vista
s' ha arribat á posar trist.
La primera cavegada
ha ressonat dins mon pit;
quan ha estat llesta la fossa
jo m' hi hauria ficat dins.

Quan ha estat ja ben colgada,
ha comensat mon sofrir:
y corrents t' hi volgut veurer,
¡y veig que t' estás morint.....!

Roseret de rosas blancas,
¡ay roser com t' has marcit!....
¿Y tu. cor meu, no 't marceixes
y acabas lo meu patir!...

ARTUR GALLARD.

ESPERANSA.

(D' EN GUILLEM FORTEZA.)

—Arbre sense fulles, esgroguehit y sech: el gel de l' ivernada se n' ha duyt tes branques endurides, ton abundós fullatje. ¿Hont es, oh rey sense corona, aquella verda vestidura qu' un jorn t' enjoyellava, dosser d' ombra placèvola qu' amagava dintre sos plechs les amoretes dels aucells, y al fadigat viatjer refrescava 'l front escalfahit? Ay! tes rames se cansaren de bregar ab lo mestral y la gelada, dolguérense planyívoles com dexaren el tronch que les sostenia, y rodolaren per en terra fetes estelles? ¿Perquè no mors de dolor, oh pobre jay, qu' has vist morir tota la teva familia de fulles, flors y fruyts?

—Perque esper la primavera que m' ha de retornar benèfica mon joy perdut, y fent brollar dins mes venes nova vida, me donará encara més verdor y galanía. Cada pich que 'l sol me diu amorós son *arreveure* d' enllá la montanya, me diu tambè: espera, espera.

—Pobre floreta que vejí ab colors vives y enceses enjoyada, y vetx ara adolorida y groga, ¿perquè no dexas caure les malmenades fulles, ni doblegas pus en terra lo tronch esmortehit?

—Perque esper les benehides gotes de la rosada matinera, que m' han de dar un' altra volta la frescor y hermosura.

¡Oh mon Deu! jo esper també que la primavera del teu amor renovellará l' ánima mia, jo esper que la rosada de la gracia la penetrará tota; y visch d' aquesta esperança, y sòls ella en mitx de les tribulacions de la vida me sosté, me conforta y m' encoratja.

Traduhit per Th. F.

Á MA AYMÍA.

La nit fresca y pura;—lo cel estrellat;
la lluna brillava;
y jo, dolsa aymía,—de tu enamorat
amor demanava

Al fi de tos llabis,—font pura d' amor,
un dols sí sortía,
un sí que tornava—la pau á mon cor
y á l'ánima mía.

Prenent ta má blanca—vatx fert' hi nn petó,
donzella estimada,
que deixá en mos llabis—la grata dolsó
de la melmelada.

Des la nit aquella—sols visch ab l' anhel
de ferte ma esposa;
de des que t'estimo—ma vida es un cel
ab núvols de rosa.

Si un jorn per desditxa—lo vent del oblit
desfulla marcida
la flor amorosa—que viu dins mon pit...
perquè vull la vida?

MANEL RIBOT Y SERRA.

PELS VOLS DE NADAL.

—Còm vol lo cafè, D. Guillem, ab copa ò ab tassa?
—Sense dècima.

LLÁGRIMES.

I.

Ones de sal y d' escuma,
Ones blaves de la mar
Que demunt l' arena humida
Vol desfeys sens aturay,
A les meues esperances
Justament vos assemblau,
Que naxen, crexen s' acostan,
Y moren en arribar.
¿No teniu present si 'm véreu
Un vespre de temporal,

Al cap d' amunt d' una roca
Abocada dins la mar?
¿No 'm diriau si trobareu
Mes amargues que la sal
Les llágrimes que corrian
Dels meus ulls, galtes avall?
Amargues sou, ben amargues,
Ones blaves de la mar;
Més deveu esserho encare
D' aquella vegada ençá
Que vos mescláreu ab llágrimes
Un vespre de temporal.

II.

No vajes may, blanca bella,
No vajes may per dins mar,
Que si per cas hi cayguésses,
(Blanca bella, ¡Deu t' en guart!)
Bé prou que 't podrian treure,
Bé 't podrian axugar,
Bé t' en podrian du' enfora,
Lluny, ben lluny de la mar gran;
Si no més una glopada
Dins ton cor hagués entrat
E hi fos mesclada una llágrima,
Una y no més, del meu plant,
Sabrias, tota la vida,
Quanta de fel deu plorar
Un qui estima ab tota l' ánima
Y no espera esse' estimat.

Palma, 1875.

MATHEU OBRADOR BENNASSAR.

DIÓGENES.

Haventlo trovat un dia demanant caritat á una estátua, contestá als amichs que se 'n burlavan:
—Axis m' acostumo á que no 'm dongan res.

LO FERRO-CARRIL DE VICH.

Pels Pirineus asprosos, per l' alt Montseny vetllada,
com emboyrats espectres del passat,
reposa nostra patria, mesquina y oblidada,
á la voreta ombrívola
del Ter qu' adorm son cor aclaparat.

Dels rius lo suau murmuri, l' onetx de les boscuries,
l' aroma dels verts márgens, plens de flors,
dels camps y de les eres alatejants canturies,
les campanes dels pobles
dexondexen y enlayran sos recorts.

Y d' ells á la llum trèmola, la fosca fantasía
ab fochs il-luminat ne mira 'l pla,
y al *iber* tost dexarne la dança ab gelosía,
per lluytá' ab lo fer *celta*
qu' en alt claper sa forsa 'ns va llegar.

Part d' allá de Sant Jordi ovira Saladeures,
de l' host romana encara guayta 'l dret,
y á sa ombra, entre vells roures que 'l temps no ha fet
rústiques cabalcades, [ajeure 's
seguint les petjes del camí delet.

Y en mitj castells ruinosos, esglay de la moresma,
l' altiu de Montrodon veu sobrexir;
com en l' etat mitjana, lo mon perduda l' esma,
la cimera d' en Jacme,
que 'l mestre en lletres y armes trová aquí.

Y ab lo templer il-lustre, mants cavallers y sabis
alçarse trovadors y menestrals,
en Putx y en Bach de Roda del mas ab nostres avis,
de la cort Clariana,
Bernat y Atton de nostra Catedral.

La fè y la sabiesa, llealtat, independencia,
tota virtut juntá 's en millor temps
en eix sol benehit per santa Providencia,
com rasses de la Patria,
de nostres glories bres y tomba ensemps.

Mas ay! que tantes glories han romangut marcides,
l' un segle al altre segle se 'n endú,
y dels llorers coronan fulles esgroguehides
les tombes dels patricis
qu' al temple dormen en la pau del just.

Y en tant, vells tons cantantne, fet á l' usança antiga,
lo temps planyentne que no pot tornar,
ab rovellada arada llaura 'l pagès l' artiga
y mou la llençadora,
assegut al teler lo vilatjá.

Per tot arreu retrunyen, l' espay inmens ne poblan
y á ofegar venen los cantars dolents
batants, rodets y pues qu' en les fábriques doblan,
sobre escumants cascates
del fum á l' ombra de fornals ardents.

Les forces ignorades que la terra abscondia,
totes s' han descobert y reunit...
¡oh gran poder del home! ell les trova, ell les guia,
vá 'l llamp hont ell li mana,
lo foch, com monstre, al carro té junyit.

Tot ho segueix altívol, cap obstacle 'l detura;
ni 'ls cingles espadats, l' abim pregon;
corra sots les montanyes de planura en planura,
los mars so.ca, volantne,
enllaça 'l mon antich ab lo nou mon.

¡Mirèulo! ja aquí arriba lo missatger del pobles,
xiulant com may, com may esbufegat,
cansat de trescar vinyes, olivars y restobles,
anyorant ayres frescos,
frissós de di' 'ns les noves qu' ha aplegat.....

¡Quants traballs enginyosos de terra llunyàdana!
d' amistat en penyora ¡quants de fruyts!...
seguèm aviat la xexa qu' aquí abundosa grana,
serrèm los seglars roures,
trametám als germans nostres produyts.

Cap eyna estiga en vaga, totes les fargues fumen:
per més fábriques té salts d' aygua 'l Ter;
y anch que 'l carbó dels boscos los nous vapors consumen
més de colgat ne resta
qu' ha d' arrencá' á les roques lo miner....

Planuria solitaria, tos greus recorts allunya,
contempla fit á fit l' esdevenir,
qu' en tu avuy ne florexen, verger de Catalunya,
lo traball y l' industria,
com lo saber, valor, noblesa ahir.

Fecundada la terra pel nou alè de vida,
té més verdura, llança més frescor;
la planta que, regada pel suor, trau florida,
com los llorers no 's mústiga,
y si al mon sava, dona al cel l' olor.

Ab flors de l' encontrada, volant locomotora,
engarlanda ton front enmorenit;
y al repartir als pobles germans á la bon' hora
nostres fruyts tardans, diga 'ls
qu' un sól aspre demana llarch cultiu;

Qu' ab noble sanch dels avis Ausona ha estat regada;
que 'l cel, als prechs dels nets, hi ha plogut;
qu' envien llevors noves. enginys de s' art preuhada;
que si riquesa 'ns manca,
no 'ns manca ¡mercè á Déu! fé, ni virtut.

FRANCESCH MASFERRER Y ARQUIMBAU.

